

รายงานการวิจัย

เรื่อง

รูปแบบการจัดการศึกษาเพื่อรองรับประชาคมอาเซียน
ของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

Model of Educational Management of Mahachulalongkornrajavidyalaya
University to Support ASEAN Community

โดย

ผศ.ดร.ธนู ศรีทอง

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตสุรินทร์

พ.ศ. ๒๕๕๘

ได้รับทุนอุดหนุนการวิจัยจากมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

MCU RS 610758074

รายงานการวิจัย

เรื่อง

รูปแบบการจัดการศึกษาเพื่อรองรับประชาคมอาเซียน
ของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

Model of Educational Management of Mahachulalongkornrajavidyalaya
University to Support ASEAN Community

โดย

ผศ.ดร.ธนู ศรีทอง

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตสุรินทร์

พ.ศ. ๒๕๕๘

ได้รับทุนอุดหนุนการวิจัยจากมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

MCU RS 610758074

(ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย)

Research Report

Model of Educational Management of Mahachulalongkornrajavidyalaya
University to Support ASEAN Community

by

Assistant Professor Dr.Thanoo Srithong

Mahachulalongkornrajavidyalaya University
Surin Campus
B.E. 2558

Research Project Funded by Mahachulalongkornrajavidyalaya University

MCU RS 610758074

(Copyright Mahachulalongkornrajavidyalaya University)

ชื่อรายงานการวิจัย:	รูปแบบการจัดการศึกษาเพื่อรองรับประชาคมอาเซียนของมหาวิทยาลัย มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
ผู้วิจัย:	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ธนู ศรีทอง
ส่วนงาน:	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตสุรินทร์
ปีงบประมาณ:	๒๕๕๘
ทุนอุดหนุนการวิจัย:	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษารูปแบบการจัดการศึกษาของประชาคมอาเซียน เพื่อศึกษารูปแบบการจัดการศึกษาของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย และเพื่อนำเสนอรูปแบบการจัดการศึกษาเพื่อรองรับประชาคมอาเซียนของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย เป็นการวิจัยแบบผสมโดยประยุกต์ใช้เทคนิคการวิจัยแบบเดลฟาย แบ่งออกเป็น ๒ ระยะ คือ ระยะที่ ๑ การศึกษาข้อมูลพื้นฐานเพื่อยกร่างรูปแบบการจัดการศึกษาเพื่อรองรับประชาคมอาเซียนของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ระยะที่ ๒ การตรวจสอบและปรับปรุงรูปแบบการจัดการศึกษาเพื่อรองรับประชาคมอาเซียนของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ประชากรที่ใช้ศึกษา ได้แก่ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ที่เป็นตัวแทนของภาคเหนือ ภาคกลาง ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และภาคใต้ เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบบันทึกการค้นคว้าแบบสอบถาม แบบตรวจสอบปลายเปิด ใช้วิธีวิเคราะห์แบบบรรยาย

ผลการวิจัย พบว่า รูปแบบการจัดการศึกษาเพื่อรองรับประชาคมอาเซียนของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย เป็นรูปแบบการจัดการศึกษาเชิงระบบโดยมีองค์ประกอบหลักในการจัดการศึกษา ดังนี้ ๑) **ด้านปัจจัยนำเข้า** ประกอบด้วย ๑.๑) *การจัดโครงสร้างองค์กร* มีความสอดคล้องกับนโยบายของรัฐ มีความครอบคลุมภาระงาน มีความชัดเจนในด้านอำนาจหน้าที่ ๑.๒) *บุคลากร* มีความสามารถในการใช้ภาษาอังกฤษได้ระดับดีมาก มีการพัฒนาบุคลากรด้านการใช้ภาษาอังกฤษ การพัฒนาบุคลากรด้านการปฏิบัติงาน การแลกเปลี่ยนบุคลากรฝึกงานกับสถาบันการศึกษาต่างประเทศ การส่งเสริมให้บุคลากรมีจิตบริการ ๑.๓) *นิสิต* มีนิสิตชาวต่างประเทศเข้าศึกษาร้อยละ ๕๐ มีการแลกเปลี่ยนนิสิตกับสถาบันการศึกษาต่างประเทศ มีการกำหนดคุณลักษณะของบัณฑิตที่เื้อื่อต่อความเป็นนานาชาติ ๑.๔) *งบประมาณ* มีการจัดทำแผนกลยุทธ์ทางการเงิน มีการจัดสรรงบประมาณสนับสนุนหลักสูตรนานาชาติอย่างเพียงพอ ๑.๕) *หลักสูตร* มีหลักสูตรนานาชาติที่บูรณาการเชื่อมโยงความเป็นอาเซียน มีการพัฒนาและปรับปรุงหลักสูตรอย่างสม่ำเสมอ ๑.๖) *แหล่งการเรียนรู้* มีเอกสารการสอนตำราหนังสือวารสารภาษาอังกฤษแต่ละสาขาวิชาที่เพียงพอ มีห้องสมุดอิเล็กทรอนิกส์ มีความร่วมมือให้บริการห้องสมุดระหว่างสถาบันต่างชาติ ๑.๗) *สื่อเทคโนโลยี* มีสื่อเทคโนโลยีการปฏิบัติงานที่เพียงพอ หลากหลาย และพร้อมใช้งานอยู่เสมอ ๑.๘) *สภาพแวดล้อม* มีการจัดบริหารและสภาพแวดล้อมให้เื้อื่อต่อความเป็นนานาชาติ ๒) **ด้านกระบวนการ** ประกอบด้วย ๒.๑) *การบริหารจัดการ* มีปรัชญา วิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าหมาย และแผนงานของมหาวิทยาลัยเื้อื่อต่อการจัดการศึกษาระดับนานาชาติในประชาคมอาเซียน การบริหารจัดการเป็นไปตามหลักธรรมาภิบาลสากล มีโครงการ

ความร่วมมือกับองค์กรต่างประเทศ ๒.๒) *การเรียนการสอน* คณาจารย์ใช้ภาษาอังกฤษในกิจกรรมการเรียนการสอน มีรูปแบบการสอนเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ มีการบูรณาการการเรียนการสอนระหว่างรายวิชาและข้ามสาขาวิชา การใช้งานวิจัยเป็นฐานการเรียนรู้ มีการเรียนการสอนที่บูรณาการเชื่อมโยงประเด็นนานาชาติและวัฒนธรรมข้ามชาติ ๒.๓) *การใช้สื่อการเรียนการสอน* คณาจารย์ใช้สื่อเพื่อการเรียนการสอนทันสมัย มีการให้นิสิตฝึกใช้สื่อที่ทันสมัยในกิจกรรมการเรียนการสอน ๒.๔) *การวัดผลประเมินผล* มีการวัดผลประเมินผลโดยใช้เครื่องมือที่หลากหลายด้วยภาษาอังกฤษ มีการวัดผลประเมินผลตามสภาพเป็นจริง มีการวัดผลประเมินผลที่เน้นผลการปฏิบัติของนิสิตอย่างเป็นรูปธรรม

๓) **ด้านผลผลิต** ประกอบด้วย ๓.๑) *คุณภาพบัณฑิต* มีมาตรฐานผลการเรียนรู้ตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษา ๓.๒) *ทักษะการใช้ภาษาอังกฤษ* มีศักยภาพในการสื่อสารด้วยภาษาอังกฤษทั้งในด้านการฟัง พูด อ่าน และเขียน ๓.๓) *ทักษะการวิจัย* มีความสามารถในการค้นคว้าหาความรู้ตามระเบียบวิธีวิจัย ๓.๔) *ทักษะความเป็นประชาธิปไตย* มีศักยภาพในการเข้าใจยอมรับและปฏิบัติตามระบอบประชาธิปไตย ๓.๕) *การยอมรับความแตกต่างทางวัฒนธรรม* มีความเข้าใจและยอมรับความแตกต่างในวิถีชีวิตของกลุ่มตนเองและกลุ่มคนอื่น ๓.๖) *ทักษะทางวิชาชีพ* มีความรู้และความสามารถในการวิชาชีพ ค่านิยม จรรยาบรรณที่เกี่ยวข้อง

Research Title: Model of Educational Management of Mahachulalongkornrajavidyalaya University to Support ASEAN Community

Researchers: Asst. Prof. Dr. Thanoo Srithong

Department: Mahachulalongkornrajavidyalaya University
Surin Campus

Fiscal Year: 2558 / 2015

Research Scholarship Sponsor: Mahachulalongkornrajavidyalaya University

ABSTRACT

The objectives of this research were to study the model of ASEAN community educational management, the model of Mahachulalongkornrajavidyalaya University educational management, and to present the educational management model of Mahachulalongkornrajavidyalaya University to Support ASEAN Community. It was the mixed method by applying Delphi technique of two phases; drafting and examining the educational management model of Mahachulalongkornrajavidyalaya University to Support ASEAN Community. The samples used were the campuses of Mahachulalongkornrajavidyalaya University situated in the North, Centre, Northeast, and South of Thailand. The data collection instruments were notes, questionnaires, and open ended checklist. Descriptive analysis was used for data analysis.

The result was found that the model of educational management of Mahachulalongkornrajavidyalaya University to support ASEAN Community was the systematic administration model, consisted of 3 major elements, 18 minor elements, and 60 sub elements. They were as follows; **1) the input aspect** was consisted of *1.1) the organization structure management* comprised the concordance with state policy, coverage of workload, clarity in authority *1.2) the personnel* comprised competency in using the English language, personnel development on English skills, job description, personnel exchanging, encouraging personnel with mental services *1.3) the students* comprised admission for foreign students, student exchanging, having more than fifty percent of foreign students, defining of international student quality, *1.4) the budget* comprised having finance strategic plan, budget support for international program, clarity in budgeting, monitoring budget spending *1.5) the curriculum* comprised having international program, integration ASEAN elements in the curriculum, improvement of curriculum *1.6) the learning sources* comprised adequacy of English documents and books, electronic library, cooperative library

services among foreign institutions 1.7) *the media and technology* comprised adequacy and plenty of media and technology 1.8) *the circumstances* comprised having the international circumstances; **2) the process aspects** were 2.1) *the educational administration* comprised the university's philosophy, vision, mission, goals, and plan which contributed to run the education in ASEAN community, using the universal good governance 2.2) *the learning and teaching management* comprised the using of English language in the process of learning and teaching, emphasizing on student centred learning, integration, research based teaching, and crossed cultural learning 2.3) *the using of teaching aids* comprised the usage of modern and various teaching aids for both the lecturers and the learners 2.4) *the learning evaluation* comprised the usage of various methods and tools with authentic and practical evaluation; **3) the production aspects** were 3.1) *the graduates' qualification* comprised qualification framework of Higher Education 3.2) *the English language usage skill* comprised the competency in listening, speaking, reading, and writing skills 3.3) *the research skill* comprised the ability in knowledge searching with research methodology 3.4) *the democratic mind* comprised the graduates' understanding and following democracy 3.5) *the cultural difference acceptance* comprised the graduates' understanding and accepting of different ways of lives 3.6) *the professional skill* comprised the graduates' knowledge and ability in the concerned career, values, and ethics.

กิตติกรรมประกาศ

การวิจัยเรื่อง รูปแบบการจัดการศึกษาเพื่อรองรับประชาคมอาเซียนของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยนี้ สำเร็จลุล่วงได้ด้วยดี ทั้งนี้เพราะได้รับการสนับสนุนช่วยเหลือจากหน่วยงานและบุคคลหลายท่าน ซึ่งผู้วิจัยขอเวยนามท่านผู้มีอุปการคุณเหล่านั้นไว้ในที่นี้ ดังนี้

๑. สถาบันวิจัยพุทธศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย โดยผู้อำนวยการสถาบันวิจัยพุทธศาสตร์ ได้ให้ข้อเสนอแนะเพื่อการแก้ไขปรับปรุง จนงานวิจัยนี้ได้สำเร็จลงอย่างสมบูรณ์

๒. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตสุรินทร์ โดย พระธรรมโมลี, ดร. รองอธิการบดี ได้อำนวยความสะดวกในด้านอุปกรณ์สำนักงานที่ใช้ในการวิจัยเป็นอย่างดี เช่น เครื่องคอมพิวเตอร์ เครื่องถ่ายเอกสาร พร้อมกับสถานที่เพื่อให้ผู้วิจัยได้ใช้เป็นสถานที่ทำวิจัยในหน่วยงานด้วย

๓. บุคลากรของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ผู้เชี่ยวชาญ และผู้ที่เกี่ยวข้องทุกท่านที่ได้กรุณาตอบแบบสอบถามและให้การตรวจสอบพร้อมทั้งข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัย

จึงขอขอบพระคุณทุกท่านไว้ ณ ที่นี้ด้วย

ผศ.ดร.ธนู ศรีทอง

๒๗ พฤศจิกายน ๒๕๖๐

สารบัญ

บทคัดย่อภาษาไทย.....	ก
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	ค
กิตติกรรมประกาศ.....	จ
สารบัญ.....	ฉ
สารบัญตาราง.....	ช
สารบัญแผนภูมิ.....	ฎ
อักษรย่อคัมภีร์.....	ฏ
บทที่ ๑ บทนำ.....	๑
๑.๑ ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	๑
๑.๒ วัตถุประสงค์ของโครงการวิจัย.....	๓
๑.๓ ขอบเขตการวิจัย.....	๔
๑.๔ ข้อจำกัดในการวิจัย.....	๔
๑.๕ นิยามศัพท์ที่ใช้ในการวิจัย.....	๔
๑.๖ ประโยชน์ที่จะได้จากงานวิจัย.....	๕
บทที่ ๒ เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	๖
๒.๑ แนวคิดเกี่ยวกับรูปแบบการจัดการศึกษา.....	๖
๒.๒ แนวคิดและทฤษฎีการบริหารที่เอื้อต่อการจัดการศึกษาของประชาคมอาเซียน.....	๑๓
๒.๓ แนวคิดเกี่ยวกับนโยบายและกฎหมายทางการศึกษาระดับอุดมศึกษา.....	๒๒
๒.๔ แนวคิดเกี่ยวกับการจัดการศึกษาระดับอุดมศึกษาเพื่อรองรับประชาคมอาเซียน.....	๔๗
๒.๕ บริบทด้านรูปแบบการจัดการศึกษาของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.....	๘๒
๒.๖ แนวคิดเกี่ยวกับเทคนิคการวิจัยแบบเดลฟาย (Delphi Technique).....	๙๒
๒.๗ รายงานการวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	๙๔
บทที่ ๓ วิธีดำเนินการวิจัย.....	๑๐๑
๓.๑ รูปแบบการวิจัย.....	๑๐๑
๓.๒ ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง.....	๑๐๑
๓.๓ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	๑๐๑
๓.๔ การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	๑๐๒
๓.๕ การวิเคราะห์ข้อมูล.....	๑๐๔
๓.๖ การนำเสนอข้อมูล.....	๑๐๕

บทที่ ๔ ผลการวิจัย.....	๑๐๖
๔.๑ ระยะที่ ๑ ผลการวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานเพื่อจัดทำเป็นรูปแบบ การจัดการศึกษาเพื่อรองรับประชาคมอาเซียนของมหาวิทยาลัย มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.....	๑๐๖
๔.๑.๑ ขั้นตอนที่ ๑ ผลการวิเคราะห์เอกสารและตัวอย่างซึ่งเป็นข้อเท็จจริง ของรูปแบบการจัดการศึกษาของประชาคมอาเซียน จำนวน ๔ ประเทศ เพื่อจัดทำเป็นรูปแบบการจัดการศึกษาของประชาคมอาเซียน.....	๑๐๖
๔.๑.๒ ขั้นตอนที่ ๒ ผลการวิเคราะห์การศึกษาสำรวจ ด้านสภาพปัจจุบัน และปัญหาการจัดการศึกษาของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณ ราชวิทยาลัย และจัดทำรูปแบบการจัดการศึกษาของมหาวิทยาลัย มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.....	๑๑๗
๔.๑.๓ ขั้นตอนที่ ๓ ผลการยกร่างรูปแบบการจัดการศึกษาเพื่อรองรับ ประชาคมอาเซียนของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.....	๑๒๙
๔.๒ ระยะที่ ๒ ผลการวิเคราะห์การตรวจสอบและพัฒนารูปแบบการจัดการศึกษา เพื่อรองรับประชาคมอาเซียนของมหาวิทยาลัย มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.....	๑๓๖
๔.๒.๑ ขั้นตอนที่ ๑ ผลการวิเคราะห์การตรวจสอบร่างรูปแบบ การจัดการศึกษาเพื่อรองรับประชาคมอาเซียนของมหาวิทยาลัย มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยโดยผู้เชี่ยวชาญ.....	๑๓๖
๔.๒.๒ ขั้นตอนที่ ๒ ผลการพัฒนาร่างรูปแบบการจัดการศึกษาเพื่อรองรับ ประชาคมอาเซียนของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.....	๑๔๑
บทที่ ๕ สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ.....	๑๕๒
๕.๑ สรุปผลการวิจัย.....	๑๕๒
๕.๒ อภิปรายผลการวิจัย.....	๑๖๒
๕.๓ ข้อเสนอแนะ.....	๑๖๕
บรรณานุกรม.....	๑๖๖
ภาคผนวก.....	๑๗๒
ภาคผนวก ก บทความวิจัย.....	๑๗๓
ภาคผนวก ข กิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการนำผลจากโครงการวิจัยไปใช้ประโยชน์.....	๑๘๗
ภาคผนวก ค ตารางเปรียบเทียบวัตถุประสงค์ กิจกรรมที่วางแผนไว้และกิจกรรม ที่ได้ดำเนินการมา และผลที่ได้รับของโครงการ.....	๑๘๙
ภาคผนวก ง ตัวอย่างแบบสอบถาม/แบบตรวจสอบร่างรูปแบบ/ รายชื่อผู้เชี่ยวชาญในการตรวจสอบร่างรูปแบบ.....	๑๙๒
ภาคผนวก จ รูปภาพกิจกรรมดำเนินการวิจัย.....	๒๐๗
ภาคผนวก ฉ ประวัติผู้วิจัย.....	๒๑๓

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า	
๒.๑	สรุปรูปเกณฑ์และตัวชี้วัดการประเมินมาตรฐานการผลิตบัณฑิต ของเครือข่ายมหาวิทยาลัยอาเซียน.....	๖๑
๒.๒	ข้อสรุปงานวิจัยจำแนกตามองค์ประกอบความเป็นนานาชาติ ตามข้อค้นพบของไนท์ เจ.....	๖๕
๒.๓	สรุปรองค์ประกอบด้านองค์การที่แสดงถึงความเป็นนานาชาติ.....	๖๙
๒.๔	สรุปรองค์ประกอบด้านวิชาการหรือด้านโปรแกรมวิชาที่แสดงถึงความเป็นนานาชาติ.....	๗๐
๒.๕	ยุคเริ่มการจัดการศึกษา.....	๘๔
๒.๖	ยุคปรับปรุงและเริ่มขยายการจัดการศึกษา.....	๘๔
๒.๗	ยุครับรองมหาวิทยาลัยและขยายฐานการจัดการศึกษา.....	๘๕
๔.๑	แสดงองค์ประกอบหลัก องค์ประกอบรอง และองค์ประกอบย่อยรูปแบบการจัด การศึกษาของประชาคมอาเซียน ด้านปัจจัยนำเข้า.....	๑๑๑
๔.๒	แสดงองค์ประกอบหลัก องค์ประกอบรอง และองค์ประกอบย่อยรูปแบบการจัด การศึกษาของประชาคมอาเซียน ด้านกระบวนการ.....	๑๑๔
๔.๓	แสดงองค์ประกอบหลัก องค์ประกอบรอง และองค์ประกอบย่อยรูปแบบการจัด การศึกษาของประชาคมอาเซียน ด้านผลผลิต.....	๑๑๕
๔.๔	จำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถามของส่วนงานมหาวิทยาลัย มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย จำแนกตามสถานภาพ เพศ อายุ วุฒิการศึกษา สถานภาพทางบุคลากร ประสบการณ์การทำงาน และส่วนงานที่สังกัด.....	๑๑๗
๔.๕	ค่าเฉลี่ยและค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานของสภาพปัจจุบันและปัญหาของการจัด การศึกษาของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย โดยรวม.....	๑๑๙
๔.๖	ค่าเฉลี่ยและค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานของสภาพปัจจุบันและปัญหาของการจัด การศึกษาของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ที่มีต่อด้านปัจจัยนำเข้าการผลิตบัณฑิต โดยรวม.....	๑๒๐
๔.๗	ค่าเฉลี่ยและค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานของสภาพปัจจุบันและปัญหาของการจัด การศึกษาของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ที่มีต่อด้านกระบวนการผลิตบัณฑิต โดยรวม.....	๑๒๐
๔.๘	ค่าเฉลี่ยและค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานของสภาพปัจจุบันและปัญหาของการจัด การศึกษาของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ที่มีต่อด้านผลผลิตบัณฑิต โดยรวม.....	๑๒๒
๔.๙	ค่าร้อยละของความเห็นด้วยและไม่เห็นด้วยเกี่ยวกับรูปแบบการจัดการศึกษาของ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.....	๑๒๓

๔.๑๐ รูปแบบจัดการศึกษาของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ด้านปัจจัยนำเข้า.....	๑๒๔
๔.๑๑ รูปแบบจัดการศึกษาของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ด้านกระบวนการ.....	๑๒๕
๔.๑๒ รูปแบบจัดการศึกษาของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ด้านผลผลิต.....	๑๒๗
๔.๑๓ แสดงองค์ประกอบหลัก องค์ประกอบรอง และองค์ประกอบย่อย ของร่างรูปแบบการจัดการศึกษาเพื่อรองรับประชาคมอาเซียน ของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ด้านปัจจัยนำเข้า.....	
๑๒๙	
๔.๑๔ แสดงองค์ประกอบหลัก องค์ประกอบรอง และองค์ประกอบย่อย ของร่างรูปแบบการจัดการศึกษาเพื่อรองรับประชาคมอาเซียน ของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ด้านกระบวนการ.....	๑๓๑
๔.๑๕ แสดงองค์ประกอบหลัก องค์ประกอบรอง และองค์ประกอบย่อย ของร่างรูปแบบการจัดการศึกษาเพื่อรองรับประชาคมอาเซียน ของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ด้านผลผลิต.....	๑๓๓
๔.๑๖ ค่าเฉลี่ย และค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานของความสอดคล้อง ความเหมาะสม และความเป็นไปได้ ของร่างรูปแบบการจัดการศึกษาเพื่อรองรับประชาคมอาเซียน ของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ตามความเห็นของผู้เชี่ยวชาญ ที่มีต่อการจัดการศึกษาของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย โดยรวม.....	๑๓๗
๔.๑๗ ค่าเฉลี่ยและค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานของความสอดคล้อง ความเหมาะสม และความเป็นไปได้ ของร่างรูปแบบการจัดการศึกษาเพื่อรองรับประชาคมอาเซียน ของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยตามความเห็นของผู้เชี่ยวชาญ ที่มีต่อด้านปัจจัยนำเข้าการผลิตบัณฑิต โดยรวม.....	๑๓๘
๔.๑๘ ค่าเฉลี่ย และค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานของความสอดคล้อง ความเหมาะสม และความเป็นไปได้ ของร่างรูปแบบการจัดการศึกษาเพื่อรองรับประชาคมอาเซียน ของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยตามความเห็นของผู้เชี่ยวชาญ ที่มีต่อด้านกระบวนการผลิตบัณฑิต โดยรวม.....	๑๓๙
๔.๑๙ ค่าเฉลี่ย และค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานของความสอดคล้อง ความเหมาะสม และความเป็นไปได้ ของร่างรูปแบบการจัดการศึกษาเพื่อรองรับประชาคมอาเซียน ของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยตามความเห็นของผู้เชี่ยวชาญ ที่มีต่อด้านผลผลิตบัณฑิต โดยรวม.....	๑๔๐
๔.๒๐ แสดงการแก้ไขปรับปรุงองค์ประกอบย่อยที่ ๑ และ ๒ ขององค์ประกอบรองที่ ๑ การบริหารจัดการ ของร่างรูปแบบการจัดการศึกษาเพื่อรองรับประชาคมอาเซียน ของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ด้านกระบวนการ.....	๑๔๒

- ๔.๒๑ แสดงการแก้ไขปรับปรุงโดยการเพิ่มองค์ประกอบย่อยที่ ๖ ของ
 องค์ประกอบรองที่ ๒ การเรียนการสอน ของร่างรูปแบบการจัดการศึกษา
 เพื่อรองรับประชาคมอาเซียนของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
 ด้านกระบวนการ.....๑๔๒
- ๔.๒๒ แสดงการแก้ไขขององค์ประกอบรอง และองค์ประกอบย่อยของร่างรูปแบบการจัด
 การศึกษาเพื่อรองรับประชาคมอาเซียนของมหาวิทยาลัย
 มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ด้านผลผลิต.....
- ๑๔๓
- ๔.๒๓ แสดงองค์ประกอบหลัก องค์ประกอบรอง และองค์ประกอบย่อยของ
 รูปแบบการจัดการศึกษาเพื่อรองรับประชาคมอาเซียนของ
 มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ด้านปัจจัยนำเข้า.....๑๔๕
- ๔.๒๔ แสดงองค์ประกอบหลัก องค์ประกอบรอง และองค์ประกอบย่อยของ
 รูปแบบการจัดการศึกษาเพื่อรองรับประชาคมอาเซียนของ
 มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ด้านกระบวนการ.....๑๔๗
- ๔.๒๕ แสดงองค์ประกอบหลัก องค์ประกอบรอง และองค์ประกอบย่อยของ
 รูปแบบการจัดการศึกษาเพื่อรองรับประชาคมอาเซียนของ
 มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ด้านผลผลิต.....๑๔๙

สารบัญแผนภูมิ

แผนภูมิที่	หน้า
๒.๑	หน้าที่ทางการบริหาร..... ๑๓
๒.๒	สภาพแวดล้อมภายในและภายนอกองค์การ ตามทัศนยะของ บาร์โทล..... ๑๔
๒.๓	ระบบการศึกษาแนวพุทธ..... ๑๙
๒.๔	หลักการบริหารตามทฤษฎีเชิงระบบ ตามทัศนยะของ คาสท์ และ โรเซ็นส์เวค..... ๒๑
๒.๕	โครงสร้างมหาวิทยาลัย..... ๘๖
๒.๖	โครงสร้างส่วนงานภายในมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย..... ๘๗
๒.๗	โครงสร้างการบริหารมหาวิทยาลัย..... ๘๘
๒.๘	กรอบแนวคิดเพื่อการวิจัย..... ๑๐๐
๓.๑	ขั้นตอนการดำเนินการวิจัยรูปแบบการจัดการศึกษาเพื่อรองรับประชาคม อาเซียนของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย..... ๑๐๕
๕.๑	รูปแบบการจัดการศึกษาของประชาคมอาเซียน..... ๑๕๕
๕.๒	รูปแบบการจัดการศึกษาของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย..... ๑๕๘
๕.๓	ร่างรูปแบบการจัดการศึกษาเพื่อรองรับประชาคมอาเซียน ของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย..... ๑๖๑

อักษรย่อชื่อคัมภีร์

พระไตรปิฎก = เล่ม/ข้อ/หน้า
ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

พระวินัยปิฎก

วิ.มหา. (บาลี)	=	วินยปิฎก	มหาวิภังคปาติ (ภาษาบาลี)
วิ.มหา. (ไทย)	=	วินยปิฎก	มหาวิภังค์ (ภาษาไทย)
วิ.ภิกขุณี. (บาลี)	=	วินยปิฎก	ภิกขุณีวิภังคปาติ (ภาษาบาลี)
วิ.ภิกขุณี. (ไทย)	=	วินัยปิฎก	ภิกขุณีวิภังค์ (ภาษาไทย)

พระสุตตันตปิฎก

ส.ส. (บาลี)	=	สุตตันตปิฎก	สังยุตตนิกาย สภาถวคคปาติ (ภาษาบาลี)
ส.ส. (ไทย)	=	สุตตันตปิฎก	สังยุตตนิกาย สภาถวรรค (ภาษาไทย)
ส.น. (บาลี)	=	สุตตันตปิฎก	สังยุตตนิกาย นิทานวคคปาติ (ภาษาบาลี)
ส.น. (ไทย)	=	สุตตันตปิฎก	สังยุตตนิกาย นิทานวรรค (ภาษาบาลี)
อง.เอกก. (บาลี)	=	สุตตันตปิฎก	อังคุตตรนิกาย เอกกนิปาตปาติ (ภาษาบาลี)
อง.เอกก. (ไทย)	=	สุตตันตปิฎก	อังคุตตรนิกาย เอกกนิบาต (ภาษาไทย)
อง.ติก. (บาลี)	=	สุตตันตปิฎก	อังคุตตรนิกาย ติกนิปาตปาติ (ภาษาบาลี)
อง.ติก. (ไทย)	=	สุตตันตปิฎก	อังคุตตรนิกาย ติกนิบาต (ภาษาไทย)

พระอภิธรรมปิฎก

อภ.สง. (บาลี)	=	อภิธรรมปิฎก	ธมมสังคณีปาติ (ภาษาบาลี)
อภ.สง. (ไทย)	=	อภิธรรมปิฎก	ธรรมสังคณี (ภาษาไทย)
อภ.วิ. (บาลี)	=	อภิธรรมปิฎก	วิภังคปาติ (ภาษาบาลี)
อภ.วิ. (ไทย)	=	อภิธรรมปิฎก	วิภังค์ (ภาษาไทย)

บทที่ ๑

บทนำ

๑.๑ ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

กระแสโลกาภิวัตน์ทำให้ความสัมพันธ์ข้ามชาติมีบทบาทมากขึ้น กำแพงระหว่างชาติลดลง นำเอาการศึกษาในระดับอุดมศึกษาเข้าไปในฐานะสินค้าบริการด้วย การเจรจาตกลงมีการพิจารณา ร่วมกันของสินค้าชนิดต่าง ๆ ร่วมกับการพิจารณาการอุดมศึกษาเป็นการเฉพาะด้วย หลายประเทศที่มีการ อุดมศึกษาก้าวหน้าได้มีแนวโน้มนโยบายใช้อุดมศึกษาเป็นประโยชน์ด้านการค้าระหว่างประเทศ และเป็นแหล่งรายได้ของประเทศหรือของสถาบันของตน ด้วยการขยายตัวของเทคโนโลยีการสื่อสาร สารสนเทศ บริการอุดมศึกษาข้ามชาติมีลักษณะพิเศษและแปลกใหม่ที่กลไกการค้ากับดูแลที่มีอยู่เดิม ไม่เพียงพอ การแข่งขันจึงอยู่ในสภาพที่ไม่มีการกีดกันที่ดีและการกำกับดูแลไม่ทั่วถึง นำไปสู่สภาพการ ได้เปรียบเสียเปรียบที่ไม่ยุติธรรมสามารถเอาเปรียบกันได้ ความเหลื่อมล้ำและความขัดแย้ง ระหว่างประเทศและสถาบันต่าง ๆ อาจเพิ่มขึ้นเป็นผลเสียทั้งในระยะสั้นและระยะยาว หากพิจารณา ความสัมพันธ์ของมหาวิทยาลัยไทยกับมหาวิทยาลัยในประเทศเพื่อนบ้านเป็นตัวอย่าง จะเห็นว่า หลักการของการค้าเสรีภายใต้ระบบทุนนิยมที่มุ่งกำไรสูงสุดอาจได้ประโยชน์ในระยะสั้น เป็นรายได้ ของผู้ที่เข้มแข็งกว่า แต่ในระยะยาวการที่มหาวิทยาลัยต่าง ๆ ในภูมิภาคหรือในโลกได้ร่วมมือช่วยเหลือ กัน สร้างความเจริญร่วมกันด้วยอัยาศัยไมตรีน่าจะเป็นคำตอบที่ดีกว่าเป็นอันมาก¹

การเปลี่ยนแปลงเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม และการเมืองส่งผลให้ประเทศไทยต้องดำเนิน กิจกรรมที่ตอบสนองต่อสิ่งเร้าภายนอกให้สามารถแข่งขันได้ในทุกสถานการณ์ ซึ่งในปัจจุบันนับว่า ประเทศไทยมีความเข้มแข็งทางเศรษฐกิจในระดับดีอันเนื่องมาจากการแข่งขันของภาคธุรกิจ ดังนั้น สถาบันอุดมศึกษาจะเป็นองค์กรที่สามารถช่วยในการผลิตกำลังคนที่มีความรู้ความสามารถตอบสนอง และเป็นปัจจัยสนับสนุนให้ภาคเอกชนเหล่านั้นให้สามารถแข่งขันได้ปัจจุบันเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ เป็นตัวสร้างความสมดุลให้เกิดขึ้นในแถบเอเชียอันเนื่องมาจากการรวมตัวของอาเซียน ๑๐ ประเทศ เป็นหัวใจในการฟื้นฟูเศรษฐกิจโลก ส่งผลให้ประเทศในอาเซียนต้องเตรียมความพร้อมในทุกด้าน และประเด็นที่สำคัญที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาระดับอุดมศึกษา คือ การเตรียมความพร้อมในการพัฒนา กำลังคนการพัฒนาคนโดยเฉพาะด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี เป็นปัจจัยสำคัญต่อการผลิตสินค้า และบริการอันเนื่องมาจากการใช้ความรู้สร้างมูลค่าเพิ่ม ดังนั้นการอบรมและเตรียมกำลังคนให้พร้อม ต่อการเปลี่ยนแปลงของวิวัฒนาการของโลก เช่น การฝึกให้ผู้เรียนได้คิดวิเคราะห์มากกว่าการท่องจำ ซึ่งนับเป็นการจัดการเรียนการสอนที่ท้าทายสำหรับการปฏิรูปการศึกษา นอกจากนี้ยังรวมถึงการสร้าง จิตสำนึกในการบริหารมหาวิทยาลัยในเรื่องการตลาด การลงทุน การบริหารจัดการ การวิเคราะห์ความ คุ่มทุน เป็นต้น ในปี ค.ศ. ๒๐๑๕ จะมีการรวมตัวของประชาคมอาเซียนที่ได้รับผลกระทบจากการเปิด

¹ จรัส สุวรรณเวลา, ความเป็นอิสระของมหาวิทยาลัยไทย, กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, หน้า ๖๐-๖๑.

เสรีทางการค้าและบริการต่อระบบอุดมศึกษาทำให้เกิดการเปิดเสรีทางการศึกษาที่จะทำให้คนจำนวน ๖,๐๐๐ ล้านคน ใน ๘ อาเซียนมีการเคลื่อนย้ายได้ ได้แก่ วิศวกรรม สถาปนิก แพทย์ ทันตแพทย์ พยาบาล บริษัทสำรวจสินค้า การท่องเที่ยว การโรงแรม อาหาร ดังนั้นสิ่งที่ควรให้ความตระหนักและ รับผิดชอบต่อเป้าหมาย คือ การจัดระบบอำนวยความสะดวกในการเคลื่อนย้ายของนักศึกษา/นักวิจัย/ครู อาจารย์ ระบบการถ่ายโอนหน่วยกิต ความมีมาตรฐานของหลักสูตรเพื่อพร้อมต่อการแข่งขันใน ตลาดโลกสถาบันการศึกษา บุคลากรทางการศึกษา ให้ความสำคัญในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา ของมหาวิทยาลัย โดยเฉพาะการสร้างอัตลักษณ์ของคนไทยรุ่นใหม่เพื่อเป็นตัวเชื่อมกับประเทศใน อาเซียนเพื่อสร้างความเข้มแข็งให้กับภูมิภาคหน่วยงานที่เกี่ยวข้องต้องตระหนักถึงการวางยุทธศาสตร์ ทิศทางการบริหารจัดการที่เหมาะสมสำหรับอุดมศึกษาไทย รวมทั้งการปรับระบบราชการไทยเพื่อ สร้างความเป็นธรรมให้เกิดขึ้นในสังคม ทำให้ความเป็นเลิศมีความสำคัญมากกว่าความสัมพันธ์ระหว่าง บุคคลที่เป็นในปัจจุบันสามารถ กล่าวได้ว่า อาเซียนเป็นเสมือนกรอบกันชนให้กับประเทศในภูมิภาค เดียวกัน²

ท่ามกลางกระแสการแข่งขันด้านการจัดการศึกษาทั้งที่เป็นมหาวิทยาลัยของประเทศไทย และของต่างประเทศที่จะเข้ามาให้บริการทางการศึกษาในประเทศไทย ทำให้มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลง กรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตสุรินทร์ ต้องดำเนินการเพื่อพัฒนาด้านการบริหารจัดการจัดการศึกษาให้มี คุณภาพและมาตรฐานตามกรอบการดำเนินงานด้านการประกันคุณภาพการศึกษาทั้งภายในและ ภายนอกสถาบัน รวมถึงมีความจำเป็นที่จะต้องสร้างความร่วมมือ ความสัมพันธ์ และศึกษาผลกระทบ ด้านการจัดการศึกษากับสถาบันการจัดการศึกษาในต่างประเทศระดับอาเซียนด้วย ทั้งนี้ เพื่อให้เกิด ความร่วมมือกันในกลุ่มประชาคมอาเซียนตามคำขวัญของประชาคมอาเซียนที่ว่า “หนึ่งวิสัยทัศน์ หนึ่ง เอกลักษณ์ หนึ่งประชาคม” จากการประชุมคณะกรรมการระดับชาติเพื่อขับเคลื่อนการศึกษาใน อาเซียนสู่การบรรลุเป้าหมายการจัดตั้งประชาคมอาเซียน ในปี ๒๕๕๘ เมื่อวันที่ ๒๓ สิงหาคม ๒๕๕๓ ณ กระทรวงศึกษาธิการ ที่ประชุมได้ให้ความเห็นชอบร่างนโยบายเพื่อดำเนินงานตามปฏิญญา ชะอำ-หัวหิน ด้านการศึกษา จำนวน ๕ นโยบาย ดังนี้ นโยบายที่ ๑ การเผยแพร่ความรู้ ข้อมูลข่าวสาร และเจตคติที่ดีเกี่ยวกับอาเซียน เพื่อสร้างความตระหนักและเตรียมความพร้อมของครู คณาจารย์ และ บุคลากรทางการศึกษา นักเรียน นักศึกษา และประชาชน เพื่อก้าวเข้าสู่ประชาคมอาเซียน ภายในปี ๒๕๕๘ นโยบายที่ ๒ การพัฒนาศักยภาพของนักเรียน นักศึกษา และประชาชนให้มีทักษะที่เหมาะสม เพื่อเตรียมความพร้อมในการก้าวสู่ประชาคมอาเซียน เช่น ความรู้ภาษาอังกฤษ ภาษาเพื่อนบ้าน เทคโนโลยีสารสนเทศ ทักษะและความชำนาญการที่สอดคล้องกับการปรับตัวและเปลี่ยนแปลงทาง อุตสาหกรรม และการเพิ่มโอกาสในการหางานทำของประชาชน รวมทั้งการพิจารณาแผนผลิต กำลังคน นโยบายที่ ๓ การพัฒนามาตรฐานการศึกษาเพื่อส่งเสริมการหมุนเวียนของนักศึกษาและครู อาจารย์ในอาเซียน รวมทั้งเพื่อให้มีการยอมรับในคุณสมบัติทางวิชาการร่วมกันในอาเซียน การส่งเสริม ความร่วมมือระหว่างสถาบันการศึกษาต่าง ๆ และการแลกเปลี่ยนเยาวชน การพัฒนาระบบการศึกษา ทางไกล ซึ่งช่วยสนับสนุนการศึกษาตลอดชีวิต การส่งเสริมและปรับปรุงการศึกษาด้านอาชีวศึกษาและ

² สุรินทร์ พิศสุวรรณ, สรุปประเด็นการบรรยาย “อาเซียน ๒๐๑๕ กับอุดมศึกษาไทย”,

การฝึกอบรมทางอาชีพ ทั้งในขั้นต้นและขั้นต่อเนื่อง ตลอดจนส่งเสริมและเพิ่มพูนความร่วมมือระหว่างสถาบันการศึกษาของประเทศสมาชิกของอาเซียน นโยบายที่ ๔ การเตรียมความพร้อมเพื่อเปิดเสรีการศึกษาในอาเซียนเพื่อรองรับการก้าวสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน ประกอบด้วย การจัดทำความตกลงยอมรับร่วมด้านการศึกษา การพัฒนาความสามารถ ประสบการณ์ในสาขาวิชาชีพสำคัญต่างๆ เพื่อรองรับการเปิดเสรีการศึกษา ควบคู่กับการเปิดเสรีด้านการเคลื่อนย้ายแรงงาน นโยบายที่ ๕ การพัฒนาเยาวชนเพื่อเป็นทรัพยากรสำคัญในการก้าวสู่ประชาคมอาเซียน³

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตสุรินทร์ ในฐานะเป็นองค์กรหนึ่งในสถาบันการศึกษาระดับอุดมศึกษาซึ่งอยู่ภายใต้การกำกับของรัฐบาล ได้พยายามพัฒนาองค์กรให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้นและเป็นที่ยอมรับของสังคมทั้งในระดับชาติและระดับนานาชาติ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตสุรินทร์ ตั้งอยู่ที่ ห้วยเสนง หมู่ ๘ ตำบลนอกเมือง อำเภอเมือง จังหวัดสุรินทร์ ได้ดำเนินการจัดการศึกษาให้มีประสิทธิภาพโดยยึดหลักปรัชญาและวิสัยทัศน์ของมหาวิทยาลัย ได้แก่ จัดการศึกษาพระพุทธศาสนา บูรณาการกับศาสตร์สมัยใหม่ พัฒนาจิตใจและสังคม เชื่อมโยงการเรียนรู้ในภูมิภาคและประเทศเพื่อนบ้าน และมุ่งพัฒนามหาวิทยาลัยให้เป็นศูนย์กลางการศึกษาพระพุทธศาสนาระดับนานาชาติ ปัจจุบัน มหาวิทยาลัยฯ เปิดดำเนินการผลิตบัณฑิตทั้งหมดจำนวน ๓ คณะ ได้แก่ คณะพุทธศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ และคณะครุศาสตร์ โดยเปิดการเรียนการสอนในแต่ละระดับหลักสูตร จำนวนทั้งสิ้น ๖ สาขาวิชา ประกอบด้วยระดับปริญญาตรี จำนวน ๕ สาขาวิชา ได้แก่ ๑) สาขาวิชาพระพุทธศาสนา ๒) สาขาวิชาสังคมศึกษา ๓) สาขาวิชาการสอนภาษาอังกฤษ ๔) สาขาวิชารัฐศาสตร์ ๕) สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ ส่วนในระดับปริญญาโท จำนวน ๑ สาขาวิชา ได้แก่ สาขาวิชาพระพุทธศาสนา ปัจจุบันมหาวิทยาลัยมีนิสิตจำนวนทั้งสิ้น ๕๒๒ รูป/คน มีบุคลากรทั้งสิ้น ๖๗ รูป/คน แบ่งเป็นอาจารย์ จำนวน ๓๐ รูป/คน และตำแหน่งปฏิบัติการวิชาชีพ จำนวน ๓๗ รูป/คน มีอาคารเรียนและอาคารบริการ รวมทั้งสิ้น จำนวน ๑๕ หลัง⁴

จากความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาดังกล่าว ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาเรื่องรูปแบบการจัดการศึกษาเพื่อรองรับประชาคมอาเซียนของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย เพื่อจะได้นำไปเป็นกรอบนโยบายในการบริหารการจัดการศึกษาของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ให้มีประสิทธิภาพอันจะนำไปสู่ความพร้อมในการจัดการศึกษา สร้างความสัมพันธ์ในการจัดการศึกษา กับสถาบันการจัดการศึกษาในกลุ่มประชาคมอาเซียนต่อไป

๑.๒ วัตถุประสงค์ของโครงการวิจัย

- ๑.๒.๑ เพื่อศึกษารูปแบบการจัดการศึกษาของประชาคมอาเซียน
- ๑.๒.๒ เพื่อศึกษารูปแบบการจัดการศึกษาของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
- ๑.๒.๓ เพื่อนำเสนอรูปแบบการจัดการศึกษาเพื่อรองรับประชาคมอาเซียนของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

³ <http://blog.eduzones.com/wiki/๘๑๘๘๐> ค้นวันที่ ๙ สิงหาคม ๒๕๕๖.

⁴ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, รายงานผลการตรวจสอบและประเมินคุณภาพการศึกษภายใน วิทยาเขตสุรินทร์ ปีการศึกษา ๒๕๕๖, เอกสารอัดสำเนา, หน้า ๗-๑๓.

๑.๓ ขอบเขตการวิจัย

งานวิจัยนี้มีขอบเขตในการศึกษาดังนี้

๑.๓.๑ ขอบเขตด้านเนื้อหา ได้แก่ รูปแบบการจัดการศึกษาของประชาคมอาเซียน รูปแบบการจัดการศึกษาของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย การนำเสนอรูปแบบการจัดการศึกษาเพื่อรองรับประชาคมอาเซียนของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

๑.๓.๒ ขอบเขตด้านพื้นที่ ได้แก่ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ซึ่งตั้งอยู่ในภาคเหนือ ภาคกลาง ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และภาคใต้

๑.๓.๓ ขอบเขตด้านประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ระดับวิทยาเขตซึ่งเป็นตัวแทนของภาคเหนือ ภาคกลาง ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และภาคใต้ ประกอบด้วย วิทยาเขตเชียงใหม่ วิทยาเขตขอนแก่น วิทยาเขตสุรินทร์ วิทยาเขตบาหลีศึกษา พุทธโฆส และวิทยาเขตนครศรีธรรมราช ผู้ให้ข้อมูลที่เป็นบุคลากร รวมทั้งสิ้นจำนวน ๒๘๕ รูป/คน ประกอบด้วย ผู้บริหาร ๖๐ รูป/คน คณาจารย์ ๑๖๕ รูป/คน และเจ้าหน้าที่ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษา ๖๐ รูป/คน

๑.๓.๔ ขอบเขตด้านระยะเวลา ได้แก่ ระยะเวลาในการทำวิจัย ๑ ปี เริ่มตั้งแต่เดือนตุลาคม พ.ศ. ๒๕๕๗ ถึง เดือนกันยายน พ.ศ. ๒๕๕๘

๑.๔ ข้อจำกัดในการวิจัย

ในการวิจัยนี้มีข้อจำกัดดังนี้

๑.๔.๑ การวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยกำหนดขอบเขตการจัดการศึกษาเฉพาะในพันธกิจด้านการผลิตบัณฑิตเท่านั้น ไม่รวมถึงพันธกิจด้านการวิจัย การบริการวิชาการแก่สังคม และการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม

๑.๕ นิยามศัพท์ที่ใช้ในการวิจัย

รูปแบบ ในงานวิจัยนี้ หมายถึง แบบอย่างของการจัดการศึกษาเพื่อรองรับประชาคมอาเซียนของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยที่ผู้วิจัยได้พัฒนาขึ้นจากการศึกษาแนวคิด ทฤษฎี ที่เกี่ยวข้อง

การจัดการศึกษา ในงานวิจัยนี้ หมายถึง การดำเนินการด้านพันธกิจการผลิตบัณฑิตของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย เพื่อรองรับประชาคมอาเซียน

รูปแบบการจัดการศึกษา ในงานวิจัยนี้ หมายถึง แบบอย่างการดำเนินงานพันธกิจด้านการผลิตบัณฑิตที่ได้รับการพัฒนาขึ้นจากแนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องเพื่อนำเสนอแบบอย่างการจัดการศึกษาเพื่อรองรับประชาคมอาเซียนต่อมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

ประชาคมอาเซียน ในงานวิจัยนี้ หมายถึง สมาคมประชาชาติแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (Association of South East Asian Nations : ASEAN) หรือ ประชาคมอาเซียน ซึ่งมีจำนวนสมาชิก ๑๐ ประเทศ ประกอบด้วย ไทย พม่า ลาว เวียดนาม มาเลเซีย สิงคโปร์ อินโดนีเซีย ฟิลิปปินส์ กัมพูชา และ บรูไน

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ในงานวิจัยนี้ หมายถึง มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย (ส่วนกลาง) ซึ่งตั้งอยู่ที่ตำบลลำไทร อำเภอน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา และ

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ระดับวิทยาเขตซึ่งเป็นส่วนงานที่ขึ้นตรงต่อมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย (ส่วนกลาง) โดยเป็นตัวแทนของวิทยาเขตที่ตั้งอยู่ในเขตพื้นที่ภาคเหนือ ภาคกลาง ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และภาคใต้ ของประเทศไทย

องค์ประกอบ ในงานวิจัยนี้ หมายถึง ส่วนย่อยต่าง ๆ ของรูปแบบการจัดการศึกษา ประกอบด้วย องค์ประกอบหลัก องค์ประกอบรอง และองค์ประกอบย่อย

องค์ประกอบหลัก ในงานวิจัยนี้ หมายถึง องค์ประกอบของรูปแบบการจัดการศึกษา จำนวน ๓ ด้าน ประกอบด้วย ด้านปัจจัยนำเข้า ด้านกระบวนการ และด้านผลผลิต

องค์ประกอบรอง ในงานวิจัยนี้ หมายถึง ประเด็นเนื้อหาของรูปแบบการจัดการศึกษา จำนวนทั้งสิ้น ๑๘ ประเด็น กล่าวคือ ด้านปัจจัยนำเข้า มีองค์ประกอบรอง จำนวน ๘ ประเด็น ได้แก่ การจัดโครงสร้างองค์กร บุคลากร นิสิต งบประมาณ หลักสูตร แหล่งการเรียนรู้ สื่อเทคโนโลยี และสภาพแวดล้อม ด้านกระบวนการ มีองค์ประกอบรอง จำนวน ๔ ประเด็น ได้แก่ การบริหารจัดการ การเรียนการสอน การใช้สื่อการเรียนการสอน และการวัดผลประเมินผล ด้านผลผลิต มีองค์ประกอบรอง จำนวน ๖ ประเด็น ได้แก่ คุณภาพบัณฑิต ทักษะทางวิชาชีพ ทักษะการวิจัย ทักษะความเป็นประชาธิปไตย การยอมรับความแตกต่างทางวัฒนธรรม และทักษะการใช้ภาษาอังกฤษ

องค์ประกอบย่อย ในงานวิจัยนี้ หมายถึง รายละเอียดของเนื้อหาของรูปแบบการจัดการศึกษา จำนวนทั้งสิ้น ๖๐ ประเด็น ซึ่งปรากฏรายละเอียดอยู่ในแต่ละองค์ประกอบรองทั้ง ๑๘ ประเด็น

๑.๖ ประโยชน์ที่จะได้จากงานวิจัย

๑.๖.๑ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้ข้อมูลด้านรูปแบบการจัดการศึกษาเพื่อรองรับประชาคมอาเซียนของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

๑.๖.๒ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ซึ่งเป็นหน่วยงานสนับสนุนการจัดการศึกษาของวิทยาเขตได้ข้อมูลที่เป็นรูปแบบการจัดการศึกษาเพื่อรองรับประชาคมอาเซียนของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย เพื่อกำหนดเป็นแนวนโยบายให้ส่วนงานระดับวิทยาเขตของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย นำไปเป็นแนวทางการจัดการศึกษาเพื่อรองรับประชาคมอาเซียน

๑.๖.๓ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องของรัฐ ได้ข้อมูลด้านรูปแบบการจัดการศึกษาเพื่อรองรับประชาคมอาเซียนของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

๑.๖.๔ สถาบันการศึกษาที่มีบริบทคล้ายคลึงกับมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้ข้อมูลด้านรูปแบบการจัดการศึกษาเพื่อรองรับประชาคมอาเซียนของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

บทที่ ๒

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยเรื่อง รูปแบบการจัดการศึกษาเพื่อรองรับประชาคมอาเซียนของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษารูปแบบการจัดการศึกษาเพื่อรองรับประชาคมอาเซียนของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย เพื่อพัฒนารูปแบบการจัดการศึกษาเพื่อรองรับประชาคมอาเซียนของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตสุรินทร์ และ เพื่อบริหารและนำเสนอรูปแบบการจัดการศึกษาเพื่อรองรับประชาคมอาเซียนของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ผู้วิจัยมีกรอบในการศึกษาเอกสารและรายงานการวิจัยที่เกี่ยวข้อง จากแหล่งข้อมูลต่อไปนี้คือ

- ๑) แนวคิดเกี่ยวกับรูปแบบการจัดการศึกษา
- ๒) แนวคิดและทฤษฎีการบริหารที่เอื้อต่อการจัดการศึกษาของประชาคมอาเซียน
- ๓) แนวคิดเกี่ยวกับนโยบายและกฎหมายทางการศึกษาระดับอุดมศึกษา
- ๔) แนวคิดเกี่ยวกับการจัดการศึกษาระดับอุดมศึกษาเพื่อรองรับประชาคมอาเซียน
- ๕) บริบทด้านรูปแบบการจัดการศึกษาของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
- ๖) แนวคิดเกี่ยวกับเทคนิคการวิจัยแบบเดลฟาย (Delphi Technique)
- ๗) รายงานการวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ซึ่งเนื้อหาในแต่ละเรื่องผู้วิจัยจะได้ทำการศึกษาตามลำดับหัวข้อดังนี้

๒.๑ แนวคิดเกี่ยวกับรูปแบบการจัดการศึกษา

พจนานุกรมทางการศึกษา ได้กล่าวถึงความหมายของรูปแบบหรือแบบจำลอง (Model) ไว้ ๔ ความหมาย คือ ๑) เป็นแบบอย่างของสิ่งใดสิ่งหนึ่งเพื่อเป็นแนวทางในการสร้างหรือทำซ้ำ ๒) เป็นตัวอย่างสำหรับการเลียนแบบ เช่น ตัวอย่างในการออกเสียงภาษาต่างประเทศเพื่อให้ผู้เรียนได้เลียนแบบ ๓) เป็นแผนภาพหรือภาพ ๓ มิติ ที่เป็นตัวแทนของสิ่งใดสิ่งหนึ่งหรือหลักการ หรือแนวคิด ๔) เป็นชุดของปัจจัยหรือองค์ประกอบ หรือตัวแปรที่มีความสัมพันธ์ซึ่งกันและกันรวมตัวเป็นตัวประกอบและเป็นสัญลักษณ์ทางระบบสังคมอาจเขียนเป็นสูตรทางคณิตศาสตร์หรือบรรยายด้วยภาษา ก็ได้

มาลี สิบกระแส ได้กล่าวว่า รูปแบบมีสองลักษณะ ได้แก่ รูปแบบจำลองของสิ่งที่เป็นนามธรรม เช่น ระบบการปฏิบัติงาน และรูปแบบที่เป็นแบบจำลองของสิ่งที่เป็นรูปธรรม เช่น เครื่องคอมพิวเตอร์ เป็นต้น รูปแบบอาจแสดงความสัมพันธ์ด้วยเส้นโยงแสดงในรูปแผนภาพหรือเขียนในรูป

สมการคณิตศาสตร์ หรือสมการพยากรณ์ หรือเขียนเป็นข้อความ จำนวน หรือ ภาพ หรือ แผนภูมิหรือ รูปสามมิติ⁵

คีพส์ (Keeves) ได้กล่าวว่า รูปแบบมีหลายประเภทด้วยกันซึ่งนักวิชาการด้านต่าง ๆ ก็ได้ จัดแบ่งประเภทต่างกันไป สำหรับรูปแบบทางการศึกษาและสังคมศาสตร์นั้น ได้แบ่งออกเป็น ๕ ประเภท คือ ๑) รูปแบบคล้าย (Analogue Model) เป็นรูปแบบที่ใช้การอุปมาอุปมัยเทียบเคียง ปรากฏการณ์ซึ่งเป็นรูปธรรมเพื่อสร้างความเข้าใจในปรากฏการณ์ที่เป็นนามธรรม เช่น รูปแบบในการ ทำนายจำนวนนักเรียนที่จะเข้าสู่ระบบโรงเรียน ซึ่งอนุมานแนวคิดมาจากการเปิดน้ำเข้าและปล่อยน้ำ ออกจากถัง นักเรียนที่จะเข้าสู่ระบบเปรียบเทียบกับน้ำที่เปิดออกจากถัง ดังนั้นนักเรียนที่คงอยู่ใน ระบบจึงเท่ากับนักเรียนที่เข้าสู่ระบบลบด้วยนักเรียนที่ออกจากระบบ เป็นต้น ๒) รูปแบบอธิบาย ความหมาย (Semantic Model) เป็นรูปแบบที่ใช้ภาษาเป็นสื่อในการบรรยายหรืออธิบายปรากฏ การณ์ที่ศึกษาด้วยภาษา แผนภูมิ หรือรูปภาพ เพื่อให้เห็นโครงสร้างทางความคิด องค์ประกอบ และ ความสัมพันธ์ขององค์ประกอบของปรากฏการณ์นั้น ๆ ๓) รูปแบบแผนภูมิแบบแผน (Schematic Model) ๔) รูปแบบเชิงคณิตศาสตร์ (Mathematical Model) เป็นรูปแบบที่ใช้สมการทางคณิตศาสตร์ เป็นสื่อในการแสดงความสัมพันธ์ของตัวแปรต่าง ๆ รูปแบบประเภทนี้นิยมใช้กันทั้งในสาขาจิตวิทยา และศึกษาศาสตร์ รวมทั้งการบริหารการศึกษาด้วย ๕) รูปแบบเชิงเหตุผล (Causal Model) เป็น รูปแบบที่พัฒนามาจากเทคนิคที่เรียกว่า Path Analysis และหลักการสร้าง Semantic Model โดย การนำเอาตัวแปรต่าง ๆ มาสัมพันธ์กันเชิงเหตุและผลที่เกิดขึ้น เช่น The Standard Deprivation Model ซึ่งเป็นรูปแบบที่แสดงความสัมพันธ์ระหว่างสภาพทางเศรษฐกิจสังคมของบิดา มารดา สภาพแวดล้อมทางการศึกษาที่บ้าน และระดับสติปัญญาของเด็ก เป็นต้น นอกจากนี้ ยังได้กล่าวถึง รูปแบบที่ใช้ประโยชน์ได้ว่าควรจะมีข้อกำหนด (requirement) ๔ ประการ คือ ๑) รูปแบบ ควร ประกอบด้วยความสัมพันธ์อย่างมีโครงสร้าง (structural relationship) มากกว่าความสัมพันธ์ที่ เกี่ยวเนื่องกันแบบรวม ๆ (associative relationship) ๒) รูปแบบ ควรใช้เป็นแนวทางการพยากรณ์ ผลที่จะเกิดขึ้นสามารถถูกตรวจสอบได้โดยการสังเกต ซึ่งเป็นไปได้ที่จะทดสอบรูปแบบพื้นฐานของ ข้อมูลเชิงประจักษ์ได้ ๓) รูปแบบ ควรจะต้องระบุหรือชี้ให้เห็นถึงกลไกเชิงเหตุผลของเรื่องที่ศึกษา ดังนั้นนอกจากรูปแบบจะเป็นเครื่องมือในการพยากรณ์ได้ ควรใช้อธิบายปรากฏการณ์ได้ด้วย ๔) รูปแบบ ควรเป็นเครื่องมือในการสร้างโมเดลที่ค้นพบใหม่ และสร้างความสัมพันธ์ของตัวแปรในลักษณะใหม่ ซึ่งเป็นการขยายในเรื่องที่กำลังศึกษา⁶

บาร์โด และฮาร์ทแมน (Bardo, J.W., & Hartman, J.J.) ได้กล่าวถึงรูปแบบในทาง สังคมศาสตร์ไว้ว่าเป็นชุดของข้อความเชิงนามธรรมเกี่ยวกับปรากฏการณ์ที่เราสนใจเพื่อใช้ในการนิยาม คุณลักษณะและบรรยายคุณสมบัติที่นั้น ๆ ซึ่งรูปแบบเป็นอะไรบางอย่างที่เราพัฒนาขึ้นมาเพื่อบรรยาย คุณลักษณะที่สำคัญ ๆ ของปรากฏการณ์อย่างใดอย่างหนึ่งเพื่อให้ง่ายต่อการทำความเข้าใจ รูปแบบจึง มีใช้การบรรยายหรืออธิบายอย่างละเอียดทุกแง่มุมเพราะการทำเช่นนั้นจะทำให้รูปแบบมีความ

⁵ มาลี สิบกระแสา, การพัฒนารูปแบบองค์การแห่งการเรียนรู้ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา, วิทยานิพนธ์ปรัชญา ดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา, บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยสยาม, ๒๕๕๒, หน้า ๑๐๘-๑๐๙.

⁶ Keeves, P.J., *Educational Research Methodology and Measurement: An international handbook*. (Oxford, England: Pergamon Press, ๑๙๘๘), pp. ๕๖๐-๕๖๕.

ซับซ้อนและยุ่งยากเกินไปในการที่จะทำความเข้าใจซึ่งจะทำให้คุณค่าของรูปแบบนั้นด้วยลงไป ส่วน การที่จัดระบบรูปแบบหนึ่ง ๆ จะต้องมียุทธศาสตร์น้อยเพียงใจจึงจะเหมาะสมและรูปแบบนั้น ๆ ควรมียุทธศาสตร์ประกอบอะไรบ้าง ไม่ได้มีข้อกำหนดเป็นการตายตัว ทั้งนี้ก็แล้วแต่ปรากฏการณ์แต่ละอย่าง และวัตถุประสงค์ของผู้สร้างรูปแบบที่ต้องการจะอธิบายปรากฏการณ์นั้น ๆ อย่างไร⁷

บุญชม ศรีสะอาด ได้แบ่งการดำเนินการพัฒนารูปแบบออกเป็น ๒ ขั้นตอน คือ ๑) ขั้นตอน การพัฒนารูปแบบ ได้แก่ การดำเนินการโดยวิเคราะห์ลำดับในการทำวิทยานิพนธ์ หลักการเขียน รายงานการวิจัย จุดบกพร่องที่มักจะพบในการทำวิทยานิพนธ์ เป็นต้น แล้วนำองค์ประกอบเหล่านั้นมา สร้างรูปแบบการควบคุมวิทยานิพนธ์ตามลำดับขั้น ๒) ขั้นตอนการทดสอบประสิทธิภาพและ ประสิทธิภาพของรูปแบบ ได้แก่ การนำรูปแบบดังกล่าวไปทดสอบและประเมินประสิทธิภาพและ ประสิทธิภาพของรูปแบบ⁸

รุ่งรัชดาพร เวหะชาติ ได้พัฒนารูปแบบการบริหารคุณภาพทั้งองค์การของสถานศึกษาขั้น พื้นฐาน โดยแบ่งขั้นตอนการดำเนินการวิจัยออกเป็น ๒ ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นตอนที่ ๑ การพัฒนารูปแบบ การบริหารคุณภาพทั้งองค์การของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ดำเนินการโดยใช้เทคนิคเดลฟาย (Delphi Technique) ผู้ทรงคุณวุฒิเป็นนักวิชาการ จำนวน ๑๗ ท่าน ขั้นตอนที่ ๒ การตรวจสอบรูปแบบการ บริหารคุณภาพทั้งองค์การของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานโดยผู้บริหารโรงเรียน จำนวน ๑๔ ท่าน ครู จำนวน ๒๐๑ ท่าน และคณะกรรมการสถานศึกษา จำนวน ๖๖ ท่าน⁹

แผนพัฒนาการศึกษาระดับอุดมศึกษาฉบับที่ ๑๑ (พ.ศ. ๒๕๕๕-๒๕๕๙) ได้กล่าวถึงรูปแบบ การปรับตัวของสถาบันอุดมศึกษาไทยในด้านวิสัยทัศน์ ตัวชี้วัด และยุทธศาสตร์ ในบทสรุปผู้บริหารไว้ ว่า ประเทศไทยอยู่ในช่วงเวลาที่ต้องเผชิญกับสถานการณ์ ทางเศรษฐกิจ สังคม การเมือง เทคโนโลยี พลังงานและสิ่งแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วและส่งผลกระทบต่ออย่างรุนแรงมากขึ้นกว่าช่วงที่ ผ่านมา เช่น การเปลี่ยนแปลงเพื่อปรับตัวเข้าสู่เศรษฐกิจโลก การรวมกลุ่มเศรษฐกิจภายใต้กรอบ การค้าเสรี ของอาเซียนกับจีน ญี่ปุ่น และอินเดีย การเปลี่ยนแปลงของสังคมโลกที่ส่งผลต่อความ เปลี่ยนแปลงของสังคมไทย โดยเฉพาะการเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุ สังคมของความเป็นวัตถุนิยม สังคมที่ เน้นคุณภาพการศึกษาโดยเฉพาะคุณภาพบัณฑิต ปัญหาวิกฤติด้านพลังงาน และสิ่งแวดล้อมโดยเฉพาะ การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ ที่ก่อให้เกิดภัยธรรมชาติที่มี ความรุนแรงมาก ดังนั้นอุดมศึกษาไทย ในช่วงปี ๒๕๕๕-๒๕๕๙ ต้องมีการพัฒนาอย่างก้าวกระโดดเพื่อเป็นแหล่งความรู้ที่ตอบสนองการแก้ ไข ปัญหาวิกฤติและชี้้นำการพัฒนาอย่างยั่งยืนของชาติและท้องถิ่นโดยเร่งสร้างภูมิคุ้มกันในประเทศให้ แข็งแกร่งขึ้นภายใต้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงและต้องส่งเสริมการพัฒนาประเทศให้สามารถ แข่งขันได้ในประชาคมอาเซียนและประชาคมโลก โดยให้ความสำคัญกับการพัฒนาคนและสังคมไทย ให้มีคุณภาพ ผลิดักำลังคนที่มีศักยภาพตรงตามความต้องการของตลาดงาน สามารถทำงานเพื่อดำรงชีพตนเองและเพื่อช่วยเหลือสังคม มีคุณธรรม มีความรับผิดชอบ และมีสุขภาพทั้งร่างกายและจิตใจ รวมทั้งพัฒนาอาจารย์ ให้เป็นมืออาชีพและผู้เชี่ยวชาญมืออาชีพ ให้เป็นอาจารย์พัฒนาวิชาชีพอาจารย์

⁷ Bardo, J.W., & Hartman, J.J., *Urban society: A systematic introduction*. (New York: F. E. Peacock, ๑๙๘๒), pp. ๒๔๕.

⁸ บุญชม ศรีสะอาด, *การวิจัยเบื้องต้น*, พิมพ์ครั้งที่ ๗, (กรุงเทพมหานคร: สุวีริยาสาสน, ๒๕๔๕), หน้า ๑๓.

⁹ รุ่งรัชดาพร เวหะชาติ, *การพัฒนารูปแบบการบริหารคุณภาพทั้งองค์การของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน*, วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยทักษิณ, ปีที่ ๕ (มกราคม-ธันวาคม ๒๕๔๘): หน้า ๑๘.

ให้เป็นที่ยอมรับของสังคม มีการจัดการเพื่อพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศโดยใช้ ความรู้ เทคโนโลยี นวัตกรรม ความคิดสร้างสรรค์บนพื้นฐานการผลิตและการบริโภคที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมซึ่งจะนำไปสู่การพัฒนาเพื่อประโยชน์สุขที่ยั่งยืนของประเทศไทย ทั้งนี้ โดยอาศัยการบริหารจัดการ อุดมศึกษาเชิงรุกซึ่งมีกลยุทธ์ การเงิน และพระราชบัญญัติอุดมศึกษา เป็นเครื่องมือสำคัญในการขับเคลื่อน ในปี ๒๕๕๙ สถาบันอุดมศึกษาควรดำเนินการตามวิสัยทัศน์ว่า “อุดมศึกษาเป็นแหล่งองค์ความรู้และพัฒนากำลังคนระดับสูงที่มีคุณภาพเพื่อการพัฒนาชาติอย่างยั่งยืน สร้างสังคมการเรียนรู้ตลอดชีวิตตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑๑ (พ.ศ. ๒๕๕๕-๒๕๕๙) บนพื้นฐานปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง มีบทบาทสูงในประชาคมอาเซียนและมุ่งสู่คุณภาพอุดมศึกษาระดับนานาชาติ” โดยมีตัวชี้วัดและเป้าหมายที่สอดคล้องกับวิสัยทัศน์ ปี ๒๕๕๙ จำนวนรวม ๗ ตัวบ่งชี้วัด ดังนี้ ๑) ร้อยละของสถาบันอุดมศึกษาไทยที่ได้รับจัดลำดับในระดับสากล ตามระบบมาตรฐานสากลที่ สกอ. กำหนด กล่าวคือ ๑.๑) ภาพรวมของประเทศ เท่ากับ ๖ % ๑.๒) กลุ่มสถาบันอุดมศึกษาที่เป็นเลิศในการสร้างองค์ความรู้เพื่อชี้นำสังคมและเพิ่มขีดความสามารถของประเทศในการแข่งขันระดับโลกเท่ากับ ๑๐๐ % ๒) ร้อยละของอาจารย์ที่ได้รับการรับรองศักยภาพความเป็นอาจารย์มืออาชีพตามที่ สกอ. กำหนด เมื่อเทียบกับจำนวนอาจารย์ทั้งหมด เท่ากับ ๒๕ % ๓) คะแนนเฉลี่ยจากงานวิจัย/งานสร้างสรรค์ที่ตีพิมพ์/เผยแพร่ต่อจำนวนอาจารย์ มากกว่าหรือเท่ากับ ๓.๕๑ (คำนวณจากข้อมูลของสมศ. แต่ปรับเป้าหมายให้สอดคล้องตามกลุ่มสถาบัน) ๔) ร้อยละของผู้สำเร็จการศึกษาที่ผ่านการสอบใบประกอบวิชาชีพหรือใบรับรองคุณวุฒิเฉพาะสาขาแห่งชาติ เท่ากับ ๑๐๐ % (โดยครอบคลุมความรู้ ด้านภาษาอังกฤษและเทคโนโลยี สารสนเทศ) ๕) ระดับความพึงพอใจของผู้ใช้บัณฑิต มากกว่าหรือเท่ากับ ๔.๕๑ ๖) ร้อยละของหลักสูตรที่ได้รับการรับรองมาตรฐานในระดับนานาชาติ โดยหน่วยงานสถาบันวิชาชีพ/องค์กรซึ่งเป็นที่ยอมรับในระดับนานาชาติ เท่ากับ ๒๐ % ๗) ร้อยละของสถาบันอุดมศึกษาที่มีการวิเคราะห์ต้นทุนค่าใช้จ่าย ต่อหน่วยคุณภาพ เท่ากับ ๑๐๐ % นอกจากนี้สถาบันอุดมศึกษาต้องสร้างยุทธศาสตร์ ๔ ยุทธศาสตร์ ได้แก่ “LEGS” STRATEGY กล่าวคือ L = Leader of Change Management for Quality Education (All for Quality Education and Quality Education for All) (เปลี่ยนระบบการนำองค์กรให้ขับเคลื่อนอุดมศึกษาแบบองค์รวม) E = Educator Professional (พัฒนาอาจารย์ให้เป็นมืออาชีพและพัฒนาผู้เชี่ยวชาญมืออาชีพให้เป็นอาจารย์) G = Graduated with Quality and Social Responsibility (ยกระดับคุณภาพบัณฑิตอย่างก้าวกระโดด) S = Satang Utilization (ปฏิรูปการบริหารการเงินอุดมศึกษา เพื่อขับเคลื่อนสถาบันอุดมศึกษาสู่ความเป็นเลิศ)¹⁰

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา ได้กล่าวถึงรูปแบบการบริหารจัดการสถาบันอุดมศึกษา แนวใหม่ ไว้ว่า มีพัฒนาการที่หลากหลายซึ่งสรุปได้ ๔ รูปแบบ คือ ๑) รูปแบบองค์กรที่เน้นกระบวนการ เป็นรูปแบบที่เน้นกระบวนการหรือ การมีส่วนร่วม หน่วยงานภายในมีอำนาจในการดำเนินการและตัดสินใจ ๒) รูปแบบผู้ประกอบการหรือบริษัท เป็นรูปแบบที่มีความชัดเจนทางนโยบายจากส่วนกลาง เข้าควบคุมในรายละเอียดการปฏิบัติการ เน้นการวางแผนและการนำเสนอผลการปฏิบัติงาน ๓) รูปแบบวิสาหกิจหรือนวัตกรรม เป็นรูปแบบที่มีแผนกลยุทธ์ กระจายความรับผิดชอบ

¹⁰ สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา, แผนพัฒนาการศึกษาระดับอุดมศึกษาฉบับที่ ๑๑ (พ.ศ. ๒๕๕๕-๒๕๕๙), (กรุงเทพมหานคร: สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา, ม.ป.ป.), หน้า ก-ข.

ให้หน่วยงานภายในมีความยืดหยุ่น เน้นผลลัพธ์ความสำเร็จของธุรกิจ ๔) รูปแบบเครือข่าย เป็นรูปแบบที่เป็นความร่วมมือระหว่างสถาบัน ใช้ทรัพยากรร่วมกันให้เกิดประโยชน์สูงสุด สร้างความเข้มแข็งทางวิชาการ มีการทำงานเป็นทีม¹¹

ผดุงชัย ภูพัฒน์ ได้กล่าวถึงองค์ประกอบของการจัดการศึกษา ไว้ว่า การจัดการศึกษาประกอบด้วยองค์ประกอบหลัก ๓ องค์ประกอบ ได้แก่ จุดมุ่งหมายทางการศึกษา การจัดประสบการณ์ การเรียนรู้ และการประเมินผลการเรียน ซึ่งมีความสัมพันธ์กัน ในการจัดการศึกษานั้นจำเป็นที่จะต้องมียุทธศาสตร์ทางการศึกษาเพื่อช่วยกำหนดคุณลักษณะของผู้เรียนที่พึงประสงค์ หลังจากได้รับการเรียนการสอน โดยจุดมุ่งหมายทางการศึกษาจะเป็นตัวบ่งชี้ให้เห็นถึงแนวทางการจัดประสบการณ์การเรียนรู้หรือกิจกรรมการเรียนการสอน และเป็นแนวทางในการประเมินผลการเรียนของผู้เรียน ส่วนการจัดประสบการณ์การเรียนรู้จะเป็นกิจกรรมที่พยายามตอบสนองให้เกิดผลลัพธ์ตามจุดมุ่งหมายทางการศึกษาซึ่งจะแสดงให้เห็นถึงความเป็นไปได้ และความเหมาะสมของจุดมุ่งหมายทางการศึกษารวมทั้งให้กรอบของการประเมินผลการเรียนอย่างเป็นรูปธรรมอีกด้วย ในขณะที่เดียวกันการประเมินผลการเรียนจะช่วยเป็นสารสนเทศย้อนกลับซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงความเหมาะสมและประสิทธิภาพของการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ รวมทั้งช่วยตัดสินผลการเรียนที่เกิดขึ้นกับผู้เรียนว่าเป็นไปตามจุดมุ่งหมายทางการศึกษาหรือไม่ และมากน้อยเพียงใด สารสนเทศที่ได้จากการประเมินผลการเรียนจะช่วยปรับปรุงกิจกรรมการเรียนการสอน ส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียนและพัฒนากระบวนการทางการศึกษาให้มีความเหมาะสมและอยู่บนพื้นฐานของการศึกษาที่มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลยิ่ง ๆ ขึ้นไป¹²

เอตัน (Eaton : ๒๐๑๑) อ้างถึงใน วิโรจน์ สารรัตนะ (๒๕๕๖) ได้กล่าวถึง สิบแนวโน้มของการศึกษาในศตวรรษที่ ๒๑ ไว้ดังนี้ ๑) มีการใช้และการบูรณาการเทคโนโลยีที่มากขึ้น ๒) ใช้หลักความเป็นโลกเรียนรู้สิ่งที่ไกลตัวออกไป ๓) ตะหนักถึงปัจจัยด้านเศรษฐกิจที่มีอิทธิพลต่อการจัดการศึกษา ๔) ความจำเป็นมีแรงงานแข่งขันที่มีทักษะสูง ๕) การศึกษาแบบไร้พรมแดนและข้ามพรมแดน ๖) การแลกเปลี่ยนครูและนักเรียนให้มีประสบการณ์ระดับโลกมีมากขึ้น ๗) ความสร้างสรรค์มากขึ้น ความรู้จะถูกสร้างหรือร่วมกันสร้างมีมากขึ้น จะไม่ถูกถ่ายทอดง่าย ๆ จากครูเช่นเดิม ผู้เรียนสามารถสร้างความรู้ด้วยตัวเอง ๘) การเป็นหุ้นส่วนระหว่างรัฐบาล กรรมการสถานศึกษา สถานศึกษาและนักศึกษา ๙) การเรียนรู้ทั้งแบบเป็นทางการและไม่เป็นทางการโดยใช้เทคโนโลยี ๑๐) ยึดหลักการประเมินสินทรัพย์เป็นการประเมินเชิงเปรียบเทียบโดยใช้แฟ้มสะสมงาน (portfolio) ในระดับชั้นเรียน ใช้เกณฑ์มาตรฐาน (benchmarks) ในระดับภูมิภาคและประเทศ และใช้กรอบ (framework) ที่กว้างขึ้นในระดับสากล¹³

¹¹ สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, รูปแบบการบริหารจัดการสถาบันอุดมศึกษาแนวใหม่, รายงานการวิจัย สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, ๒๕๔๖, หน้า ๙-๑๐.

¹² ผดุง ภูพัฒน์, แนวคิดเกี่ยวกับการจัดการศึกษา, (กรุงเทพมหานคร: สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง, ม.ป.ป), หน้า ๑-๒.

¹³ วิโรจน์ สารรัตนะ, กระบวนทัศน์ใหม่ทางการศึกษา กรณีที่สนับต่อการศึกษาศตวรรษที่ ๒๑, (กรุงเทพมหานคร: หจก. ทิพย์วิสุทธิ์, ๒๕๕๖), หน้า ๑๐๒.

แพม (Pham ๒๐๐๒) อ้างถึงใน วิโรจน์ สารรัตนะ (๒๕๕๖) ได้กล่าวถึงสถานศึกษาในศตวรรษที่ ๒๑ ไว้ว่า สถานศึกษาในศตวรรษที่ ๒๑ ว่าเป็นผลพวงจากความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีที่ทำให้ระบบสารสนเทศมีความเป็นสากล และมีความซับซ้อนมากขึ้นโดยเฉพาะสื่อสังคมออนไลน์ (social media) เครื่องคอมพิวเตอร์ขนาดมือถือและเทคโนโลยีสื่อสารเพื่อนถึงเพื่อน (peer-to-peer technology) ซึ่งทำให้อารมณ์ของการศึกษาในศตวรรษที่ ๒๑ มีลักษณะดังนี้ ๑) เป็นสหวิทยาการ (interdisciplinary) มีการบูรณาการระหว่างสาขาวิชา ทำให้ผู้เรียนมีความตระหนักถึงความหลากหลายทางวัฒนธรรม ซึ่งจะช่วยให้สามารถเข้าใจและสื่อสารในมิติต่าง ๆ ได้ ไม่ว่าจะเป็นส่วนตัว สังคม เศรษฐกิจ และการเมืองหรือในระดับท้องถิ่น ระดับชาติ และระดับโลก ๒) สื่อสังคมออนไลน์ จะเป็นเครื่องมือสำคัญทางการศึกษา ช่วยให้ผู้สอนและผู้เรียนสามารถติดต่อสื่อสารกันได้ตลอดเวลา เสริมการติดต่อสื่อสารจากรูปแบบดั้งเดิม ผู้สอนและผู้บริหารสถานศึกษาก็สามารถใช้ในการติดต่อสื่อสารกันเกี่ยวกับยุทธศาสตร์การสอนหรือการจัดทำหลักสูตร นอกจากนี้ยังจะเป็นเครื่องมือในการประชาสัมพันธ์สถานศึกษาได้อีกด้วย ๓) โครงสร้างและจุดเน้นของห้องเรียน (structure and focus of classroom) จะเป็นห้องเรียนที่จัดให้เหมาะสมกับแนวคิดใหม่ทางการศึกษาที่เปลี่ยนจากหลักสูตรที่เน้นตำราเรียน เป็นหลักสูตรที่เน้นประสบการณ์จากการทำวิจัย เน้นสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ในเชิงรุกมากกว่าการเป็นผู้ถ่ายทอดหรือแจกจ่ายสารสนเทศเท่านั้น เน้นวัฒนธรรมการสืบค้นและความรู้มากกว่าการจดจำในสารสนเทศ ๔) การเรียนรู้แบบร่วมมือ (collaborative learning) เป็นรูปแบบที่จะช่วยให้นักเรียนเตรียมตัวเพื่อการทำงานเป็นทีมต่อไปในอนาคต เป็นการเรียนรู้แบบร่วมมือโดยอาศัยสื่อสังคมออนไลน์¹⁴

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ ได้กล่าวถึง แนวการจัดการศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๒ สรุปความได้ว่า พระราชบัญญัติ การศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๒ ได้กำหนดแนวการจัดการศึกษาของชาติไว้ในหมวดที่ ๔ ตั้งแต่มาตรา ๒๒ ถึง มาตรา ๓๐ ซึ่งสรุปสาระสำคัญได้ ดังนี้ ๑) การจัดการศึกษาต้องเน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง ๒) มุ่งปลูกฝังและสร้างลักษณะที่พึงประสงค์ให้กับผู้เรียน โดยเน้นความรู้ คุณธรรม ค่านิยมที่ดีงามและบูรณาการความรู้ในเรื่องต่าง ๆ อย่างสมดุล รวมทั้งการฝึกทักษะและกระบวนการคิด การจัดการ การเผชิญสถานการณ์ และการประยุกต์ใช้ความรู้ โดยให้ผู้เรียนมีความรู้และประสบการณ์ในเรื่องต่าง ๆ ๓) กระบวนการเรียนรู้ ในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติได้กำหนดแนวทางในการจัดกระบวนการเรียนรู้ของสถานศึกษาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ๔) กาส่งเสริมการจัดกระบวนการเรียนรู้ในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ ได้กำหนดบทบาทในการส่งเสริมการเรียนรู้ของรัฐ และสถานศึกษาต่าง ๆ ๕) การประเมินผลการเรียนรู้ในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ ได้ระบุถึงวิธีการประเมินผลการจัดกระบวนการเรียนรู้ไว้ว่า ให้สถานศึกษาจัดการประเมินผลผู้เรียนโดยพิจารณาจากพัฒนาการของผู้เรียน ความประพฤติ การสังเกตพฤติกรรมการเรียน การร่วมกิจกรรมและการทดสอบควบคู่ไปในการประเมินการเรียนการสอนตามความเหมาะสมของแต่ละระดับและรูปแบบการศึกษา¹⁵

¹⁴ เรื่องเดียวกัน, หน้า ๗๙-๘๐.

¹⁵ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, แนวการจัดการศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ, (กรุงเทพมหานคร: ม.ป.ท., ม.ป.ป.), หน้า ๒-๖.

จรัญญา เทพพรบัญชากิจ ได้กล่าวถึงรูปแบบการบริหารจัดการหลักสูตรนานาชาติของมหาวิทยาลัยในประเทศไทยไว้ว่า รูปแบบการบริหารจัดการหลักสูตรนานาชาติของมหาวิทยาลัยในประเทศไทย ในปัจจุบัน พบว่า มีทั้งหมด ๔ รูปแบบหลัก คือ รูปแบบที่ ๑ สถาบันอุดมศึกษาไทยจัดเอง รูปแบบที่ ๒ สถาบันอุดมศึกษาไทยร่วมมือกันระหว่างสถาบันในประเทศ รูปแบบที่ ๓ สถาบันอุดมศึกษาไทยร่วมมือกับสถาบันต่างประเทศ และรูปแบบที่ ๔ สถาบันอุดมศึกษาไทยร่วมมือกับต่างประเทศจัดตั้งในลักษณะเป็นสถาบันอุดมศึกษานานาชาติ ส่วนวิธีการบริหารจัดการหลักสูตรนานาชาติของมหาวิทยาลัยเอกชน ๓ รูปแบบแรก มี ๒ ลักษณะ คือ ๑) บริหารงานในรูปแบบเป็นโครงการพิเศษอยู่ภายใต้การบริหารงานของคณะ มีฐานะเทียบเท่าภาควิชา และ ๒) บริหารงานในรูปแบบเป็นหน่วยงานอิสระ มีฐานะเทียบเท่าคณะ มีการบริหารจัดการทั้งทางการเงิน บุคลากร สถานที่ที่เป็นอิสระซึ่งจะทำให้มีความคล่องตัวและรวดเร็วกว่าการบริหารงานในลักษณะแรกและมีความเหมาะสมกับการจัดการโปรแกรมนานาชาติมากที่สุด ส่วนรูปแบบที่ ๔ การบริหารกระทำในลักษณะเป็นหน่วยงานอิสระในรูปของสถาบัน ซึ่งผู้ทรงคุณวุฒิเห็นคล้ายกับแนวทางดังกล่าว¹⁶

วาเนอร์ จี (Warner, G.) ได้เสนอให้มหาวิทยาลัยขับเคลื่อนไปสู่ความเป็นนานาชาติโดยอาศัยรูปแบบ ๓ รูปแบบ ได้แก่ ๑) รูปแบบการแข่งขัน (competitive model) โดยต้องใส่เนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับนานาชาติไว้ในหลักสูตร รวมถึงส่วนอื่น ๆ เพื่อประโยชน์ในการแข่งขันตลาดเศรษฐกิจโลก ๒) รูปแบบเสรี (liberal model) การพัฒนาตนเองต่อโลกที่กำลังเปลี่ยนแปลง และการศึกษาเพื่อมนุษยสัมพันธ์และความเป็นประชากรโลก ๓) รูปแบบการถ่ายโอนทางสังคม (social transformation model) การทำให้นักศึกษาคำนึงถึงประเด็นด้านนานาชาติและวัฒนธรรมต่างชาติอย่างเสมอภาคและเป็นธรรมท่ามกลางกระแสการปรับเปลี่ยนทางสังคม¹⁷

สรุปได้ว่า รูปแบบการจัดการศึกษาหมายถึงชุดของปัจจัยหรือชุดขององค์ประกอบที่มีความสัมพันธ์ซึ่งกันและกันและการแสดงถึงระบบการปฏิบัติงานของการจัดการศึกษาในระดับอุดมศึกษาโดยการแสดงความสัมพันธ์ด้วยเส้นโยงโครงสร้างหรือแผนภูมิ โดยมีองค์ประกอบที่สำคัญ ๓ องค์ประกอบ ได้แก่ จุดมุ่งหมายทางการศึกษา การจัดประสบการณ์การเรียนรู้ และการประเมินผลการเรียนซึ่งมีความสัมพันธ์กัน จากข้อมูลที่ได้ศึกษาเกี่ยวกับรูปแบบการจัดการศึกษา ผู้วิจัยนำไปเป็นส่วนประกอบเพื่อจัดทำเป็นรูปแบบการจัดการศึกษาเพื่อรองรับประชาคมอาเซียนของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

๒.๒ แนวคิดและทฤษฎีการบริหารที่เอื้อต่อการจัดการศึกษาของประชาคมอาเซียน

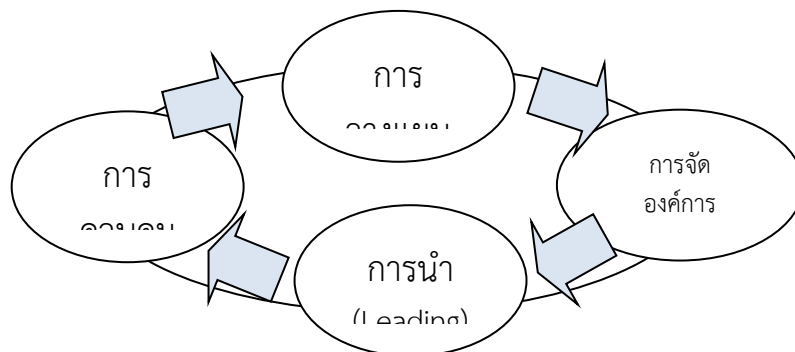
ในการศึกษาแนวคิดและทฤษฎีการบริหารที่เอื้อต่อการจัดการศึกษาของประชาคมอาเซียน ผู้วิจัยได้นำเสนอแนวคิดและทฤษฎีของนักปรัชญาด้านการบริหารการศึกษาทั้งในอดีตและปัจจุบัน

¹⁶ จรัญญา เทพพรบัญชากิจ, แนวทางการบริหารจัดการหลักสูตรนานาชาติของมหาวิทยาลัยเอกชนไทย, วารสารมหาวิทยาลัยพายัพ, ปีที่ ๒๓ ฉบับที่ ๒ (มกราคม-มิถุนายน ๒๕๕๖): หน้า ๓๘.

¹⁷ Warner, G., Internationalization Models and the Role of the University, International Education Magazine, ๑๙๙๒, p. ๒๑.

รวมถึงแนวคิดด้านการบริหารจัดการการศึกษาของนักวิชาการทั้งในประเทศและต่างประเทศดังต่อไปนี้

วิโรจน์ สารรัตน์ ได้กล่าวถึงความหมายและหน้าที่ทางการบริหารไว้ว่า การบริหารหมายถึง กระบวนการดำเนินงานเพื่อให้บรรลุจุดหมายขององค์การอย่างมีประสิทธิภาพ (Efficient) และประสิทธิผล (Effective) โดยอาศัยหน้าที่ทางการบริหาร (Administrative Functions) ซึ่งหน้าที่ทางการบริหารนี้ นักทฤษฎีจำแนกแตกต่างกัน เช่น Fayol (๑๙๑๗ cited in Bartol, Martin, Tein, & Matthews, ๑๙๙๘ : ๑๘) นักวิชาการทางการบริหารในยุคทัศนะดั้งเดิม (Classical Viewpoint) เมื่อประมาณ ๑๐๐ ปีก่อน เป็นชาวฝรั่งเศส เกิดปี ๑๘๔๑ จำแนกเป็น ๕ หน้าที่ คือ การวางแผน (Planning) การจัดองค์การ (Organizing) การสั่งการ (Commanding) การประสานงาน (Coordinating) และการควบคุม (Controlling) ในขณะที่ Gulick (๑๙๓๖ cited in Bartol et al., ๑๙๙๘ : ๒๐) นักวิชาการทางการบริหารในยุคเดียวกันแต่เป็นระยะถัดมา ชาวอเมริกัน เกิดปี ๑๘๙๒ ได้จำแนกเป็น ๗ หน้าที่ ซึ่งรู้จักกันดีในชื่อย่อว่า POSDCoRB คือ การวางแผน (Planning) การจัดองค์การ (Organizing) การบุคลากร (Staffing) การสั่งการ (Directing) การประสานงาน (Coordinating) การรายงาน (Reporting) และการงบประมาณ (Budgeting) ต่อมานักวิชาการทางการบริหารในระยะปัจจุบัน เช่น Carroll and Gillen (๑๙๘๗; Schermerhorn (๒๐๐๘) เป็นต้น ได้จำแนกออกเป็น ๔ หน้าที่ คือ การวางแผน (Planning) การจัดองค์การ (Organizing) การนำ (Leading) และการควบคุม (Controlling) ดังแสดงในแผนภูมิ ดังนี้¹⁸

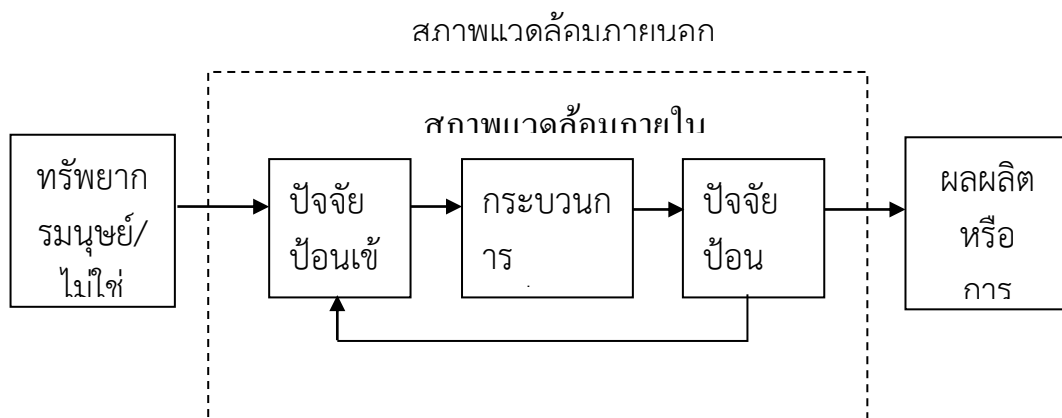

แผนภูมิที่ ๒.๑ หน้าที่ทางการบริหารของคาร์โรล และ กิลเลน (Carroll and Gillen)

บาร์โตน และคณะ (Bartol et al. ๑๙๙๘ : ๒๑๓-๒๑๕ ; อ้างถึงใน วิโรจน์ สารรัตน์ ได้กล่าวถึงผู้บริหารกับสภาพแวดล้อมองค์การ สรุปความได้ว่า ผู้บริหารต้องเผชิญกับสภาพแวดล้อมองค์การ ๒ ลักษณะ คือ ๑) สภาพแวดล้อมภายใน (Internal Environment) หมายถึงวัฒนธรรม

¹⁸ วิโรจน์ สารรัตน์, แนวคิด ทฤษฎี และประเด็นเพื่อการบริหารทางการศึกษา, (กรุงเทพมหานคร: ทิพยวิสุทธี, พ.ศ. ๒๕๕๕), หน้า ๑.

องค์การประกอบด้วยค่านิยม สมมติฐาน ความเชื่อ ปทัสถาน ที่คนในองค์การยึดถือร่วมกันซึ่งส่งผลต่อพฤติกรรมที่มีผลสำคัญต่อประสิทธิผลองค์การ ๓ ด้าน คือ ด้านที่เป็นตัวส่งเสริมต่อการบรรลุจุดหมายองค์การ (Direction) ด้านที่เป็นที่แพร่หลายในองค์การ (Pervasiveness) และด้านที่คนในองค์การให้การยอมรับ (Strength) และ ๒) สภาพแวดล้อมภายนอก (External Environment) หมายถึง พลังจากภายนอกที่ส่งผลกระทบต่อการบริหารองค์การ มี ๒ ลักษณะ คือ สภาพแวดล้อมทั่วไป ได้แก่ เทคโนโลยี เศรษฐกิจ การเมือง กฎหมาย ความเป็นสากล และวัฒนธรรม และสภาพแวดล้อมในงาน ได้แก่ ลูกค้า ผู้บริการ คู่แข่งกลุ่มทางการเมือง การพัฒนาเทคนิค เป็นต้นโดยองค์การจะนำเอาทรัพยากรทั้งที่เป็นมนุษย์และไม่ใช่มนุษย์ (ปัจจัยป้อนเข้า) จากระบบที่ใหญ่กว่า (สภาพแวดล้อมภายนอก) จากนั้นจะเกิดกระบวนการเปลี่ยนแปลง (สภาพแวดล้อมภายใน) ที่นำไปสู่ผลผลิตหรือการบริการที่ต้องการ (ปัจจัยป้อนออก) ซึ่งผู้บริหารต้องประสานกิจกรรมเพื่อให้บรรลุจุดหมายที่ต้องการซึ่งสามารถเขียนเป็นแผนภูมิ ดังนี้¹⁹

แผนภูมิที่ ๒.๒ สภาพแวดล้อมภายในและภายนอกองค์การ ตามทัศนะของ บาร์โธล และคณะ (Bartol et al.)

สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน) ได้กล่าวถึงการบริหารและการพัฒนาสถาบันว่า หมายถึง การที่สถานศึกษาระดับอุดมศึกษามีระบบการบริหารและการจัดการที่ดี มีประสิทธิภาพในการถ่ายทอดวิสัยทัศน์ และค่านิยมไปสู่การปฏิบัติอย่างมีเอกภาพ เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์และพันธกิจที่กำหนดไว้โดยมีสภาพสถาบันทำหน้าที่กำกับดูแลนโยบาย

¹⁹ อ่างแล้ว, วิโรจน์ สารรัตนะ, แนวคิด ทฤษฎี และประเด็นเพื่อการบริหารทางการศึกษา, หน้า ๖.

การดำเนินงานตามแผน การบริหารบุคคล การบริหารงบประมาณและทรัพย์สิน การบริหารสวัสดิการ ที่จัดให้นักศึกษาและบุคลากรทุกคน รวมทั้งกำกับติดตาม ตรวจสอบ และประเมินผลการดำเนินงานให้ เป็นไปตามกฎ ระเบียบ ข้อบังคับ และกฎหมายที่กำหนด มีการเผยแพร่ผลการดำเนินงานของสภา สถาบัน และตามหลักธรรมาภิบาลที่ประกอบด้วย หลักประสิทธิผล (Effectiveness) หลัก ประสิทธิภาพ (Efficiency) หลักการตอบสนอง (Eesponsiveness) หลักการรับผิดชอบ (Accountability) หลักความโปร่งใส (Transparency) หลักการมีส่วนร่วม (Participation) หลักการ กระจายอำนาจ (Decentralization) หลักนิติธรรม (Role of Law) หลักความเสมอภาค (Equity) และหลักมุ่งเน้นฉันทามติ (Consensus Oriented)²⁰

สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา (๒๕๕๔ : ๕๗) ได้กล่าวถึงหลักการการผลิตบัณฑิต ไว้ว่า การผลิตบัณฑิตเป็นพันธกิจที่สำคัญที่สุดของสถาบันอุดมศึกษา คือ การผลิตบัณฑิตหรือการจัด กิจกรรมการเรียนการสอนให้ผู้เรียนมีความรู้ในวิชาการและวิชาชีพ มีคุณลักษณะตามหลักสูตรที่ กำหนด การเรียนการสอนในยุคปัจจุบันใช้หลักการของการจัดการกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็น สำคัญ ดังนั้น พันธกิจดังกล่าวจึงเกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการหลักสูตรและการเรียนการสอน เริ่ม ตั้งแต่การกำหนดปัจจัยนำเข้าที่ได้มาตรฐานตามที่กำหนด ประกอบด้วย การมีอาจารย์ที่มีปริมาณและ คุณภาพตามหลักสูตรมาตรฐานหลักสูตร มีกระบวนการบริหารจัดการการเรียนการสอนที่อาศัย หลักการร่วมมือร่วมพลังของทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องทั้งภายในและภายนอกสถาบัน ดังนั้น จึงจำเป็นต้องมี การวางระบบและกลไกการควบคุมคุณภาพขององค์ประกอบต่าง ๆ ที่ใช้ในการผลิตบัณฑิต ได้แก่ (ก) หลักสูตรการศึกษาในสาขาวิชาต่าง ๆ (ข) คณาจารย์และระบบการพัฒนาอาจารย์ (ค) สื่อการศึกษา และเทคนิคการสอน (ง) ห้องสมุดและแหล่งการเรียนรู้อื่น (จ) อุปกรณ์การศึกษา (ฉ) สภาพแวดล้อมใน การเรียนรู้และบริการการศึกษา (ช) การวัดผลการศึกษาและสัมฤทธิ์ผลทางการเรียนของนักศึกษา (ซ) องค์ประกอบอื่นตามที่แต่ละสถานศึกษาระดับอุดมศึกษาเห็นสมควรตามที่กฎกระทรวงว่าด้วยระบบ หลักเกณฑ์และวิธีการประกันคุณภาพการศึกษา พ.ศ. ๒๕๕๓ กำหนด²¹

วิโรจน์ สารรัตนะ ได้กล่าวถึงการให้การศึกษาสำหรับศตวรรษที่ ๒๑ ไว้ว่า ในศตวรรษที่ ๒๑ การให้การศึกษาตามทฤษฎีการเรียนรู้ของบลูม (Bloom's Taxonomy of Learning) จะเปลี่ยนไป เน้นทักษะการเรียนรู้ขั้นที่สูงขึ้น (Higer Order Learning Skills) โดยเฉพาะทักษะการประเมินค่า (Evaluating Skills) จะถูกแทนที่โดยทักษะการนำเอาความรู้ใหม่ไปใช้อย่างสร้างสรรค์ (Ability to use new knowledge in a creative way) ในอดีตที่ผ่านมาผู้เรียนไปสถานศึกษาเพื่อใช้เวลาในการ เรียนรายวิชาต่าง ๆ เพื่อรับเกรด และเพื่อให้จบการศึกษา แต่ในปัจจุบันจะพบปรากฏการณ์ใหม่ที่ แตกต่างไป เช่น การเรียนการสอนที่ช่วยให้ผู้เรียนได้เตรียมตัวเพื่อใช้ชีวิตในโลกที่เป็นจริง (Life in the real world) เน้นการศึกษาตลอดชีวิต (Life long learning) ด้วยวิธีการสอนที่มีความยืดหยุ่น (Flexible in how we teach) มีการกระตุ้นและจูงใจให้ผู้เรียนมีความเป็นคนเจ้าความคิดเจ้าปัญญา

²⁰ สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน), คู่มือการประเมินคุณภาพภายนอก รอบ สาม (พ.ศ. ๒๕๕๔-๒๕๕๘) ฉบับสถานศึกษา (แก้ไขเพิ่มเติม พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๕๕๔), พิมพ์ครั้งที่ ๒, (สมุทรปราการ: ออฟ เซ็ท พลัส, พ.ศ. ๒๕๕๕), หน้า ๔๒.

²¹ สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา, คู่มือการประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา ระดับอุดมศึกษา พ.ศ. ๒๕๕๓, (กรุงเทพมหานคร: ภาพพิมพ์, พ.ศ. ๒๕๕๔), หน้า ๔๗.

(Resourceful) ที่ยังคงแสวงหาการเรียนรู้แม้จะจบการศึกษาออกไป ลักษณะของหลักสูตรในศตวรรษที่ ๒๑ จะเป็นหลักสูตรที่เน้นคุณลักษณะเชิงวิพากษ์ (Critical attributes) เชิงสหวิทยาการ (Interdisciplinary) ยึดโครงการเป็นฐาน (Project-based) ขับเคลื่อนด้วยการวิจัย (Research-driven) เชื่อมโยงท้องถิ่น ชุมชนเข้ากับภาค ประเทศ ภูมิภาค และโลก ในบางโอกาสผู้เรียนสามารถร่วมมือ (Collaboration) กับโครงการต่าง ๆ ได้ทั่วโลก เป็นหลักสูตรที่เน้นทักษะการคิดขั้นสูง พหุปัญญา เทคโนโลยีและมัลติมีเดีย ความรู้พื้นฐานเชิงพหุสำหรับศตวรรษที่ ๒๑ และการประเมินผลตามสภาพจริง รวมทั้งการเรียนรู้จากการให้บริการ (Service) ก็เป็นองค์ประกอบที่สำคัญ ภาพของห้องเรียนจะขยายกลายเป็นชุมชนที่ใหญ่ขึ้น (Greater Community) นักเรียนมีคุณลักษณะเป็นผู้ชี้นำตนเองได้ (Self-directed) มีการทำงานทั้งอย่างเป็นอิสระและอย่างร่วมมือกับคนอื่น หลักสูตรและการสอนจะมีลักษณะท้าทายสำหรับผู้เรียนทุกคนและคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล หลักสูตรจะไม่เน้นการยึดตำราเป็นตัวขับเคลื่อน (Textbook-driven) หรือแบบแยกส่วน (Fragmented) เช่นในอดีต แต่จะเป็นหลักสูตรแบบยึดโครงการและการบูรณาการ การสอนทักษะและเนื้อหาจะไม่เป็นจุดหมายปลายทาง (As an end) เช่นที่เคยเป็นมา แต่ผู้เรียนจะต้องมีการเรียนรู้ผ่านการวิจัยและการปฏิบัติในโครงการ การเรียนรู้จากตำราจะเป็นเพียงส่วนหนึ่งเท่านั้น ความรู้ (Knowledge) จะไม่หมายถึงการจดจำข้อเท็จจริงหรือตัวเลข แต่จะเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นจากการวิจัยและการปฏิบัติโดยเชื่อมโยงกับความรู้และประสบการณ์เก่าที่มีอยู่ ทักษะและเนื้อหาที่ได้รับจะเกี่ยวข้องและมีความจำเป็นต่อการปฏิบัติในโครงการ จะไม่จบลงตรงที่การได้รับทักษะและเนื้อหาแล้วเท่านั้น การประเมินผลจะเปลี่ยนจากการประเมินความจำและความไม่เกี่ยวข้องกับความเข้าใจต่อการนำไปปฏิบัติได้จริง ไปเป็นการประเมินที่ผู้ถูกประเมินมีส่วนร่วมในการประเมินตนเองด้วย (Self-assessment) ทักษะที่คาดหวังสำหรับศตวรรษที่ ๒๑ ที่เรียนรู้ผ่านหลักสูตรที่เป็นสหวิทยาการ บูรณาการ ยึดโครงการเป็นฐาน และอื่น ๆ ดังกล่าวจะเน้นเรื่อง ๑) ทักษะการเรียนรู้และนวัตกรรม (Learning and Innovation Skills) ๒) ทักษะชีวิตและอาชีพ (Life and Career Skills) ทักษะสารสนเทศ สื่อ และเทคโนโลยี (Information, Media and Technology Skills) ที่คาดหวังจะเกิดขึ้นจากหลักความร่วมมือ (Collaboration) ในการทำงานเป็นทีม การคิดเชิงวิพากษ์ (Critical Thinking) ในปัญหาที่ซับซ้อน การนำเสนอด้วยวาจาและด้วยการเขียน การใช้เทคโนโลยี ความเป็นพลเมืองดี การฝึกปฏิบัติอาชีพ การวิจัย และการปฏิบัติสิ่งต่าง ๆ ที่กล่าวมาข้างต้น...ดังนั้น การให้การศึกษาสำหรับศตวรรษที่ ๒๑ ต้องเปลี่ยนแปลงทัศนคติ (perspectives) จากกระบวนทัศน์ดั้งเดิม (tradition paradigm) ไปสู่กระบวนทัศน์ใหม่ (new paradigm) ที่ให้โลกของผู้เรียนและโลกความเป็นจริงเป็นศูนย์กลางของกระบวนการเรียนรู้ เป็นการเรียนรู้ที่ไปไกลกว่าการได้รับความรู้แบบง่าย ๆ ไปสู่การเน้นพัฒนาทักษะและทัศนคติ ทักษะการคิด ทักษะการแก้ปัญหา ทักษะองค์การ ทัศนคติเชิงบวก ความเคารพตนเอง นวัตกรรม ความสร้างสรรค์ ทักษะการสื่อสาร ทักษะและค่านิยมทางเทคโนโลยี ความเชื่อมั่นตนเอง ความยืดหยุ่น การจงใจตนเอง และความตระหนักในสภาพแวดล้อม และเหนืออื่นใด คือความสามารถใช้ความรู้อย่างสร้างสรรค์ (ability to handle knowledge effectively in order to use it creatively) ถือเป็นทักษะที่จะพัฒนาผู้เรียนเพื่ออนาคตให้ผู้เรียนมีทักษะ ทัศนคติ ค่านิยม

และบุคลิกภาพส่วนบุคคล เพื่อเผชิญกับอนาคตด้วยภาพในทางบวก (optimism) ที่มีทั้งความสำเร็จ และมีความสุข²²

องค์การยูเนสโก ได้กล่าวถึง จตุสดมภ์ของการศึกษา (Four Pillars of Education) ประกอบด้วย ๑) การเรียนเพื่อรู้ (Learning to know) หมายถึงการเรียนเพื่อเตรียมเครื่องมือสำหรับการศึกษาต่อเนื่องตลอดชีวิต เช่น เด็กไทยต้องเรียนภาษาไทยให้อ่านออกเขียนได้เพื่อจะได้เรียนต่อในระดับสูงขึ้นหรือเรียนภาษาอังกฤษ และคอมพิวเตอร์ก็เพื่อใช้ค้นคว้าหาความรู้ผ่านอินเทอร์เน็ตซึ่งข้อมูลส่วนใหญ่ถูกบันทึกไว้เป็นภาษาอังกฤษ ๒) การเรียนเพื่อทำ (Learning to do) หมายถึงความสามารถในการนำความรู้มาปฏิบัติให้บรรลุผลตามวัตถุประสงค์ เรียนรู้เพื่อใช้ทำงานมุ่งภาคปฏิบัติ การเรียน สายอาชีพศึกษาก็ดี การเรียนวิชาเอกในมหาวิทยาลัยก็ดีต่างมุ่งให้ผู้เรียนทำงานได้ ๓) การเรียนเพื่ออยู่ร่วมกัน (Learning to live together) หมายถึงการพัฒนาความเข้าใจคนอื่น และการตระหนักถึงการอิงอาศัยซึ่งกันและกัน การบริหารความขัดแย้งการเคารพความแตกต่าง ความเข้าใจซึ่งกันและกันและสันติภาพ ๔) การเรียนเพื่อเป็นอยู่ (Learning to be) หมายถึง การเรียนรู้เพื่อพัฒนาบุคลิกภาพของตนเองให้ตอบสนองต่อความรับผิดชอบ นั่นคือการศึกษาต้องคำนึงถึงศักยภาพของบุคคล กล่าวคือ การใช้เหตุผล ความอ่อนไหวต่อสุนทรียศาสตร์ ความสามารถทางร่างกาย และทักษะทางการสื่อสาร²³

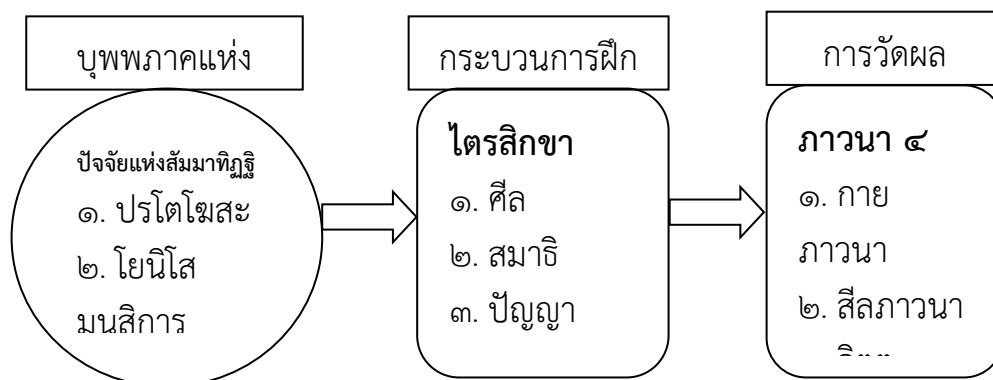
พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตฺโต) ได้กล่าวถึงระบบการฝึกคนด้วยหลักธรรมที่เรียกว่า “สิกขา ๓” หรือ “ไตรสิกขา” เป็นระบบการศึกษาในพระพุทธศาสนาซึ่งเป็นการพัฒนาคนแบบองค์รวมที่ดำเนินไปทั้งระบบ สรุปความได้ว่า การให้การศึกษาหรือการฝึกคนในพระพุทธศาสนาจำเป็นต้องมีองค์ประกอบของการศึกษา หรือ บุพภาคของการศึกษา ซึ่งเรียกเป็นหลักธรรมว่า “ปัจจัยให้เกิดสัมมาทิฐิ ๒” ก่อน นั่นคือ ๑) ปรโตโฆสะ ได้แก่ ปัจจัยภายนอก หมายถึงเสียงจากผู้อื่น การกระตุ้นหรือชักจูงจากภายนอก คือ การรับฟังคำแนะนำสั่งสอน เล่าเรียนความรู้ สนทนาซักถาม ฟังคำบอกเล่า ชักจูงของผู้อื่นโดยเฉพาะจากท่านผู้เป็นกัลยาณมิตร ๒) โยนิโสมนสิการ ได้แก่ ปัจจัยภายใน หมายถึงตัวผู้ศึกษาเองต้องมีการใช้ความคิดถูกวิธี ความรู้จักคิด คิดเป็น คือกระทำในใจโดยแยบคาย มองสิ่งทั้งหลายด้วยความคิดพิจารณา รู้จักสืบสาวหาเหตุผล แยกแยะสิ่งนั้น ๆ หรือปัญหานั้น ๆ ออกให้เห็นสถานะและตามความสัมพันธ์แห่งเหตุปัจจัยจากนั้นจึงเริ่มกระบวนการฝึกโดยใช้ไตรสิกขา การฝึกคนด้วยระบบไตรสิกขาเป็นการฝึกในระบบการดำเนินชีวิต ๓ ด้าน กล่าวคือ ด้านความสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อม ด้านจิตใจ และด้านปัญญา เมื่อศึกษาฝึกชีวิต ๓ ด้านนั้นไปแค่นั้นก็เป็นอยู่ดำเนินชีวิตที่ดีได้เท่านั้น กล่าวคือ ฝึกอย่างไรก็ได้เช่นนั้น หรือสิกขา (ฝึก) อย่างไร ก็ได้มรรค (ผล) อย่างนั้น สิกขา คือการศึกษาที่ฝึกอบรมพัฒนาชีวิต ๓ ด้านนั้น มีดังนี้ ๑) สิกขา/การฝึกศึกษาด้านสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อม จะเป็นสิ่งแวดล้อมทางสังคมคือเพื่อนมนุษย์ ตลอดจนสัตว์หรือสิ่งแวดล้อมทางวัตถุก็ตามด้วยอินทรีย์ (เช่น ตา หู) หรือด้วยกาย วาจา ก็ตาม เรียกว่า ศิล (เรียกเต็มว่า อธิศีลสิกขา) ประกอบด้วยหลักสำคัญ ๔ หมวด ได้แก่ หมวดวินัย (ศีล ๕) หมวดการใช้อินทรีย์ เช่น ตา หู ฟังอย่าง

²² อ่างแล้ว, วิโรจน์ สารัตนะ, *กระบวนทัศน์ใหม่ทางการศึกษา กรณีศึกษาคณะศึกษาศาสตร์ปีที่ ๒๑*, หน้า ๑๑๑-๑๑๓.

²³ UNESCO, *The Four Pillars of Education*, <<http://www.unesco.org/new/en/education/networks/global-networks/aspnet/about-us/strategy/the-four-pillars-of-learning/>>, p. ๑.

มีสติ (อินทริยสังวร) หมวดการเสพบริโภคปัจจัย ๔ รวมทั้งสิ่งของเครื่องใช้ทั้งหลายตลอดจนเทคโนโลยี (ปัจจัยปฏิสวนา) และหมวดการเลี้ยงชีพโดยทางที่ชอบ (สัมมาอาชีวะ) ๒) สิกขา/การฝึกศึกษาด้านจิตใจ เรียกว่า สมาธิ (เรียกเต็มว่า อธิจิตตสิกขา) ประกอบด้วย การพัฒนาคุณสมบัติต่าง ๆ ของจิต ทั้งในด้านคุณธรรม เช่น เมตตา กรุณา ความมีไมตรี ความเห็นอกเห็นใจ ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ความสุภาพอ่อนโยน ความเคารพ ความซื่อสัตย์ ความกตัญญู ในด้านความสามารถของจิต เช่น ความเข้มแข็งมั่นคง ความเพียรพยายาม ความกล้าหาญ ความขยัน ความอดทน ความรับผิดชอบ ความมุ่งมั่นแน่วแน่ ความมีสติ สมาธิ และในด้านความสุข เช่น ความมีปีติอิ่มใจ ความมีปรีชาโมทย์ร่างเริงเบิกบานใจ ความสดชื่นผ่องใส ความรู้สึกพอใจ อาจกล่าวสรุปว่าเป็นการพัฒนาคุณภาพ สมรรถภาพ และสุขภาพของจิต ๓) สิกขา/การฝึกศึกษาด้านปัญญา เรียกว่า ปัญญา (เรียกเต็มว่า อธิปัญญาสิกขา) ประกอบด้วย การฝึกหรือการพัฒนาในด้านการรู้ความจริง เริ่มตั้งแต่ความเชื่อที่มีเหตุผล ความเห็นที่เข้าสู่แนวทางของความเป็นจริง การรู้จักหาความรู้ การรู้จักคิดพิจารณา การรู้จักวินิจฉัย ไตร่ตรอง ทดลอง ตรวจสอบ ความรู้ความเข้าใจ ความหยั่งรู้เหตุผล การเข้าถึงความจริง การนำความรู้มาใช้ แก้ไขปัญหาและคิดการต่าง ๆ ในทางเกื้อกูลสร้างสรรค์ เฉพาะอย่างยิ่งเน้นการรู้ตรงตามความเป็นจริง หรือรู้เห็นตามที่มีนเป็น ตลอดจนรู้แจ้งความจริงที่เป็นสากลของสิ่งทั้งปวง จนถึงขั้นรู้เท่าทันธรรมดาของโลกและชีวิตที่ทำให้มีจิตใจเป็นอิสระ ปลอดภัย ไร้ทุกข์ เข้าถึงอิสรภาพโดยสมบูรณ์ นอกจากนั้น ยังได้เสนอแนวทางในการวัดผลการฝึกคนด้วยหลักธรรมที่เรียกว่า “ภาวนา ๔” ซึ่งแปลว่าทำให้เจริญ ทำให้เป็น ทำให้มีขึ้น เป็นหลักการวัดผลในพระพุทธศาสนาโดยใช้ในการวัดผลเพื่อดูว่าด้านต่าง ๆ ของการพัฒนาชีวิตของคนนั้นได้รับการพัฒนาครบถ้วนหรือไม่และมากน้อยเพียงใด ภาวนา ๔ ประกอบด้วย ๑) กายภาวนา คือ การพัฒนากาย ได้แก่ การมีความสัมพันธ์ที่เกื้อกูลกับสิ่งแวดล้อมทางกายภาพหรือทางวัตถุ ๒) ศีลภาวนา คือ การพัฒนาศีล ได้แก่ การมีความสัมพันธ์ที่เกื้อกูลกับสิ่งแวดล้อมทางสังคม คือเพื่อนมนุษย์ ๓) จิตภาวนา คือ การพัฒนาจิต ได้แก่ การทำจิตใจให้เจริญงอกงามขึ้นในคุณธรรม ความดีงาม ความเข้มแข็ง มั่นคง และความเบิกบานผ่องใสสงบสุข ๔) ปัญญาภาวนา คือ การพัฒนาปัญญา ได้แก่ การเสริมสร้างความรู้ ความคิด ความเข้าใจ และการหยั่งรู้ความจริง อาจเขียนเป็นแผนภูมิได้ ดังนี้²⁴

²⁴ พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตโต), **พุทธธรรม (ฉบับเดิม)**, พิมพ์ครั้งที่ ๑๑, (กรุงเทพมหานคร: ธรรมสภา, พ.ศ. ๒๕๔๖), หน้า ๓๕๑-๓๗๑.

แผนภูมิที่ ๒.๓ ระบบการศึกษาแนวพุทธ

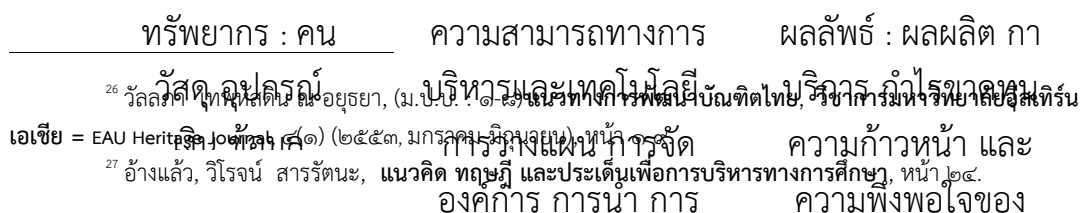
พันธุศักดิ์ พลสารมย์ ได้เขียนบทความเรื่องการปฏิรูปการเรียนการสอนระดับอุดมศึกษา: การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ในระดับปริญญาตรี สรุปใจความสำคัญได้ว่า กลวิธีการพัฒนาการเรียนการสอนจำเป็นต้องมีการปรับเปลี่ยนกลวิธีการสอนซึ่งมีตัวอย่างรูปแบบการพัฒนาการสอน (Teaching Improvement Models) สำหรับการพัฒนาการสอน ๖ รูปแบบ คือ ๑) รูปแบบสำหรับการประเมินและการให้ข้อมูลย้อนกลับ ๒) การอภิปรายและแลกเปลี่ยนความคิด ๓) การเผยแพร่ความรู้ ๔) การพัฒนาทางคลินิก ๕) การสอนและการเรียน ๖) การวางแผนการสอน ซึ่งในรูปแบบรวมถึงการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมคุณภาพในการสอน ดังนี้ คือ การประเมินในชั้นเรียน การสัมมนาครูผู้ยิ่งใหญ่หรือครูต้นแบบ การบูรณาการแบบการสอนและการเรียน การปฏิบัติการด้านทักษะการสอน การควบคุมปรับการคิด พหุปัญญา และการสอน การออกแบบการสอน กระบวนการทำขั้นตอนของการพัฒนาการสอน กลวิธีในการเรียนและการเรียนการสอนข้างต้นจะต้องทำทุกระดับ คือ ระดับนโยบาย ระดับศูนย์พัฒนาการสอนและการเรียนของมหาวิทยาลัย ระดับคณะ และระดับภาควิชา ซึ่งต้องมีความร่วมมือกันอย่างจริงจังทั้งส่วนงานฝ่ายสอน หน่วยงานฝ่ายบริหาร รวมถึงตัวผู้ศึกษาเองด้วย อาจกล่าวในรูปแบบของปัจจัยหลักสามประการซึ่งเป็นวงจรแห่งรูปแบบของการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ ดังนี้ ปัจจัยนำเข้า ประกอบด้วยอาจารย์และนักศึกษา ปัจจัยกระบวนการ ประกอบด้วย การออกแบบการสอน ได้แก่ การจัดการรายวิชา การจัดสิ่งแวดล้อมทางการเรียนรู้ วัสดุประกอบการสอน สื่อการศึกษา การสนับสนุนการเรียนรู้ การพัฒนานิสิตนักศึกษา และปัจจัยผลผลิต ประกอบด้วย คุณลักษณะของนิสิตนักศึกษา ได้แก่ คุณลักษณะแห่งการสืบค้น สื่อสาร สร้างสรรค์ สติปัญญา สังคมสากล และสมบูรณ์²⁵

วัลลภา เทพหัสติน ณ อยุธยา (ม.ป.ป. : ๑-๘) ได้เขียนบทความเรื่องแนวทางพัฒนาบัณฑิตไทย สรุปความได้ว่า ผู้เรียนในระดับการศึกษาชั้นอุดมศึกษาสำคัญมากเพราะเป็นมันสมองของ

²⁵ พันธุศักดิ์ พลสารมย์, การปฏิรูปการเรียนการสอนระดับอุดมศึกษา : การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ในระดับปริญญาตรี, <http://www.edu.chula.ac.th/eduinfo/ed_resch/pansak.pdf>, (ม.ป.ป.), หน้า ๑๐-๑๑.

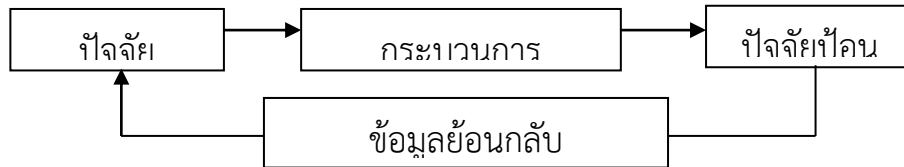
ประเทศซึ่งต้องรับผิดชอบต่อการพัฒนาประเทศในอนาคต ดังนั้น ๔ ปี ของการเปลี่ยนแปลงชีวิตเพื่อวางรากฐานความรู้ที่สามารถนำไปประกอบอาชีพได้อย่างเหมาะสมพร้อมทั้งสร้างบุคลิกภาพ นิสัยความรับผิดชอบต่อตนเอง ครอบครัว สังคม ให้สามารถอยู่ร่วมกันโดยสันติ ทำงานกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข ตลอดจนเป็นพลเมืองที่ทำประโยชน์ให้แก่ส่วนรวมได้อย่างเต็มความสามารถ ด้วยเหตุนี้สถาบันอุดมศึกษาจึงต้องรับภาระงานหนักในการเตรียมคนที่พึงประสงค์สู่สังคม ให้เป็นพลเมืองที่มีความคิดเห็นถูกต้อง พึ่งตนเองได้โดยไม่สร้างภาระให้แก่ครอบครัวและไม่สร้างปัญหาเดือดร้อนให้แก่สังคม สามารถดำเนินการต่างๆ ได้ตามศักยภาพเพื่อพัฒนาประเทศชาติได้อย่างมั่นคง การพัฒนาบัณฑิตให้มีจิตสำนึกเพื่อส่วนรวมสำคัญอย่างยิ่งเพราะบัณฑิตเป็นผู้ที่มีพลังสำคัญในการพัฒนา คณาจารย์ให้มีความรู้เรื่องการพัฒนาคน การจัดการองค์กร หน่วยงานสนับสนุน การพัฒนาหลักสูตรแบบชุมชนเป็นฐานการสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ การส่งเสริมกิจกรรมอาสาสมัคร ตลอดจนความร่วมมือกับชุมชนห้างร้านบริษัท และองค์กรเอกชน ให้เข้ามามีบทบาทในการพัฒนาร่วมกัน ส่วนคณาจารย์ต้องปรับวิธีการคิดเรื่องการสอนเฉพาะรายวิชาที่รับผิดชอบเป็นการคิดที่กว้างไปสู่ความรับผิดชอบในการสร้างบัณฑิตที่สมบูรณ์ให้สังคม จึงจะไม่สอนวิชาแต่เน้นการสอนคนมากกว่า จึงต้องปรับแผนการสอนให้มีการบูรณาการคุณธรรมจริยธรรมและความรับผิดชอบต่อครอบครัว สังคม และประเทศชาติเพิ่มเข้าไปด้วย แม้ผู้บริหารจะจัดการทุกอย่างดีแล้ว อาจารย์ก็ปรับการสอนแล้ว แต่ถ้านิสิตนักศึกษายังไม่ตื่นตัวที่จะปรับตนเอง การพัฒนาที่กล่าวมาทั้งหมดจะไม่เกิดผล ดังนั้น นิสิตนักศึกษาในปัจจุบันจะต้องปรับแนวคิดให้ก้าวหน้า มองอนาคต และเตรียมเปลี่ยนแปลงตนเองให้พร้อมที่จะเป็นบัณฑิตที่สมบูรณ์แบบเพื่ออนาคตของประเทศชาติ สร้างความภาคภูมิใจของตนเองและครอบครัวที่บัณฑิตสามารถเป็นกำลังสำคัญให้ประเทศชาติได้²⁶

คาสท์ และ โรเซนชวีค (Kast & Rosenzweig. ๑๙๙๐ : ๔๔๗-๔๖๑ ; อ้างถึงใน วิโรจน์ สารรัตนะ) ได้กล่าวถึงทฤษฎีเชิงระบบ (System Theory) ไว้ว่า การบริหารตามทฤษฎีนี้พัฒนาขึ้นโดยนักชีววิทยาและนักฟิสิกส์ ตั้งอยู่บนฐานความคิดที่ว่าองค์การหนึ่ง ๆ สามารถมองเป็นระบบหนึ่ง ๆ ได้ โดยระบบหนึ่ง ๆ นั้น หมายถึงชุดขององค์ประกอบที่สัมพันธ์กันอย่างเป็นเอกภาพเพื่อบรรลุจุดหมายองค์การร่วมกัน ดังนี้ ๑) ปัจจัยป้อนเข้า (Inputs) คือ ทรัพยากรต่าง ๆ เช่น คน วัสดุ อุปกรณ์ เงิน ข้อมูลสารสนเทศที่จำเป็นต่อการผลิตสินค้าหรือให้บริการ ๒) กระบวนการเปลี่ยนแปลง (Transformation Processes) จากการใช้ศักยภาพทางการบริหารและเทคโนโลยีขององค์การ เพื่อเปลี่ยนปัจจัยป้อนเข้าให้เป็นปัจจัยป้อนออก ๓) ปัจจัยป้อนออก (Outputs) ประกอบด้วย ผลผลิต การให้บริการ หรือผลลัพธ์อื่น ๆ ที่องค์การผลิตขึ้น ๔) ข้อมูลย้อนกลับ (Feedback) เกี่ยวกับผลลัพธ์และสถานะขององค์การที่เกี่ยวข้องกับสภาพแวดล้อม ดังแสดงในแผนภูมิข้างล่างนี้²⁷

²⁶ วัลลภศุภกิจสถิติน อมอรุยา, (ม.ป.ป. : ๑-๒) แนวคิดทางการพัฒนาบัณฑิตไทย, วิชาการมหาวิทยาลัยสุโขทัย

²⁷ อ้างแล้ว, วิโรจน์ สารรัตนะ, แนวคิด ทฤษฎี และประเด็นเพื่อการบริหารทางการศึกษา, หน้า ๒๔.

แผนภูมิที่ ๒.๔ หลักการบริหารตามทฤษฎีเชิงระบบ ตามทัศนะของ คาสท์ และ โรเซนส์เวค (Kast & Rosenzweig)

ทฤษฎีวงจรการควบคุมคุณภาพการดำเนินงานของเดมิง (Deming, W. Edwards) หรือที่เรียกว่าวงจรเดมิง (Deming Cycle) หรือวงจรชูฮาร์ต (Shewhart Cycle) ในหนังสือชื่อ “Out of the Crisis” ซึ่งรู้จักกันทั่วไปในอักษรย่อว่า PDCA คือวงจรการควบคุมคุณภาพ ประกอบด้วย ๔ ขั้นตอนหลัก ดังนี้

๑. Plan (วางแผน) หมายถึง การวางแผนการดำเนินงานอย่างรอบคอบ ครอบคลุมถึงการกำหนดหัวข้อที่ต้องการปรับปรุงเปลี่ยนแปลง ซึ่งรวมถึงการพัฒนาสิ่งใหม่ๆ การแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นจากการปฏิบัติงาน อาจประกอบด้วย การกำหนดเป้าหมาย หรือวัตถุประสงค์ของการดำเนินงาน Plan การจัดอันดับความสำคัญของ เป้าหมาย กำหนดการดำเนินงาน กำหนดระยะเวลาการดำเนินงาน กำหนดผู้รับผิดชอบหรือผู้ดำเนินการและกำหนดงบประมาณที่จะใช้ การเขียนแผนดังกล่าวอาจปรับเปลี่ยนได้ตามความเหมาะสมของลักษณะ การดำเนินงาน การวางแผนยังช่วยให้เราสามารถคาดการณ์สิ่งที่เกิดขึ้นในอนาคต และช่วยลดความสูญเสียต่างๆที่อาจเกิดขึ้นได้

๒. Do (ปฏิบัติตามแผน) หมายถึง การดำเนินการตามแผน อาจประกอบด้วย การมีโครงสร้างรองรับการดำเนินการ เช่น คณะกรรมการหรือหน่วยงานของคุณะ มีวิธีการดำเนินการ เช่น มีการประชุมของคณะกรรมการ และมีผลของการดำเนินการ เช่น รายงานการประชุมของคณะกรรมการ เป็นต้น

๓. Check (ตรวจสอบการปฏิบัติตามแผน) หมายถึง การประเมินแผน อาจประกอบด้วย การประเมินโครงสร้างที่รองรับการดำเนินการ การประเมินขั้นตอนการดำเนินงาน และการประเมินผลของการดำเนินงานตามแผนที่ได้ตั้งไว้ โดยในการประเมินดังกล่าวสามารถ ทำได้เอง โดยคณะกรรมการที่รับผิดชอบแผนการดำเนินงานนั้น ๆ ซึ่งเป็นลักษณะของการประเมินตนเอง โดยไม่จำเป็นต้องตั้งคณะกรรมการอีกชุดมาประเมินแผน หรือไม่จำเป็นต้องคิดเครื่องมือหรือแบบประเมินที่ยุ่งยากซับซ้อน

๔. Act (ปรับปรุงแก้ไข) หมายถึง การนำผลการประเมินมาพัฒนาแผน อาจประกอบด้วย การนำผลการ ประเมินมาวิเคราะห์ว่ามีโครงสร้าง หรือขั้นตอนการปฏิบัติงานใดที่ควร ปรับปรุงหรือพัฒนา

สิ่งที่ดีอยู่แล้วให้ดียิ่งขึ้นไปอีก และสังเคราะห์รูปแบบ การดำเนินการใหม่ที่เหมาะสม สำหรับการดำเนินการ ในปีต่อไป²⁸

จากการศึกษาแนวคิดทฤษฎีทางการบริหารจัดการศึกษาที่เกี่ยวข้องกับการผลิตบัณฑิต สรุปได้ว่า การจัดการศึกษาให้มีประสิทธิภาพเพื่อรองรับประชาคมอาเซียนนั้นขึ้นอยู่กับเงื่อนไขและสภาพแวดล้อมทางการบริหารจัดการตามรูปแบบทฤษฎีระบบ เป็นสำคัญ ประกอบด้วย ปัจจัยป้อนเข้า ได้แก่ คน เงิน วัสดุ เป็นต้น ปัจจัยกระบวนการ ได้แก่ การบริหารจัดการ การลงมือปฏิบัติงาน และปัจจัยป้อนออก ได้แก่ ผลลัพธ์ที่ได้จากการปฏิบัติ จากข้อมูลที่ได้จากการศึกษาดังกล่าว ผู้วิจัยจะได้นำไปประยุกต์เป็นกรอบเพื่อจัดทำรูปแบบการจัดการศึกษาของประชาคมอาเซียน รูปแบบการจัดการศึกษาของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย และรูปแบบการจัดการศึกษาเพื่อรองรับประชาคมอาเซียนของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ในงานวิจัยนี้

๒.๓ แนวคิดเกี่ยวกับนโยบายและกฎหมายทางการศึกษาระดับอุดมศึกษา

ในการศึกษาแนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับนโยบายทางการศึกษาระดับอุดมศึกษา มีประเด็นในการศึกษา ประกอบด้วย มหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐ การเปิดเสรีทางการศึกษา กฎหมายและแนวนโยบายเกี่ยวกับการจัดการศึกษาระดับอุดมศึกษา ดังได้นำเสนอตามลำดับ ดังนี้

๒.๓.๑ มหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐ

ทินพันธ์ นาคะตะ (๒๕๔๖ : ๑-๖) ได้กล่าวถึงวิวัฒนาการของมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐไว้ว่า จากการศึกษาของนายสุเมธ แยมมุ่น และคณะ มหาวิทยาลัยของรัฐ เกิดขึ้นมาในฐานะที่เป็นส่วนหนึ่งของระบบราชการ ย่อมขาดความอิสระในการบริหารงานหลายด้าน เท่าที่ควร จึงมีความพยายามที่จะให้มหาวิทยาลัยมีอิสระมากขึ้น โดยเฉพาะการออกจากระบบราชการซึ่งเริ่มขึ้นใน พ.ศ. ๒๕๐๗ จากการสัมมนา เรื่อง ปัญหาและบทบาทของมหาวิทยาลัยในประเทศไทย รวมทั้งมีการสัมมนาอีก ๓ ครั้ง ใน พ.ศ. ๒๕๐๙ พ.ศ. ๒๕๑๐ และ พ.ศ. ๒๕๑๓ จนได้ข้อสรุปเกี่ยวกับมหาวิทยาลัยในกำกับรัฐบาลเสนอคณะรัฐมนตรี ซึ่งลงมติเห็นชอบในหลักการ วันที่ ๙ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๕๑๔ โดยมอบให้สภาการศึกษาแห่งชาติร่างพระราชบัญญัติดังกล่าวขึ้น โดยมีหลักการสำคัญ ๆ คือ ประการแรก ให้มีคณะกรรมการจัดสรรเงินทุกมหาวิทยาลัยเป็นตัวยกกลาง ประการที่สอง ส่งเสริมให้มหาวิทยาลัยมีอิสระในการบริหารงาน มีเสรีภาพทางวิชาการ และมุ่งสู่ความเป็นเลิศทางวิชาการ โดยมีสภาคณาจารย์เป็นที่ปรึกษาอธิการบดี ประการที่สาม มหาวิทยาลัย มีอิสระในการบริหารงานบุคคล และมีความคล่องตัวในการบริหารการเงินของตนเอง จากนั้น สำนักนายกรัฐมนตรีได้ส่งเรื่องให้มหาวิทยาลัยต่าง ๆ พิจารณา ซึ่งส่วนใหญ่ไม่เห็นด้วยและคณะปฏิวัติก็ยังไม่พร้อมที่จะให้มีการเปลี่ยนแปลงตามแนวทางเช่นนั้น เรื่องจึงชะงักลง เมื่อมีการปฏิรูปการศึกษาใน พ.ศ. ๒๕๑๗ ได้กำหนดแนวทางการศึกษาระดับอุดมศึกษาไว้อย่างหนึ่ง คือ ดำเนินการตามเป้าหมายเพื่อให้สถาบันอุดมศึกษาเป็นระบบอิสระ โดยไม่เป็นส่วนหนึ่งของระบบราชการ ด้วยการใช้ระยะเวลาช่วงท้ายของแผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ

²⁸ Deming, W.E., *Out of the Crisis*. Cambridge, Massachusetts Institute of Technology, Center for Advanced Engineering Study, (Cambridge, MA ๐๒๑๓๙, USA, ๑๙๘๖), p. ๕๖.

ระยะที่ ๓ จนถึงระยะที่ ๔ เป็นขั้นการเตรียมการ และให้มีสภาพเป็นระบบอิสระในช่วงต้นของแผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ ระยะที่ ๕ พร้อมกับมีคณะกรรมการจัดสรรเงินทุนมหาวิทยาลัย เกิดขึ้นผลการปฏิรูปการศึกษาในส่วนนี้เกิดขึ้นน้อย แต่ความพยายามที่จะให้มหาวิทยาลัยมีอิสระในการบริหารงาน ก็มีมาอย่างต่อเนื่อง และใน พ.ศ.๒๕๓๐ เมื่อทบวงมหาวิทยาลัยได้ริเริ่มโครงการจัดทำแผนอุดมศึกษาระยะยาว ๑๕ ปี (พ.ศ.๒๕๓๓-๒๕๔๗) ซึ่งได้กำหนดนโยบายและมาตรการไว้ประการหนึ่งคือ ให้มีการพัฒนาสถาบันอุดมศึกษาของรัฐ ไปสู่รูปแบบที่มีทั้งเป็นส่วนราชการ และไม่เป็นส่วนราชการ อยู่ในสถาบันเดียวกัน จนถึงรูปแบบมหาวิทยาลัยของรัฐไม่เป็นส่วนราชการ ตามความพร้อมและศักยภาพ ส่วนสถาบันอุดมศึกษาของรัฐที่จะจัดตั้งใหม่ ให้มีการบริหารในรูปแบบมหาวิทยาลัยของรัฐที่ไม่เป็นส่วนราชการ ดังนั้นมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี ซึ่งจัดตั้งขึ้น ใน พ.ศ.๒๕๓๓ จึงเป็นมหาวิทยาลัยนอกระบบราชการเป็นแห่งแรกของประเทศ ต่อมา ในปี พ.ศ.๒๕๓๔ รัฐบาลได้แถลงนโยบายต่อสภานิติบัญญัติแห่งชาติว่า จะพัฒนาระบบบริหารสถาบันอุดมศึกษาของรัฐให้มีความอิสระ คล่องตัว มีประสิทธิภาพ และประสิทธิผลมากขึ้น ในการนี้ รัฐมนตรีว่าการทบวงมหาวิทยาลัย ได้เสนอทางเลือกให้มหาวิทยาลัย ๒ แนวทาง คือ คงอยู่ในระบบราชการต่อไป แต่แก้ไขกฎระเบียบต่าง ๆ ให้คล่องตัว และลั่นสุดที่มหาวิทยาลัย หรือ ออกจากระบบราชการ โดยถือนามมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี เป็นตัวอย่างตามหนังสือทบวงมหาวิทยาลัยที่นำเสนอคณะรัฐมนตรีที่ ทม ๐๑๐๐/๒๕๔ ลงวันที่ ๒๙ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๓๔ ทั้งนี้ โดยให้มหาวิทยาลัยพิจารณาเลือกและแจ้งทบวงมหาวิทยาลัยภายใน ๓๐ วัน ซึ่งก็ได้รับความสนใจจากมหาวิทยาลัยต่าง ๆ อย่างกว้างขวาง เนื่องจากมีผลกระทบทั้งต่อมหาวิทยาลัยและบุคลากรที่เกี่ยวข้อง วันที่ ๒๐ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๓๔ ทบวงมหาวิทยาลัยจึงได้เชิญอธิการบดีมหาวิทยาลัยของรัฐทุกแห่ง มาร่วมประชุมชี้แจงมาตรการดังกล่าวว่า มหาวิทยาลัยได้ต่อสู้เรื่องความเป็นอิสระมาแล้ว ร่วม ๓๐ ปี แต่ไม่สำเร็จ เพราะหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เห็นว่า เป็นหน่วยงานเช่นเดียวกับหน่วยงานแห่งอื่น ๆ จึงไม่ควรมีสิ่งแตกต่างกันออกไป รวมทั้งรัฐบาลสมัยก่อนด้วย จนกระทั่งได้มีการจัดตั้งมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี พ.ศ. ๒๕๓๓ ขึ้น มีรูปแบบเป็นมหาวิทยาลัยของรัฐ แต่ไม่เป็นส่วนราชการ รัฐบาลจัดสรรเงินงบประมาณอุดหนุนทั่วไปให้ โดยไม่เกี่ยวข้องในรายละเอียด โดยที่มหาวิทยาลัยหลายแห่งยังไม่เข้าใจรายละเอียดของมาตรการนี้ วันที่ ๒๒ มิถุนายน พ.ศ. ๒๕๓๔ ทบวงมหาวิทยาลัย จึงได้เชิญผู้บริหารและคณาจารย์ มาประชุมอีกครั้งหนึ่ง จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี และสถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ เป็นผู้เสนอกรณีศึกษาขึ้นมา และเห็นด้วยกับการออกนอกระบบราชการ แต่ต้องมีหลักประกันคือรัฐบาลต้องให้การสนับสนุนงบประมาณ มหาวิทยาลัยมีอิสระในการหารายได้และต้องมีบทบาท กาล สำหรับผู้ที่ประสงค์จะอยู่ในระบบราชการต่อไป ที่ประชุมเห็นว่า แม้บางมหาวิทยาลัยอาจจะไม่พร้อมหรือยังไม่ประสงค์จะออกจากระบบราชการ แต่ในระยะยาว ก็ควรมีแผนชัดเจนที่จะค่อย ๆ นำมหาวิทยาลัยออกจากระบบราชการให้ได้ทั้งหมด โดยต้องได้รับความเห็นชอบจากสภามหาวิทยาลัย รวมทั้ง มีการชี้แจงทำความเข้าใจให้คณาจารย์และบุคลากรทุกฝ่าย ร่วมรับรู้ด้วย ภายหลังจากการจัดประชุมทางวิชาการแล้ว มหาวิทยาลัยต่างๆ ได้พิจารณาทางเลือกแล้วตัดสินใจแจ้งความจำนงที่จะพัฒนาไปสู่การเป็นมหาวิทยาลัยของรัฐที่ไม่เป็นส่วนราชการ ๑๘ แห่ง ทบวงมหาวิทยาลัยจึงได้แต่งตั้งคณะอนุกรรมการพัฒนาแนวทางการพัฒนาระบบบริหารสถาบันอุดมศึกษาของรัฐไปสู่ความเป็นอิสระ เพื่อจัดทำแผนและขั้นตอนในการดำเนินงานดังกล่าวโดยคาดว่าจะนำร่างพระราชบัญญัติทั้ง ๑๘ ฉบับ

เสนอคณะรัฐมนตรีพิจารณาภายในเดือนตุลาคม พ.ศ. ๒๕๓๔ เนื่องจากไม่แน่ใจว่ารัฐบาลชุดต่อไปจะให้ความอิสระหรือไม่เพราะประสบการณ์ ๓๐ ปีที่ผ่านมารัฐบาลมีแต่จะควบคุมมหาวิทยาลัยให้เป็นส่วนราชการมากขึ้น คณะอนุกรรมการดังกล่าวได้ประชุมเมื่อวันที่ ๑๖ สิงหาคม พ.ศ. ๒๕๓๔ กำหนดหลักการและสาระสำคัญของมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐที่ไม่เป็นส่วนราชการไว้อย่างชัดเจนพอสมควร วันที่ ๓ กันยายน พ.ศ. ๒๕๓๔ คณะอนุกรรมการได้แต่งตั้งคณะกรรมการจัดทำรายละเอียดการปรับเปลี่ยนระบบขึ้นมาทั้งด้านการบริหารงานบุคคลการเงินและทรัพย์สิน การจัดองค์กรการบริหาร รวมทั้งการปรับปรุงกฎข้อบังคับต่างๆ ของมหาวิทยาลัย ทบวงมหาวิทยาลัยได้เสนอร่างพระราชบัญญัติเกี่ยวกับการพัฒนาระบบบริหารสถาบันอุดมศึกษาของรัฐไปสู่ความเป็นอิสระให้คณะรัฐมนตรีพิจารณา ๑๖ ฉบับ วันที่ ๒๕ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๕๓๔ และวันที่ ๒๔ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๓๔ เพื่อพิจารณาอนุมัติในหลักการและนำเสนอสภานิติบัญญัติแห่งชาติพิจารณาต่อไป พร้อมทั้งขออนุมัติในหลักการที่จะสนับสนุนเงินงบประมาณให้แก่มหาวิทยาลัยเพื่อเป็นค่าใช้จ่ายที่เพิ่มขึ้นในการปรับเปลี่ยนระบบดังกล่าวทั้งนี้นอกเหนือจากการเสนอปรับปรุงร่างพระราชบัญญัติที่เกี่ยวข้อง ๓ ฉบับ วันที่ ๒๙ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๕๓๔ คณะรัฐมนตรีมีมติเห็นชอบในหลักการของแนวทางการพัฒนาระบบบริหารสถาบันอุดมศึกษาให้มีความเป็นอิสระและคล่องตัวดังกล่าวตามหนังสือสำนักงานเลขาธิการคณะรัฐมนตรี ที่ นร ๐๒๐๖/๑๐๗๕๐ ลงวันที่ ๕ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๕๓๔ รวมทั้งมีมติให้ความเห็นชอบร่าง พ.ร.บ. ทั้ง ๑๖ ฉบับ กับร่างกฎหมายที่เกี่ยวข้อง ๓ ฉบับ ตามหนังสือสำนักงานเลขาธิการคณะรัฐมนตรี ที่ นร ๐๒๐๓/๒๙๕๓ ลงวันที่ ๑๗ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๕๓๕ และให้ส่งสภานิติบัญญัติแห่งชาติพิจารณาต่อไป ซึ่งก็ได้มีการประชุมให้ความเห็นชอบในหลักการวันที่ ๑๒ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๕๓๕ และส่งให้คณะกรรมการการศึกษาและวัฒนธรรมพิจารณาตรวจร่าง พ.ร.บ. เหล่านั้น ซึ่งได้เสนอให้สภานิติบัญญัติแห่งชาติพิจารณาในวาระที่ ๒ และ ๓ วันที่ ๒๐ มีนาคม พ.ศ. ๒๕๓๕ แต่ไม่ได้รับการพิจารณาเนื่องจากที่ประชุมเห็นว่าเรื่องดังกล่าวเป็นเรื่องสำคัญที่จะต้องพิจารณากันอย่างรอบคอบจึงมีมติให้เลื่อนการพิจารณาออกไปและโดยที่สภานิติบัญญัติแห่งชาติได้หมดอายุลงจึงทำให้ร่างพระราชบัญญัติทั้งหมดตกไปโดยปริยาย

อย่างไรก็ตาม จากนโยบายด้านการบริหารของแผนอุดมศึกษาระยะยาว ๑๕ ปี ของทบวงมหาวิทยาลัย ใน พ.ศ. ๒๕๓๕ มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์ และ พ.ศ. ๒๕๔๑ มหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง และมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี จึงมีรูปแบบการบริหารเป็นมหาวิทยาลัยของรัฐที่ไม่เป็นส่วนราชการเพิ่มขึ้น ทิศทางการพัฒนาความเป็นอิสระของมหาวิทยาลัย ยังคงมีอยู่อย่างต่อเนื่อง พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๒ มาตรา ๓๖ ได้กำหนดให้สถานศึกษาของรัฐที่จัดการศึกษาระดับปริญญาเป็นนิติบุคคล มีทางเลือกระบบบริหารได้ ๒ ทาง คืออาจจัดเป็นส่วนราชการ หรือเป็นหน่วยงานในกำกับของรัฐก็ได้โดยให้สถานศึกษาดังกล่าวดำเนินการได้โดยอิสระสามารถพัฒนาระบบบริหารและการจัดการที่เป็นของตนเอง มีความคล่องตัว มีเสรีภาพทางวิชาการ และอยู่ภายใต้การกำกับดูแลของสถานศึกษาตามกฎหมายว่าด้วยการจัดตั้งสถานศึกษานั้น ๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อวันที่ ๒๗ มกราคม พ.ศ. ๒๕๔๑ คณะรัฐมนตรีได้มีมติให้ความเห็นชอบเงื่อนไขในการกู้เงินจากธนาคารเอเซียซึ่งมีกรอบนโยบายสำคัญ ๒ ประการ คือ ประการแรก มหาวิทยาลัยจะได้รับมอบอำนาจการบริหารงบประมาณในส่วนงบดำเนินการที่ไม่ใช่เงินเดือนในปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๔๒ แต่ต้องพร้อมที่จะรับการตรวจสอบ ประการที่สอง มหาวิทยาลัยของรัฐทุกแห่งจะได้รับการ

พัฒนาเป็นมหาวิทยาลัยอิสระหรือมหาวิทยาลัยในกำกับรัฐบาล ภายใน พ.ศ. ๒๕๔๕ ทบวงมหาวิทยาลัยได้เตรียมการ ๒ อย่าง ได้แก่ ประการแรก ทำความเข้าใจกับประชาคมมหาวิทยาลัย โดยทำสมมุติภาพ เรื่อง หลักการและแนวปฏิบัติ มหาวิทยาลัยในกำกับรัฐบาล และจัดสัมมนาระดับชาติ วันที่ ๒๙ กันยายน พ.ศ. ๒๕๔๑ ซึ่งในเบื้องต้นก็ได้รับการสนองตอบในทางบวกค่อนข้างมาก แม้จะยังมีความกังวลในความชัดเจนของนโยบายรัฐบาลบางส่วน เช่น ด้านการบริหารงานบุคคลและงบประมาณ ประการที่สอง ขอให้มหาวิทยาลัยจัดทำแผนปฏิบัติการในการปรับเปลี่ยนไปสู่การเป็นมหาวิทยาลัยในกำกับรัฐบาล ซึ่งคณะรัฐมนตรีได้มีมติเห็นชอบแผนปฏิบัติการที่ทบวงมหาวิทยาลัยเสนอ วันที่ ๒๕ พฤษภาคม และวันที่ ๒๒ สิงหาคม พ.ศ. ๒๕๔๓ ซึ่งระบุว่า จะได้รับร่าง พ.ร.บ. มหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐบาล ระหว่าง พ.ศ. ๒๕๔๒ ถึง พ.ศ. ๒๕๔๕ และเพื่อรองรับความมีอิสระของมหาวิทยาลัยตามมติคณะรัฐมนตรี วันที่ ๒๗ มกราคม พ.ศ. ๒๕๔๑ ทบวงมหาวิทยาลัยได้ออกระเบียบโอนเงินประจำงวดของมหาวิทยาลัย วันที่ ๑๗ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๔๒ มอบอำนาจทางการเงินและงบประมาณให้มหาวิทยาลัยสามารถโอนเงินหรือเปลี่ยนแปลงรายการงบประมาณรายจ่ายประจำปีที่มีใช้เงินเดือน กับมอบอำนาจการบริหารงานบุคคลให้มหาวิทยาลัยสามารถดำเนินการได้เองในเรื่องการกำหนดตำแหน่ง การบรรจุ การจ้าง การแต่งตั้ง การโยกย้าย การจ้างบุคคลเข้าทำงานและแต่งตั้งตำแหน่งทางวิชาการจนถึงรองศาสตราจารย์ ปัจจุบันมหาวิทยาลัยของรัฐได้เสนอร่างพระราชบัญญัติต่อทบวงมหาวิทยาลัยเพื่อปรับเปลี่ยนสภาพจากมหาวิทยาลัยที่เป็นส่วนราชการเป็นมหาวิทยาลัยในกำกับรัฐบาล ๑๑ แห่ง ซึ่งคณะรัฐมนตรีอนุมัติในหลักการแล้วส่วนใหญ่²⁹

สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา ได้กำหนดหลักการกลางของมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐไว้จำนวน ๑๐ ข้อ ดังนี้ ๑) มหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐมีสภาพเป็นหน่วยงานของรัฐและเป็นนิติบุคคลที่ไม่เป็นส่วนราชการและไม่เป็นรัฐวิสาหกิจ อยู่ภายใต้การกำกับดูแลของรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการและยังคงได้รับการจัดสรรงบประมาณตามกฎหมายว่าด้วยวิธีการงบประมาณในจำนวนที่เพียงพอที่จำเป็นต่อการประกันคุณภาพการศึกษา ๒) การดำเนินงานของมหาวิทยาลัยทั้งการผลิตบัณฑิต การวิจัย การบริหารวิชาการ และการทำนุบำรุงศิลปและวัฒนธรรม ต้องมีประสิทธิภาพสอดคล้องกับความต้องการของสังคม นโยบายของรัฐบาล และแผนการพัฒนาประเทศ ทั้งนี้ การผลิตบัณฑิตต้องให้โอกาสทางการศึกษาแก่ประชาชนโดยไม่เลือกปฏิบัติ ๓) ความคล่องตัวของมหาวิทยาลัย ให้เป็นไปตามกลไกของสภามหาวิทยาลัยที่จะกำหนดระเบียบ ข้อบังคับในการบริหารจัดการในเรื่องต่างๆ ได้เองภายใต้กรอบแห่งพระราชบัญญัติของมหาวิทยาลัยแต่ละแห่ง ๔) สภามหาวิทยาลัยและผู้บริหารมหาวิทยาลัย กำหนดให้องค์ประกอบของสภามหาวิทยาลัยจะต้องมาจากบุคคลภายนอกมากกว่าบุคคลภายใน และกรรมการสภามหาวิทยาลัยที่มาจากบุคคลภายนอก ๑ คน ซึ่งจะต้องสรรหาจากรายชื่อที่คณะกรรมการการอุดมศึกษาเสนอโดยการบริหารมหาวิทยาลัยให้อธิการบดีเป็นผู้บริหารสูงสุด มีหน้าที่บริหารมหาวิทยาลัยภายใต้การกำกับดูแลของสภามหาวิทยาลัย การได้มาซึ่งนายกสภามหาวิทยาลัย กรรมการสภามหาวิทยาลัยและอธิการบดีต้องเป็นกระบวนการที่โปร่งใสไม่ใช้วิธีการเลือกตั้งแต่ให้ใช้วิธีการสรรหาตามข้อบังคับของมหาวิทยาลัย ๕) การบริหาร

²⁹ ทินพันธุ์ นาคะตะ, มหาวิทยาลัยในกำกับรัฐบาล, พิมพ์ครั้งที่ ๒, (กรุงเทพมหานคร: สหยาบล็อกการพิมพ์, ๒๕๔๖), หน้า ๑-๖.

มหาวิทยาลัยให้ใช้หลักบริหารจัดการที่ดี (good governance) ในการออกระเบียบ ข้อบังคับและแนวทางในการดำเนินกิจการทั่วไปของมหาวิทยาลัย ๖) การบริหารงานบุคคล เมื่อเปลี่ยนสภาพไปเป็นมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐแล้ว ข้าราชการและลูกจ้างประจำของมหาวิทยาลัยสามารถเลือกสถานภาพได้ตามความสมัครใจ หากสมัครใจเปลี่ยนสถานภาพภายหลังกฎหมายใช้บังคับก็จะมีสถานภาพเป็นพนักงานมหาวิทยาลัย และให้คงสิทธิการเป็นสมาชิกกองทุนบำเหน็จบำนาญข้าราชการและสิทธิประโยชน์อื่นตามที่รัฐกำหนด ซึ่งการบริหารงานบุคคลให้ตราเป็นข้อบังคับโดยมีองค์การบริหารงานบุคคลมีส่วนร่วมยึดหลักการบริหารในระบบคุณธรรม (merit system) มีระบบการประเมินผลการทำงานของบุคลากรที่โปร่งใส ๗) งบประมาณและทรัพย์สิน ให้รัฐบาลจัดสรรเงินอุดหนุนทั่วไปให้แก่มหาวิทยาลัยเป็นจำนวนเงินที่เพียงพอเพื่อดำเนินการตามนโยบายของรัฐบาลและการประกันคุณภาพการศึกษาโดยให้ถือเป็นเงินรายได้ของมหาวิทยาลัย กรณีรายได้ไม่เพียงพอกับรายจ่ายและมหาวิทยาลัยไม่สามารถหาเงินสนับสนุนจากแหล่งอื่นได้ รัฐพึงจัดสรรงบประมาณให้แก่มหาวิทยาลัยเท่าที่จำเป็น ทั้งนี้ รายได้ของมหาวิทยาลัยไม่ต้องนำส่งกระทรวงการคลัง มหาวิทยาลัยสามารถถือกรรมสิทธิ์ในอสังหาริมทรัพย์ได้รวมทั้งอสังหาริมทรัพย์ที่มีผู้ถือให้หรือได้มาโดยการซื้อด้วยเงินรายได้ของมหาวิทยาลัยไม่ถือเป็นที่ราชพัสดุและให้เป็นการกรรมสิทธิ์ของมหาวิทยาลัย โดยให้มหาวิทยาลัยมีอำนาจปกครอง ดูแล บำรุงรักษา ใช้ จัดหาประโยชน์จากที่ราชพัสดุได้ และรายได้ที่เกิดขึ้นให้ถือเป็นรายได้ของมหาวิทยาลัย มหาวิทยาลัยต้องมีระบบบริหารการเงินและระบบบัญชีที่มีประสิทธิภาพโดยไม่ขัดแย้งกับมาตรฐานและนโยบายการบัญชีที่รัฐกำหนด การจ่ายเงินต้องทำเป็นงบประมาณรายจ่ายประจำปีโดยการอนุมัติของสภามหาวิทยาลัย และมีกลไกตรวจสอบการใช้จ่ายเงินภายในและภายนอกมหาวิทยาลัย ๘) การใช้ทรัพยากรให้เกิดประโยชน์สูงสุด ให้สภามหาวิทยาลัยมีหน้าที่ส่งเสริมและสนับสนุนให้มีการใช้ทรัพยากรร่วมกันระหว่างส่วนงานภายในมหาวิทยาลัย และระหว่างสถาบันการศึกษาชุมชน สถานประกอบการ และหน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชน ๙) การบริหารงานวิชาการของมหาวิทยาลัย ให้เป็นไปตามหลักเสรีภาพทางวิชาการ โดยให้การดำเนินการเสร็จสิ้นที่สภามหาวิทยาลัยมากที่สุด ทั้งนี้ จะต้องสอดคล้องกับนโยบายและมาตรฐานทางวิชาการที่รัฐกำหนด โดยให้สภามหาวิทยาลัยและผู้บริหารมหาวิทยาลัยมีหน้าที่ส่งเสริมและสนับสนุนให้มีการทำวิจัยและนำผลงานวิจัยไปใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อสังคม ชุมชน และประเทศชาติ ๑๐) การกำกับตรวจสอบ ให้มีการกำกับตรวจสอบโดยกลไกภายในและภายนอกมหาวิทยาลัย การกำกับตรวจสอบภายใน ให้สภามหาวิทยาลัยวางระเบียบและกลไกเพื่อควบคุมติดตามตรวจสอบและประเมินผลการดำเนินงานของมหาวิทยาลัยโดยให้ประชาคมในมหาวิทยาลัยมีส่วนร่วม การกำกับตรวจสอบภายนอก ให้กระทำโดยสำนักงานการตรวจเงินแผ่นดิน กลไกงบประมาณ นโยบายของรัฐบาล และระบบการรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา รัฐมนตรีมีอำนาจและหน้าที่กำกับดูแลโดยทั่วไปซึ่งกิจการของมหาวิทยาลัยให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์สอดคล้องกับนโยบายรัฐบาลหรือมติคณะรัฐมนตรีที่เกี่ยวกับมหาวิทยาลัย ในกรณีที่การดำเนินงานของมหาวิทยาลัยขัดต่อความสงบเรียบร้อย ศีลธรรมอันดี หรือมีความขัดแย้งเกิดขึ้นภายในมหาวิทยาลัย หากปล่อยทิ้งไว้จะเกิดความเสียหายต่อสังคมและประเทศชาติโดยรวม ให้รัฐมนตรีที่กำกับดูแล นำเสนอต่อคณะรัฐมนตรีเพื่อพิจารณาสั่งการ³⁰

³⁰ สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา, *ความเป็นมาของมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐ : อดีตถึงปัจจุบัน*, <legal.tu.ac.th/tu_๕๑/tu_control/pdf>, ม.ป.ป., หน้า ๑๑-๑๒.

ลักษณะสำคัญๆ ของมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐในต่างประเทศ มีดังนี้ ๑) การบริหารทั่วไป มีสภามหาวิทยาลัยเป็นองค์กรสูงสุด มีหน้าที่บริหารงานตามภารกิจและนโยบายที่ตนเป็นผู้กำหนด มี ๓ รูปแบบ คือ แบบแรกมีสองสภา คือ มีสภาควบคุมดูแลการบริหารงานของอธิการบดีกับสภาวิชาการ ซึ่งดูแลเรื่องหลักสูตร แบบที่สอง มีสภาเดียวควบคุมดูแลทั้งด้านการบริหารทั่วไปและด้านวิชาการ แบบที่สาม มีสภาสามัญซึ่งมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐส่วนใหญ่จะใช้รูปแบบนี้ อำนาจหน้าที่และความรับผิดชอบของสภามหาวิทยาลัยแต่ละแห่งอาจแตกต่างกันไป สรุปแล้วมีอำนาจหน้าที่ ดังนี้ คือ ประการแรก กำหนดภารกิจและวัตถุประสงค์ของมหาวิทยาลัย ประการที่สอง แต่งตั้งอธิการบดี ประการที่สาม ให้การสนับสนุนและควบคุมการดำเนินงานของอธิการบดี ประการที่สี่ ให้ความเห็นชอบในแผนระยะยาวของมหาวิทยาลัย ประการที่ห้า พิจารณาและตรวจสอบมาตรฐานการศึกษา ประการที่หก รับผิดชอบต่อฐานะการเงินของมหาวิทยาลัย ประการที่เจ็ด รักษาความเป็นอิสระของมหาวิทยาลัย ประการที่แปด ประเมินประสิทธิภาพการทำงานของมหาวิทยาลัย ประการที่เก้า สร้างภาพพจน์ที่ดีต่อสาธารณชน ประการที่สิบ สร้างความสัมพันธ์ระหว่างสังคมกับมหาวิทยาลัย และ ประการที่สิบเอ็ด รับเรื่องราวร้องเรียนและตัดสินความ สภามหาวิทยาลัยประกอบด้วยคณะกรรมการ สภามหาวิทยาลัยจำนวน ๒๐ คน มีบุคคลภายนอกเป็นหลัก บุคคลภายในมีอธิการบดีคนเดียว สำหรับ บุคคลภายนอกได้มาโดยการสรรหาโดยกลุ่มบุคคลที่เกี่ยวข้อง เช่น คณาจารย์ สมาคมศิษย์เก่า หรือ การได้รับการแต่งตั้งจากผู้ว่าการมลรัฐ หรือรัฐสภาของรัฐ มีวาระการดำรงตำแหน่งประมาณ ๖ ปี แต่ เริ่มต้นและหมดวาระไม่พร้อมกัน คณะกรรมการสภามหาวิทยาลัยมีบทบาทและอำนาจสูงสุดในการ กำหนดนโยบายและควบคุมดูแลการบริหารงานของมหาวิทยาลัยรวมทั้งมีคณะกรรมการประจำ สภามหาวิทยาลัยหลายคน ทำหน้าที่ดำเนินงานและพิจารณากลับกรองเรื่องต่างๆ ก่อนเสนอ สภามหาวิทยาลัย ๒) การบริหารงานวิชาการ มหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐจะมีสภาวิชาการซึ่งมีอำนาจ หน้าที่ ดังนี้ ประการแรก เป็นผู้แทนของคณาจารย์ในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับมหาวิทยาลัยทุกเรื่อง ประการที่สอง พิจารณาและเสนอแนะนโยบายด้านวิชาการแก่มหาวิทยาลัย ประการที่สาม กำหนดหลักสูตร มาตรฐานการสอน กำหนดเกณฑ์ในการรับนักศึกษา วิธีการคัดเลือก การคงสภาพนักศึกษา และ กำหนดเกณฑ์ในการสำเร็จการศึกษา ประการที่สี่ ส่งเสริมการวิจัย ประการที่ห้า วางหลักเกณฑ์เรื่อง เสรีภาพในทางวิชาการของมหาวิทยาลัย และประการที่หก หน้าที่อื่นซึ่งเกี่ยวข้องกับการเรียนการสอน และการศึกษาค้นคว้าของมหาวิทยาลัย สภาวิชาการอาจประกอบด้วย อาจารย์และผู้บริหารซึ่งใช้กัน มากหรือประกอบด้วยอาจารย์ทั้งหมดแต่บางแห่งก็อาจเป็นแบบผสมระหว่างอาจารย์ ผู้บริหาร และ นักศึกษา ๓) การบริหารงานบุคคล บุคลากรของมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐไม่มีฐานะเป็นข้าราชการ แต่เป็นพนักงานผู้ได้รับการจ้างให้ปฏิบัติงาน ส่วนของการจ้างประจำและการจ้างชั่วคราวมี คณะกรรมการบริหารงานบุคคลซึ่งประกอบด้วยอาจารย์ประจำและเจ้าหน้าที่ฝ่ายการบริหารบุคคล กำหนดกรอบตำแหน่งและอัตรากำลัง รวมทั้งระเบียบข้อบังคับเกี่ยวกับการบริหารงานบุคคล มหาวิทยาลัยส่วนใหญ่มีเกณฑ์รับบุคคลเข้าเป็นอาจารย์ประจำ ดังนี้ คือ จบปริญญาเอก มี ประสบการณ์ในด้านการสอน การวิจัย และกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับวิชาที่สอน รวมทั้งมีศักยภาพในการ พัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง จะมีการทดลองปฏิบัติงานของอาจารย์ประมาณ ๓-๕ ปี โดยจ้างเป็นรายปี เมื่อคุณสมบัติเข้าเกณฑ์แล้วจึงจะได้รับการพิจารณาแต่งตั้งให้เป็นอาจารย์ประจำจากคณะกรรมการ บริหารงานบุคคล โดยมีการประเมินผลการปฏิบัติงานทุกๆ ปี อย่างต่อเนื่อง สำหรับบุคลากรสาย

สนับสนุนวิชาการนั้น คณะกรรมการบริหารบุคคลจะกำหนดคุณสมบัติให้เหมาะกับภาระของงานแต่ละประเภท มีการทดสอบการปฏิบัติงาน ประมาณ ๖ เดือน การจ้างเป็นรายปี ๔) การบริหารการเงิน และทรัพย์สิน รายได้ของมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐ ส่วนใหญ่จะได้มาจากการอุดหนุนของรัฐบาลมากที่สุดทั้งจากรัฐบาลท้องถิ่นและรัฐบาลกลาง รองลงมาได้แก่เงินค่าบำรุงการศึกษา ค่าธรรมเนียมต่างๆ รายได้จากผลประโยชน์ที่ดินและทรัพย์สินของมหาวิทยาลัย และเงินบริจาค³¹

จุฑา เทียนไทย ได้กล่าวถึงมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐ ไว้ว่า มหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐไม่ใช่ระบบราชการ ทั้งนี้โดยมีพระราชบัญญัติซึ่งให้อำนาจแก่สถาบันการศึกษาของตนในการบริหารงานได้อย่างอิสระและคล่องตัวภายใต้กรอบของพระราชบัญญัติที่ตราไว้ ทำให้การดำเนินการมีความอิสระในการกำหนดหลักการ นโยบายทางวิชาการ การรับนักศึกษา การพัฒนาหลักสูตร การเปิดหลักสูตรต่าง ๆ การคิดค่าธรรมเนียม การรับนักศึกษาเข้าสู่สถาบัน รวมทั้งการดำเนินการด้านต่าง ๆ อาทิ จัดตั้งคณะกรรมการการเงินขึ้นมาดูแลการใช้จ่ายในด้านการเงินการบัญชี การวางข้อบังคับด้านการเงิน การบริหารการเงิน งบประมาณที่มาจากรายได้ในระบบและนอกระบบซึ่งแทนการมีหน่วยงานกลาง เช่น สำนักงบประมาณ กรมบัญชีกลาง และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องคอยดูแลอย่างใกล้ชิดและเป็นผู้กำหนดขึ้น การดูแลเรื่องบุคลากรสามารถดูแลได้ด้วยตนเองโดยมีคณะกรรมการที่จัดตั้งโดยสภามหาวิทยาลัยเข้ามาดูแลในการคัดเลือกบรรจุแต่งตั้งและการให้ค่าตอบแทนซึ่งขึ้นอยู่กับคณะกรรมการบริหารงานบุคคล การประเมินผลกระทำอย่างต่อเนื่องซึ่งแต่ละสถาบันสามารถกำหนดได้เองโดยความเห็นชอบของสภามหาวิทยาลัย อัตราเงินเดือนอาจารย์มากกว่าเดิมประมาณ ๑.๕-๑.๗ เท่า อำนาจมาจากสภามหาวิทยาลัยภายใต้กรอบของร่างพระราชบัญญัติของแต่ละแห่ง งบประมาณที่ได้มาสามารถนำมาดำเนินงานได้ในรายการที่เสนอขอหากมีงบประมาณเหลือก็คงไว้ใช้ในส่วนอื่น ๆ ได้ และสามารถโยกย้ายโอนและเปลี่ยนแปลงรายการได้ยกเว้นรายจ่ายที่เป็นเงินเดือนโดยอาศัยสภามหาวิทยาลัยพิจารณาให้ความเห็นชอบ³²

ปัจจุบัน มหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐในประเทศไทยมีจำนวนทั้งสิ้น ๑๖ แห่ง ประกอบด้วย มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี (ออกจากระบบราชการตั้งแต่แรกเริ่มก่อตั้งมหาวิทยาลัย) มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์ (ออกจากระบบราชการตั้งแต่แรกเริ่มก่อตั้งมหาวิทยาลัย) มหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง (ออกจากระบบราชการตั้งแต่แรกเริ่มก่อตั้งมหาวิทยาลัย) มหาวิทยาลัยพะเยา (ออกจากระบบราชการตั้งแต่แรกเริ่มก่อตั้งมหาวิทยาลัย) มหาวิทยาลัยกรุงเทพมหานคร (ออกจากระบบราชการตั้งแต่แรกเริ่มก่อตั้งมหาวิทยาลัย) สถาบันดนตรีกัลยาณีวัฒนา (ออกจากระบบราชการตั้งแต่แรกเริ่มก่อตั้งสถาบัน) มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย (มหาวิทยาลัยสงฆ์) มหาวิทยาลัยมกุฏราชวิทยาลัย (มหาวิทยาลัยสงฆ์) มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี (มหาวิทยาลัยของรัฐแห่งแรกที่พร้อมและขอออกนอกระบบราชการ แปรสภาพเป็นมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐ เมื่อปี ๒๕๔๐) สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ

³¹ อ่างแล้ว, ทินพันธุ์ นาคะตะ, *มหาวิทยาลัยในกำกับรัฐบาล*, หน้า ๑๐-๑๒.

³² จุฑา เทียนไทย, *เปิดใต้ มหาลัยนอกระบบ*, (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แมคกรอ-ฮิล, ๒๕๕๐), หน้า ๒๕-๒๗.

มหาวิทยาลัยทักษิณ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ และ มหาวิทยาลัยบูรพา นอกจากนี้ ยังมีแนวโน้มอีก ๖ มหาวิทยาลัย³³

สรุปได้ว่า มหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐจัดตั้งโดยการตราพระราชบัญญัติจัดตั้งมหาวิทยาลัย โดยมีฐานะเป็นมหาวิทยาลัยของรัฐที่ไม่เป็นส่วนราชการตามกฎหมายว่าด้วยระเบียบบริหารราชการแผ่นดินและกฎหมายว่าด้วยการปรับปรุงกระทรวงทบวงกรม แต่อยู่ในกำกับดูแลของรัฐบาล มีฐานะเป็นนิติบุคคล มหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐ เกิดขึ้นจากแนวคิดที่ต้องการให้มหาวิทยาลัยมีความเป็นอิสระคล่องตัวทั้งในด้านการบริหารงาน และด้านเสรีภาพทางวิชาการโดยได้รับการอุดหนุนงบประมาณเท่าที่จำเป็นจากรัฐบาล ในปัจจุบัน (พ.ศ. ๒๕๕๖) มหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐมีจำนวนทั้งสิ้น ๑๖ แห่ง และมีแนวโน้มที่จะเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง

๒.๓.๒ การเปิดเสรีทางการศึกษา

กระแสโลกาภิวัตน์ทำให้ความสัมพันธ์ข้ามชาติมีบทบาทมากขึ้นกำแพงระหว่างชาติลดลง นำด้วยการค้าเสรีข้ามชาติที่ลดกำแพงภาษีลงโดยการตลาดและการแข่งขันเข้าไปแทนที่ภายใต้ข้อตกลงการค้าเสรีขององค์การการค้าโลก และข้อตกลงการค้าเสรีทวิภาคีระหว่างสองประเทศตลอดจนข้อตกลงการค้าเสรีในภูมิภาค การค้าบริการเข้าไปเป็นส่วนหนึ่งของข้อตกลง นำเอาการศึกษาและอุดมศึกษาเข้าไปในฐานะสินค้าบริการด้วย การเจรจาตกลงมีการพิจารณาร่วมกันของสินค้าชนิดต่าง ๆ ร่วมกับการพิจารณาการอุดมศึกษาเป็นการเฉพาะด้วย หลายประเทศที่มีการอุดมศึกษาก้าวหน้าได้มีแนวนโยบายใช้อุดมศึกษาเป็นประโยชน์ด้านการค้าระหว่างประเทศ และเป็นแหล่งรายได้ของประเทศหรือของสถาบันของตน ด้วยการขยายตัวของเทคโนโลยีการสื่อสารสารสนเทศ บริการอุดมศึกษาข้ามชาติมีลักษณะพิเศษและแปลกใหม่ที่กลไกการกำกับดูแลที่มีอยู่เดิมไม่เพียงพอ การแข่งขันจึงอยู่ในสภาพที่ไม่มีกติกาที่ดีและการกำกับดูแลไม่ทั่วถึง นำไปสู่สภาพการได้เปรียบเสียเปรียบที่ไม่ยุติธรรมสามารถเอารัดเอาเปรียบกันได้ ความเหลื่อมล้ำและความขัดแย้งระหว่างประเทศและสถาบันต่าง ๆ อาจเพิ่มขึ้นเป็นผลเสียทั้งในระยะสั้นและระยะยาว หากพิจารณาความสัมพันธ์ของมหาวิทยาลัยไทยกับมหาวิทยาลัยในประเทศเพื่อนบ้านเป็นตัวอย่าง จะเห็นว่า หลักการของการค้าเสรีภายใต้ระบบทุนนิยมที่มุ่งกำไรสูงสุดอาจได้ประโยชน์ในระยะสั้น เป็นรายได้ของผู้ที่เข้มแข็งกว่า แต่ในระยะยาวการที่มหาวิทยาลัยต่าง ๆ ในภูมิภาคหรือในโลกได้ร่วมมือช่วยเหลือกัน สร้างความเจริญร่วมกันด้วยอัธยาศัยไมตรีน่าจะเป็นคำตอบที่ดีกว่าเป็นอันมาก³⁴

คณาจารย์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ได้กล่าวในบทสรุปเรื่องการเปิดเสรีระหว่างประเทศกับอุดมศึกษาไทยไว้ว่า การอุดมศึกษาที่ดำเนินการข้ามประเทศ เช่น การส่งคนไปศึกษาวิชาการชั้นสูงในต่างประเทศ การเชิญหรือจ้างผู้เชี่ยวชาญต่างประเทศเข้ามาสอนในประเทศไทย ได้มีส่วนในการสร้างความเจริญให้แก่ประเทศไทยมานานนับศตวรรษแต่ในทศวรรษที่ผ่านมาได้มีการเจรจาผ่านองค์การการค้าโลกและการตกลงทวิภาคีระหว่างสองประเทศที่ผลักดันให้เป็นเสรีทางการค้าระหว่างประเทศซึ่ง

³³ สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา, มหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐในประเทศไทย, อนุสารอุดมศึกษา, เอกสารเผยแพร่ของสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา ปีที่ ๓๙ ฉบับ ๔๑๖ ประจำเดือนกุมภาพันธ์ ๒๕๕๖, หน้า ๑๒-๑๓.

³⁴ จรัส สุวรรณเวลา, ความเป็นอิสระของมหาวิทยาลัยไทย, (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๕๑), หน้า ๖๐-๖๑.

ครอบคลุมถึงสินค้าบริการด้านการอุดมศึกษาด้วยกระแสการเปิดเสรีการค้าบริการด้านการศึกษานับเป็นกระแสที่รุนแรงซึ่งมีอาจหลีกเลี่ยงได้ในสภาวะการณ์ที่อุดมศึกษาเป็นสินค้าบริการนี้ กลไกตลาดที่ตั้งอยู่บนฐานของกำไรและผลประโยชน์จึงเป็นหลักสำคัญที่กำกับข้อตกลง ขณะเดียวกันก็มีกระแสที่ไม่เห็นด้วยคู่ขนานกันไป องค์การยูเนสโกและที่ประชุมในวงการอุดมศึกษาหลายแห่งได้แสดงจุดยืนที่แตกต่างออกไป คือเห็นว่าการอุดมศึกษามีส่วนอยู่ไม่น้อยที่นำไปสู่ประโยชน์ของสังคมโดยรวมหากเป็นสินค้าก็ต้องถือว่าเป็นสินค้าสาธารณะไม่ใช่สินค้าเอกชนที่มุ่งประโยชน์ของปัจเจกชน การอุดมศึกษาข้ามชาติควรเป็นการร่วมมือช่วยเหลือกันเพื่อใช้วิชาการขั้นสูงในการพัฒนาประเทศต่างๆ ร่วมกัน การขยายตัวของระบบอุดมศึกษาและการปรับเปลี่ยนของระบบความรู้โดยเฉพาะอย่างยิ่งเทคโนโลยีสื่อสารสารสนเทศ ได้เพิ่มบทบาทของการค้าเสรีด้านบริการอุดมศึกษาและการอุดมศึกษาข้ามชาติทั้งด้านปริมาณความหลากหลายและความสลบซับซ้อน ข้อตกลงเปิดการค้าเสรีเป็นการตกลงด้วยสนธิสัญญาระหว่างประเทศจึงมีถ้อยคำและกระบวนการที่มีความหมายจำเพาะ ยกที่เจาะใจทั้งยังมีรูปแบบใหม่ๆ เช่น การศึกษาทางไกลผ่านระบบสารสนเทศและอินเทอร์เน็ต การเปิดสาขาในต่างประเทศ การร่วมลงทุน และการให้สัมปทานเครื่องหมายการค้าและระบบการเรียนการสอน เป็นต้น กฎระเบียบและกลไกกำกับดูแลซึ่งมีอยู่แต่เดิมไม่ครอบคลุมการบริการการศึกษาในรูปแบบใหม่เหล่านี้ ผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นจึงยังคาดการณ์ได้ไม่ชัดเจน นอกจากนั้นการเจรจาทำข้อตกลงยังเป็นการเจรจาในแนวกว้างสำหรับสินค้าหลายชนิดและอุดมศึกษาเป็นเพียงส่วนหนึ่งของสินค้าบริการ การเตรียมข้อมูลและเหตุผลในการเจรจาจึงกระทำให้รอบด้านได้ยากยิ่งในสภาพที่การเจรจาต้องกระทำเป็นการลับด้วยแล้วโอกาสเกิดผลกระทบที่ไม่ได้คาดคิดไว้ล่วงหน้าหรือไม่ได้เตรียมความพร้อมจึงมีความเป็นไปได้สูงมาก สำหรับประเทศไทย พัฒนาการของอุดมศึกษาได้ก้าวหน้าไประดับหนึ่งแล้วแต่ยังต้องเร่งการพัฒนาต่อไป อุดมศึกษาไทยมีฐานะเป็นทั้งผู้รับและผู้ให้โดยเฉพาะอย่างยิ่งการให้ความช่วยเหลือประเทศเพื่อนบ้านในภูมิภาคผลทางบวกของการเปิดเสรีทางการค้าคือเป็นโอกาสในการกระตุ้นและเร่งรัดการพัฒนาอุดมศึกษาไทยทั้งในด้านการขยายโอกาสทางการศึกษาที่มุ่งความครอบคลุมและเข้าถึงของประชากรและการพัฒนาด้านคุณภาพรวมทั้งความลึกซึ้งของศาสตร์และเทคโนโลยีทันสมัย ขณะเดียวกันอาจเป็นโอกาสการสร้างแหล่งรายได้ของสถาบันและเป็นแหล่งรายได้ของประเทศในรูปเงินตราต่างประเทศ ผลกระทบที่ไม่พึงประสงค์อาจเกิดขึ้นได้จากการถูกเอารัดเอาเปรียบและการให้บริการที่ด้อยคุณภาพตลอดจนการด้อยความสามารถในการแข่งขันของสถาบันของไทยเนื่องจากระบบที่ขาดประสิทธิภาพและความคล่องตัวรวมทั้งความจำกัดของทุน กระแสอุดมศึกษาจากต่างประเทศยังอาจนำวัฒนธรรมโลกาภิวัตน์ซึ่งมีทั้งด้านบวกด้านลบซึ่งต้องการการรับมืออย่างมียุทธศาสตร์ ได้แก่ รูปแบบที่หนึ่งของการบริการข้ามชาติคือการให้บริการข้ามแดนที่สามารถขยายตัวได้มากโดยใช้การสื่อสารทางไกลและระบบอินเทอร์เน็ตแต่ส่งผลให้การกำกับดูแลกระทำได้ยากหรือกระทำไม่ได้ต้องหากกลไกใหม่ในการประกันคุณภาพ การรับรองวุฒิ และการรับรองสถาบันที่ให้บริการยังมีสถาบันที่มีชื่อเสียงจากต่างประเทศให้บริการในรูปแบบนี้เพื่อมุ่งหารายได้และสภาพสังคมนิยมไปประกาศนียบัตรหรือปริญญาบัตรจากต่างประเทศความสลบซับซ้อนในประเด็นนี้ยังมีมากขึ้น รูปแบบที่สองคือการไปรับบริการในต่างประเทศและการรับนักศึกษาต่างชาติเข้ามาเรียนในสถาบันภายในประเทศ การดำเนินการในรูปแบบนี้ค่าเล่าเรียนย่อมสูงเป็นภาระทางเศรษฐกิจมากขึ้นและมีผลกระทบต่อความเสมอภาคโดยเฉพาะผู้ด้อยโอกาส สำหรับประเทศเพื่อนบ้านที่ต้องการความ

ช่วยเหลือ แนวคิดเชิงการค้าที่มุ่งหากำไรน่าจะมีผลเสียในระยะยาวจึงควรเน้นการร่วมมือช่วยเหลือกันระหว่างประเทศ รูปแบบที่สามคือการเข้าไปเปิดกิจการค้าด้านบริการอุดมศึกษาในต่างประเทศกำลังเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วในลักษณะต่างๆ การเพิ่มการแข่งขันอาจนำไปสู่การเพิ่มคุณภาพแต่อาจเกิดสภาวะการอยู่รอดของผู้ชนะและการสูญเสียของผู้แพ้ สถาบันอุดมศึกษาที่ไม่สามารถแข่งขันได้อาจต้องปิดกิจการลง รูปแบบที่สี่คือการเคลื่อนย้ายของบุคคลต่างสัญชาติเมื่อเกิดขึ้นโดยเสรีอาจเกิดประโยชน์จากการมีทรัพยากรบุคคลเพิ่มขึ้นเพื่อเสนอความจำเป็นหรืออาจเกิดภาวะสมองไหลออกเกิดความยากลำบากในการกำกับดูแลการประกอบอาชีพ การคุ้มครองผู้บริโภคบริการวิชาชีพและการวางแผนกำลังคน จุดอ่อนในระบบจัดการอุดมศึกษาของไทยในสภาวะการณ์ปัจจุบันที่เกี่ยวข้องกับการอุดมศึกษาข้ามชาติ ได้แก่

๑. การเข้าถึงและความเสมอภาคในโอกาสเข้าสู่อุดมศึกษาตามความสามารถยังมีอย่างจำกัด ประชาชนจำนวนมากยังมีฐานะยากจนแม้ว่าจะมีสมองดีและมีความประสงค์จะเรียนระดับอุดมศึกษาแต่ต้องได้รับความช่วยเหลือจึงสามารถเข้าถึงอุดมศึกษาได้

๒. คุณภาพการศึกษาและการประกันคุณภาพยังด้อยทำให้ไม่สามารถแข่งขันกับบริการข้ามชาติ กลไกการรับรองคุณภาพ การรับรองสถาบันการศึกษา การรับรองวุฒิการศึกษา และการคุ้มครองผู้บริโภคยังขาดประสิทธิภาพ

๓. การขาดข้อมูลข่าวสารและการตื่นตัวของระบบอุดมศึกษาไทยที่จะปรับตัวให้ทันกับกระแสที่มีอาจหลีกเลี่ยงได้

๔. การขาดความสามารถและความคล่องตัวในการปรับเปลี่ยนของระบบบริหารอุดมศึกษาตลอดจนทัศนคติของผู้ที่เกี่ยวข้องเป็นอุปสรรคต่อการเปลี่ยนแปลง

การปรับวิกฤติให้เป็นโอกาสภายใต้เงื่อนไขการรุดจากกระแสการเปิดเสรีการค้าอุดมศึกษาและการอุดมศึกษาข้ามชาติ คือ

๑. โอกาสในการตั้งสติสำรวจตนเองและสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไป
๒. โอกาสในการพัฒนาเชิงคุณภาพและความสามารถในการแข่งขัน
๓. โอกาสในการเพิ่มการเข้าถึงบริการและการเพิ่มทางเลือกเพื่อเพิ่มความเสมอภาค
๔. โอกาสในการหารายได้เพิ่ม
๕. โอกาสในการสร้างสมดุลทางอุดมศึกษาและลดความเสี่ยง
๖. โอกาสในการร่วมมือกับประเทศเพื่อนบ้าน และ
๗. โอกาสในการเป็นผู้นำหรือมหาวิทาลัยชั้นนำ

ยุทธศาสตร์ในการเตรียมตัวและจัดการเพื่อสร้างความสามารถในการเผชิญหน้ากับกระแสการเปิดเสรีการค้าที่บริการการศึกษา คือ

๑. ยุทธศาสตร์และมาตรการปกป้องและป้องกัน กล่าวคือ การเตรียมข้อมูลความรู้ การคาดการณ์และการสร้างมาตรการรองรับผลกระทบ การเจรจาต่อรอง การสร้างระบบประกันคุณภาพ และการรับรองสถาบัน

๒. ยุทธศาสตร์การเชื่อมโยงและรวมพลัง กล่าวคือ การสร้างเครือข่ายการรวมพลังสร้างความเข้มแข็งทางวิชาการ การมีพันธมิตรระหว่างสถาบันและระหว่างประเทศ และ

๓. ยุทธศาสตร์มาตรการคานงัดและการรุกเพื่อพลิกสถานการณ์ กล่าวคือ การวางแผนยุทธศาสตร์เชิงรุก การค้นหาโอกาสที่ได้เปรียบ การมีจุดเน้น

ข้อเสนอเชิงนโยบายต่อรัฐบาลและรัฐสภา ดังนี้

๑. สร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการเปิดเสรีทางการค้าด้านอุดมศึกษาและการอุดมศึกษาข้ามชาติตลอดจนทำการวิจัยหาความรู้ที่จำเป็นและเหมาะสมสำหรับประเทศไทย

๒. เปิดเผยข้อมูลเกี่ยวกับสภาพการณ์ กระบวนการ และเหตุผลที่ใช้ในการพิจารณาในเวทีที่เหมาะสมอย่างทันกาลเพื่อเอื้อให้เกิดการมีส่วนร่วมในมหาวิทยาลัย

๓. เสริมสร้างการมีส่วนร่วมอย่างกว้างขวางจากทุกฝ่าย ทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องและมีส่วนได้ส่วนเสีย หรือต้องเตรียมตัวรับสภาพใหม่เร่งรัดพัฒนากลไกมาตรฐานและสมรรถนะในการประกันคุณภาพ การรับรองคุณภาพ การรับรองสถาบันการศึกษา การรับรองคุณวุฒิและกลไกการคุ้มครองผู้บริโภค

๔. ให้อุดมศึกษาเป็นมาตรการสำคัญและเป็นกลไกในยุทธศาสตร์การพัฒนาความสามารถในการแข่งขันและการพัฒนาที่ยั่งยืนของประเทศ

๕. บูรณาการเป้าหมายทางสังคมเข้ากับยุทธศาสตร์การเปิดเสรีทางการค้า

๖. วางมาตรการและแผนในเชิงรุกเพื่อให้สามารถใช้ประโยชน์สูงสุดจากสภาพการณ์การเปลี่ยนแปลงพร้อมทั้งสามารถกำกับดูแลและจัดการกับผลกระทบ

๗. ยกกระดับมาตรฐานการเจรจาการค้าระหว่างประเทศให้ใช้นโยบายที่เหมาะสมและรอบคอบโดยพิจารณาผลดีที่จะได้รับและผลกระทบที่อาจเกิดขึ้น

๘. ปฏิรูปนโยบาย กฎระเบียบและมาตรการ รวมทั้งส่งเสริมการศึกษาวิจัยเพื่อพัฒนามาตรการในการเจรจาต่อรองและทำข้อตกลง

๙. ร่วมมือกับประเทศที่มีปัญหาและเป่าประสงคคล้ายคลึงกันเพื่อเพิ่มอำนาจการต่อรอง³⁵

คณาจารย์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย โดย ธีระพร วีระถาวร ได้เขียนบทความกล่าวถึงการจัดการศึกษานานาชาติ ไว้ว่า การเปิดเสรีการค้าบริการด้านการศึกษาซึ่งเป็นผลประการหนึ่งของกรอบความตกลงทางกฎหมายของความตกลงว่าด้วยการค้าบริการ (General Agreement on Trade – in – Services: GATS) อาจส่งผลกระทบต่อระบบการศึกษาของประเทศไทยไม่มากนักน้อยสถาบันอุดมศึกษาเป็นแหล่งอุดมด้วยภูมิปัญญาของชาตินั้นควรจะเตรียมรับผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นตลอดจนมีข้อเสนอแนะและคำตอบที่เป็นรูปธรรมในการบริหารจัดการกับอุดมศึกษาให้สมกับเป็นผู้นำทางความคิดของสังคมเพื่อสามารถพาประเทศชาติให้รอดพ้นจากการคุกคามในรูปแบบใหม่ของธุรกิจ

³⁵ คณาจารย์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, อนาคตอุดมศึกษาไทยภายใต้กระแสการค้าเสรีข้ามชาติ, (กรุงเทพมหานคร: แอคทีฟพรีนท์, ๒๕๔๘), หน้า ๑๓-๑๘.

การศึกษา (Educational Business) ประเด็นที่น่าสนใจคือมหาวิทยาลัยจะจัดการศึกษาในส่วนที่ควรเป็นประโยชน์ของสาธารณะ (Public Interest) ได้อย่างไรโดยไม่ให้ธุรกิจการศึกษาส่งผลกระทบต่อคุณภาพและปรัชญาทางการศึกษา ผลกระทบหนึ่งที่กำลังจะเกิดขึ้นในส่วนที่ผู้เกี่ยวข้องได้ทำความเข้าใจไปแล้วคือเรื่องของการเรียนการสอนในโรงเรียนนานาชาติ การฝึกอบรมระยะสั้น และอาชีวศึกษา เป็นต้น เพราะการตกลงที่อาจขาดการป้องกันผลกระทบต่อในระยะยาวที่ตีพอสั่งที่น่าจะเป็นประเด็นสำคัญคือการศึกษาระดับอุดมศึกษาจะหาทางป้องกันในเรื่องความตกลงต่างๆ อย่างไรจึงจะเป็นผลดีในภาพรวมของประเทศเพราะปัจจุบันประเทศมหาอำนาจมีแนวโน้มที่จะทำความตกลงเปิดเสรีระดับภูมิภาคและระดับทวีป (Regional Trade Area) ซึ่งรวมเขตการค้าเสรีระดับทวีป (Bilateral Free Trade Area: FTA) เพราะจะได้ผลประโยชน์มากกว่าการเจรจาพหุภาคีในการต่อรองกับประเทศที่ตัวกว่าและมีการเตรียมในเรื่องดังกล่าวไว้ นอจากนี้ มหาวิทยาลัยยังเป็นชุมชนของปัญญาชนซึ่งมีหน้าที่หลักในการสร้างองค์ความรู้ใหม่และสร้างสรรค์คนที่ดีและมีคุณภาพให้กับสังคม ดังนั้น ผลผลิตหนึ่งของมหาวิทยาลัยที่พึงมีคือบัณฑิตที่มีคุณภาพซึ่งควรจะสามารถทัดเทียมกับนานาชาติโดยเฉพาะอย่างยิ่งความสามารถในเชิงการแข่งขัน องค์ประกอบหนึ่งที่จะทำให้เกิดผลผลิตในลักษณะนี้คือหลักสูตรระดับนานาชาติซึ่งมีความหมายในเชิงคุณค่าและคุณภาพของหลักสูตรว่ามีความทัดเทียมกับนานาชาติ นโยบายเกี่ยวกับอุดมศึกษาของสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา (สกอ.) เป็นนโยบายที่สอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของชาติ นอกจากนี้ สกอ. ได้พัฒนาแผนระยะยาว (พ.ศ. ๒๕๔๓-๒๕๕๓) โดยมีการพัฒนาเกี่ยวกับเรื่องนานาชาติเป็นนโยบายหลัก นโยบายหนึ่งของการพัฒนา มีสาระสำคัญบางส่วนเกี่ยวกับการยกระดับการศึกษาอุดมศึกษาให้ทัดเทียมมาตรฐานสากลโดยยึดหลักของการพึ่งพาตนเองด้วยภูมิปัญญาท้องถิ่น และจะต้องมีการพัฒนาระบบการบริหารจัดการอุดมศึกษาโดยคำนึงถึงผลสัมฤทธิ์เชิงคุณภาพและประสิทธิภาพที่ดีขึ้น นอกจากนี้การพัฒนายังต้องดำรงไว้ซึ่งความมั่นคงของชุมชนและท้องถิ่นตลอดจนความเข้มแข็งเชิงวิชาการที่ยั่งยืน³⁶

นอกจากเกณฑ์ที่ได้กล่าวแล้วข้างต้น คณะกรรมการนโยบายวิชาการ (ครั้งที่ ๒/๒๕๔๔, ๓ ธันวาคม ๒๕๔๔) ยังมีความเห็นและกำหนดนโยบายการบริหารจัดการหลักสูตรนานาชาติเพิ่มเติมจากเกณฑ์ที่กำหนดไว้แล้ว ดังนี้

๑. การเปิดหลักสูตรนานาชาติเป็นสิ่งที่ควรสนับสนุนและมหาวิทยาลัยได้ดำเนินการอย่างเป็นระบบแล้วแต่ควรปรับทิศทางและแนวคิดให้ทันกับการพัฒนาในด้านต่างๆ ของโลกที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็วและต้องมีการเตรียมการให้พร้อมและชัดเจนในการเปิดสาขาวิชาที่จะต้องมีความแข็งแกร่งทางด้านวิชาการและมีความสำคัญในกระแสในอนาคต เช่น ด้าน ICT (Information Communication Technology) ซึ่งควรได้มีการพัฒนาบุคลากรและทรัพยากรที่จะรองรับศาสตร์นี้ เพื่อที่จะเป็นผู้นำและมีส่วนช่วยในการพัฒนาประเทศต่อไป

๒. หลักสูตรนานาชาติน่าจะหมายถึงหลักสูตรที่มีความเป็นนานาชาติในองค์ประกอบต่าง ๆ ทั้งในด้านเนื้อหา ผู้สอนและผู้เรียน กล่าวคือ มีเนื้อหาที่มีความเป็นนานาชาติในตัวเอง มีความร่วมมือกับมหาวิทยาลัยต่างประเทศ มีการแลกเปลี่ยนอาจารย์ผู้สอนและสามารถดึงดูดนักศึกษาต่างชาติหรือ

³⁶ อ้างแล้ว, คณาจารย์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, อนาคตอุดมศึกษาไทยภายใต้กระแสการค้าเสรีข้ามชาติ, หน้า ๑๔๕-๑๖๑.

นักเรียนไทยจากต่างประเทศให้เข้าศึกษาเพราะการที่มีปัจจัยนำเข้าหรือผู้ที่มีมุมมองใหม่ๆ เข้าศึกษา จะเป็นการกระตุ้นให้หลักสูตรนั้นๆ มีพัฒนาการที่เข้มแข็งขึ้น

๓. มหาวิทยาลัยพิจารณากำหนดให้มีการใช้ภาษาอังกฤษเป็นสื่อในการสอน (English as a medium) โดยในระยะแรกไม่จำเป็นต้องดำเนินการพร้อมกันทุกหลักสูตร แต่ควรมีการกำหนด เป้าหมายและดำเนินการไปเป็นขั้นตอนโดยการใช้ประกันคุณภาพกำกับด้วยทั้งนี้อาจเริ่มดำเนินการที่ หลักสูตรระดับบัณฑิตศึกษาเป็นระดับแรกเพราะในระดับปริญญาตรีมีนิสิตเป็นจำนวนมากและการ สื่อสารด้านภาษาอังกฤษโดยที่ทั้งผู้สอนและผู้เรียนไม่ใช่เจ้าของภาษาจะต้องใช้เวลาในการเตรียมการ นานพอสมควร

๔. เกณฑ์การคิดค่าเล่าเรียนและค่าธรรมเนียมพิเศษของหลักสูตรนานาชาติของมหาวิทยาลัย หากหลักสูตรสามารถผลิตบัณฑิตที่มีคุณภาพและเป็นที่ยอมรับของตลาดหรือสังคม กรคิดค่าเล่าเรียน และค่าธรรมเนียมพิเศษก็สามารถกำหนดได้ในอัตราที่เหมาะสมและยังคงแข่งขันได้ในตลาด

๕. การดำเนินงานหลักสูตรนานาชาติน่าจะมีหน่วยงานกลางรับผิดชอบการบริหารจัดการ หลักสูตรโดยเฉพาะเช่นเดียวกับรูปแบบที่บัณฑิตวิทยาลัยดูแลหลักสูตรสหสาขาวิชา ในปัจจุบัน (ข้อมูล ณ พ.ศ. ๒๕๕๖) มหาวิทยาลัยของรัฐมี ๒๔ แห่ง แต่มีหลักสูตรนานาชาติทั้งหมด ๑๘ แห่ง ส่วนสถาบัน เอกชนมี ๕๔ แห่ง แต่มีหลักสูตรนานาชาติทั้งหมด ๒๑ แห่ง ทั้งมหาวิทยาลัยของรัฐและเอกชนใช้ ภาษาอังกฤษเป็นสื่อการเรียนและการสอนโดยที่หลักสูตรนานาชาติจะมีทั้งหมด ๕๒๐ หลักสูตร เป็น หลักสูตรระดับปริญญาตรี ๑๗๖ หลักสูตร ระดับปริญญาโท ๒๑๗ หลักสูตร และระดับปริญญาเอก ๑๒๗ หลักสูตร...ในระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยอัสสัมชัญเป็นมหาวิทยาลัยเอกชนที่มีหลักสูตร นานาชาติมากที่สุดถึง ๓๗ หลักสูตร โดยครอบคลุมทั้งหลักสูตรที่ลงลึกในสาขาวิชาต่างๆ และส่วนที่มี ศักยภาพเทียบเท่ามาตรฐานของนานาชาติ เช่น หลักสูตรการจัดการธุรกิจระหว่างประเทศ (International Business Management) และหลักสูตรที่ไม่เป็นแบบหลักสูตรทั่วไป คือ หลักสูตร การจัดการโรงแรมและหลักสูตรอสังหาริมทรัพย์ เป็นต้น มหาวิทยาลัยที่เก่าแก่ของรัฐ เช่น จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยและมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ก็ยังมีความเป็นหนึ่งในเชิงลึกของบางสาขา เช่น การบัญชีและเศรษฐศาสตร์ เป็นต้น

สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา ได้กล่าวถึงการอุดมศึกษากับเงื่อนไขในการรวมตัว เป็นประชาคมอาเซียนในงานวิจัยเรื่องยุทธศาสตร์อุดมศึกษาไทยในการเตรียมความพร้อมสู่การเป็น ประชาคมอาเซียนในปี พ.ศ. ๒๕๕๘ ไว้ว่า จากการวิเคราะห์ประเทศกรณีตัวอย่างในภูมิภาคเอเชีย ตะวันออกเฉียงใต้ในการวิจัยร่วมระหว่างสำนักงาน UNESCO กรุงเทพฯ ฯ และศูนย์ภูมิภาคของซีมีโอ ว่าด้วยการอุดมศึกษาและการพัฒนา (SEAMEO RIHED) เรื่อง “A Situational Analysis of Higher Education Reforms in South-East Asian Countries” เมื่อปี พ.ศ. ๒๕๔๘ พบว่าแม้ว่าอุดมศึกษา ในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้จะมีความแตกต่างและความหลากหลายซึ่งหล่อหลอมมาจากภูมิ หลังทางประวัติศาสตร์ ความพยายามในการสร้างชาติที่แตกต่างกันรวมถึงแนวโน้มความเปลี่ยนแปลง ของโลกแต่ประเทศส่วนใหญ่ในภูมิภาคก็เผชิญกับความท้าทายที่ไม่แตกต่างกัน ประการแรกคือการ เพิ่มโอกาสในการเข้ารับการศึกษาในระดับอุดมศึกษาของเยาวชนที่มีจำนวนและความต้องการเพิ่มขึ้นใน การเข้าศึกษาควบคู่ไปด้วย ความท้าทายประการที่สองได้แก่ความหลากหลายของประเภทและ หลักสูตรของสถาบันอุดมศึกษาที่ทวีจำนวนเพิ่มมากขึ้นเพื่อสนองตอบความต้องการที่หลากหลายของ

ผู้เรียนกลุ่มต่าง ๆ การศึกษาแบบเปิดและการศึกษาทางไกลเป็นรูปแบบการศึกษาที่จะได้รับความนิยมมากขึ้นเพราะสามารถเพิ่มโอกาสในการเข้าถึงการศึกษาแก่ประชาชนโดยเฉพาะผู้ที่อยู่ในวัยทำงาน และผู้ที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ห่างไกล นอกจากนี้การศึกษาข้ามชาติ (transnational education) ก็มีแนวโน้มจะเติบโตเพิ่มขึ้น โดยประเทศมาเลเซียได้รับการกล่าวขานว่าเป็นประเทศที่มีประสบการณ์และการพัฒนาด้านการจัดการศึกษาทางไกลมากที่สุดในภูมิภาค ในขณะที่ประเทศอื่น ๆ ยังคงเป็นผู้นำเข้าการศึกษาข้ามพรมแดน (cross-border education) จากประเทศที่มีความก้าวหน้า เช่น ออสเตรเลีย อังกฤษ และสหรัฐอเมริกา ความท้าทายประการต่อมาคือ การพัฒนาความเป็นสากลของอุดมศึกษาในช่วงทศวรรษที่ผ่านมาการแลกเปลี่ยนนักศึกษาและนักวิชาการระหว่างประเทศต่าง ๆ ทั่วโลกได้ทวีจำนวนเพิ่มขึ้นโดยลำดับและจะเพิ่มขึ้นต่อไปในอนาคตเนื่องจากประสบการณ์การศึกษาในสภาพแวดล้อมนานาชาติและทักษะในการติดต่อสื่อสารข้ามวัฒนธรรมเป็นคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของบัณฑิตในตลาดแรงงานในประเทศและระหว่างประเทศ การเติบโตของการศึกษาข้ามชาติทั่วโลก และการจัดตั้งวิทยาเขตของมหาวิทยาลัยในต่างประเทศได้แสดงให้เห็นแนวโน้มของความสัมพันธทางการศึกษากับอุดมศึกษาในประเทศที่พัฒนาแล้ว อาทิ สหรัฐอเมริกา อังกฤษ ออสเตรเลีย เป็นต้น ในขณะที่เดียวกันบางประเทศในภูมิภาค อาทิ ประเทศมาเลเซีย สิงคโปร์ และไทยก็เป็นผู้ส่งออกบริการการศึกษาโดยจัดการศึกษาให้แก่นักศึกษาจากประเทศเพื่อนบ้าน³⁷

สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา ได้กล่าวถึงศักยภาพของการอุดมศึกษาไทยในการแข่งขันกับประเทศสมาชิกอาเซียนในงานวิจัยเรื่องยุทธศาสตร์อุดมศึกษาไทยในการเตรียมความพร้อมสู่การเป็นประชาคมอาเซียนในปี พ.ศ. ๒๕๕๘ ไว้ว่า การจัดการศึกษาระดับอุดมศึกษาในปัจจุบันอยู่ในภาวะที่มีการแข่งขันสูงทั้งในระดับประเทศและระหว่างประเทศ คุณภาพและมาตรฐานในการจัดการศึกษาเป็นปัจจัยสำคัญที่บ่งชี้ศักยภาพในการแข่งขันโดยเฉพาะในระดับนานาชาติ ปัจจัยที่แสดงถึงคุณภาพและมาตรฐานในการจัดการศึกษาของสถาบันอุดมศึกษาไทย ได้แก่

๑. การประกันคุณภาพการศึกษาภายใน สถาบันอุดมศึกษาของรัฐและเอกชนในสังกัดและในกำกับสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษาได้พัฒนาระบบและกลไกการประเมินคุณภาพภายในเพื่อใช้เป็นเครื่องมือประกันคุณภาพการศึกษาตามองค์ประกอบคุณภาพที่สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษากำหนดเตรียมความพร้อมรองรับการประเมินคุณภาพภายนอกจากสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน) (สมศ.) รวมทั้งส่งเสริมให้สถาบันอุดมศึกษานำผลการประเมินคุณภาพมาใช้ในการปรับปรุงและพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่องและครบวงจรโดยสถาบันอุดมศึกษาได้จัดระบบประกันคุณภาพพร้อมทั้งตัวบ่งชี้และเกณฑ์การประเมินคุณภาพที่สามารถประเมินได้ครบทุกมิติของระบบประกันคุณภาพ คือปัจจัยนำเข้า กระบวนการผลิตและผลลัพธ์มีความสมดุลระหว่างมุมมองการบริหารจัดการทั้ง ๔ ด้าน ได้แก่ ด้านนักศึกษาและผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ด้านกระบวนการภายใน ด้านการเงินและด้านบุคลากร การเรียนรู้และนวัตกรรม

๒. การประกันคุณภาพภายนอก สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน) ได้ดำเนินการประเมินคุณภาพภายนอกกรอบสองระหว่างปี พ.ศ. ๒๕๔๙-๒๕๕๓ โดยมีแผนการประเมินคุณภาพสถานศึกษาระดับอุดมศึกษาทั่วประเทศรวม ๒๔๘ แห่ง เป็นสถานศึกษาใน

³⁷ สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา, ยุทธศาสตร์อุดมศึกษาไทยในการเตรียมความพร้อมสู่การเป็นประชาคมอาเซียนในปี พ.ศ. ๒๕๕๘, (กรุงเทพมหานคร: บางกอกบล็อก, ๒๕๕๓), หน้า ๑๖-๑๗.

สังกัดและในกำกับสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษาจำนวน ๑๖๕ แห่ง ขณะนี้ สมศ.ได้จัดส่ง รายงานผลการประเมินคุณภาพภายนอกที่ผ่านการรับรองให้สถานศึกษาและต้นสังกัดแล้วโดย สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษาได้รับรายงานแล้ว จำนวน ๘๘ แห่ง ผลการประเมินปรากฏว่า สถาบันอุดมศึกษาที่ได้รับการประเมินผ่านการประเมินคุณภาพภายนอกรอบสองมากกว่าร้อยละแปดสิบ

๓. มาตรฐานการอุดมศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษาได้จัดทำมาตรฐานการอุดมศึกษาและเกณฑ์มาตรฐานที่เกี่ยวข้องเพื่อส่งเสริมให้สถาบันอุดมศึกษาได้พัฒนาด้านวิชาการและวิชาชีพ รวมทั้งการพัฒนาคุณภาพและยกระดับมาตรฐานในการจัดการศึกษาระดับอุดมศึกษาให้มีความทัดเทียมกันและพัฒนาสู่สากลซึ่งประชาคมอุดมศึกษาได้มีส่วนร่วมในการจัดทำและพัฒนา มาตรฐานการอุดมศึกษาและเกณฑ์มาตรฐานที่เกี่ยวข้องนี้และสามารถนำไปใช้ในการพัฒนามาตรฐาน การจัดการศึกษาให้มีความหลากหลายและเป็นไปตามเกณฑ์มาตรฐานที่กำหนดโดยเฉพาะในการ จัดทำหลักสูตรต่าง ๆ เพื่อสนองต่อความต้องการของผู้เรียน ตลาดแรงงาน สังคมและประเทศ

๔. กรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ (Thai Qualifications Framework on Higher Education: TQF: HED) กระทรวงศึกษาธิการได้ประกาศใช้กรอบมาตรฐานคุณวุฒิ ระดับอุดมศึกษาแห่งชาติในปี พ.ศ. ๒๕๕๒ เพื่อเป็นเครื่องมือในการนำนโยบายตามมาตรฐาน การศึกษาของชาติไปปฏิบัติ รวมทั้งเป็นเครื่องมือในการพัฒนาบัณฑิตด้วยการพัฒนามาตรฐานการ เรียนรู้ (learning outcomes) ที่คาดหวังในตัวบัณฑิตซึ่งประกอบด้วยความรู้ความสามารถทาง วิชาการ ทักษะและคุณลักษณะด้านคุณธรรม จริยธรรม เชาว์ปัญญา ทักษะความสัมพันธ์ระหว่าง บุคคลและความรับผิดชอบ ทักษะการวิเคราะห์ การสื่อสารและการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ³⁸

สรุปได้ว่า การจัดการศึกษาระดับอุดมศึกษาของไทยมีความจำเป็นต้องเปิดเสรีทางการศึกษา อันเนื่องมาจากกระแสโลกาภิวัตน์และการรวมตัวเป็นประชาคมอาเซียนในปี พ.ศ. ๒๕๕๘ ทั้งในด้าน การเมือง ด้านเศรษฐกิจ และด้านสังคมซึ่งประเทศไทยได้ประกาศ ปฏิญญาสากลต่อชาวโลกว่าจะสร้าง คนไทยให้พร้อมเข้าสู่ประชาคมอาเซียนในปีพุทธศักราช ๒๕๕๘ โดยเน้นในเรื่องการพัฒนาทรัพยากร มนุษย์เป็นหลัก กล่าวอีกนัยหนึ่ง เป็นความท้าทายสถาบันการศึกษาระดับอุดมศึกษาของไทยในด้าน หลักสูตร การเรียนการสอน และการวัดผลประเมินผลที่มีความเป็นมาตรฐานสากลเพื่อแข่งขันในการ ให้บริการด้านการศึกษาทั้งนานาชาติ

๒.๓.๓ กฎหมายและแนวนโยบายเกี่ยวกับการจัดการศึกษาระดับอุดมศึกษา

ส่วนที่ ๘ แห่งรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ ได้กล่าวถึงสิทธิและ เสรีภาพในการศึกษา ไว้ดังนี้ มาตรา ๔๙ วรรค ๓ ความว่า การจัดการศึกษาอบรมขององค์กรวิชาชีพ

³⁸ อ้างแล้ว, สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา, ยุทธศาสตร์อุดมศึกษาไทยในการเตรียมความพร้อมสู่การเป็น ประชาคมอาเซียนในปี พ.ศ. ๒๕๕๘, หน้า ๕๖-๕๘.

หรือเอกชน การศึกษาทางเลือกของประชาชน การเรียนรู้ด้วยตนเอง และการเรียนรู้ตลอดชีวิต ย่อมได้รับความคุ้มครองและส่งเสริมที่เหมาะสมจากรัฐ มาตรา ๕๐ บุคคลย่อมมีเสรีภาพในทางวิชาการ การศึกษาอบรม การเรียนการสอน การวิจัย และการเผยแพร่งานวิจัยตามหลักวิชาการย่อมได้รับความคุ้มครอง ทั้งนี้ เท่าที่ไม่ขัดต่อหน้าที่ของพลเมืองหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน³⁹

ส่วนที่ ๔ แห่งรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ ได้กล่าวถึงแนวนโยบายด้านการศึกษา ไว้ดังนี้ มาตรา ๘๐ (๓) ความว่า พัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการจัดการศึกษาในทุกระดับและทุกรูปแบบให้สอดคล้องกับความเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคม จัดให้มีแผนการศึกษาแห่งชาติ กฎหมายเพื่อพัฒนาการศึกษาของชาติ จัดให้มีการพัฒนาคุณภาพครูและบุคลากรทางการศึกษาให้ก้าวหน้าทันการเปลี่ยนแปลงของสังคมโลก รวมทั้งปลูกฝังให้ผู้เรียนมีจิตสำนึกของความเป็นไทย มีระเบียบวินัย คำนึงถึงประโยชน์ส่วนรวม และยึดมั่นในการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข⁴⁰

หมวด ๑ แห่งพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๒ ได้กล่าวถึงความมุ่งหมายและหลักการ ไว้ดังนี้ มาตรา ๖ ความว่า การจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ และคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข มาตรา ๗ ความว่า ในกระบวนการเรียนรู้ต้องมุ่งปลูกฝังจิตสำนึกที่ถูกต้องเกี่ยวกับการเมืองการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข รู้จักรักษาและส่งเสริมสิทธิ หน้าที่ เสรีภาพ ความเคารพกฎหมาย ความเสมอภาค และศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ มีความภาคภูมิใจในความเป็นไทย รู้จักรักษาผลประโยชน์ส่วนรวมและของประเทศชาติ รวมทั้งส่งเสริมศาสนา ศิลปะ วัฒนธรรมของชาติ การกีฬา ภูมิปัญญาท้องถิ่น ภูมิปัญญาไทย และความรู้อันเป็นสากล ตลอดจนอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม มีความสามารถในการประกอบอาชีพ รู้จักพึ่งตนเอง มีความริเริ่มสร้างสรรค์ ใฝ่รู้และเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่อง มาตรา ๘ ความว่า การจัดการศึกษาให้ยึดหลักดังนี้ (๑) เป็นการศึกษาตลอดชีวิตสำหรับประชาชน (๒) ให้สังคมมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา (๓) การพัฒนาสาระและกระบวนการเรียนรู้ให้เป็นไปอย่างต่อเนื่อง มาตรา ๙ ความว่า การจัดระบบ โครงสร้าง และกระบวนการจัดการศึกษา ให้ยึดหลักดังนี้ (๑) มีเอกภาพด้านนโยบายและมีความหลากหลายในการปฏิบัติ (๒) มีการกำหนดมาตรฐานการศึกษา และจัดระบบประกันคุณภาพการศึกษาทุกระดับและประเภทการศึกษา (๓) มีหลักการส่งเสริมมาตรฐานวิชาชีพครู คณาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษา และการพัฒนาครู คณาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษาอย่างต่อเนื่อง (๔) ระดมทรัพยากรจากแหล่งต่างๆ มาใช้ในการจัดการศึกษา (๕) การมีส่วนร่วมของบุคคล ครอบครัว ชุมชน องค์กรชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เอกชน องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการ และสถาบันสังคมอื่น⁴¹

หมวด ๓ แห่งพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๒ ได้กล่าวถึง ระบบการศึกษา ไว้ดังนี้ มาตรา ๑๕ ความว่า การจัดการศึกษามีสามรูปแบบ คือ การศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ

³⁹ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐, (ราชกิจจานุเบกษา, เล่ม ๑๒๔ ตอนที่ ๔๗ ก, ๒๕๕๐), หน้า ๑๕.

⁴⁰ เรื่องเดียวกัน, หน้า ๒๓.

⁴¹ พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๒, (ราชกิจจานุเบกษา, เล่ม ๑๒๖ ตอนที่ ๗๔ ก, ๒๕๔๒), หน้า ๓-๔.

และการศึกษาตามอัธยาศัย (๑) การศึกษาในระบบ เป็นการศึกษาที่กำหนดจุดมุ่งหมาย วิธีการศึกษา หลักสูตร ระยะเวลาของการศึกษา การวัดและประเมินผลซึ่งเป็นเงื่อนไขของการสำเร็จการศึกษาที่แน่นอน (๓) ...ให้มีการเทียบโอนผลการเรียนที่ผู้เรียนสะสมไว้ในระหว่างรูปแบบเดียวกันหรือต่างรูปแบบได้ไม่ว่าจะเป็นผลการเรียนจากสถานศึกษาเดียวกันหรือไม่ก็ตาม รวมทั้งจากการเรียนรู้นอกระบบ ตามอัธยาศัย การฝึกอาชีพ หรือจากประสบการณ์การทำงาน มาตรา ๑๖ ความว่า การศึกษาในระบบมีสองระดับ คือ การศึกษาขั้นพื้นฐาน และการศึกษาระดับอุดมศึกษา...การศึกษาระดับอุดมศึกษาแบ่งเป็นสองระดับ คือ ระดับต่ำกว่าปริญญา และระดับปริญญา...มาตรา ๑๙ ความว่า การจัดการศึกษาระดับอุดมศึกษาให้จัดในมหาวิทยาลัย สถาบัน วิทยาลัย หรือหน่วยงานที่เรียกชื่ออย่างอื่น ทั้งนี้ ให้เป็นไปตามกฎหมายเกี่ยวกับสถานศึกษาระดับอุดมศึกษา กฎหมายว่าด้วยการจัดตั้งสถานศึกษานั้นๆ และกฎหมายที่เกี่ยวข้อง

หมวด ๔ แห่งพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๒ ได้กล่าวถึง แนวทางการจัดการศึกษา ไว้ดังนี้ มาตรา ๒๒ การจัดการศึกษาต้องยึดหลักว่าผู้เรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ และถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด กระบวนการจัดการศึกษาต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มตามศักยภาพ⁴²

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๔๕ ได้กล่าวถึง การบริหารและการจัดการศึกษาของรัฐ ไว้ดังนี้ มาตรา ๕ ความว่า มาตรา ๓๑ ความว่า กระทรวงมีอำนาจหน้าที่เกี่ยวกับการส่งเสริม และกำกับดูแลการศึกษาทุกระดับและทุกประเภท กำหนดนโยบาย แผน และมาตรฐานการศึกษา สนับสนุนทรัพยากรเพื่อการศึกษา ส่งเสริมและประสานงานการศาสนา ศิลปะ วัฒนธรรม และการกีฬาเพื่อการศึกษา รวมทั้งการติดตามตรวจสอบและประเมินผลการจัดการศึกษาและราชการอื่นตามที่มีกฎหมายกำหนดให้เป็นอำนาจหน้าที่ของกระทรวงหรือส่วนราชการที่สังกัดกระทรวง มาตรา ๓๒ การจัดระเบียบบริหารราชการในกระทรวงให้มีองค์กรหลักที่เป็นคณะบุคคลในรูปสภาหรือในรูปคณะกรรมการจำนวนสี่องค์กร ได้แก่ สภาการศึกษา คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน คณะกรรมการการอาชีวศึกษา และคณะกรรมการการอุดมศึกษา เพื่อพิจารณาให้ความเห็นหรือให้คำแนะนำแก่รัฐมนตรี หรือคณะรัฐมนตรี และมีอำนาจหน้าที่อื่นตามที่กฎหมายกำหนด มาตรา ๓๔ วรรค ๓ ความว่า คณะกรรมการการอุดมศึกษา มีหน้าที่พิจารณาเสนอแนะนโยบาย แผนพัฒนา และมาตรฐานการอุดมศึกษาที่สอดคล้องกับความต้องการตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ และแผนการศึกษาแห่งชาติ การสนับสนุนทรัพยากร การติดตาม ตรวจสอบ และประเมินผลการจัดการศึกษาระดับอุดมศึกษา โดยคำนึงถึงความเป็นอิสระและความเป็นเลิศทางวิชาการของสถานศึกษาระดับปริญญาตามกฎหมายว่าด้วยการจัดตั้งสถานศึกษาแต่ละแห่ง และกฎหมายที่เกี่ยวข้อง มาตรา ๓๖ ความว่า ให้สถานศึกษาของรัฐที่จัดการศึกษาระดับปริญญาเป็นนิติบุคคล และอาจจัดเป็นส่วนราชการหรือเป็นหน่วยงานในกำกับของรัฐ⁴³

หมวด ๖ แห่งพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๒ ได้กล่าวถึง มาตรฐานการประกันคุณภาพการศึกษา ไว้ดังนี้ มาตรา ๔๗ ให้มีระบบประกันคุณภาพการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพ

⁴² เรื่องเดียวกัน, หน้า ๕-๗.

⁴³ อ้างแล้ว, พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๔๕, หน้า ๑๗.

และมาตรฐานการศึกษาทุกระดับ ประกอบด้วย ระบบการประกันคุณภาพภายในและระบบการประกันคุณภาพภายนอก...มาตรา ๔๘ ให้นำหน่วยงานต้นสังกัดและสถานศึกษาจัดให้มีระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาและให้ถือว่าการประกันคุณภาพภายในเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการบริหารการศึกษาที่ต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่อง โดยมีการจัดทำรายงานประจำปีเสนอต่อหน่วยงานต้นสังกัด หน่วยงานที่เกี่ยวข้องและเปิดเผยต่อสาธารณชน เพื่อนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษา และเพื่อรองรับการประกันคุณภาพภายนอก มาตรา ๕๐ ให้สถานศึกษาให้ความร่วมมือในการจัดเตรียมเอกสารหลักฐานต่างๆ ที่มีข้อมูลเกี่ยวข้องกับสถานศึกษา ตลอดจนให้บุคลากร คณะกรรมการของสถานศึกษา รวมทั้งผู้ปกครองและผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับสถานศึกษาให้ข้อมูลเพิ่มเติมในส่วนที่พิจารณาเห็นว่าเกี่ยวข้องกับการปฏิบัติการกิจของสถานศึกษา ตามคำร้องขอของสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพภายนอกของสถานศึกษานั้น⁴⁴

หมวด ๗ แห่งพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๒ ได้กล่าวถึง ครู คณาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษา ไว้ดังนี้ มาตรา ๕๗ ให้นำหน่วยงานทางการศึกษาระดับมัธยมศึกษาบุคคลในชุมชนให้มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาโดยนำประสบการณ์ ความรอบรู้ ความชำนาญ และภูมิปัญญาท้องถิ่นของบุคคลดังกล่าวมาใช้เพื่อให้เกิดประโยชน์ทางการศึกษาและยกย่องเชิดชูผู้ที่ส่งเสริมและสนับสนุนการจัดการศึกษา⁴⁵

หมวด ๘ แห่งพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๒ ได้กล่าวถึง ทรัพยากรและการลงทุนเพื่อการศึกษา ไว้ดังนี้ มาตรา ๕๙ ให้สถานศึกษาของรัฐที่เป็นนิติบุคคลมีอำนาจในการปกครองดูแล บำรุงรักษา ใช้ และจัดหาผลประโยชน์จากทรัพย์สินของสถานศึกษา ทั้งที่เป็นที่ราชพัสดุ ตามกฎหมายว่าด้วยที่ราชพัสดุและที่เป็นทรัพย์สินอื่นรวมทั้งจัดหารายได้จากบริการของสถานศึกษา และเก็บค่าธรรมเนียมการศึกษาที่ไม่ขัดหรือแย้งกับนโยบาย วัตถุประสงค์ และภารกิจหลักของสถานศึกษา⁴⁶

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ ได้สรุปประเด็นร่วมที่สำคัญเกี่ยวกับข้อเสนอเชิงนโยบายและแนวทางการดำเนินงานในการจัดการศึกษาเพื่อเตรียมการเข้าสู่ประชาคมอาเซียน ในการบรรยายเรื่อง “ก้าวสู่ประชาคมอาเซียนใน ค.ศ. ๒๐๑๕” โดย วิทวัส ศรีวิหค อธิบดีกรมอาเซียน และการบรรยายเรื่อง “ประชาคมอาเซียนกับอนาคตการศึกษาไทย” โดย พินิติ รตะนานุกูล รองเลขาธิการคณะกรรมการการอุดมศึกษา ความว่า (๑) การจัดการศึกษาเพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจในสาระและรายละเอียดของกฎบัตรอาเซียน (๒) การจัดการศึกษาเพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจและเพิ่มพูนทักษะการใช้ภาษาอังกฤษซึ่งถูกกำหนดในข้อตกลงเบื้องต้นให้ใช้เป็นภาษาอาเซียนให้แก่คนไทยในทุกระดับ (๓) การจัดการศึกษาเพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับภาษาของประเทศเพื่อนบ้านอย่างน้อยหนึ่งประเทศ (๔) การจัดการศึกษาเพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับประเทศเพื่อนบ้านในอาเซียน และการศึกษาเพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจอันดีในเรื่องการสร้างความสัมพันธ์และความแตกต่างทางวัฒนธรรมและลักษณะร่วมทางวัฒนธรรมที่เป็นจุดเด่นของชาติในภูมิภาคที่มีบริบทคล้ายคลึงกัน (๕) การจัดการศึกษาเพื่อเตรียมความพร้อมด้านอื่น ๆ เพื่อรองรับผลอันเนื่องมาจากความ

⁴⁴ เรื่องเดียวกัน, หน้า ๑๔.

⁴⁵ เรื่องเดียวกัน, หน้า ๑๖.

⁴⁶ พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๒, (ราชกิจจานุเบกษา, เล่ม ๑๑๖ ตอนที่ ๗๔ ก, ๒๕๔๒), หน้า ๑๗.

ร่วมมือในเสาต่าง ๆ เมื่อก้าวสู่ประชาคมอาเซียน เช่น การให้ความรู้และสร้างความเข้าใจตลอดจน จัดระบบการสนับสนุนด้านการศึกษาโดยการสร้างเครือข่ายความร่วมมือของสถาบันการศึกษาใน ระดับสาขาต่าง ๆ ในรูปแบบ AUN (ASEAN University Network) การสร้างระบบการประกันและ การประเมินคุณภาพและเกณฑ์มาตรฐานเพื่อเปรียบเทียบ (benchmark) ทั้งระดับภายในประเทศ และกับประเทศอื่น ๆ ในกรอบอาเซียนทั้งในด้านการประกันคุณภาพการศึกษา การสร้างผลงานวิจัย และการจัดบริการทางการศึกษา สนับสนุนให้มีการพัฒนาคุณภาพครู คณาจารย์ โดยให้มีการแลกเปลี่ยน สอนระดับศาสตราจารย์มาสอนระดับปริญญาโทและเอกในภูมิภาคเพิ่มขึ้น และให้มีการจัดการเรียน การสอนระดับปริญญาโทและเอกเป็นภาษาอังกฤษเพิ่มขึ้น เป็นต้น⁴⁷

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา ได้กล่าวถึงวัตถุประสงค์และแนวนโยบายของการศึกษา แห่งชาติ ไว้ ๓ วัตถุประสงค์ ๑๔ แนวนโยบาย ดังนี้

๑. วัตถุประสงค์ที่ ๑ พัฒนาคนอย่างรอบด้านและสมดุลเพื่อเป็นฐานหลักของการพัฒนา โดยมีแนวนโยบาย ๖ แนวนโยบาย ได้แก่

๑.๑ แนวนโยบายที่ ๑ พัฒนาคุณภาพการศึกษาและการเรียนรู้ในทุกระดับและ ประเภทการศึกษา

๑.๒ แนวนโยบายที่ ๒ ปลูกฝังและเสริมสร้างให้ผู้เรียนมีศีลธรรม คุณธรรม จริยธรรม ค่านิยม มีจิตสำนึกและมีความภูมิใจในความเป็นไทย มีระเบียบวินัย มีจิตสาธารณะ คำนึงถึงประโยชน์ ส่วนรวมและยึดมั่นในการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข และ รังเกียจการทุจริตต่อต้านการซื้อสิทธิ์ขายเสียง

๑.๓ แนวนโยบายที่ ๓ เพิ่มโอกาสทางการศึกษาให้ประชาชนทุกคนตั้งแต่แรกเกิดจน ตลอดชีวิตได้มีโอกาสเข้าถึงบริการการศึกษาและการเรียนรู้ โดยเฉพาะผู้ด้อยโอกาส ผู้พิการหรือ ทูพพลภาพ ยากจน อยู่ในท้องถิ่นห่างไกล ทุรกันดาร

๑.๔ แนวนโยบายที่ ๔ ผลิตและพัฒนากำลังคนให้สอดคล้องกับความต้องการของ ประเทศและเสริมสร้างศักยภาพการแข่งขันและร่วมมือกับนานาชาติ

๑.๕ แนวนโยบายที่ ๕ พัฒนามาตรฐานและระบบการประกันคุณภาพการศึกษาทั้ง ระบบประกันคุณภาพภายในและระบบการประกันคุณภาพภายนอก

๑.๖ แนวนโยบายที่ ๖ ผลิตและพัฒนาครู คณาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษาให้มี คุณภาพและมาตรฐาน มีคุณธรรมและมีคุณภาพชีวิตที่ดี

๒. วัตถุประสงค์ที่ ๒ สร้างสังคมไทยให้เป็นสังคมคุณธรรมภูมิปัญญาและการเรียนรู้ โดยมี แนวนโยบาย ๓ แนวนโยบาย ได้แก่

๒.๑ แนวนโยบายที่ ๑ ส่งเสริมการจัดการศึกษา อบรม และเรียนรู้ของสถาบันศาสนา และสถาบันทางสังคม ทั้งการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย

๒.๒ แนวนโยบายที่ ๒ ส่งเสริมสนับสนุนเครือข่ายภูมิปัญญาและการเรียนรู้ ประวัติศาสตร์ ศิลปะ วัฒนธรรม พลศึกษา กีฬา เป็นวิถีชีวิตอย่างมีคุณภาพและตลอดชีวิต

⁴⁷ สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ, การบรรยายทางวิชาการเพื่อสร้างความตระหนักเรื่อง การก้าวสู่ประชาคมอาเซียน, (กรุงเทพมหานคร: พิมพ์การพิมพ์, ๒๕๕๓), หน้า ๙๙-๑๐๕.

๒.๓ แผนนโยบายที่ ๓ ส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต ปลุกจิตสำนึก อนุรักษ์ รักษาทำนุบำรุงและเผยแพร่วัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมประเพณีของชาติ ตลอดจนค่านิยมอันดีงามและภูมิปัญญาท้องถิ่น

๓. วัตถุประสงค์ที่ ๓ พัฒนาสภาพแวดล้อมของสังคมเพื่อเป็นฐานในการพัฒนาคนและสร้างสังคมคุณธรรม ภูมิปัญญาและการเรียนรู้ โดยมีแผนนโยบาย ๕ แผนนโยบาย ได้แก่

๓.๑ แผนนโยบายที่ ๑ พัฒนาและนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในการพัฒนาคุณภาพ เพิ่มโอกาสทางการศึกษาและการเรียนรู้ตลอดชีวิต

๓.๒ แผนนโยบายที่ ๒ เพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการโดยเร่งรัดกระจายอำนาจการบริหารและจัดการศึกษาไปสู่สถานศึกษา เขตพื้นที่การศึกษา และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

๓.๓ แผนนโยบายที่ ๓ ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของภาคเอกชน ประชาชน ประชาสังคม และทุกภาคส่วนของสังคมในการบริหารจัดการศึกษา และสนับสนุนส่งเสริมการศึกษา

๓.๔ แผนนโยบายที่ ๔ ระดมทรัพยากรจากแหล่งต่างๆ และการลงทุนเพื่อการศึกษา ตลอดจนบริหารจัดการและใช้ทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพ

๓.๕ แผนนโยบายที่ ๕ ส่งเสริมความร่วมมือระหว่างประเทศด้านการศึกษา พัฒนาความเป็นสากลของการศึกษาเพื่อรองรับการเป็นประชาคมอาเซียน และเพิ่มศักยภาพการแข่งขันของประเทศภายใต้กระแสโลกาภิวัตน์ ขณะเดียวกันสามารถอยู่ร่วมกันกับพลโลกอย่างสันติสุข มีการพึ่งพาอาศัยและเกื้อกูลกัน⁴⁸

อรนุช กนิทสิริรัตน์ (๒๕๕๔ : ๒๗-๒๘) ได้กล่าวถึงคำแถลงนโยบายของคณะรัฐมนตรีนางสาวยิ่งลักษณ์ ชินวัตร นายกรัฐมนตรี แถลงต่อรัฐสภา วันอังคารที่ ๒๓ สิงหาคม ๒๕๕๔ เกี่ยวกับนโยบายการศึกษา ไว้ดังนี้ ข้อ ๔.๑.๔ ความว่า จัดการศึกษาขั้นอุดมศึกษาและอาชีวศึกษาให้สอดคล้องกับตลาดแรงงานทั้งในเชิงปริมาณและคุณภาพ โดยกระบวนการสร้างประสบการณ์ระหว่างเรียนอย่างเหมาะสมและสนับสนุนการสร้างรายได้ระหว่างเรียนและสนับสนุนให้ผู้สำเร็จการศึกษามีงานทำได้ทันทีโดยความร่วมมือระหว่างแหล่งงานกับสถานศึกษา ส่งเสริมให้มีศูนย์อบรมอาชีวศึกษาเพื่อให้นักเรียน นักศึกษา และประชาชนสามารถเรียนรู้หาประสบการณ์ก่อนไปประกอบอาชีพโดยให้สถาบันอาชีวศึกษาดำเนินการร่วมกับผู้เชี่ยวชาญในแต่ละอาชีพรวมทั้งจัดให้มีศูนย์ซ่อมสร้างประจำชุมชนเพื่อฝึกฝนช่างฝีมือและการสร้างทักษะในการให้บริการแก่ประชาชน ... ข้อ ๔.๑.๖ ความว่า สนับสนุนการวิจัยและพัฒนาเพื่อสร้างทุนปัญญาของชาติ พัฒนามหาวิทยาลัยให้มุ่งไปสู่การเป็นมหาวิทยาลัยวิจัยระดับโลก ระดมสรรพกำลังเพื่อพัฒนาระบบเครือข่ายการวิจัยแห่งชาติเพื่อสร้างทุนทางปัญญาและนวัตกรรม ผลักดันให้ประเทศสามารถพึ่งตนเองได้ทางเทคโนโลยีเพื่อนำไปสู่การสร้างรากฐานใหม่ของเศรษฐกิจฐานนวัตกรรม จัดตั้งศูนย์ความเป็นเลิศเพื่อการวิจัยสำหรับสาขาวิชาที่จำเป็น พัฒนาโครงสร้างการบริหารงานวิจัยของชาติโดยเน้นความสัมพันธ์อย่างเหมาะสมและมีประสิทธิภาพระหว่างองค์กรบริหารงานวิจัยกับสถาบันอุดมศึกษา ข้อ ๔.๑.๗ ความว่า เพิ่มขีดความสามารถของทรัพยากรมนุษย์เพื่อรองรับการเปิดเสรีประชาคมอาเซียน โดยร่วมมือกับภาคเอกชนและสถาบันการศึกษาในการวางแผนการผลิตและพัฒนากำลังคนให้มีคุณภาพและปริมาณเพียงพอ

⁴⁸ สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ, การบรรยายทางวิชาการเพื่อสร้างความตระหนักเรื่องการค้าสู่ประชาคมอาเซียน, (กรุงเทพมหานคร: พิมพ์ดีการพิมพ์, ๒๕๕๓), หน้า ๒๓.

สอดคล้องตามความต้องการของภาคการผลิตและบริการ เร่งรัดการจัดทำมาตรฐานคุณวุฒิวิชาชีพ รับรองสมรรถนะการปฏิบัติงานตามมาตรฐานอาชีพ และการจัดทำมาตรฐานฝีมือแรงงานให้ครบทุกอุตสาหกรรม⁴⁹

รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ ได้แถลงนโยบายการศึกษา พร้อมประกาศ ๘ นโยบาย เพื่อเร่งรัดดำเนินการตามนโยบายรัฐบาล และสานต่องานที่ได้ดำเนินการไปแล้ว เมื่อวันที่ ๑๑ กรกฎาคม ๒๕๕๖ ที่ห้องประชุมราชวัลลภ โดย รมว.ศธ.กล่าวว่า การปฏิรูปการศึกษาได้พิจารณาจาก โจทย์ใหญ่ คือขณะนี้ประเทศไทยกำลังอยู่ในสังคมขนาดใหญ่ ในภูมิภาคและสังคมโลก ในขณะที่ ปัจจุบันได้เกิดวิกฤตเศรษฐกิจโลก ซึ่งสหรัฐอเมริกา ทวีปยุโรป รวมทั้งประเทศใหญ่ ๆ ของทวีปเอเชีย เช่น จีน ญี่ปุ่น เกิดการชะลอตัวทางเศรษฐกิจ แม้บางประเทศ เช่น จีน จะมีอัตราการเติบโตทาง เศรษฐกิจที่เร็วมาก ก็ได้รับผลกระทบดังกล่าวทำให้มีการชะลอตัวทางเศรษฐกิจลง ในสภาพเช่นนี้จึงมี ความจำเป็นที่ประเทศไทยต้องเตรียมการพัฒนาขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศ เพื่อที่จะให้อยู่รอดในภาวะการณ์ปัจจุบันหรือในอนาคตต่อไป นอกจากนี้จะมีการรวมตัวเป็นประชาคม อาเซียน พร้อมทั้งความพยายามที่จะเชื่อมโยงกันของกลุ่มประเทศอาเซียนกับนอกภูมิภาคอาเซียนอีกด้วย การจะสร้างขีดความสามารถในการแข่งขัน จึงจำเป็นต้องพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน และระบบ Logistics ที่สำคัญของประเทศ เช่น ด้านการคมนาคม การสื่อสาร ซึ่งรัฐบาลมีนโยบายชัดเจนและ กำลังเร่งดำเนินการในขณะนี้ เพื่อให้สอดคล้องกับความจำเป็นและการเพิ่มขีดความสามารถในการ แข่งขันของประเทศ แต่การเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศที่สำคัญมากและขาดไม่ได้ คือ "การพัฒนาคน" เพราะฉะนั้นจึงเป็นโจทย์ที่สำคัญของการจัดการศึกษาและปฏิรูปการศึกษาของ ประเทศไทย การศึกษาต้องเดินหน้าสู่การสร้าง การพัฒนา เตรียมความพร้อมให้สอดคล้องกับสังคม โลก โดยเฉพาะสังคมโลกในศตวรรษที่ ๒๑ เป็นผลจากการปฏิวัติด้านดิจิทัล (Digital Revolution) และความก้าวหน้าของเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร (ICT) ที่ทำให้โลกทั้งโลกเชื่อมโยงและ สื่อสารถึงกันได้อย่างรวดเร็ว จึงจำเป็นต้องสร้างและพัฒนาให้คนเป็นทรัพยากรมนุษย์ ที่มี ความสามารถ มีทักษะ ความถนัด ความชำนาญพร้อมจะขับเคลื่อนและยกระดับการพัฒนาประเทศสู่ การเป็นประเทศพัฒนาในระดับที่สูงขึ้น จากผลการประเมินการจัดอันดับโดย IMD พบว่าในปี ค.ศ. ๒๐๑๓ การศึกษาไทยอยู่ในอันดับที่ ๕๑ จาก ๖๐ ประเทศ และผลการประเมินการทดสอบ PISA ทั้ง ด้านคณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ และการอ่าน ในปี ค.ศ.๒๐๐๙ พบว่าเด็กไทยอยู่ในอันดับที่ประมาณ ๕๐ จาก ๖๕ ประเทศ ในขณะที่ผลการจัดอันดับ ๔๐๐ มหาวิทยาลัยที่ดีที่สุดในโลก โดย Times Higher Education World Rankings ในปี ค.ศ.๒๐๑๒-๒๐๑๓ พบว่ามีมหาวิทยาลัยไทยเพียงแห่ง เดียวที่ติดอยู่ในกลุ่ม ๓๕๑-๔๐๐ เป็นสภาพที่เป็นจริงที่เราประสบอยู่ รัฐบาลปัจจุบันมีนโยบายด้าน การศึกษาที่จะยกระดับคุณภาพการศึกษา ซึ่งได้แถลงไว้ชัดเจนต่อรัฐสภา ให้มีการปฏิรูประบบการ เรียนรู้ ซึ่งหมายความว่า รัฐบาลมีความเข้าใจและกำหนดเป็นนโยบายที่ปฏิรูปการศึกษา และได้ ดำเนินการมาเป็นลำดับ โดยนายพงศ์เทพ เทพกาญจนา รมว.ศธ.คนล่าสุด ได้เริ่มดำเนินการปฏิรูป หลักสูตรอย่างตั้งใจและจริงจัง แต่เมื่อพิจารณาจากสภาพการณ์ของสังคมโลก จากโจทย์ที่ประเทศนี้ จะต้องรับมือ ก็มีความจำเป็นที่เราจะต้องยกเครื่องการศึกษาไทยให้มีคุณภาพ มาตรฐานในระดับสากล

⁴⁹ อรุณช กนิทสิริรัตน์, คำแถลงนโยบายของคณะรัฐมนตรี นางสาวยิ่งลักษณ์ ชินวัตร นายกรัฐมนตรี แถลงต่อ รัฐสภา วันอังคารที่ ๒๓ สิงหาคม ๒๕๕๔, (กรุงเทพมหานคร: คณะรัฐมนตรี และราชกิจจานุเบกษา, ๒๕๕๔), หน้า ๒๗-๒๘.

และสอดคล้องกับสังคมโลกยุคใหม่ ในฐานะรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ ควรจะประกาศให้ "การศึกษาเป็นวาระแห่งชาติ" โดยกำหนดให้ปี ๒๕๕๖ จากนี้ไปเป็น "ปีแห่งการรวมพลังยกระดับคุณภาพการศึกษา" ซึ่งหมายความว่า เราจะทำตามลำพังไม่ได้ ต้องอาศัยพลังของสังคมทั้งสังคมมาช่วยกันขับเคลื่อนการดำเนินงานตามแนวนโยบายด้านการศึกษาของรัฐบาล และสานต่องานที่ได้ดำเนินการไว้แล้ว เพื่อให้ปีแห่งการรวมพลังยกระดับคุณภาพการศึกษาเป็นผลสำเร็จ จึงขอเสนอเป้าหมายมุ่งพัฒนาผู้เรียนให้สามารถคิด วิเคราะห์ เรียนรู้ได้ด้วยตนเอง มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์และทักษะที่จำเป็นสำหรับศตวรรษที่ ๒๑ โดยภายในปี พ.ศ.๒๕๕๘ ซึ่งไปพร้อมกับเข้าสู่ประชาคมอาเซียนในปีเดียวกัน กล่าวคือ ให้ผลการจัดอันดับการศึกษาไทย ผลการทดสอบ PISA ของไทย ให้อยู่ในอันดับที่ดีขึ้น ให้สัดส่วนผู้เรียนอาชีวศึกษาต่อสามัญเพิ่มขึ้นเป็น ๕๐ : ๕๐ ให้มหาวิทยาลัยไทยติดอันดับโลกมากขึ้น ให้มีการกระจายโอกาสและเพิ่มความเสมอภาคทางการศึกษามากขึ้น ทั้งนี้ โดยเน้นการส่งเสริมให้ภาคเอกชนที่มีศักยภาพเข้ามามีส่วนร่วมในการรับผิดชอบ จัดและสนับสนุนการศึกษามากขึ้น คือวงการการศึกษา บุคลากรทางการศึกษาของรัฐทั้งหมด ต้องมีความเข้าใจร่วมกันว่า การศึกษาของภาคเอกชนเป็นกำลังสำคัญของประเทศ พร้อมกันนี้ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการได้มีนโยบายพัฒนาการศึกษา ๘ ข้อ ดังนี้

๑. เร่งปฏิรูปการเรียนรู้ทั้งระบบให้สัมพันธ์เชื่อมโยงกัน
๒. ปฏิรูประบบผลิตและพัฒนาครู
๓. เร่งนำเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร มาใช้ในการปฏิรูปการเรียนรู้
๔. พัฒนาคุณภาพการอาชีวศึกษาให้มีมาตรฐานเทียบได้กับระดับสากล ให้สอดคล้องกับความต้องการของประเทศ
๕. ส่งเสริมให้สถาบันอุดมศึกษาเร่งพัฒนาคุณภาพและมาตรฐาน มากกว่าการขยายเชิงปริมาณ
๖. ส่งเสริมให้เอกชนและทุกภาคส่วนเข้ามาร่วมจัดและสนับสนุนการศึกษามากขึ้น
๗. เพิ่มและกระจายโอกาสทางการศึกษาอย่างมีคุณภาพ
๘. พัฒนาการศึกษามหาวิทยาลัยในจังหวัดชายแดนภาคใต้⁵⁰

ผลการประเมินครั้งที่สามสำนักรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา องค์กรมหาชน (สมศ.) ได้ให้ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายโดยภาพรวมซึ่งเสนอแนะไว้ในบทสรุปผู้บริหารของรายงานผลการประเมินคุณภาพการศึกษาภายนอกรอบที่สาม พ.ศ. ๒๕๕๔-๒๕๕๘ สรุปความได้ ดังนี้

๑. ระดับสถาบัน คณะผู้ประเมินมีข้อเสนอแนะต่อการพัฒนาคุณภาพของมหาวิทยาลัย และการดำเนินงานเพื่อให้สอดคล้องกับปรัชญา “จัดการศึกษาพระพุทธศาสนา บูรณาการกับศาสตร์สมัยใหม่ พัฒนาจิตใจและสังคม” ปณิธาน “ศึกษาพระไตรปิฎกและวิชาชั้นสูงสำหรับพระภิกษุสามเณร และคฤหัสถ์” และ วิสัยทัศน์ “การเป็นศูนย์กลางการศึกษาพระพุทธศาสนารับนานาชาติ โดยการจัดการศึกษาและพัฒนาองค์ความรู้บูรณาการกับศาสตร์สมัยใหม่ให้นำไปสู่การพัฒนาจิตใจและสังคมอย่างยั่งยืน” ดังนี้

⁵⁰ กระทรวงศึกษาธิการ, นโยบายการศึกษาของรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ (จาตุรนต์ ฉายแสง), <

๑.๑ ด้านคุณภาพบัณฑิต เพื่อให้บรรลุพันธกิจของมหาวิทยาลัยตามวิสัยทัศน์การเป็นผู้นำทางพระพุทธศาสนาในระดับสากล มหาวิทยาลัยควรจัดการเรียนการสอนพัฒนาทักษะด้านภาษาอังกฤษซึ่งเป็นหนึ่งในมาตรฐานผลการเรียนรู้ตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติให้มีความเข้มข้นยิ่งขึ้นเพื่อให้พระสงฆ์ที่สำเร็จการศึกษาสามารถเผยแผ่ศาสนาในต่างประเทศหรือเผยแพร่คำสอนแก่ชาวต่างประเทศที่สนใจคำสอนทางพระพุทธศาสนาโดยจัดกิจกรรมต่าง ๆ เช่น การแลกเปลี่ยนอาจารย์กับมหาวิทยาลัยต่างประเทศที่มหาวิทยาลัยมีความร่วมมือเพื่อพัฒนาอาจารย์ให้มีทักษะด้านภาษา การเสริมสร้างบรรยากาศในชั้นเรียนและภายในมหาวิทยาลัยโดยจัดอาจารย์ชาวต่างประเทศมาบรรยายในหลักสูตรระดับบัณฑิตศึกษา รวมถึงการจัดการเรียนการสอนตลอดจนการวางแผนและการเตรียมนิสิตปริญญาโทและเอกให้พัฒนาคุณภาพผลงานวิทยานิพนธ์เพื่อตีพิมพ์ระดับนานาชาติ เป็นต้น

๑.๒ ด้านการบริหารและพัฒนาสถาบัน

๑.๒.๑ การชะลอการเพิ่มจำนวนวิทยาลัยสงฆ์จากหน่วยวิทยบริการเพื่อใช้ทรัพยากรในการพัฒนาคุณภาพผลผลิตพันธกิจ ๔ ด้าน และทบทวนแนวทางการบริหารงานของมหาวิทยาลัยที่มีต่อวิทยาเขตและวิทยาลัยสงฆ์เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพผลผลิตในทุกพันธกิจ มหาวิทยาลัยควรมอบหมายวิทยาลัยสงฆ์รับผิดชอบการจัดการศึกษาให้แก่พระสงฆ์ในพื้นที่หนึ่ง ๆ ใกล้เคียงวิทยาลัยสงฆ์แต่ละแห่งซึ่งมีระยะเวลาเดินทางไป-กลับระหว่างวิทยาลัยสงฆ์กับสำนักของพระสงฆ์นิสิต ไม่เกิน ๒ วัน จัดให้มีอาคารพักพระสงฆ์นิสิตระหว่างสัปดาห์ และจัดการเรียนการสอน ๓ วันต่อสัปดาห์เพื่อให้พระสงฆ์นิสิตสามารถปฏิบัติศาสนกิจในสำนักเดิมได้อย่างน้อยสัปดาห์ละ ๒ วัน ซึ่งสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการจัดการศึกษาแก่พระสงฆ์ตามที่ได้รับมอบหมายจากคณะสงฆ์ นอกจากนี้ มหาวิทยาลัยต้องเคร่งครัดกับหลักเกณฑ์การพิจารณาขยายห้องเรียนและหน่วยวิทยบริการ รวมทั้งทบทวนการกำหนดวัตถุประสงค์ของหน่วยวิทยบริการและห้องเรียนให้มีพันธกิจครบ ๔ ด้าน

๑.๒.๒ สภามหาวิทยาลัยควรร่วมกันกำหนดนโยบายการปฏิบัติตามบทบาทหน้าที่การจัดทำข้อกำหนดการปฏิบัติหน้าที่ของสภามหาวิทยาลัย กำหนดระบบและกลไกรองรับการปฏิบัติตามอำนาจหน้าที่ของสภามหาวิทยาลัยให้ครบถ้วน เพื่อพัฒนาการปฏิบัติหน้าที่ตามบทบาทด้านการบริหาร (governance) ตลอดจนส่งเสริมความสัมพันธ์ระหว่างมหาวิทยาลัยกับคณะสงฆ์ นอกจากนี้ ควรประเมินการปฏิบัติตามบทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการสภา และคณะกรรมการของสภามหาวิทยาลัยอย่างน้อยทุก ๒ ปี โดยประเมินตนเองร่วมกับการประเมินโดยคณะผู้ทรงคุณวุฒิภายนอกรวมทั้งวิเคราะห์และประเมินระบบและกลไกของสภามหาวิทยาลัย และประชุมพิจารณาผลประเมินการปฏิบัติตามบทบาทหน้าที่เพื่อนำผลประเมินมาปรับปรุงระบบและกลไกการปฏิบัติตามบทบาทหน้าที่ของสภามหาวิทยาลัยให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

๑.๒.๓ การจัดตั้งสำนักงานสภามหาวิทยาลัยให้เป็นส่วนงานภายใน มีผู้บริหารระดับสูงซึ่งเป็นภิกษุรับผิดชอบเฉพาะงานสภามหาวิทยาลัยตลอดจนคณะกรรมการชุดต่าง ๆ ของสภามหาวิทยาลัยเพื่อเป็นระบบและกลไกสนับสนุนการปฏิบัติตามบทบาทหน้าที่ของสภามหาวิทยาลัย โดยเฉพาะด้านการกำหนดยุทธศาสตร์ ทิศทาง และการพิจารณาแผนปฏิบัติการประจำปี ทั้งนี้ สำนักงานสภามหาวิทยาลัยควรทำหน้าที่จัดหาข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อการตัดสินใจ การประสานงานระหว่างสภามหาวิทยาลัยกับฝ่ายบริหารและหน่วยงานภายในมหาวิทยาลัย ติดตามการดำเนินงานของ

หน่วยงานต่าง ๆ ตามมติสภามหาวิทยาลัยโดยจัดทำแผนการประชุมสภามหาวิทยาลัยประจำปี การศึกษาที่สอดคล้องกับรอบระยะเวลาปฏิบัติงานด้านการกำหนดนโยบาย การวางแผนและการติดตามการดำเนินงานตามภารกิจ ๔ ด้าน

๑.๒.๔ มหาวิทยาลัยควรมีระบบพัฒนากรรมการสภาวิทยาเขตเพื่อการทำหน้าที่ให้คำแนะนำทั่วไปในการบริหารงานวิทยาเขตได้อย่างสมบูรณ์และมีประสิทธิภาพ สามารถกำหนดนโยบายและทิศทางการพัฒนาวิทยาเขตตามความเชี่ยวชาญหรือเอกลักษณ์ของวิทยาเขต และสอดคล้องกับทิศทางการพัฒนาและการบริหารของมหาวิทยาลัย

๑.๒.๕ ผู้บริหารมหาวิทยาลัย วิทยาเขตและวิทยาลัยสงฆ์ส่วนใหญ่มีภาระหน้าที่บริหารคณะสงฆ์ตามที่มหาเถรสมาคมกำหนด ขณะเดียวกันต้องบริหารการจัดการศึกษาของมหาวิทยาลัย วิทยาเขตและวิทยาลัยสงฆ์ รวมทั้งรับผิดชอบด้านการจัดหางบประมาณและการทำงานร่วมกับคณะสงฆ์ของจังหวัด จึงต้องการผู้บริหารที่มีความสามารถด้านการบริหารงานคณะสงฆ์ การระดมทรัพยากรในท้องถิ่น ความสามารถด้านการจัดการศึกษาคณะสงฆ์และมีภาวะผู้นำ มหาวิทยาลัยควรวางแผนสรรหาพัฒนาและเตรียมผู้บริหารระดับรองในระดับมหาวิทยาลัย วิทยาเขตและวิทยาลัยสงฆ์เพื่อจัดการศึกษาของสงฆ์ให้มีคุณภาพเป็นไปตามวัตถุประสงค์และเป้าหมายของมหาวิทยาลัย

๑.๒.๖ การกระจายอำนาจการบริหารให้แก่วิทยาเขตและวิทยาลัยสงฆ์ ตามหลักธรรมาภิบาล ควรดำเนินการบนพื้นฐานหลักการมีส่วนร่วมโดยมหาวิทยาลัย วิทยาเขตและวิทยาลัยสงฆ์ควรร่วมกันกำหนดมาตรฐานคุณภาพทางวิชาการ เช่น กำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการดำเนินงาน แนวทางปฏิบัติที่ส่งผลต่อมาตรฐานคุณภาพเพื่อประกันคุณภาพด้านกระบวนการและมาตรฐานคุณภาพผลผลิตและผลลัพธ์ เช่น การสรรหาและคัดเลือกอาจารย์ การประเมินมาตรฐานผลการเรียนรู้ การกำหนดคุณภาพตำราและหนังสือ กระบวนการวิทยานิพนธ์ เป็นต้นโดยกระจายอำนาจให้วิทยาเขตและวิทยาลัยสงฆ์บริหารจัดการตามแนวทางที่กำหนดร่วมกันเพื่อให้ผลการดำเนินงานเป็นไปตามมาตรฐานคุณภาพทางวิชาการที่กำหนดไว้

๑.๒.๗ มหาวิทยาลัยควรพิจารณาค่าตอบแทนผู้ดำรงตำแหน่งทางวิชาการเป็นอิสระจากค่าตอบแทนตำแหน่งบริหาร เนื่องจากความสามารถด้านวิชาการและความสามารถในการบริหารเป็นผลจากความสามารถที่แตกต่างกัน ผู้ที่มีผลงานแสดงคุณสมบัติด้านบริหารและด้านวิชาการควรได้รับค่าตอบแทนทั้งสองประเภทและไม่ถือเป็นการจ่ายค่าตอบแทนซ้ำซ้อน ทั้งนี้ มหาวิทยาลัยควรกำหนดจำนวนผลงานทางวิชาการของผู้ดำรงตำแหน่งทางวิชาการทุกระดับ (ต่อปี) เพื่อแสดงความสามารถสร้างผลงานทางวิชาการและความก้าวหน้าทางวิชาการ⁵¹

จรัญญา เทพพรบัญชากิจ ได้ทำวิจัยเรื่องแนวทางการบริหารจัดการหลักสูตรนานาชาติของมหาวิทยาลัยเอกชนไทย โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อเพื่อศึกษาเกี่ยวกับการบริหารจัดการหลักสูตรนานาชาติ ของมหาวิทาลัยในประเทศไทย และเพื่อศึกษาแนวทางการบริหารจัดการหลักสูตรนานาชาติของมหาวิทยาลัยเอกชนไทยที่มีคุณภาพ ผลการวิจัยพบว่า การบริหารจัดการหลักสูตรนานาชาติของมหาวิทยาลัยในประเทศไทยมี ๔ รูปแบบหลัก แต่ละรูปแบบมี ๖ องค์ประกอบหลัก

⁵¹ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, รายงานการประเมินคุณภาพภายนอกกรอบสาม (พ.ศ. ๒๕๕๔-๒๕๕๘) ระดับอุดมศึกษา, (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๖), หน้า ๗-๑๒.

และมีสภาพการบริหารงานหลักสูตร ๖ ประการ สอนแนวทางการบริหารจัดการหลักสูตรนานาชาติของมหาวิทยาลัยเอกชนควรให้ความสำคัญต่อการบริหารจัดการหลักสูตรทั้ง ๕ ด้าน คือ ด้านวิชาการ ด้านการจัดการทั่วไป ด้านการวิจัย ด้านการเงินและด้านทรัพยากรมนุษย์ และมีข้อเสนอแนะให้ผู้บริหารมหาวิทยาลัยเอกชนที่จัดการศึกษาหลักสูตรนานาชาติควรพิจารณาแนวทางที่ได้จากการวิจัยไปพัฒนาการบริหารจัดการใหม่ประสิทธิภาพยิ่งขึ้น⁵²

จากการศึกษาค้นคว้าแนวคิดเกี่ยวกับนโยบายและกฎหมายทางการศึกษาข้างต้น สรุปได้ว่าประเทศไทยเริ่มจัดการศึกษาระดับอุดมศึกษาขึ้นในรัชสมัยของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวโดยมีพัฒนาการมาตามลำดับ ปัจจุบันมีรูปแบบมหาวิทยาลัย ประกอบด้วย มหาวิทยาลัยของรัฐ มหาวิทยาลัยเอกชน และมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐ เนื่องด้วยกระแสโลกาภิวัตน์ และกระแสการก้าวเข้าสู่ความเป็นประชาคมอาเซียน จึงทำให้เกิดแนวโน้มการเปิดเสรีทางการศึกษาอันจะนำไปสู่ความร่วมมือทั้งทางด้านการเมือง เศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรม และท่ามกลางความร่วมมือยังมีระดับของการแข่งขันแบบเสรีอยู่ด้วย จึงทำให้ประเทศไทยในฐานะสมาชิกประชาคมอาเซียน และสมาชิกของสังคมโลกจำเป็นต้องพัฒนาทุกภาคส่วนไม่ว่าจะเป็นด้านการเมือง ด้านเศรษฐกิจ ด้านสังคมและวัฒนธรรม ตลอดจนกระทั่งตบตบกฎหมายต่าง ๆ การพัฒนาในด้านต่าง ๆ ทั้งหมดที่กล่าวมามีศูนย์กลางอยู่ที่การพัฒนาด้านการจัดการศึกษาซึ่งถือว่าเป็นแกนกลางในการพัฒนาส่วนอื่น ๆ ทั้งหมด ดังนั้น สถาบันที่จัดการศึกษาจึงต้องเร่งวางกรอบแนวนโยบายทุก ๆ ด้านที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาของประเทศไทย เช่น ด้านการบริหาร ด้านการผลิตบัณฑิต ด้านการวิจัย ด้านการบริการวิชาการ และด้านการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรมเพื่อให้สามารถร่วมมือและแข่งขันได้ทั้งในระดับอาเซียนและระดับสังคมโลก

๒.๔ แนวคิดเกี่ยวกับการจัดการศึกษาระดับอุดมศึกษาเพื่อรองรับประชาคมอาเซียน

ในการศึกษาเกี่ยวกับแนวคิดเกี่ยวกับการจัดการศึกษาระดับอุดมศึกษาเพื่อรองรับประชาคมอาเซียน มีประเด็นศึกษาประกอบด้วย ข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับประชาคมอาเซียน แนวคิดการจัดการศึกษาสถาบันอุดมศึกษาของประชาคมอาเซียน แนวคิดด้านความเป็นนานาชาติของสถาบันอุดมศึกษา และแนวคิดด้านคุณลักษณะความเป็นนานาชาติของบัณฑิต ดังได้นำเสนอต่อไปนี้

๒.๔.๑ ข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับประชาคมอาเซียน

อาเซียน (ASEAN) เป็นการรวมตัวกันของ ๑๐ ประเทศ ในทวีปเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ผู้นำอาเซียนได้ร่วมลงนามในปฏิญญาว่าด้วยความร่วมมืออาเซียนเห็นชอบให้จัดตั้ง ประชาคมอาเซียน

⁵² จริญญา เทพรบัญชากิจ, แนวทางการบริหารจัดการหลักสูตรนานาชาติของมหาวิทยาลัยเอกชนไทย, วารสารมหาวิทยาลัยพายัพ, ปีที่ ๒๓ ฉบับที่ ๒ (มกราคม-มิถุนายน ๒๕๕๖): หน้า ๒๕.

(ASEAN Community) คือ เป็นองค์กรระหว่างประเทศระดับภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ที่มีจุดเริ่มต้นโดยประเทศไทย มาเลเซีย และฟิลิปปินส์ ได้ร่วมกันจัดตั้งสมาคมอาสา (Association of South East Asia) เมื่อเดือน ก.ค. ๒๕๐๔ เพื่อการร่วมมือกันทางเศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรม แต่ดำเนินการไปได้เพียง ๒ ปี ก็ต้องหยุดชะงักลงเนื่องจากความผกผันทางการเมืองระหว่างประเทศอินโดนีเซียและประเทศมาเลเซีย จนเมื่อมีการฟื้นฟูสัมพันธภาพทางการทูตระหว่างสองประเทศ จึงได้มีการแสวงหามติความร่วมมือกันอีกครั้ง และสำเร็จภายในปี พ.ศ. ๒๕๖๓ (ค.ศ. ๒๐๒๐) แต่ต่อมาได้ตกลงร่นระยะเวลาจัดตั้งให้เสร็จในปี พ.ศ. ๒๕๕๘ (ค.ศ. ๒๐๑๕) ในปีนั้นเองจะมีการเปิดกว้างให้ประชาชนในแต่ละประเทศสามารถเข้าไปทำงานในประเทศอื่น ๆ ในประชาคมอาเซียนได้อย่างเสรีเสมือนดังเป็นประเทศเดียวกัน ซึ่งจะมีผลกระทบต่อ การประกอบอาชีพและการมีงานทำของคนไทย ภาษาทางการที่ใช้ในการติดต่อประสานงานระหว่างประเทศสมาชิก คือ ภาษาอังกฤษ คำขวัญของอาเซียน ได้แก่ "หนึ่งวิสัยทัศน์ หนึ่งเอกลักษณ์ หนึ่งประชาคม" (One Vision, One Identity, One Community) อัตลักษณ์อาเซียน ได้แก่ อาเซียนจะต้องส่งเสริมอัตลักษณ์ร่วมกันของตนและความรู้สึกเป็นเจ้าของในหมู่ประชาชนของตนเพื่อให้บรรลุชะตา เป้าหมาย และคุณค่าร่วมกันของอาเซียน⁵³

สมาคมประชาชาติแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (Association of Southeast Asian Nations หรือ ASEAN) ก่อตั้งขึ้นโดยปฏิญญากรุงเทพ (Bangkok Declaration) หรือ ปฏิญญาอาเซียน (ASEAN Declaration) เมื่อวันที่ ๘ สิงหาคม ๒๕๑๐ โดยมีประเทศสมาชิก ๕ ประเทศ ประกอบด้วย อินโดนีเซีย มาเลเซีย ฟิลิปปินส์ สิงคโปร์ และไทย เพื่อส่งเสริมความร่วมมือทางด้านการเมือง เศรษฐกิจและสังคมของประเทศในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ต่อมาปีประเทศสมาชิกเพิ่มเติม ได้แก่ บรูไนดารุส-ซาลาม เวียดนาม ลาว เมียนมาร์ และกัมพูชาตามลำดับ จึงทำให้ปัจจุบันอาเซียนมีสมาชิก ๑๐ ประเทศ ปัจจุบันบริบททางการเมือง เศรษฐกิจและสังคม รวมทั้งความสัมพันธ์ระหว่างประเทศได้เปลี่ยนแปลงไปอย่างมากทำให้อาเซียนต้องเผชิญ สิ่งท้าทายใหม่ ๆ อาทิ โรคระบาด การก่อการร้าย ยาเสพติด การค้ามนุษย์ สิ่งแวดล้อม ภัยพิบัติ อีกทั้งยังมีความจำเป็นต้องรวมตัวกัน เพื่อเพิ่มอำนาจต่อรองและขีดความสามารถทางการแข่งขันกับประเทศในภูมิภาคใกล้เคียงและในเวทีระหว่างประเทศ ผู้นำอาเซียนจึงเห็นพ้องกันว่าอาเซียนควรจะร่วมมือกันให้เหนียวแน่นเข้มแข็งและมั่นคงยิ่งขึ้น จึงได้ประกาศ "ปฏิญญาว่าด้วยความร่วมมือในอาเซียน ฉบับที่ ๒" (Declaration of ASEAN Concord II) ซึ่งกำหนดให้มีการสร้างประชาคมอาเซียนที่ประกอบไปด้วย ๓ เสาหลัก ได้แก่ ๑) ประชาคมการเมืองและความมั่นคงอาเซียน (ASEAN Political and Security Community - APSC) มุ่งให้ประเทศกลุ่มสมาชิกอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข แก้ไขปัญหาระหว่างกันโดยสันติวิธี มีเสถียรภาพและความมั่นคงรอบด้าน เพื่อความมั่นคงปลอดภัยของเหล่าประชาชน ๒) ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (ASEAN Economic Community - AEC) มุ่งเน้นให้เกิดการรวมตัวกันทางเศรษฐกิจและความสะดวกในการติดต่อค้าขายระหว่างกัน เพื่อให้ประเทศสมาชิกสามารถแข่งขันกับภูมิภาคอื่น ๆ ได้ ๓) ประชาคมสังคมและวัฒนธรรมอาเซียน (ASEAN Socio - Cultural Community - ASCC) มุ่งหวังให้ประชากรอาเซียนมีสภาพความเป็นอยู่ที่ดี มีความมั่นคงทางสังคม มีการพัฒนาในทุกๆ ด้าน และมีสังคมแบบเอื้ออาทร โดยจะมีแผนงานสร้างความร่วมมือ ๖ ด้าน คือ

⁵³ องค์ความรู้ ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (ASEAN Economic Community : AEC) <<http://www.thai-aec.com/>>, ๑๒/๑๐/๒๕๕๘, หน้า ๑-๒.

การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ การคุ้มครองและสวัสดิการสังคม สิทธิและความยุติธรรมทางสังคม ความยั่งยืนด้านสิ่งแวดล้อม การสร้างอัตลักษณ์อาเซียน การลดช่องว่างทางการพัฒนา⁵⁴

กฎบัตรอาเซียน เปรียบเสมือนรัฐธรรมนูญของอาเซียนที่จะทำให้อาเซียนมีสถานะเป็นนิติบุคคล เป็นการวางกรอบทางกฎหมายและโครงสร้างองค์กรให้กับอาเซียน โดยนอกจากจะประมวลสิ่งที่ถือเป็นค่านิยม หลักการ และแนวปฏิบัติในอดีตของอาเซียนมาประกอบกันเป็นข้อปฏิบัติอย่างเป็นทางการของประเทศสมาชิกแล้ว ยังมีการปรับปรุงแก้ไขและสร้างกลไกใหม่ขึ้น พร้อมกำหนดขอบเขตหน้าที่ความรับผิดชอบขององค์กรที่สำคัญในอาเซียนตลอดจนความสัมพันธ์ในการดำเนินงานขององค์กรเหล่านี้ ให้สอดคล้องกับความเปลี่ยนแปลงในโลกปัจจุบัน เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพของอาเซียนให้สามารถดำเนินการบรรลุตามวัตถุประสงค์และเป้าหมาย โดยเฉพาะอย่างยิ่งการขับเคลื่อนการรวมตัวของประชาคมอาเซียน ให้ได้ภายในปี พ.ศ. ๒๕๕๘ ตามที่ผู้นำอาเซียนได้ตกลงกันไว้ ทั้งนี้ผู้นำอาเซียนได้ลงนามรับรองกฎบัตรอาเซียน ในการประชุมสุดยอดอาเซียน ครั้งที่ ๑๓ เมื่อวันที่ ๒๐ พฤศจิกายน ๒๕๕๐ ณ ประเทศสิงคโปร์ ในโอกาสครบรอบ ๔๐ ของการก่อตั้งอาเซียน แสดงให้เห็นว่าอาเซียนกำลังแสดงให้ประชาคมโลกได้เห็นถึงความก้าวหน้าของอาเซียนที่กำลังจะก้าวเดินไปด้วยกันอย่างมั่นใจระหว่างประเทศสมาชิกต่าง ๆ ทั้ง ๑๐ ประเทศ และถือเป็นเอกสารประวัติศาสตร์ชิ้นสำคัญที่จะปรับเปลี่ยนอาเซียนให้เป็นองค์กรที่มีสถานะเป็นนิติบุคคลในฐานะที่เป็นองค์กรระหว่างรัฐบาลประเทศสมาชิกได้ให้สัตยาบันกฎบัตรอาเซียน ครบทั้ง ๑๐ ประเทศแล้วเมื่อวันที่ ๑๕ พฤศจิกายน ๒๕๕๑ กฎบัตรอาเซียนจึงมีผลใช้บังคับตั้งแต่วันที่ ๑๕ ธ.ค. ๒๕๕๑ เป็นต้นไป วัตถุประสงค์ของกฎบัตรอาเซียน คือ ทำให้อาเซียนเป็นองค์กรที่มีประสิทธิภาพ มีประชาชนเป็นศูนย์กลาง และเคารพกฎกติกาในการทำงานมากขึ้น นอกจากนี้ กฎบัตรอาเซียนจะให้สถานะนิติบุคคลแก่อาเซียนเป็นองค์กรระหว่างรัฐบาล (intergovernmental organization) ซึ่งในกฎบัตรอาเซียนได้กล่าวถึงโครงสร้างและสาระสำคัญของกฎบัตรอาเซียน ไว้ดังนี้ กฎบัตรอาเซียน ประกอบด้วยบทบัญญัติ ๑๓ หมวด ๕๕ ข้อ ได้แก่ หมวดที่ ๑ ความมุ่งประสงค์และหลักการของอาเซียน หมวดที่ ๒ สภาพบุคคลตามกฎหมายของอาเซียน หมวดที่ ๓ สมาชิกภาพ (รัฐสมาชิก สิทธิและพันธกรณีของรัฐสมาชิก และการรับสมาชิกใหม่) หมวดที่ ๔ โครงสร้างองค์กรของอาเซียน หมวดที่ ๕ องค์กรที่มีความสัมพันธ์กับอาเซียน หมวดที่ ๖ การคุ้มกันและเอกสิทธิ์ หมวดที่ ๗ กระบวนการตัดสินใจ หมวดที่ ๘ การระงับข้อพิพาท หมวดที่ ๙ งบประมาณและการเงิน หมวดที่ ๑๐ การบริหารและขั้นตอนการดำเนินงาน หมวดที่ ๑๑ อัตลักษณ์และสัญลักษณ์ของอาเซียน หมวดที่ ๑๒ ความสัมพันธ์กับภายนอก และหมวดที่ ๑๓ บทบัญญัติทั่วไปและบทบัญญัติสุดท้าย⁵⁵

นโยบายกระทรวงศึกษาธิการในการดำเนินการด้านการศึกษาดำเนินการตามปฏิญญาชะอำ-หัวหิน ว่าด้วยการเสริมสร้างความร่วมมือด้านการศึกษาเพื่อบรรลุประชาคมอาเซียนที่เอื้ออาทรและแบ่งปัน จากการประชุมคณะกรรมการระดับชาติเพื่อขับเคลื่อนการศึกษาในอาเซียนสู่การบรรลุเป้าหมายการจัดตั้งประชาคมอาเซียนในปี ๒๕๕๘ เมื่อวันที่ ๒๓ สิงหาคม ๒๕๕๓ ณ กระทรวงศึกษาธิการ โดยมีรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการเป็นประธาน และผู้เข้าร่วมประชุมประกอบด้วย ผู้แทนองค์กรหลักของกระทรวงศึกษาธิการ ผู้แทนสำนักงานเลขาธิการคุรุสภา ผู้อำนวยการเครือข่ายมหาวิทยาลัย

⁵⁴ อ้างแล้ว, องค์ความรู้ "ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (ASEAN Economic Community : AEC), หน้า ๕-๖.

⁵⁵ อ้างแล้ว, องค์ความรู้ "ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (ASEAN Economic Community : AEC), หน้า ๑๒-๑๓.

อาเซียนและผู้แทนกรมอาเซียน กระทรวงการต่างประเทศ ที่ประชุมได้ให้ความเห็นชอบร่างนโยบาย เพื่อดำเนินงานตามปฏิญญาชะอำ-หัวหินด้านการศึกษ จำนวน ๕ นโยบาย ดังนี้ นโยบายที่ ๑ การ เผยแพร่ความรู้ ข้อมูลข่าวสาร และเจตคติที่ดีเกี่ยวกับอาเซียน เพื่อสร้างความตระหนักและเตรียม ความพร้อมของครูคณาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษา นักเรียน นักศึกษา และประชาชน เพื่อก้าว เข้าสู่ประชาคมอาเซียน ภายในปี ๒๕๕๘ นโยบายที่ ๒ การพัฒนาศักยภาพของนักเรียน นักศึกษา และประชาชนให้มีทักษะที่เหมาะสมเพื่อเตรียมความพร้อมในการก้าวประชาคมอาเซียน เช่น ความรู้ ภาษาอังกฤษ ภาษาเพื่อนบ้าน เทคโนโลยีสารสนเทศ ทักษะและความชำนาญการที่สอดคล้องกับการ ปรับตัวและเปลี่ยนแปลงทางอุตสาหกรรม และการเพิ่มโอกาสในการหางานทำของประชาชน รวมทั้ง การพิจารณาแผนผลิตภัณฑ์คน นโยบายที่ ๓ การพัฒนามาตรฐานการศึกษาเพื่อส่งเสริมการหมุนเวียน ของนักศึกษาและครูอาจารย์ในอาเซียน รวมทั้งเพื่อให้มีการยอมรับในคุณสมบัติทางวิชาการร่วมกันใน อาเซียน การส่งเสริมความร่วมมือระหว่างสถาบันการศึกษาต่าง ๆ และการแลกเปลี่ยนเยาวชน การ พัฒนาระบบการศึกษาทางไกล ซึ่งช่วยสนับสนุนการศึกษาตลอดชีวิต การส่งเสริมและปรับปรุง การศึกษาด้านอาชีวศึกษาและการฝึกอบรมทางอาชีพ ทั้งในขั้นต้นและขั้นต่อเนื่อง ตลอดจนส่งเสริม และเพิ่มพูนความร่วมมือระหว่างสถาบันการศึกษาของประเทศสมาชิกของอาเซียน นโยบายที่ ๔ การ เตรียมความพร้อมเพื่อเปิดเสรีการศึกษาในอาเซียนเพื่อรองรับการก้าวสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน ประกอบด้วย การจัดทำความตกลงยอมรับร่วมด้านการศึกษา การพัฒนาความสามารถ ประสบการณ์ ในสาขาวิชาชีพสำคัญต่างๆ เพื่อรองรับการเปิดเสรีการศึกษาควบคู่กับการเปิดเสรีด้านการเคลื่อนย้าย แรงงาน นโยบายที่ ๕ การพัฒนาเยาวชนเพื่อเป็นทรัพยากรสำคัญในการก้าวสู่ประชาคมอาเซียน⁵⁶

สำนักความสัมพันธ์ต่างประเทศ ได้กล่าวถึง ความร่วมมืออาเซียนด้านการศึกษเป็นส่วนหนึ่ง ของความร่วมมือเฉพาะด้านของอาเซียน โดยเริ่มดำเนินการมาตั้งแต่ทศวรรษแรกของการก่อตั้ง อาเซียน เมื่อมีการจัดการประชุมด้านการศึกษา ASEAN Permanent Committee on Socio - Cultural Activities ครั้งแรกในช่วงเดือนตุลาคม ๒๕๑๘ อย่างไรก็ตาม ความร่วมมือดังกล่าวมี พัฒนาการเป็นลำดับอย่างช้าๆ ทั้งในเชิงกลไกการบริหารจัดการและในเชิงสาระความร่วมมือ โดยใน เชิงกลไกการบริหารจัดการนั้นมีความพยายามในการผลักดันให้ความร่วมมือด้านการศึกษาของ อาเซียนมีลักษณะทางการและมีผลในเชิงนโยบายและในเชิงปฏิบัติมากขึ้น ต่อมาเมื่ออาเซียนมีการ ปรับตัวในเชิงโครงสร้างเพื่อให้ความร่วมมือในด้านต่างๆของอาเซียนเข้มแข็งขึ้น มีการจัดตั้ง ASEAN Committee on Education (ASCOE) เป็นกลไกการบริหารความร่วมมืออาเซียนด้านการศึกษ ตั้งตั้งแต่ปี ๒๕๓๒ ต่อมาในปี ๒๕๔๙ ได้มีการจัดการประชุมรัฐมนตรีศึกษาอาเซียนครั้งแรกคู่ขนานกับ การประชุมสภาซีเมค วันที่ ๒๑-๒๓ มีนาคม ๒๕๔๙ ที่ประเทศสิงคโปร์และมีการจัดอย่างต่อเนื่องทุกปี การจัดการศึกษาในอาเซียนเป็นรากฐานสำคัญในการสร้างความเข้มแข็ง และความเจริญรุ่งเรืองทาง เศรษฐกิจของอาเซียนและเศรษฐกิจโลก นอกจากนี้ การอุดมศึกษาในอาเซียนได้กลายเป็นภาคธุรกิจ ขนาดใหญ่และไร้พรมแดนเพื่อตอบสนองการเปิดเสรีการศึกษาทั้งในกรอบอาเซียนและการค้าโลก เป็น ผลให้เกิดกระแสการแข่งขันในการให้บริการด้านการศึกษา การเสริมสร้างความร่วมมือกับประเทศ

⁵⁶ กระทรวงศึกษาธิการ, นโยบายกระทรวงศึกษาธิการในการดำเนินการด้านการศึกษตามปฏิญญาชะอำ-หัวหิน ว่า ด้วยการเสริมสร้างความร่วมมือด้านการศึกษาเพื่อบรรลุประชาคมอาเซียนที่เอื้ออาทรและแบ่งปัน, <<http://region๑.prd.go.th/main.php?filename=asean๐๔>>, หน้า ๑.

เพื่อนบ้านในการพัฒนามาตรฐานการศึกษาของสถาบันการอุดมศึกษาไปสู่ความเป็นนานาชาติและ World Class University ตามระบบ และรูปแบบการจัดการศึกษาของยุโรปและอเมริกาทั้งในประเทศที่ใช้ภาษาอังกฤษเป็นภาษาหลักภาษาหนึ่งในการเรียนการสอน เช่น ฟิลิปปินส์ สิงคโปร์ มาเลเซีย และในประเทศที่ใช้ภาษาท้องถิ่นเป็นหลัก เช่น ไทย ลาว กัมพูชา เวียดนาม เพื่อตอบสนอง การเปลี่ยนแปลงและความต้องการของตลาดแรงงานในระดับชาติและภูมิภาค การปรับตัวต่อกระแส การเปิดเสรีทางการศึกษา กฎบัตรอาเซียน ฯลฯ แนวทางดังกล่าวก่อให้เกิดความร่วมมือทางวิชาการ ระหว่างสถาบันอุดมศึกษาในอาเซียนและประชาคมยุโรปในลักษณะข้อตกลงที่ทำร่วมกันในระดับ สถาบันต่อสถาบันทั้งในส่วนของมหาวิทยาลัยของรัฐและมหาวิทยาลัยของภาคเอกชนในด้านการ พัฒนาหลักสูตร การพัฒนาสถาบันและสถาบันการศึกษาร่วมกัน ในขณะเดียวกันการจัดตั้งเครือข่าย มหาวิทยาลัยอาเซียนได้ช่วยส่งเสริมความร่วมมือในการพัฒนาคณาจารย์ นักวิชาการ และนักศึกษาใน ระดับอุดมศึกษา รวมทั้งการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารทั้งระหว่างประเทศสมาชิกด้วยกันเองและความ ร่วมมือกับประเทศคู่เจรจาในอาเซียนบางประเทศ โดยเฉพาะอย่างยิ่งญี่ปุ่น เกาหลี จีน อินเดีย รัสเซีย และสหภาพยุโรป อีกด้วย กระนั้นก็ตาม อาเซียนได้ตั้งเป้าหมายที่จะพัฒนาแนวคิด กิจกรรม และการ จัดการศึกษาาร่วมกันในภูมิภาค บนรากฐานภูมิปัญญาในระดับชาติและภูมิภาค เพื่อป้องกันสภาพไม่ สมดุลจากการไหลบ่าเพียงด้านเดียวของกระแสโลกาภิวัตน์จากตะวันตกปฏิญญาอาเซียนด้าน การศึกษาที่ผู้นำให้การรับรองในระหว่างการประชุมสุดยอดอาเซียน ครั้งที่ ๑๕ ซึ่งเน้นการขับเคลื่อน ประชาคมอาเซียนทั้ง ๓ เสาหลัก สะท้อนการจัดการศึกษาแบบเชื่อมโยง การหลอมรวมความ หลากหลายบนพื้นฐานของเอกลักษณ์และความแตกต่างการพัฒนาและประสานความร่วมมือและ แลกเปลี่ยนวิชาการระหว่างชาติในภูมิภาคบนพื้นฐานของประโยชน์ร่วมกัน ทั้งในกรอบซีมีโอ อาเซียน และยูเนสโก นอกจากนี้ ความร่วมมือในการเปิดเสรีด้านการการศึกษา เป็นมาตรการรองรับสำคัญ ต่อเป้าหมายการก้าวสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน ซึ่งครอบคลุมการจัดทำความตกลงยอมรับร่วมด้าน การศึกษาความสามารถประสบการณ์ในสาขาวิชาชีพสำคัญต่างๆ ควบคู่กับการเปิดเสรีด้านการ เคลื่อนย้ายแรงงาน ซึ่งกำหนดให้มีการยกเว้นข้อกำหนดเกี่ยวกับการขอวีซ่าสำหรับคนชาติอาเซียน สำหรับ short term visits การอำนวยความสะดวกการออกวีซ่าและใบอนุญาตทำงานสำหรับแรงงาน มีฝีมือและผู้เชี่ยวชาญสัญชาติอาเซียนอีกด้วย ซึ่งมีแผนงานจัดตั้งประชาคมสังคมและวัฒนธรรม อาเซียน การขับเคลื่อนความร่วมมือด้านการศึกษาในกรอบอาเซียน ซึ่งปรากฏในแผนงานการจัดตั้ง ประชาคมสังคมและวัฒนธรรมอาเซียน (A Blueprint for ASEAN Socio-Cultural Community) ได้ กำหนดเป้าหมายในการดำเนินการเพื่อก้าวสู่ประชาคมสังคมและวัฒนธรรมอาเซียนด้วยการพัฒนา ทรัพยากรมนุษย์ โดยมีความสัมพันธ์อย่างใกล้ชิดกับประเทศในภูมิภาคในขอบข่ายด้านการศึกษา โดยเฉพาะความร่วมมือด้านการศึกษาด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีเพื่อเสริมสร้างศักยภาพด้าน เทคโนโลยีและทรัพยากรมนุษย์ในอาเซียน ประกอบด้วย ๑) การจัดการศึกษาในแผนงานการจัดตั้ง ประชาคมสังคมและวัฒนธรรมอาเซียน ได้แก่ ๑.๑) การจัดการศึกษาอย่างทั่วถึงและมีคุณภาพ เพื่อให้ ประชากรอาเซียนได้รับการศึกษาอย่างทั่วถึงภายในปีพ.ศ. ๒๕๕๘ อันจะนำไปสู่การจัดการไม่รู้ หนังสือในภูมิภาค ส่งเสริมให้มีการจัดการศึกษาภาคบังคับ จัดการศึกษาให้แก่ประชาชนทุกเพศอย่าง เท่าเทียมโดยปราศจากความเหลื่อมล้ำทางสังคมเชื้อชาติ ภูมิภาคและความบกพร่องทางร่างกาย ๑.๒) การปรับปรุงคุณภาพทางการศึกษา เช่น การให้การศึกษอบรมเพื่อพัฒนาทักษะด้านเทคนิค

การอาชีวศึกษาในอาเซียน การพัฒนาโครงการความช่วยเหลือด้านเทคนิค เช่น การจัดการฝึกอบรมครู และโครงการแลกเปลี่ยนบุคลากรระดับอุดมศึกษา ภายในปี ๒๕๕๒ โดยเฉพาะในกลุ่มประเทศ CLMV ๑.๓) การส่งเสริมการเข้าถึงการศึกษาสำหรับสตรีและเด็กอย่างเท่าเทียม รวมทั้งการส่งเสริมการแลกเปลี่ยนแนวปฏิบัติที่ดีเกี่ยวกับหลักสูตรด้านความเสมอภาคทางเพศในโรงเรียน ๑.๔) การส่งเสริมความร่วมมือกับองค์กรระหว่างประเทศด้านการศึกษา รวมทั้งความร่วมมือข้ามภูมิภาคเพื่อส่งเสริมคุณภาพการศึกษาในภูมิภาค ๑.๕) การแลกเปลี่ยนการเรียนในสถาบันอุดมศึกษาของนักเรียนในกลุ่มประเทศอาเซียน เป็นเวลา ๑ ภาคเรียน หรือ ๑ ปี ๑.๖) การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อส่งเสริมการศึกษาและการเรียนรู้ตลอดชีวิตโดยเฉพาะในชุมชน โดยผ่านการศึกษาทางไกล การเรียนด้วยระบบ IT ๒) การส่งเสริมทุนอาเซียนและเครือข่ายการศึกษา ได้แก่ ๒.๑) การดำเนินการศึกษาเพื่อทบทวนแนวปฏิบัติเกี่ยวกับโครงการทุนการศึกษาของอาเซียนในปีพ.ศ ๒๕๕๒ (ค.ศ ๒๐๐๙) เพื่อสร้างเสริมประโยชน์และลดความซ้ำซ้อนในการดำเนินงาน ๒.๒) การส่งเสริมเครือข่ายการศึกษาในสถาบันการศึกษาทุกระดับ รวมทั้งเครือข่ายสถาบันอุดมศึกษาอย่างต่อเนื่องขยายเครือข่ายและให้การช่วยเหลือนักเรียน ๒.๓) การแลกเปลี่ยนบุคลากรและปฏิสัมพันธ์ระหว่างคณาจารย์ เช่น การส่งเสริมการวิจัยระหว่างสถาบันการศึกษาระดับอุดมศึกษาโดยความร่วมมืออย่างใกล้ชิดกับซีมีโอและเครือข่ายมหาวิทยาลัยอาเซียนการส่งเสริมความเข้าใจอันดีระหว่างกัน ๒.๔) การแลกเปลี่ยนทางวัฒนธรรมระหว่างสมาชิกอาเซียนโดยผ่านระบบการศึกษาเพื่อสร้างเสริมความสำเร็จและความเข้าใจอันดีในประเทศสมาชิกที่มีวัฒนธรรมแตกต่างกัน ๒.๕) การสอนค่านิยมร่วมและมรดกทางวัฒนธรรมอาเซียนในหลักสูตรโรงเรียน รวมทั้งการพัฒนาศักยภาพและอุปกรณ์การเรียนการสอน ๒.๖) การส่งเสริมการเรียนภาษาอาเซียนและส่งเสริมการแลกเปลี่ยนทางภาษา ๒.๗) การจัดทำหลักสูตรอาเซียนศึกษาทั้งในระดับประถมศึกษา มัธยมศึกษา และอุดมศึกษา ๓) การพัฒนาเยาวชนอาเซียน ได้แก่ ๓.๑) การดำเนินโครงการพัฒนาผู้นำเยาวชนอาเซียนอย่างต่อเนื่องและโครงการที่มีวัตถุประสงค์คล้ายคลึงกัน และส่งเสริมการสร้างเครือข่ายความเข้าใจอันดีระหว่างกัน ๓.๒) การดำเนินการกีฬามหาวิทยาลัยอาเซียน อาสาสมัครเยาวชนอาเซียน เกมส์คอมพิวเตอร์ และโอลิมปิกวิชาการอาเซียน เพื่อส่งเสริมปฏิสัมพันธ์และการเสริมสร้างความเข้าใจอันดีระหว่างเยาวชนในภูมิภาค ๓.๓) การดำเนินโครงการแข่งขันระดับเยาวชนอย่างต่อเนื่อง เช่น ASEAN Youth Day Award และ Ten Accomplished Youth Organizations in ASEAN (TAYO ASEAN) เพื่อยกย่องเยาวชนและบุคคลที่ประสบความสำเร็จในการส่งเสริมความคิดและค่านิยมอาเซียนระหว่างเยาวชนในภูมิภาค ๓.๔) ดำเนินการในการจัดตั้งกองทุนเยาวชนอาเซียนเพื่อส่งเสริมโครงการและกิจกรรมต่างๆของเยาวชนในอาเซียน ๓.๕) จัดเวทีเพื่อแลกเปลี่ยนเครือข่ายและแนวปฏิบัติที่ดีเกี่ยวกับวิธีการและกลยุทธ์ในการพัฒนาเด็กและเยาวชน ๓.๖) ศึกษาการจัดทำ ASEAN Youth Development Index เพื่อประเมินผลลัพธ์และประสิทธิผลโครงการเยาวชนภายในภูมิภาค และช่วยเหลือประเทศสมาชิกในการวางแผนการสร้างสรรค่านิยมของเยาวชนในภูมิภาค จากแผนงานประชาคมสังคมและวัฒนธรรมอาเซียน ข้างต้นอาจกล่าวได้ว่าอาเซียนให้ความสำคัญต่อการเสริมสร้างความร่วมมือด้านการศึกษาในภูมิภาค ในประเด็นด้านการเสริมสร้างโอกาสด้านการศึกษาให้แก่ประชาชนอย่างเท่าเทียม การเสริมสร้างเครือข่ายความร่วมมือด้านการศึกษาในภูมิภาคทุกระดับ การส่งเสริมความร่วมมือด้านเครือข่าย

เยาวชน ตลอดจนการส่งเสริมความเข้าใจอันดีระหว่างกันโดยกระบวนการเชื่อมโยงและเสริมสร้างความร่วมมือด้านการศึกษาในภูมิภาค⁵⁷

๒.๔.๒ แนวคิดเกี่ยวกับการจัดการศึกษาระดับสถาบันอุดมศึกษาของประชาคมอาเซียน

ทิศทางการศึกษาของไทยในบริบทประชาคมอาเซียนการเกิดขึ้นของประชาคมอาเซียน หรือสมาคมประชาชาติแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (Association of South East Asian Nations : ASEAN) เป็นองค์กรระหว่างประเทศระดับภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ที่ประกอบด้วย ๓ สาขาหลัก คือ ๑) ประชาคมการเมืองความมั่นคงอาเซียน (ASEAN Political-Security Community หรือ APSC) ความมั่นคงและเสถียรภาพทางการเมืองเป็นพื้นฐานสำคัญในการพัฒนาด้านอื่นๆ ประชาคมการเมืองและความมั่นคงอาเซียนจึงเป็นเสาหลักความร่วมมือ ๑ ใน ๓ เสาหลัก ที่เน้นการรวมตัวของอาเซียนเพื่อสร้างความมั่นใจเสถียรภาพ และสันติภาพในภูมิภาค เพื่อให้ประชาชนในอาเซียนอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข และปราศจากภัยคุกคามด้านการทหาร และภัยคุกคามในรูปแบบใหม่ เช่น ปัญหาอาชญากรรมข้ามชาติ ๒) ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (ASEAN Economic Community หรือ AEC) ท่ามกลางบริบททางเศรษฐกิจ การค้าและการลงทุนระหว่างประเทศที่มีการแข่งขันสูง อันส่งผลให้ประเทศต่างๆ ต้องปรับตัวเองเพื่อให้ได้รับประโยชน์จากระบบเศรษฐกิจโลก รวมถึงการรวมกลุ่มการค้ากันของประเทศต่างๆ อาทิ สหภาพยุโรป และเขตการค้าเสรีอเมริกาเหนือ ๓) ประชาคมสังคมและวัฒนธรรมอาเซียน (ASEAN Socio-Cultural Community หรือ ASCC) มีเป้าหมายให้อาเซียนเป็นประชาคมที่มีประชาชนเป็นศูนย์กลาง สังคมที่เอื้ออาทรและแบ่งปัน ประชากรอาเซียนมีสภาพความเป็นอยู่ที่ดีและมีการพัฒนาในทุกด้านเพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชน ส่งเสริมการใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างยั่งยืน รวมทั้งส่งเสริมอัตลักษณ์ของอาเซียน โดยมีแผนปฏิบัติการด้านสังคมและวัฒนธรรมอาเซียน ระบุอยู่ในแผนปฏิบัติการเวียงจันทน์ ซึ่งประกอบด้วย ความร่วมมือใน ๖ ด้าน ได้แก่ การพัฒนามนุษย์ (Human Development) การคุ้มครองและสวัสดิการสังคม (Social Welfare and Protection) สิทธิและความยุติธรรมทางสังคม (Social Justice and Rights) ความยั่งยืนด้านสิ่งแวดล้อม (Environmental Sustainability) การสร้างอัตลักษณ์อาเซียน (Building and ASEAN Identity) การลดช่องว่างทางการพัฒนา (Narrowing the Development Gap)

ในบริบทดังกล่าวมาย่อมจะส่งผลกระทบต่อทางการศึกษาของไทยในระดับอุดมศึกษาอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ และการแข่งขันทั้งทางด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมือง การศึกษาและวัฒนธรรมในภูมิภาคอาเซียน ส่วนในด้านการศึกษาระดับอุดมศึกษา ผู้เขียนมีมุมมองว่า ควรมีการปรับตัวและการเตรียมความพร้อมในด้านต่างๆ ดังต่อไปนี้ คือ

การปรับตัวและการเตรียมความพร้อมของรัฐบาลในเชิง คือ กระทรวงศึกษาธิการและกระทรวงที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับสถาบันอุดมศึกษาควรมีนโยบาย และแผนยุทธศาสตร์ในการรองรับการเตรียมความพร้อมของอุดมศึกษาไทยในการก้าวเข้าสู่ประชาคมอาเซียน ซึ่งที่ผ่านมา นโยบายที่รองรับการเข้าสู่ประชาคมอาเซียนของรัฐบาลยังไม่มีชัดเจนมากนักในการ

⁵⁷ สำนักความสัมพันธ์ต่างประเทศ สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ กลุ่มประชาสัมพันธ์ สำนักงานรัฐมนตรี กระทรวงศึกษาธิการ, การศึกษา : การสร้างประชาคมอาเซียน ๒๕๕๘, (กรุงเทพมหานคร: ม.ป.ท., ม.ป.ป.), หน้า ๗-๑๐.

นำไปสู่การปฏิบัติ ซึ่งควรมีนโยบายในการปรับตัวและการเตรียมความพร้อมในการก้าวเข้าสู่ประชาคมอาเซียนแก่มหาวิทยาลัยในประเทศไทยอย่างเป็นรูปธรรม

การปรับตัวด้านการเตรียมความพร้อมของอาจารย์และบุคลากรทางการศึกษา คือ อาจารย์ในมหาวิทยาลัยต่างๆ ที่ต้องพัฒนาศักยภาพของตนเองทางการเรียนการสอน การวิจัย การบริการทางวิชาการ และการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม โดยเฉพาะภาษาอังกฤษ ซึ่งเป็นภาษากลางในการสื่อสารในภูมิภาคอาเซียน ซึ่งที่ผ่านมาการปรับเปลี่ยนทางการจัดระบบอุดมศึกษาของไทย ตั้งแต่การเปลี่ยนสถานะของอาจารย์จากที่เป็นข้าราชการพลเรือนในสถาบันอุดมศึกษา มาเป็นพนักงานมหาวิทยาลัย หรือพนักงานในสถาบันอุดมศึกษานั้น ทำให้ความมั่นคงทางด้านอาชีพ ตลอดจนความเหลื่อมล้ำทางด้านฐานเงินเดือน ซึ่งจากเดิมการปรับเปลี่ยนมาเป็นระบบพนักงานมหาวิทยาลัยนั้น รัฐบาลได้มีเจตนารมณ์ให้มีการจัดสรรงบประมาณและฐานเงินเดือนแก่พนักงานมหาวิทยาลัยมากกว่าฐานเงินเดือนของข้าราชการ ๑.๕ เท่าแก่พนักงานมหาวิทยาลัยสายสนับสนุน และ ๑.๗ เท่าแก่พนักงานมหาวิทยาลัยสายวิชาการ หรืออาจารย์ แต่ในปัจจุบันหาได้เป็นไปตามเจตนารมณ์เดิมที่ได้ตั้งไว้ไม่ บางมหาวิทยาลัยนั้นพนักงานมหาวิทยาลัยทั้งสายวิชาการและสายสนับสนุนยังมีสถานภาพที่มีความไม่มั่นคง และสุมเสี่ยงต่อการให้ออกจากงาน เนื่องจากยังยึดโยงอยู่กับระบบสัญญาที่ไม่มี ความมั่นคง และขึ้นอยู่กับระบบการประเมินเพื่อต่อสัญญาซึ่งบ่งบอกถึงความไม่มั่นคงในอาชีพ ตลอดจนปัญหาการบริหารจัดการที่ดีหรือธรรมาภิบาลของผู้บริหารในมหาวิทยาลัย ที่ส่งผลต่อสถานะของอาจารย์ที่ถูกเปลี่ยนไป ทำให้ศักยภาพและประสิทธิภาพในการจัดการเรียนการสอน และการเพิ่มคุณภาพการศึกษาของไทยมีความอ่อนด้อยลงไปมาก ตลอดจนยังไม่มีระบบการเสริมสร้างและสนับสนุนให้พนักงานมหาวิทยาลัยได้มีการพัฒนาศักยภาพของตนเองทั้งทางด้านภาษา และการศึกษาต่อในระดับสูงขึ้นไปอย่างเพียงพอต่อการรองรับการก้าวเข้าสู่ประชาคมอาเซียนจากผู้ที่เกี่ยวข้อง และจากมหาวิทยาลัยในสังกัดเอง ถือว่าเป็นปัจจัยที่สำคัญส่งผลต่อการศึกษาไทยในระดับอุดมศึกษา และการเตรียมความพร้อมเพื่อรองรับการก้าวเข้าสู่ประชาคมอาเซียนด้านการศึกษา รัฐบาลและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องต้องมีมาตรการในการแก้ไขปัญหาดังกล่าวโดยเร็ว และมีนโยบายที่ชัดเจนต่อบุคลากรทางการศึกษาดังกล่าวอย่างเป็นรูปธรรม

การปรับตัวด้านการเตรียมความพร้อมของนักศึกษา คือ นักศึกษานั้นหลีกเลี่ยงไม่ได้ที่จะต้องเรียนรู้ปรับตัว และเตรียมพร้อมรับมือกับสถานการณ์ในอนาคต เช่น นักศึกษาต้องมีความสนใจและตระหนักถึงผลที่เกิดขึ้นอันเนื่องมาจากการรวมตัวของประเทศต่างๆ สู่ประชาคมอาเซียนในส่วนของข้อดีและข้อเสียอย่างเข้าใจ การเกิดขึ้นของประชาคมอาเซียนซึ่งสังคมยุคใหม่จะสะท้อนความเป็นสังคมพหุวัฒนธรรมเพิ่มมากขึ้น การเรียนรู้ของนักศึกษายุคใหม่จึงจำเป็นต้องปรับทั้งกระบวนการเรียนรู้ ปรับทัศนคติที่จะต้องตระหนักถึงความเป็นชาติ การปรับกระบวนการเรียนรู้ยุคใหม่ควรเป็นไปอย่างมีเป้าหมาย อย่างคนรู้เท่าทันสถานการณ์ การสร้างความสามารถในการทำงานร่วมกับผู้อื่นที่ต่างวัฒนธรรมได้และเรียนรู้ประเทศเพื่อนบ้านทั้งในด้านประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมเพื่อให้เกิดความเข้าใจอันดีระหว่างกัน พร้อมกับสร้างโอกาสเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ ต้องเพิ่มทักษะทางด้านภาษาอังกฤษให้มากขึ้นให้สามารถสื่อสารได้เป็นอย่างดี

ที่สำคัญที่สุดคือ การปรับตัวและการเตรียมความพร้อมของชุมชนท้องถิ่น ในการก้าวเข้าสู่ประชาคมอาเซียน เพราะว่าถ้าหากชุมชนท้องถิ่นไม่มีมาตรการหรือแผนรองรับการก้าวเข้าสู่ประชาคม

อาเซียน ก็จะทำให้เกิดความเสียเปรียบทางการแข่งขันการตลาด ตลอดจนทางด้านภูมิปัญญาท้องถิ่น วัฒนธรรมท้องถิ่นที่ถือว่าเป็นสิ่งที่อยู่คู่กับสังคมไทยมาอย่างยาวนาน และการสร้างชุมชนเศรษฐกิจอาเซียนที่จำเป็นต้องมีผู้นำชุมชนท้องถิ่นที่มีวิสัยทัศน์ให้มีความสามารถในการบูรณาการเชื่อมโยง เศรษฐกิจของประชาคมอาเซียนให้เข้ากับเศรษฐกิจโลกได้ ซึ่งต้องมีกลไกและสถาบันการศึกษาต่างๆ ในท้องถิ่นเอง ต้องมีการสนับสนุนในการประสานงานและการดำเนินการประชาสัมพันธ์และให้ความรู้ เกี่ยวกับประชาคมอาเซียน ผลดีและผลเสียที่จะเกิดขึ้นแก่ชุมชนท้องถิ่นในอนาคต แก่ผู้นำชุมชนและ ประชาชนในท้องถิ่นเพื่อเรียนรู้และปรับตัวในการวางแผนชุมชนท้องถิ่นเพื่อรองรับการก้าวเข้าสู่ ประชาคมอาเซียนต่อไป⁵⁸

ชินวรณ์ บุญยเกียรติ อดีตรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ บรรยายพิเศษเรื่อง "การเตรียมพร้อมด้านการศึกษาของไทย เพื่อก้าวสู่ประชาคมอาเซียน ปี พ.ศ. ๒๕๕๘" ไว้ว่า ประเทศไทย เป็นผู้นำในการก่อตั้งสมาคมอาเซียน มีศักยภาพในการเป็นแกนนำในการสร้างประชาคมอาเซียนให้ เข้มแข็ง ภายใต้อุทธศาสตร์วิสัยทัศน์เดียว เอกถัภพเดียว และประชาคมเดียว เพื่อความเจริญมั่นคง ของประชากร ทรัพยากร และเศรษฐกิจ ภายใต้งานก่อตั้งนี้จะต้องยึดหลักสำคัญ คือ ประชาคม การเมืองและความมั่นคงของอาเซียน ประชาคม เศรษฐกิจอาเซียน ประชาคมสังคมและวัฒนธรรม ของอาเซียน การศึกษานั้นจัดอยู่ในประชาคมสังคมและวัฒนธรรม ซึ่งจะมีบทบาทสำคัญที่จะส่งเสริม ให้ประชาคมด้านอื่นๆ มีความเข้มแข็ง เนื่องจากการศึกษาเป็นรากฐานของการพัฒนาในทุกๆ ด้าน

การเตรียมความพร้อมของการศึกษาไทย มีจุดมุ่งหมาย ดังนี้

๑. การสร้างประชาคมอาเซียนด้วยการศึกษา ให้ประเทศไทยเป็น Education Hub มีการเตรียมความพร้อมในด้านกรอบความคิด คือ แผนการศึกษาแห่งชาติ ที่จะมุ่งสร้างความตระหนักรู้ของ คนไทยในการจัดการศึกษาเพื่อสร้างคนไทยให้ เป็นคนของประชาคมอาเซียน พัฒนาสมรรถนะให้ พร้อมจะอยู่ร่วมกันและส่งเสริมความร่วมมือระหว่างประเทศด้าน การศึกษา โดยให้มีการร่วมมือกันใน ๓ ด้านคือ ด้านพัฒนาคุณภาพการศึกษา การขยายโอกาสทางการศึกษา และส่งเสริมการมีส่วนร่วมใน การบริการและจัดการศึกษา

๒. ขับเคลื่อนประชาคมอาเซียนด้วยการศึกษา ด้วยการสร้างความเข้าใจในเรื่องเกี่ยวกับเพื่อน บ้านในกลุ่มประเทศอาเซียน ความแตกต่างทางด้านชาติพันธุ์ หลักสิทธิมนุษยชน การส่งเสริมการเรียน การสอนภาษาต่างประเทศเพื่อพัฒนาการติดต่อสื่อสารระหว่างกันในประเทศอาเซียน มีการเพิ่มครูที่ จบการศึกษาด้านภาษาอังกฤษเข้าไปในทุกๆระดับชั้นการศึกษา เพื่อให้ นักเรียนไทยสามารถสื่อสาร ภาษาอังกฤษได้อย่างสร้างสรรค์ นอกจากนี้ยังมีการร่วมมือกับภาคเอกชนในการรับอาสาสมัครเข้ามา สอนภาษาต่างประเทศ รวมถึงวัฒนธรรมของประเทศต่างๆ เพื่อการอยู่ร่วมกันด้วยความเข้าใจกันของ ประเทศในประชาคม

ส่วนด้านเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา นั้น จะพัฒนาตามหลัก ๓N ได้แก่ NedNet (National Education Network)โครงข่ายเทคโนโลยีสารสนเทศ NEIS (National Education Information System) ศูนย์กลางรวบรวม จัดเก็บ และเชื่อมโยงข้อมูลสารสนเทศด้านการศึกษา NLC (National Learning Center) ศูนย์การเรียนรู้แห่งชาติ เพื่อให้ผู้เรียนได้มีการเรียนรู้ด้วยตนเองตลอดเวลา มีการ

⁵⁸ หนังสือพิมพ์ไทยโพสต์, บทความเรื่อง ทิศทางการศึกษาของไทยในบริบทประชาคมอาเซียน, วันเสาร์ ที่ ๑๕ เดือน กันยายน พ.ศ.๒๕๕๕, <http://www.kus.kps.ku.ac.th/satit/asean/>

พัฒนาผู้เรียนสู่การเป็นพลเมืองอาเซียน การอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข ความเอื้ออาทร โดยใช้การศึกษา เป็นกลไกในการสร้างวัฒนธรรมใหม่ นักศึกษาที่จบจากอาชีวศึกษาจะต้องเป็นแรงงานที่มีคุณภาพ มีทักษะการทำงานร่วมกันในประชาคมอาเซียน

นอกจากนี้ ยังต้องส่งเสริมให้ประเทศไทยเป็นศูนย์กลางด้านอาเซียนศึกษา เป็นศูนย์การเรียนรู้ด้านศาสนาและวัฒนธรรม เพื่อพัฒนาไปสู่ประชาคมอาเซียนและสากลต่อไป ดังนั้น กระทรวงศึกษาธิการ จึงได้กำหนดกรอบและแนวทางในการปฏิบัติด้านการศึกษาของไทย เพื่อเตรียมความพร้อมในการเข้าสู่ประชาคมอาเซียนในปี ๒๕๕๘ ที่จะถึงนี้ โดยกำหนดกรอบอาเซียนแนวทางการศึกษาไทยดังนี้

๑. สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ (สป.) ดำเนินงานภายใต้กรอบรัฐมนตรีศึกษาอาเซียน กรอบประเทศอาเซียนกับประเทศคู่เจรจา เสริมสร้างความตระหนักเกี่ยวกับอาเซียน และการจัดตั้งสถาบันนานาชาติเพื่อพัฒนาผู้บริหารการศึกษา

๒. สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) มีโครงการ Education Hub School และอยู่ระหว่างดำเนินโครงการ Spirit of ASEAN (Sister/Partner School และ Buffer School) สำหรับกิจกรรมที่ได้ดำเนินการไปแล้วในปี ๒๕๕๔ คือการพัฒนาหลักสูตรและสื่อเกี่ยวกับอาเซียน รวมทั้งกิจกรรมค่ายเยาวชนเพื่อการเรียนรู้สู่ประชาคมอาเซียน

๓. สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา (สกอ.) มีโครงการแลกเปลี่ยนนักศึกษามาเลเซีย-อินโดนีเซีย-ไทย การประชุมอย่างไม่เป็นทางการระหว่างผู้บริหารระดับสูงด้านการอุดมศึกษา และการจัดทำยุทธศาสตร์ด้านการอุดมศึกษาอาเซียน

๔. สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา (สอศ.) โครงการเวทีแลกเปลี่ยนความรู้เขตรานานาชาติ จัดการเรียนการสอนบริการสังคมร่วมกับนักศึกษาสิงคโปร์ โครงการแลกเปลี่ยนกับ Institute Of Technical Education Collage East, Singapore โครงการพัฒนาโรงเรียนเทคนิคลาว แลกเปลี่ยนนักศึกษาทวิภาคี ระดับ ปวส.กับบรูไนฯ โรงเรียนพระราชทานฯ วิทยาลัยกำปงเจอเตียลัมพูชา ร่วมมือกับ SEAMEO SEAMOLEC ประเทศอินโดนีเซีย จัดการศึกษาจังหวัดชายแดนภาคใต้

๕. สำนักเลขาธิการสภาการศึกษา (สกศ.) จัดโครงการสัมมนาการวิจัยการศึกษาไทย-มาเลเซีย บรรยายทางวิชาการเรื่องความตระหนักเรื่องการค้าสู่อาเซียน บรรยายเรื่องการจัดการศึกษาเพื่อปวงชนและคนด้อยโอกาสให้กับผู้แทนมาเลเซีย โครงการพัฒนานโยบายการศึกษาสู่อาเซียน : กรณีศึกษาไทย-ลาว-เวียดนาม โครงการความร่วมมือไทย-ลาว โครงการความร่วมมือไทย-เวียดนาม

๖. สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย (สำนักงาน กศน.) จัดศูนย์การเรียนรู้ชุมชนให้ประเทศเพื่อนบ้าน อบรมเทคนิคการจัดนิทรรศการ การนำเสนอข้อมูล ส่งเสริมความรู้เรื่องความหลากหลายทางชีวภาพชุมชนในศูนย์วิทยาศาสตร์ของประเทศเพื่อนบ้าน

๗. สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน (สช.) เผยแพร่ประชาสัมพันธ์ความรู้เรื่องอาเซียนแก่บุคลากร ใน สช.และโรงเรียนเอกชน สนับสนุนโรงเรียนเข้าแข่งขันกีฬาประถมศึกษาอาเซียนครั้งที่ ๓ ที่ประเทศอินโดนีเซีย โครงการแลกเปลี่ยนนักเรียนมัธยมศึกษาปี ๒๕๕๒ กับสิงคโปร์ ร่วมสัมมนาวิชาการและนิทรรศการการศึกษาไทยที่ประเทศเวียดนาม

๘. สำนักงานเลขาธิการคุรุสภา คุรุสภาได้เข้าร่วมเป็นภาคีองค์กรสมาชิกสภาครูอาเซียน โดยร่วมกับองค์กรครูในกลุ่มประเทศอาเซียน ๕ ประเทศได้แก่ อินโดนีเซีย มาเลเซีย ฟิลิปปินส์ สิงคโปร์ และไทย ก่อตั้งขึ้นในปี ๒๕๒๑ ปัจจุบันมีภาคีสมาชิก ๒๓ องค์กรจาก ๙ ประเทศ

๙. เครือข่ายมหาวิทยาลัยอาเซียน (AUN-ASEAN University Network) ได้จัดกิจกรรมแลกเปลี่ยนนักศึกษาภายในอาเซียน มีการพัฒนาหลักสูตร และ การประเมินหลักสูตรในสาขาวิชาต่างๆ เช่น เคมี คอมพิวเตอร์ วิศวกรรมศาสตร์ ฯลฯ

นอกจากนี้กระทรวงศึกษาธิการ ยังได้พิจารณาแนวทางการดำเนินงานตามปฏิญญาอาเซียน ด้านการศึกษา เพื่อกำหนดเป็นนโยบายดังนี้

๑. การเผยแพร่ความรู้ ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับอาเซียน เพื่อสร้างความตระหนักและเตรียมความพร้อมของครู ศึกษานิเทศก์ และบุคลากรทางการศึกษา นักเรียน นักศึกษา และประชาชน เพื่อก้าวสู่ประชาคมอาเซียน ภายในปี ๒๕๕๘

๒. การพัฒนาศักยภาพของนักเรียน นักศึกษา และประชาชน ให้มีทักษะที่เหมาะสมเพื่อเตรียมความพร้อมในการก้าวสู่ประชาคมอาเซียน เช่น ความรู้ภาษาอังกฤษ ภาษาเพื่อนบ้าน เทคโนโลยีสารสนเทศ ทักษะและความชำนาญที่สอดคล้องกับการปรับตัวและเปลี่ยนแปลงทางอุตสาหกรรม และการเพิ่มโอกาสในการหางานทำของประชาชน

๓. การพัฒนามาตรฐานการศึกษาเพื่อส่งเสริมการหมุนเวียนของนักศึกษาและครูอาจารย์ ในอาเซียน รวมทั้งให้มีการยอมรับในคุณสมบัติทางวิชาการร่วมกันในอาเซียน การส่งเสริมความร่วมมือระหว่างสถาบันการศึกษาต่างๆ และการแลกเปลี่ยนเยาวชน การพัฒนาระบบการศึกษาทางไกล ซึ่งช่วยสนับสนุนการศึกษาตลอดชีวิต การส่งเสริมและปรับปรุงการศึกษาด้านอาชีวศึกษาและการฝึกอบรมทางอาชีพทั้งในขั้นต้นและขั้นต่อเนื่อง ตลอดจนส่งเสริมและเพิ่มพูนความร่วมมือระหว่างสถาบันการศึกษาของประเทศสมาชิกอาเซียน

๔. การเตรียมความพร้อมเพื่อเปิดเสรีทางการศึกษาในอาเซียน เพื่อรองรับการเข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน ประกอบด้วย การจัดทำความตกลงยอมรับด้านการศึกษา การพัฒนาความสามารถ ประสบการณ์ในสาขาวิชาชีพสำคัญต่างๆ เพื่อรองรับการเปิดเสรีการศึกษาควบคู่กับการเปิดเสรีด้านการเคลื่อนย้ายแรงงาน

๕. การพัฒนาเยาวชนเพื่อเป็นทรัพยากรสำคัญในการก้าวสู่ประชาคมอาเซียน รมต.ศธ. ได้มอบหมายให้องค์กรหลักเตรียมจัดทำแผนการดำเนินงานและแต่งตั้งคณะกรรมการจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อเตรียมการรองรับในเรื่องดังกล่าว โดยให้พิจารณาถึงระบบการศึกษาในอาเซียน และนโยบายของประเทศเพื่อนบ้าน เพื่อให้เกิดความร่วมมืออย่างแท้จริงในอาเซียนต่อไป⁵⁹

สมเกียรติ อ่อนวิมล ได้เขียนบทความเรื่อง ภาษาอังกฤษกับอนาคตของไทยในอาเซียน ไว้ว่า กฎบัตรอาเซียนข้อ ๓๔ บัญญัติว่า “The working language of ASEAN shall be English” แปลความว่า “ภาษาที่ใช้ในการทำงานของอาเซียน คือ ภาษาอังกฤษ” ความหมายที่เป็นที่เข้าใจในขั้นต้นก็เป็นเพียงเรื่องของทางราชการและภาคธุรกิจเอกชนเท่านั้น ซึ่งหากเป็นเพียงเท่านี้ก็เป็นเรื่องปกติ

⁵⁹ ชินวรณ์ บุญเกียรติ, การเตรียมพร้อมด้านการศึกษาของไทย เพื่อก้าวสู่ประชาคมอาเซียน ปี พ.ศ. ๒๕๕๘,

<http://www.chinnaworn.com/index.php?lay=show&ac=article&id=๕๓๙๑๕๕๗๙๐&Ntype=๑>

<http://blog.eduzones.com/racchachoengsao/๘๘๖๕๕>

ธรรมชาติของการทำงานในโลกปัจจุบันอยู่แล้ว แม้จะหมายความว่าเป็นการใช้ภาษาอังกฤษในการสื่อสารระหว่างกันในการทำงานร่วมกันของเจ้าหน้าที่รัฐบาล ตลอดจนองค์กรและหน่วยงานต่างๆที่เกี่ยวข้อง ทั้งภาครัฐและภาคเอกชน ทว่าความหมายของบทบัญญัติที่ให้ภาษาอังกฤษเป็นภาษาของอาเซียนสำหรับการทำงานร่วมกันนั้นมีความหมายกว้างไกลไปถึงทุกส่วนของประชาคมอาเซียนด้วย หมายความว่าประชาชนพลเมืองใน ๑๐ ประเทศอาเซียนจะต้องใช้ภาษาอังกฤษกันมากขึ้น นอกเหนือจากภาษาประจำชาติหรือภาษาประจำถิ่นของแต่ละชาติแต่ละชุมชนเอง เพราะไม่เพียงแต่เจ้าหน้าที่รัฐเท่านั้นที่จะต้องไปมาหาสู่ร่วมประชุมปรึกษาหารือและสื่อสารกัน และไม่เฉพาะนักธุรกิจและคนทำมาค้าขายระหว่างประเทศเท่านั้นที่จะต้องใช้ภาษาอังกฤษในการสื่อสารและการติดต่อธุรกิจระหว่างกัน แต่ในเมื่อทุกคนที่อยู่ในอาเซียนล้วนแล้วแต่เป็นพลเมืองของอาเซียนด้วยกันทุกคน และทุกคนจะต้องไปมาหาสู่ เดินทางท่องเที่ยว ทำความรู้จักคุ้นเคยต่อกัน เรียนรู้ซึ่งกันและกัน และที่สำคัญ ทุกคนจะต้องเดินทางข้ามพรมแดนเพื่อหางานทำและแสวงหาโอกาสที่ดีกว่าให้กับชีวิต ดังนั้นภาษาอังกฤษจึงเป็นเครื่องมืออันดับหนึ่งสำหรับพลเมืองอาเซียน ในการสื่อสารสร้างสัมพันธ์สู่โลกกว้างของภูมิภาคอาเซียน โลกแห่งมิตรไมตรีที่ขยายกว้างไร้พรมแดน โลกแห่งการแข่งขันไร้ขอบเขต ภูมิศาสตร์และวัฒนธรรม ภาษาอังกฤษจึงเป็นภาษาที่สองของชาวอาเซียน เคียงคู่ภาษาที่หนึ่งอันเป็นภาษาประจำชาติของแต่ละคน ส่วนภาษาที่สามของชาวอาเซียนนั้นก็คือภาษาอื่นในอาเซียนภาษาหนึ่ง ภาษาใดหรือมากกว่าหนึ่งภาษา เช่นภาษามาลายู ภาษาอินโดนีเซีย ภาษาจีน ภาษาลาว ภาษาขแมร์ ภาษาเวียดนาม ภาษาพม่า ภาษาฟิลิปปินส์ ภาษาฮินดี และ ภาษาทมิฬ นอกจากนี้ยังมีภาษาของประเทศนอกภูมิภาคอาเซียนที่เป็นประเทศคู่เจรจาสำคัญของอาเซียนอีกแปดประเทศคือ: จีน ญี่ปุ่น สาธารณรัฐเกาหลี ออสเตรเลีย นิวซีแลนด์ อินเดีย สหรัฐอเมริกา และ รัสเซีย ซึ่งหมายความว่าจำเป็นต้องเรียนรู้ภาษาที่นอกเหนือจากภาษาอังกฤษ คือ ภาษาญี่ปุ่น ภาษาเกาหลี ภาษารัสเซีย และภาษาที่ใช้ในอินเดียอีกหลายภาษา (ฮินดี, อูรดู, ทมิฬ, เบงกาลี ฯลฯ) ภาษาอังกฤษปัจจุบันคือภาษานานาชาติ เป็นภาษากลางของโลก ภาษาอังกฤษเป็นภาษากลางของมนุษยชาติ เป็นภาษาที่มนุษย์บนโลกใช้ติดต่อระหว่างกันเป็นหลัก ไม่ว่าจะแต่ละคนจะใช้ภาษาอะไรเป็นภาษาประจำชาติ เมื่อต้องติดต่อกับคนอื่นที่ต่างภาษาต่างวัฒนธรรมกันทุกคนจำเป็นต้องใช้ภาษาอังกฤษเป็นหลักอยู่แล้ว ด้วยเหตุนี้ทุกชาติทุกภาษาจึงบรรจุวิชาภาษาอังกฤษเป็นภาษาที่สองรองลงมาจากภาษาประจำชาติ เป็นแกนหลักของหลักสูตรการศึกษาทุกระดับ ตั้งแต่ปฐมวัยไปจนถึงการศึกษาตลอดชีวิต แต่เมื่ออาเซียนกำหนดให้ภาษาอังกฤษเป็น “working language” เราจึงต้องเข้าใจให้ถ่องแท้ตามความหมายของถ้อยคำว่าเป็น “ภาษาทำงาน” ของทุกคนในอาเซียน ทุกคนที่ “ทำงานเกี่ยวกับอาเซียน”, “ทำงานในอาเซียน”, “ทำงานร่วมกับเพื่อนอาเซียน”, “มีเครือข่ายประชาสังคมอาเซียน”, “แสวงหาโอกาสทางการศึกษาในอาเซียน”, “มีเพื่อนในอาเซียน” และ “เดินทางท่องเที่ยวในอาเซียน ทุกคนต้องเรียนรู้และใช้ภาษาอังกฤษให้ได้ทั้งสิ้น ตั้งแต่นายกรัฐมนตรี ไปจนถึงเกษตรกรชาวไร่ชาวนา ชาวบ้านทั่วไป นักเรียน นักศึกษา เด็กและเยาวชน ฯลฯ คนที่ทำงานโดยตรงเกี่ยวกับเรื่องของอาเซียน หมายถึงตั้งแต่พนักงาน เจ้าหน้าที่รัฐ ข้าราชการในหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในแต่ละประเทศสมาชิกอาเซียน ไปจนถึงคนทำงานในสำนักเลขาธิการอาเซียน ณ กรุงจาการ์ตา ทุกคนต้องใช้ภาษาอังกฤษเป็นหลัก ข้าราชการไทยทุกระดับทุกระดับ จะต้องมีความสามารถใช้ภาษาอังกฤษได้ และใช้ได้ดีด้วย เพราะงานเกี่ยวกับอาเซียนนั้นเกี่ยวกับทุกระดับทุกระดับ จากนี้ไปควรเป็นนโยบายของรัฐบาลในการบรรจุ

ข้าราชการทุกระดับทุกหน่วยงานโดยคำนึงถึงความสามารถในการใช้ภาษาอังกฤษเป็นสำคัญ ไม่ว่าจะตำแหน่งราชการนั้นๆจะเกี่ยวข้องกับงานอาเซียนโดยตรงหรือไม่ก็ตาม เพราะถึงอย่างไรงานทุกระดับในหน่วยราชการจะต้องเกี่ยวข้องกับอาเซียนทั้งโดยตรงและโดยอ้อมทั้งสิ้น รัฐบาลควรมี นโยบายระยะสั้นเฉพาะหน้าในช่วงเวลาาก่อนถึงปี ๒๕๕๘/๒๐๑๕ อันเป็นปีบรรลุป้าหมายการสร้างประชาคมอาเซียน ที่จะปรับขีดความสามารถในการใช้ภาษาอังกฤษของข้าราชการทุกคนทุกระดับแล้วปรับเงินเดือนหรือค่าตอบแทนข้าราชการที่พัฒนาขีดความสามารถในการใช้ภาษาอังกฤษได้แล้วให้ขึ้นไปอีกระดับหนึ่ง ให้ได้เงินเดือนสูงพอหรือสูงเหนือเงินเดือนปกติในระบบราชการปัจจุบัน สูงจนเป็นที่ดึงดูดคนที่มีขีดความสามารถสูงหันมาสนใจรับราชการโดยไม่ลังเลว่าจะไปทำงานภาคเอกชนดีกว่าหรือไม่ สูงจนมาตรฐานการตอบแทนภาครัฐเทียบเท่าหรือดีกว่าภาคเอกชน นโยบายระยะสั้นเฉพาะหน้าของระบบราชการก็คือพัฒนาบุคลากรที่พัฒนาได้แล้วปรับเงินเดือนส่วนที่พัฒนาได้มาตรฐาน ที่เหลือก็ค่อยๆพัฒนาและปรับผลตอบแทนต่อไปในระยะยาว ข้าราชการที่ไม่ปรับตัวก็ให้อยู่อย่างปกติธรรมดาเหมือนเดิมแบบชีวิตไม่เปลี่ยนแปลงต่อไป เนื่องจากการเรียนภาษาอังกฤษ หรือภาษาต่างประเทศอื่นเป็นธรรมชาติของมนุษย์ที่จะเรียนรู้ได้เสมอเหมือนกันทุกคน ทุกวัย ทุกวัฒนธรรม ไม่เกี่ยวกับภูมิปัญญาพิเศษใดๆ ใครๆก็เรียนภาษาใหม่ได้ ใครๆก็เรียนภาษาอังกฤษได้- ถ้าอยากจะเรียน -ไม่มีข้ออ้างว่ายากจน เรียนไม่ไหว หรืออายุมากแล้ว “ลึนแข็ง” เรียนไม่ได้แล้ว ภาษาเป็นทักษะ เรียนรู้ได้ด้วยการฝึกฝน ใช้มากๆ ใช้บ่อยๆ เท่านั้นเอง ถ้าขยันเรียนก็ใช้ภาษาอังกฤษได้ในเวลาไม่นาน วิธีสร้างแรงจูงใจโดยการปรับขึ้นเงินเดือนเลื่อนขั้นเลื่อนตำแหน่งในระบบราชการจึงเป็นแรงจูงใจอย่างมีเหตุผลดีในการพัฒนาขีดความสามารถในการใช้ภาษาอังกฤษของข้าราชการไทยยุคประชาคมอาเซียน นโยบายระยะยาวก็ควรเป็นการให้ขีดความสามารถในการใช้ภาษาอังกฤษเป็นมาตรฐานกลางของระบบราชการโดยปรับเงินเดือนและผลตอบแทนอื่นๆให้เป็นมาตรฐานเดียวกันทั้งระบบ หากทำเช่นนี้ได้ก็เป็นเหตุผลที่ชอบธรรมในการปรับฐานเงินเดือนและผลตอบแทนให้ข้าราชการทุกคน พนักงานประจำสำนักเลขาธิการอาเซียน สำหรับคนที่ต้องการจะไปทำงานเกี่ยวกับอาเซียนโดยตรงในสำนักเลขาธิการอาเซียน ณ กรุงจาการ์ตา หรือสำนักงานสาขาในประเทศอื่นที่จะมีในอนาคต ตลอดจนผู้ที่จะไปทำงานให้กับรัฐบาลประเทศสมาชิกอื่นของอาเซียน กล่าวโดยตรงก็คือคนที่จะไปรับราชการในประเทศอาเซียนอื่น ซึ่งในอนาคตจะเป็นเรื่องจริงที่เป็นไปได้ เพราะแต่ละรัฐสมาชิกจะมีความจำเป็นที่จะต้องใช้ผู้รู้เกี่ยวกับอาเซียนและรัฐสมาชิกอื่นในระบบการทำงานของราชการ (หรือรัฐการ) ของตน ประเทศในอาเซียนจะมีความต้องการว่าจ้างคนไทยที่มีความรู้ความสามารถเรื่องไทยและเรื่องอาเซียนให้เข้ารับราชการในประเทศของตน ชาวไทยที่แสวงหาโอกาสใหม่ๆให้กับชีวิตก็ต้องเตรียมพร้อมเรื่องภาษาอังกฤษก่อนเรื่องอื่นใด ในยุคอาณานิคม แม้ไทยจะมีได้เป็นอาณานิคมของอังกฤษ แต่รัฐบาลสยามก็จ้างชาวอังกฤษมาเป็นอธิบดีกรมป่าไม้คนแรก และจ้างชาวต่างชาติมารับราชการในกรมชลประทาน และ จ้างชาวอังกฤษมาเป็นครูในพระราชวังและในระบบการศึกษาพื้นฐาน ในปัจจุบันกระทรวงการต่างประเทศของไทยและของชาติสมาชิกอาเซียนอื่นก็ล้นแล้วแต่มีกรมกิจการอาเซียนด้วยกันทั้งนั้น และยอมเป็นไปได้ที่แต่ละหน่วยงานจะมีความจำเป็นต้องจ้างชาวไทยเข้าสู่ระบบราชการของแต่ละประเทศด้วย ในทางกลับกันระบบราชการไทยก็มีความจำเป็นที่ต้องจ้างชาวลาว เขมร พม่า เวียดนาม มาเลเซีย สิงคโปร์ อินโดนีเซีย บรูไน และ ฟิลิปปินส์ มาทำงานในกระทรวงต่างๆของไทย ทำนองเดียวกันกับที่

สถาบันการศึกษาต่างๆ จ้างครูชาวต่างชาติ ถึงเวลาแล้วที่ชาวไทยจะต้องพัฒนาตนเองในการเรียนรู้ให้สามารถใช้ภาษาอังกฤษเพื่อการดำเนินชีวิตที่สมบูรณ์ในประชาคมอาเซียน ณ วันนี้เป็นต้นไป⁶⁰

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ได้กล่าวถึง ยุทธศาสตร์การพัฒนาคน ผู้สังคมแห่งการเรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างยั่งยืนโดยให้ความสำคัญกับการเตรียมพร้อมเข้าสู่ประชาคมสังคมและวัฒนธรรมอาเซียนได้แก่ ๑) การพัฒนาคุณภาพคนไทยให้มีภูมิคุ้มกันต่อการเปลี่ยนแปลง โดยการดำเนินการ ดังนี้ (๑) พัฒนาหลักสูตรและปรับกระบวนการเรียนการสอน ที่เอื้อต่อการพัฒนาผู้เรียนอย่างรอบด้านที่เชื่อมโยงกับภูมิสังคม โดยบูรณาการการเรียนรู้ให้หลากหลายทั้งด้านวิชาการ ทักษะชีวิตและนันทนาการที่ครอบคลุมทั้งศิลปะ ดนตรี กีฬา วัฒนธรรม ศาสนา ประชาธิปไตย ความเป็นไทยและเรื่องอาเซียน (๒) ส่งเสริมการใช้ และอนุรักษ์ภาษาท้องถิ่น การใช้ภาษาไทยอย่างถูกต้องควบคู่กับการเรียนรู้ภาษาอังกฤษเป็นภาษาต่างประเทศหลัก รวมทั้งการเรียนรู้ภาษาสากลอื่นที่เหมาะสมและภาษาประเทศเพื่อนบ้านควบคู่กับการเรียนรู้วัฒนธรรม และสร้างความเข้าใจในวิถีชีวิตของคน ในกลุ่ม ประเทศอาเซียนเพื่อรองรับการเป็นประชาคมอาเซียน ๒) การพัฒนากำลังแรงงานให้มีความรู้และสมรรถนะที่สอดคล้องกับโครงสร้างการผลิตและบริการบนฐานความรู้ และเศรษฐกิจสร้างสรรค์ โดยดำเนินการดังนี้ (๑) จัดทำกรอบคุณวุฒิแห่งชาติ โดยสร้างระบบความเชื่อมโยงระหว่างคุณวุฒิทางการศึกษาตามระดับการเรียนรู้กับคุณวุฒิวิชาชีพตามระดับความสามารถที่สอดคล้องกับความต้องการกำลังคนที่เทียบเคียงกับมาตรฐานสากลเพื่อให้แรงงานมีสมรรถนะและมีเส้นทางความก้าวหน้าในวิชาชีพที่ชัดเจนตลอดจนสนับสนุนการเตรียมความพร้อมรองรับการเปิดเสรีด้านแรงงานภายใต้กรอบความร่วมมือประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนอย่างเป็นรูปธรรม (๒) สอดแทรกการพัฒนาคนทุกช่วงวัยด้วยการเรียนรู้ ในศาสตร์วิทยาการให้สามารถประกอบอาชีพได้อย่างหลากหลาย สอดคล้องกับแนวโน้มการจ้างงาน และเตรียมพร้อมสู่การเป็นประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (๓) เน้นการจัดการเรียนการสอนตามแนวทฤษฎีการเรียนรู้เพื่อสร้างสรรค์ด้วยปัญญา การสร้างแรงจูงใจ ปลูกฝังค่านิยมในการเรียนสายอาชีพและการประกอบอาชีพอิสระ การยกระดับคุณภาพมาตรฐานอาชีวศึกษาให้ผู้เรียนมีสมรรถนะในการประกอบอาชีพที่เชื่อมโยงกับกลุ่มอุตสาหกรรม เป้าหมาย และสอดคล้องกับความเชี่ยวชาญของสถานศึกษา รวมทั้งสร้างเครือข่ายการผลิตและพัฒนา กำลังแรงงานกับภาคส่วนต่างๆ โดยเฉพาะสถานประกอบการ สถาบันเฉพาะทาง ควบคู่กับการสร้างเครือข่ายการเรียนรู้กับนานาชาติ (๔) เตรียมความพร้อมคนไทยในการรับประโยชน์ และลดผลกระทบที่จะเข้ามาพร้อมกับการเข้าออกของแรงงานอย่างเสรี สร้างโอกาสและเพิ่มขีดความสามารถของคนไทยในการออกไปทำงานต่างประเทศ ยกกระดับทักษะด้านอาชีพและทักษะด้านภาษาควบคู่กับการสร้างภูมิคุ้มกันทางสังคมจากผลกระทบของการเคลื่อนย้ายแรงงานเสรี รวมทั้งเร่งปรับปรุงการบริหารจัดการแรงงานข้ามชาติให้เป็นระบบ ๓) การสร้างค่านิยมให้ คนไทยภาคภูมิใจในวัฒนธรรมไทย และยอมรับความแตกต่างของความหลากหลายทางวัฒนธรรม เพื่อลดปัญหาความขัดแย้งทางความคิด และสร้างความเป็นเอกภาพในสังคม ตลอดจนสร้างเครือข่ายความร่วมมือทางวัฒนธรรมร่วมกับประชาคมโลก โดยเฉพาะประชาคมอาเซียนเพื่อให้เกิดการไหลเวียนทางวัฒนธรรมในรูปแบบการ

⁶⁰ สมเกียรติ อ่อนวิมล, ภาษาอังกฤษกับอนาคตของไทยในอาเซียน, <https://blog.eduzones.com/wigi/๘๑๘๘๘๐>

แลกเปลี่ยนเรียนรู้เพื่อส่งเสริมความเข้าใจระหว่างประชาชนในการเรียนรู้ประวัติศาสตร์วัฒนธรรมและการรับรู้ข้อมูลข่าวสารซึ่งกันและกัน⁶¹

สำนักงานเครือข่ายมหาวิทยาลัยอาเซียน ได้แสดงเกณฑ์มาตรฐานอาเซียนด้านการผลิตบัณฑิต ซึ่งทำให้คุณลักษณะความเป็นนานาชาติในการจัดการศึกษาของเครือข่ายมหาวิทยาลัยอาเซียน (Asean University Network : AUN) ปรากฏเป็นรูปธรรมชัดเจนขึ้นโดยการปรับปรุงรูปแบบการประกันคุณภาพการศึกษาในระดับหลักสูตรสาขาวิชา จำนวน ทั้งสิ้น ๑๕ เกณฑ์ ซึ่งสามารถสรุปรายละเอียดเกี่ยวกับเกณฑ์และตัวชี้วัดการประเมินมาตรฐานการผลิตบัณฑิตของเครือข่ายมหาวิทยาลัยอาเซียน ดังแสดงในตารางที่ ๒.๑ นี้⁶²

ตารางที่ ๒.๑ สรุปเกณฑ์และตัวชี้วัดการประเมินมาตรฐานการผลิตบัณฑิตของเครือข่ายมหาวิทยาลัยอาเซียน

เกณฑ์ประเมิน	ตัวชี้วัดการประเมินมาตรฐานการผลิตบัณฑิต
๑. ผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง	๑.๑ กำหนดผลการเรียนรู้ที่ชัดเจนและทำความเข้าใจในหลักสูตร
	๑.๒ หลักสูตรส่งเสริมการเรียนรู้ด้วยวิธีการเรียนรู้ตลอดชีวิต
	๑.๓ ผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง ครอบคลุมความรู้และทักษะทั่วไป รวมถึงความรู้และทักษะเฉพาะทาง
	๑.๔ ผลการเรียนรู้ที่คาดหวังสะท้อนความต้องการของผู้ได้รับประโยชน์
๒. ข้อกำหนดของหลักสูตร	๒.๑ มหาวิทยาลัยประกาศใช้ข้อกำหนดของหลักสูตร
	๒.๒ กรอบหลักสูตรแสดงให้เห็นถึงผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง
	๒.๓ กรอบกำหนดของหลักสูตรทำให้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียรับทราบข้อมูลตามที่ต้องการ
๓. โครงสร้างและ	๓.๑ เนื้อหาในหลักสูตรมีความสมดุลระหว่างความรู้และทักษะทั่วไป กับ

⁶¹ สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, การประชุมประจำปี ๒๕๕๖ ของ สศช. เรื่อง เส้นทางประเทศไทยสู่ประชาคมอาเซียน, พ.ศ. ๒๕๕๖, หน้า ๗-๘.

⁶² AUN Secretariat, ASEAN University Network Quality Assurance, Guide to AUN Actual Quality Assessment at Programme Level (Version No. ๒.๐). (Bangkok : Chulalongkorn University, ๒๐๑๑), p. ๑๐-๔๔.

เนื้อหาในหลักสูตร	ความรู้และทักษะเฉพาะสาขา
	๓.๒ หลักสูตรสะท้อนวิสัยทัศน์และพันธกิจของมหาวิทยาลัย
	๓.๓ การสนับสนุนของแต่ละวิชาในหลักสูตรเพื่อให้บรรลุผลการเรียนรู้ที่ชัดเจน
	๓.๔ หลักสูตรมีองค์ประกอบเชื่อมโยงเป็นทิศทางเดียวกันโดยวิชาและเนื้อหา รายวิชาต่าง ๆ มีการบูรณาการกัน
	๓.๕ หลักสูตรแสดงให้เห็นทั้งความกว้างและความลึกทางวิชาการ
	๓.๖ หลักสูตรประกอบด้วยตั้งแต่รายวิชาพื้นฐาน จนถึงรายวิชาเฉพาะทาง รวมถึงการทำโครงการหรือวิทยานิพนธ์
	๓.๗ หลักสูตรมีความทันสมัย
๔. กลยุทธ์การเรียนการสอน	๔.๑ คณะหรือหน่วยงานมีกลยุทธ์การเรียนการสอนที่ชัดเจน
	๔.๒ กลยุทธ์การเรียนการสอนทำให้นักศึกษาได้ความรู้และสามารถใช้ความรู้ในเชิงวิชาการ
	๔.๓ กลยุทธ์การเรียนการสอนที่ใช้คำนึงถึงผู้เรียนและกระตุ้นการเรียนรู้อย่างมีคุณภาพ
	๔.๔ กลยุทธ์การเรียนการสอนจะช่วยกระตุ้นและอำนวยความสะดวกในการเรียนรู้

ตารางที่ ๒.๑ (ต่อ)

เกณฑ์ประเมิน	ตัวชี้วัดการประเมินมาตรฐานการผลิตบัณฑิต
๕. การประเมินนักศึกษา	๕.๑ การประเมินนักศึกษา ดำเนินการตั้งแต่การรับเข้า การติดตามความก้าวหน้าระหว่างศึกษา และการประเมินเมื่อสำเร็จการศึกษา
	๕.๒ การประเมินดำเนินการโดยอิงจากเกณฑ์
	๕.๓ การประเมินนักศึกษาดำเนินการด้วยวิธีการที่หลากหลาย
	๕.๔ การประเมินนักศึกษาสะท้อนผลการเรียนรู้ที่คาดหวังและเนื้อหาของหลักสูตร
	๕.๕ เกณฑ์ที่ใช้ในการประเมินมีความชัดเจนและเป็นที่ยอมรับ
	๕.๖ วิธีการประเมินต้องครอบคลุมวัตถุประสงค์ของหลักสูตร
	๕.๗ มาตรฐานที่ใช้ในการประเมินมีความชัดเจนและสอดคล้องกัน
๖. คุณภาพบุคลากรสายผู้สอน	๖.๑ บุคลากรมีความสามารถในงานของตนเอง
	๖.๒ มีบุคลากรเพียงพอที่จะทำงานตามกิจกรรมที่กำหนดไว้ในหลักสูตร
	๖.๓ การสรรหาบุคลากรและการเลื่อนตำแหน่งตั้งอยู่บนคุณค่าทางวิชาการ
	๖.๔ บุคลากรทราบและเข้าใจบทบาทและความสัมพันธ์เชิงหน้าที่ระหว่างกัน
	๖.๕ จัดสรรหน้าที่ให้มีความเหมาะสมกับคุณสมบัติ ประสบการณ์และทักษะ
	๖.๖ ระบบจัดการเวลาและระบบจูงใจถูกออกแบบมาสนับสนุนคุณภาพของการเรียนการสอน
	๖.๗ บุคลากรมีความรับผิดชอบอย่างเป็นระบบ
	๖.๘ มีกระบวนการทบทวน ประชุมพิจารณา และปรับการมอบหมายงาน
	๖.๙ มีการวางแผนและปฏิบัติตามแผนในเรื่องการสิ้นสุดการจ้าง การเกษียณอายุงาน
	๖.๑๐ มีระบบประเมินการทำงานที่มีประสิทธิภาพ
๗. คุณภาพบุคลากรสายสนับสนุน	๗.๑ เจ้าหน้าที่ห้องสมุดมีความรู้ความสามารถและมีความพึงพอใจในการให้บริการ
	๗.๒ มีบุคลากรเพียงพอสำหรับงานด้านปฏิบัติการและมีความพึงพอใจในการให้บริการ
	๗.๓ มีบุคลากรเพียงพอสำหรับงานคอมพิวเตอร์และมีความพึงพอใจในการให้บริการ
	๗.๔ มีบุคลากรเพียงพอต่อการให้บริการนักศึกษาและมีความพึงพอใจในการให้บริการ

ตารางที่ ๒.๑ (ต่อ)

เกณฑ์ประเมิน	ตัวชี้วัดการประเมินมาตรฐานการผลิตบัณฑิต
๘. คุณภาพนักศึกษา	๘.๑ มีนโยบายที่เหมาะสมสำหรับการรับนักศึกษาเข้าศึกษาในหลักสูตร
	๘.๒ มีกระบวนการคัดเลือกนักศึกษาเข้าศึกษาในหลักสูตรดำเนินการอย่างเหมาะสม
	๘.๓ ภาระงานในการเรียนของนักศึกษามีความสอดคล้องกับภาระงานในการเรียนที่ระบุไว้ในหลักสูตร
๙. การสนับสนุนและให้คำปรึกษานักศึกษา	๙.๑ มีระบบการตรวจสอบความคืบหน้าของนักศึกษาที่เพียงพอ
	๙.๒ นักศึกษาได้รับการแนะนำทางวิชาการสนับสนุน และพัฒนาเกี่ยวกับสมรรถนะของตนเองอย่างเหมาะสม
	๙.๓ มีการให้คำปรึกษานักศึกษาอย่างเพียงพอ
	๙.๔ นักศึกษามีความพอใจในสภาพแวดล้อมทางกายภาพ และทางสังคม
๑๐. โครงสร้างพื้นฐานและสิ่งอำนวยความสะดวก	๑๐.๑ มีสิ่งอำนวยความสะดวกในการบรรยาย จำนวนห้องเรียน และอุปกรณ์ในห้องเรียนมีความเหมาะสม
	๑๐.๒ ห้องสมุดมีเพียงพอและทันสมัย
	๑๐.๓ ห้องปฏิบัติการมีเพียงพอและทันสมัย
	๑๐.๔ คอมพิวเตอร์มีเพียงพอและทันสมัย
	๑๐.๕ สิ่งแวดล้อมเชิงสุนทรีย์และมาตรฐานความปลอดภัยเป็นไปตามข้อกำหนดในทุกมิติ
๑๑. ระบบประกันคุณภาพของกระบวนการเรียนการสอน	๑๑.๑ การพัฒนาหลักสูตรดำเนินการโดยบุคลากรสายผู้สอนทั้งหมด
	๑๑.๒ การพัฒนาหลักสูตรที่เกี่ยวกับการเรียนการสอน
	๑๑.๓ การพัฒนาหลักสูตรที่เกี่ยวกับการตลาดแรงงาน
	๑๑.๔ หลักสูตรได้รับการประเมินอย่างสม่ำเสมอในช่วงเวลาที่เหมาะสม
	๑๑.๕ มีการประเมินหลักสูตรและรายวิชาอย่างเป็นระบบโดยนักศึกษา
	๑๑.๖ ความคิดเห็นของนักศึกษาที่หลากหลายจะต้องถูกนำมาใช้ในการปรับปรุง
	๑๑.๗ กระบวนการเรียนการสอน แผนการประเมิน รูปแบบการประเมิน และการประเมินตัวเองจะขึ้นอยู่กับประกันคุณภาพและพัฒนาอย่างต่อเนื่อง
๑๒. กิจกรรมการพัฒนาบุคลากร	๑๒.๑ มีการวางแผนที่ชัดเจนเกี่ยวกับความต้องการในการฝึกอบรมและการพัฒนาบุคลากรทั้งในด้านวิชาการและการสนับสนุน
	๑๒.๒ กิจกรรมการฝึกอบรมและการพัฒนาพนักงานทั้งในด้านวิชาการและการสนับสนุนที่เพียงพอที่จะตอบสนองความต้องการที่ระบุไว้

ตารางที่ ๒.๑ (ต่อ)

เกณฑ์ประเมิน	ตัวชี้วัดการประเมินมาตรฐานการผลิตบัณฑิต
๑๓. ความคิดเห็นของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย	๑๓.๑ มีการสำรวจความคิดเห็นจากผู้บัณฑิตต่ออย่างเป็นระบบและพอเพียง
	๑๓.๒ มีสำรวจความคิดเห็นจากนักศึกษาและศิษย์เก่าอย่างพอเพียง
	๑๓.๓ มีสำรวจความคิดเห็นจากพนักงาน/บุคลากร
๑๔. ผลผลิต	๑๔.๑ อัตราการสำเร็จการศึกษาและการลาออกกลางคันเป็นระดับที่น่าพอใจและยอมรับได้
	๑๔.๒ ค่าเฉลี่ยเวลาของผู้สำเร็จการศึกษาเป็นที่น่าพอใจ
	๑๔.๓ การจ้างงานของผู้สำเร็จการศึกษาเป็นที่น่าพอใจ
	๑๔.๔ ระดับของกิจกรรมการวิจัยโดยนักวิชาการ เจ้าหน้าที่และนักศึกษาเป็นที่น่าพอใจ
๑๕. ความพึงพอใจของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย	๑๕.๑ ความคิดเห็นจากผู้มีส่วนได้เสียเป็นที่น่าพอใจ

๒.๔.๓ แนวคิดด้านความเป็นนานาชาติของสถาบันอุดมศึกษา

ไนท์ เจ (Knight, J.) ได้เขียนบทความเกี่ยวกับความเป็นนานาชาติ : องค์ประกอบและประเด็นพิจารณาความเป็นนานาชาติ ไว้ว่า ความเป็นนานาชาติเป็นประเด็นที่สำคัญมากขึ้นในปัจจุบัน โดยเฉพาะการศึกษาในระดับอุดมศึกษาทั่วโลก จุดมุ่งหมายและความหมายของความเป็นนานาชาติมีความแตกต่างกันไปในแต่ละสถาบัน แต่โดยพื้นฐานแล้วจะมีความเกี่ยวข้องกับเรื่องของกิจกรรม นโยบาย และการบริการต่าง ๆ ที่บูรณาการมิติทางความเป็นนานาชาติและวัฒนธรรมนานาชาติเข้ากับหน้าที่การสอน การวิจัย และบริการของสถาบันการศึกษา โดยมีประเด็นข้อเสนอแนะด้านการสร้างความ เป็นนานาชาติต่อสถาบันการอุดมศึกษาในประเด็นต่อไปนี้เป็น ให้ความเป็นนานาชาติซึ่งเป็นเป้าหมายของสถาบันไว้ในประกาศพันธกิจของมหาวิทยาลัย การจัดทำโครงการที่แสดงถึงหลักประกันว่ามหาวิทยาลัยจะมีกระบวนการแบบนานาชาติ การจัดทำนโยบายด้านร้อยละของนักศึกษาต่างชาติ การทบทวนแหล่งเรียนรู้ประกอบด้วยทรัพยากรห้องสมุดเพื่อรองรับการวิจัยนานาชาติ การจัดตั้งรางวัลหรือการสนับสนุนผลงานระดับนานาชาติ การจัดทำโครงการให้นักศึกษาต่างชาติสามารถศึกษาเรียนรู้วัฒนธรรมนานาชาติอย่างแท้จริง การจัดทำกระบวนการและแนวทางให้นักศึกษาชาวแคนาดามีประสบการณ์ทางการศึกษานานาชาติ และการทบทวนศักยภาพการวิจัยและการสร้างแนวทางการทำวิจัยที่มีประเด็นภายนอกประเทศแคนาดาให้แก่นักศึกษาให้เป็นส่วนหนึ่งของหลักสูตร ความเป็นนานาชาติ จึงหมายถึง บรรดาสิ่งทั้งหลายที่แตกต่างกันซึ่งมีต่อกลุ่มคนที่แตกต่างกัน ปัจจุบันมีความสนใจและมีการใช้คำว่าความเป็นนานาชาติกันอย่างทั่วถึงทำให้ความเป็นนานาชาติมีความหมายที่หลากหลายตามทัศนคติของแต่ละกลุ่ม คำว่าความเป็นนานาชาติในบริบทของการอุดมศึกษามักจะถูกใช้ร่วมกับคำว่าโลกาภิวัตน์รวมถึงการใช้กับการศึกษาระหว่างวัฒนธรรมหรือวัฒนธรรมที่หลากหลาย

นอกจากนี้ ยังพบว่า มีแนวคิดพื้นฐานที่แตกต่างกัน ๔ แนวคิดต่อการอธิบายความคิดรวบยอดของคำว่าความเป็นนานาชาติ ดังนี้

๑. แนวคิดเชิงกระบวนการ (Process Approach) มีลักษณะว่า ความเป็นนานาชาติแสดงให้เห็นทางด้านกระบวนการที่บูรณาการมิติหรือมุมมองทางนานาชาติและวัฒนธรรมระหว่างชาติที่มีต่อการทำหน้าที่หลักของสถาบัน มีคำที่บ่งแสดง เช่น ซึมซับ (Infuse) บูรณาการ (Integrate) แพร่กระจาย (Permeate) รวมมือ (Incorporate) เป็นต้น แนวคิดนี้ประกอบด้วย กิจกรรม นโยบาย และระเบียบปฏิบัติ

๒. แนวคิดเชิงกิจกรรม (Activity Approach) มีลักษณะว่า ความเป็นนานาชาติก็คือกิจกรรมต่าง ๆ เช่น หลักสูตร การแลกเปลี่ยนอาจารย์การแลกเปลี่ยนนักศึกษา และความร่วมมือทางกลไกต่าง ๆ

๓. แนวคิดเชิงความสามารถ (Competency Approach) มีลักษณะว่า ความเป็นนานาชาติคือการพัฒนาประสบการณ์ เจตคติ และความรู้ใหม่ ๆ ให้กับนักศึกษาและบุคลากรของมหาวิทยาลัย ซึ่งมีจุดเน้นอยู่ที่มิติทางมนุษย์มิใช่กิจกรรมทางวิชาการหรือประเด็นทางองค์กร

๔. แนวคิดเชิงองค์กร (Organizational Approach) มีลักษณะว่า ความเป็นนานาชาติคือการพัฒนาลักษณะเฉพาะหรือวัฒนธรรมในมหาวิทยาลัยซึ่งแสดงคุณค่าหรือสนับสนุนมุมมองด้านวัฒนธรรมข้ามชาติและระหว่างชาติ ซึ่งมีลักษณะคล้ายกับแนวคิดเชิงกระบวนการ และด้านองค์ประกอบของความเป็นนานาชาติซึ่งเป็นส่วนที่สำคัญในการแสดงถึงความเป็นนานาชาติ ข้อเสนอของนักวิจัยทั้งหลายเกี่ยวกับองค์ประกอบที่สำคัญของความเป็นนานาชาติซึ่งแสดงในประเด็นโครงการและการบริการเชิงวิชาการ และปัจจัยแห่งองค์กร ดังปรากฏในตารางที่สรุปองค์ประกอบความเป็นนานาชาติของไนท์ เจ (Knight, J. ๑๙๙๔ : ๔-๖) ต่อไปนี้⁶³

ตารางที่ ๒.๒ ข้อเสนอของนักวิจัยจำแนกตามองค์ประกอบความเป็นนานาชาติตามข้อค้นพบของไนท์ เจ

ผู้วิจัย	โครงการและการบริการเชิงวิชาการ	ปัจจัยแห่งองค์กร
ฮาราไร (Harari. ๑๙๘๙ : ๒๐๑ ; อ้างถึงไนท์ เจ (Knight, J.). ๑๙๙๔ : ๔)	-การพัฒนาหลักสูตร -การแลกเปลี่ยนระหว่างชาติ -ความเป็นหุ้นส่วนภายนอก	-การสร้างลักษณะเฉพาะระหว่างชาติในมหาวิทยาลัย -การวางแผนแบบบูรณาการและกลยุทธ์ -การมอบหมายจากผู้นำระดับสูง -การสนับสนุนจากภายในและความร่วมมือจากภายนอก

⁶³ Knight, J., **Internationalization: Elements and Checkpoints**, (Online Canadian Bureau for International Education, ๑๙๙๔), p. ๑-๖, <quic.queensu.ca/resources/training/files/CBIE_Internationalization_Elements_and_Checkpoints.pdf>

ตารางที่ ๒.๒ (ต่อ)

ผู้วิจัย	โครงการและการบริการเชิงวิชาการ	ปัจจัยแห่งองค์กร
<p>อดาส (Audas. ๑๙๙๑ : ๑๑๖ ; อ้างถึงใน ไนท์ เจ (Knight, J.). ๑๙๙๔ : ๔)</p>	<p>-บูรณาการบริบททางนานาชาติและวัฒนธรรมนานาชาติ</p>	<p>-นโยบายลายลักษณ์อักษรในระดับส่วนกลางและส่วนภูมิภาค -ทบทวนระบบและการวางแผนระยะยาว -มีสำนักงานนานาชาติพร้อมกับเจ้าหน้าที่บริหาร -มีช่องทางการสื่อสารที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ</p>
<p>ไอเนอร์ เอ็ด ออล (Aigner et al. ๑๙๙๒ : ๙๘ ; อ้างถึงใน ไนท์ เจ (Knight, J.). ๑๙๙๔ : ๔)</p>	<p>-หลักสูตร -ภาษาต่างประเทศ -การฝึกงานแลกเปลี่ยนระหว่างชาติ -นักศึกษาและคณาจารย์ต่างชาติ -ความร่วมมือทางเทคนิคและการพัฒนาระหว่างชาติ -การบริการสาธารณะ</p>	<p>-ภาวะผู้นำจากการบริหาร -การพัฒนาและความเกี่ยวข้องกับคณาจารย์ -ระเบียบวาระที่กว้างกับจุดมุ่งหมายเฉพาะ -เครือข่าย -การบริการและรวมศูนย์</p>
<p>นอร์ฟลีต และ วิลคอกซ์ (Norfleet and Wilcox. ๑๙๙๒ : ๑๐๘ ; อ้างถึงใน ไนท์ เจ (Knight, J.). ๑๙๙๔ : ๕)</p>	<p>-การรับเข้านักศึกษาต่างชาติ -การสร้างพันธมิตรระหว่างกับโลก -การทำให้หลักสูตรมีความเป็นนานาชาติ -การศึกษาในต่างประเทศและการแลกเปลี่ยนคณาจารย์ -ความเกี่ยวข้องกับประชาคม</p>	<p>-การประกาศแนวปฏิบัติของสถาบัน</p>
<p>สกอตต์ (Scott. ๑๙๙๒ : ๑๓๖ ; อ้างถึงใน ไนท์ เจ (Knight, J.). ๑๙๙๔ : ๕)</p>	<p>-การบูรณาการผ่านหลักสูตร -กิจกรรมหลักสูตรและกิจกรรมเสริมหลักสูตร -การสอน การฝึก และการวิจัยเกี่ยวกับนักศึกษา -การเป็นหุ้นส่วนภายนอก -การเชื่อมโยงประเด็นนานาชาติและวัฒนธรรมที่หลากหลาย</p>	<p>-การประกาศพันธกิจ -การทบทวนประจำปี -แผนงานระยะยาว -การระดมทุน -การยกย่องและให้รางวัลแก่คณาจารย์ -การสนับสนุนอาวุโสและคณะกรรมการบริหาร -กองทุนเพื่อการพัฒนาอาจารย์และหลักสูตร -เป้าหมายและวัตถุประสงค์ประจำปี</p>

ตารางที่ ๒.๒ (ต่อ)

ผู้วิจัย	โครงการและการบริการเชิงวิชาการ	ปัจจัยแห่งองค์กร
<p>ฟรานซิส (Francis. ๑๙๙๓ : ๑๐๑ ; อ้างถึงใน ไนท์ เจ (Knight, J.). ๑๙๙๔ : ๕)</p>	<ul style="list-style-type: none"> -หลักสูตร -การพัฒนาคณาจารย์และเจ้าหน้าที่ -โปรแกรมศึกษานานาชาติ -การศึกษา/การทำงานในต่างประเทศและการแลกเปลี่ยน -โครงการนานาชาติ -การเชื่อมโยงระหว่างสถาบัน -การเชื่อมโยงกับประชาคม 	<ul style="list-style-type: none"> -ภาวะผู้นำจากการบริหารระดับสูง -การให้ระดับความสำคัญต่อการดำเนินงานนานาชาติ -การดำเนินการไปสู่เป้าหมาย -พันธกรณีระยะยาว -การสนับสนุนการประชาสัมพันธ์ -การเข้าถึงแหล่งทรัพยากร -ความเกี่ยวข้องกับผู้คณาจารย์ -การวางแผนและการประเมินยุทธศาสตร์
<p>ไนท์ เจ (Knight. ๑๙๙๔ : ๖)</p>	<ul style="list-style-type: none"> -งานนักศึกษา / การศึกษาโปรแกรมในต่างประเทศ -การเปลี่ยนแปลงหลักสูตร -นักศึกษาและคณาจารย์ต่างประเทศ -การแลกเปลี่ยนคณาจารย์เจ้าหน้าที่และโปรแกรมที่ยืดหยุ่น -โครงการพัฒนาระหว่างประเทศ -การวิจัยร่วม -การเชื่อมโยงระหว่างสถาบันต่างประเทศ -ภาษาต่างประเทศ -ภูมิภาคศึกษา -หุ้นส่วนประชาคม -การฝึกฝนด้านวัฒนธรรมข้ามชาติ -กิจกรรมเสริมหลักสูตรและการบริการสถาบัน 	<ul style="list-style-type: none"> -การปฏิบัติและสนับสนุนผู้บริหารระดับสูงและคณะกรรมการบริหาร -การสนับสนุนและความเกี่ยวข้องของกลุ่มคณาจารย์และเจ้าหน้าที่ -สำนักงานนานาชาติที่มีบุคลากรผู้มากด้วยประสบการณ์ -กองทุนสนับสนุนทั้งภายในและภายนอก -นโยบายกระตุ้นและสนับสนุนการริเริ่มภายในกรอบนโยบายสถาบัน -แรงจูงใจและรางวัลสำหรับนักศึกษาเจ้าหน้าที่ และคณาจารย์ -การสื่อสารและกลไกการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสาร

ฟิลลิป จี เอ และ ไนท์ เจ เจ (Philip. G.A. and Knight, J.) ได้กล่าวถึง โลกาภิวัตน์และความเป็นนานาชาติของสถาบันอุดมศึกษาไว้ในบทความเรื่อง “ความเป็นนานาชาติของอุดมศึกษา: แรงขับเคลื่อนและความจริง” ว่า โลกาภิวัตน์และความเป็นนานาชาติมีความเกี่ยวเนื่องกันแต่ก็มีใช้สิ่งเดียวกัน โลกาภิวัตน์เกี่ยวข้องกับบริบทแนวโน้มทางเศรษฐกิจและวิชาการซึ่งส่วนหนึ่งของความเป็นจริงในศตวรรษที่ยี่สิบเอ็ด ส่วนความเป็นนานาชาติรวมถึงด้านนโยบายและแนวปฏิบัติที่ดำเนินการโดยระบบและสถาบันทางวิชาการและแม้กระทั่งโดยปัจเจกบุคคลในการแก้ปัญหาโดยบริบททางวิชาการของโลก แรงขับเคลื่อนเพื่อความเป็นนานาชาติรวมถึงความก้าวหน้าทางการค้า ความจำเป็นด้านความรู้และภาษา การส่งเสริมหลักสูตรที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับนานาชาติและด้านอื่น ๆ มีการริเริ่มที่สำคัญ เช่น วิทยาเขตที่เป็นสาขาการศึกษา การจัดการความร่วมมือข้ามชาติ หลักสูตรสำหรับนักศึกษาต่างชาติ การสร้างหลักสูตรและปริญญาที่เป็นภาษาอังกฤษ และประเด็นอื่น ๆ ได้มีการจัดเตรียมการเพื่อเป็นส่วนหนึ่งของความเป็นนานาชาติ ความพยายามที่จะแนะนำสถาบันนานาชาติและให้การรับรองคุณภาพก็เป็นอีกส่วนหนึ่งในบริบทของการอุดมศึกษานานาชาติ⁶⁴

เอ็กเนอร์ เจ เอส, เนลสัน พี, และ สติมפל เจ อาร์ (Aigner, J.S., Nelson, P. & Stimpfl, J.R. ๑๙๙๒ : ๒๐.) ได้กล่าวถึงเหตุผลที่ทำให้มหาวิทยาลัยจำเป็นต้องพัฒนาไปสู่ความเป็นนานาชาติ ว่ามีเหตุผลหลัก ๆ ๓ ประการที่ทำให้การอุดมศึกษาต้องขับเคลื่อนเพื่อความเป็นนานาชาติ ได้แก่ ๑) ผลประโยชน์ในด้านความปลอดภัยระหว่างชาติ ๒) การรักษาศักยภาพการแข่งขันทางธุรกิจ และ ๓) การสร้างความเข้าใจข้ามชาติต่อเพื่อนมนุษย์⁶⁵

สก๊อต พี เอ็ด (Scott, P (Ed) ได้ชี้ถึงความจำเป็นต่อการศึกษาในโลกาภิวัตน์ ว่ามี ๗ ประการ ได้แก่ ๑) การแข่งขันทางธุรกิจ ๒) การพึ่งพาต่อกันทางด้านสิ่งแวดล้อม ๓) การเพิ่มขึ้นของกลุ่มชาติพันธุ์และความแตกต่างทางศาสนา ๔) การดำเนินงานทำในบริษัทต่างชาติ ๕) อิทธิพลของการค้าระหว่างชาติ ๖) การจัดการศึกษาของกลุ่มชาติพันธุ์ต่างชาติ ๗) ความปลอดภัยของชาติโดยอาศัยความสัมพันธ์ระหว่างชาติ⁶⁶

ควีง จา (Qiang, Zha.) ได้เขียนบทความวิจัยเรื่อง “ความเป็นนานาชาติของการอุดมศึกษา : กรอบความคิดรวบยอด” โดยกล่าวถึงประเด็นการนิยามความหมายของความเป็นนานาชาติไว้ สรุปใจความได้ว่า ความเป็นนานาชาติของการอุดมศึกษาเป็นแนวทางหนึ่งในหลาย ๆ แนวทางที่แต่ละประเทศได้ตอบสนองต่อผลกระทบจากความเปลี่ยนแปลงของโลกาภิวัตน์ แต่ในขณะเดียวกันก็ยังไม่ทิ้งความเป็นอัตลักษณ์ของแต่ละประเทศเสียทีเดียว ในขณะที่มีการให้ความหมายของคำว่าความเป็นนานาชาติอย่างหลากหลายแนวคิด สิ่งที่แสดงความเป็นนานาชาติชัดเจนส่วนหนึ่งคือแนวคิดความเป็นชาติและเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรม สิ่งเหล่านี้ช่วยสร้างแรงตอบสนองต่อความสัมพันธ์กับประเทศอื่น ๆ ดังนั้นความเป็นเอกลักษณ์แห่งชาติและวัฒนธรรมเป็นคำหลักสำคัญที่มีต่อความเป็นนานาชาติในการ

⁶⁴ Philip, G.A. & Knight, J., *The Internationalization of Higher Education: Motivations and Realities*, Journal of Studies in International Education, <<http://jsi.sagepub.com/>>, (๒๐๐๗),

p. ๑.

⁶⁵ Aigner, J.S., Nelson, P. & Stimpfl, J.R., *Internationalizing the University: making it work*, (Springfield : CBIS Federal, ๑๙๙๒), p. ๒๐.

⁶⁶ Scott, P. (Ed.), *The Globalization of Higher Education*, (Buckingham : The Society for Research into Higher Education & Open University Press, ๑๙๙๘), p. ๔๒.

อุดมศึกษาซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ ไนท์ เจ (Knight, ๑๙๙๓) ในประเด็นความหมายของความ เป็นนานาชาติในการอุดมศึกษาว่าเป็นกระบวนการบูรณาการมิติความเป็นระหว่างชาติและวัฒนธรรม ระหว่างชาติไปสู่การทำหน้าที่เกี่ยวกับการสอน การวิจัย และการบริการวิชาการของสถาบันการศึกษา ซึ่งเป็นหน้าที่หลักของความเป็นมหาวิทยาลัย และได้กล่าวถึงประเด็นกลยุทธ์แห่งความเป็นนานาชาติ (๒๐๐๓ : ๒๕๗-๒๕๙) สรุปได้ว่า องค์ประกอบสำคัญที่แสดงถึงความเป็นนานาชาติในการอุดมศึกษา ที่ประสบความสำเร็จและยั่งยืนจะต้องประกอบด้วยองค์ประกอบด้านวัฒนธรรม นโยบาย การวางแผน และกระบวนการแห่งองค์การของสถาบัน ส่วนประกอบที่สำคัญที่แสดงถึงความเป็นนานาชาติสามารถ สรุปได้ ดังแสดงในตารางที่ต่อไป⁶⁷

ตารางที่ ๒.๓ สรุปองค์ประกอบด้านองค์การที่แสดงถึงความเป็นนานาชาติ

การบริหาร	-ผู้บริหารระดับสูงแสดงออกถึงพันธกิจความเป็นนานาชาติ
	-คณาจารย์และเจ้าหน้าที่ที่มีความกระตือรือร้นในการมีส่วนร่วม
	-การกล่าวให้เหตุผลและเป้าหมายเพื่อความเป็นนานาชาติ
	-การคำนึงถึงมิติแห่งนานาชาติในแถลงการณ์พันธกิจและเอกสารนโยบายอื่น ๆ
การดำเนินการ	-การบูรณาการเข้าไปสู่สถาบันอย่างกว้างขวางในด้านต่าง ๆ เช่น การวางแผนขององค์กร การจัดสรรงบประมาณ การสร้างระบบตรวจสอบที่มีคุณภาพ
	-ความสมดุลในด้านการจัดโครงสร้างองค์กร
	-ระบบการสื่อสารทั้งที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการเพื่อการสอดประสานและความร่วมมือ
	-ความสมดุลระหว่างการรวมอำนาจและการกระจายอำนาจ รวมถึงการจัดการด้านความเป็นนานาชาติ
	-การสนับสนุนด้านการงบประมาณอย่างเพียงพอและระบบการจัดสรรทรัพยากร
การสนับสนุน และการบริการ	การสนับสนุนจากหน่วยบริการอย่างทั่วถึง เช่น หอพักนักศึกษา สำนักทะเบียน การให้คำปรึกษา และการระดมทุน ฯ เป็นต้น

ตารางที่ ๒.๔ สรุปองค์ประกอบด้านวิชาการหรือด้านโปรแกรมวิชาที่แสดงถึงความเป็นนานาชาติ

⁶⁷ Qiang, Zha., Internationalization of Higher Education : towards a Conceptual Framework, Policy Futures in Education, ๑(๒) : ๒๔๙-๒๕๒. <http://federation.edu.au/_data/assets/pdf_file/๐๐๑๒/๒๒๑๒๕๐/๔-Mod๒_Qiang.pdf>, ๒๐๐๓, p. ๒๔๙-๒๕๒.

โปรแกรมเชิง วิชาการ	-โครงการแลกเปลี่ยนนักศึกษา
	-การเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ
	-หลักสูตรมีค่านิยมนานาชาติ
	-มีการศึกษาเฉพาะเรื่อง
	-มีการทำงานหรือการศึกษาต่างประเทศ
	-มีนักศึกษาต่างประเทศ
	-มีกระบวนการสอนและกระบวนการเรียน
	-มีหลักสูตรร่วมและหลักสูตรสมทบ
	-มีการฝึกอบรมวัฒนธรรมข้ามชาติ
	-มีโครงการสนับสนุนและกระตุ้นคณาจารย์และเจ้าหน้าที่
	-มีการเชิญอาจารย์และนักวิชาการจากต่างประเทศ
	-มีการเชื่อมโยงระหว่างโปรแกรมวิชาการและการวิจัย ความช่วยเหลือด้านการฝึกอบรม และการพัฒนา
การวิจัยและ ความร่วมมือเชิง วิชาการ	-ความเป็นศูนย์กลางการวิจัย
	-โครงการความร่วมมือการวิจัย
	-การประชุมและการสัมมนานานาชาติ
	-บทความและผลงานวิชาการที่ได้รับการตีพิมพ์
	-ข้อตกลงการวิจัยนานาชาติ
	-โครงการแลกเปลี่ยนนักวิจัยและนักศึกษา
	-มีความเป็นแนวร่วมการวิจัยนานาชาติทั้งในด้านวิชาการและด้านอื่น ๆ
	-มีความเชื่อมโยงระหว่างการวิจัย หลักสูตรและการสอน
กิจกรรมเสริม หลักสูตร	-มีชมรมและสมาคมนักศึกษา
	-มีกิจกรรมระดับนานาชาติและวัฒนธรรมระหว่างชาติ
	-มีการประสานงานกับกลุ่มวัฒนธรรมชุมชนต่าง ๆ
	-การจัดตั้งกลุ่มผู้เชี่ยวชาญและโครงการตามความต้องการของนักศึกษา
	-มีโครงการพัฒนาศิษย์เก่า
	-มีระบบสนับสนุนทางสังคม วัฒนธรรม และวิชาการ

ตารางที่ ๒.๔ (ต่อ)

ความสัมพันธ์ และการบริการ ให้แก่กลุ่มคน ภายนอก	-ความเป็นหุ้นส่วนและการมีโครงการที่มีชุมชนเป็นฐานกับกลุ่มอิสระหรือ บริษัทเอกชนต่าง ๆ
	-โครงการช่วยเหลือพัฒนาระหว่างชาติ
	-มีสัญญาการฝึกศึกษางานในต่างประเทศ
	-มีการเชื่อมโยงระหว่างโครงการพัฒนาและกิจกรรมการฝึกอบรมด้านการสอน และการวิจัย
	-มีการให้บริการชุมชนและแผนงานวัฒนธรรมต่างชาติ
	-มีศูนย์การเรียนรู้ในต่างประเทศและการศึกษาทางไกล
	-การมีส่วนร่วมในเครือข่ายข้ามชาติ
	-มีสาขาศิษย์เก่าในต่างประเทศ

ธเนศ จิตสุทธิภากร (อ้างถึงใน วรภรณ์ คล้ายประยงค์) ได้กล่าวถึงองค์ประกอบหลักสูตรนานาชาติเพื่อการบริหารจัดการ ไว้ว่า การบริหารจัดการหลักสูตรนานาชาติควรพิจารณาความสำคัญขององค์ประกอบหลักสูตรนานาชาติในรายละเอียดด้านต่าง ๆ เพื่อการวางแผนกลยุทธ์ในการบริหารได้ตรงเป้าหมายมากที่สุด โดยพิจารณาองค์ประกอบหลักสูตรนานาชาติ ๖ องค์ประกอบหลัก ดังนี้ ๑) การบริหารจัดการ (Management) ต้องมีการบริหารจัดการที่มีลักษณะเฉพาะตัวเพื่อความคล่องตัวในการบริหารจัดการทั้งด้านบุคลากรและการเงิน และการประกันคุณภาพหลักสูตรเนื่องจากต้องมีการปรับปรุงหลักสูตรและกิจกรรมตลอดเวลาเพื่อความทันสมัยของหลักสูตรและกิจกรรม ๒) หลักสูตร (Curriculum) ต้องมีจุดมุ่งหมายของหลักสูตรที่มุ่งเน้นความเป็นนานาชาติ ได้รับการยอมรับจากสถาบันต่างประเทศ มีการเทียบโอนหน่วยกิต ใช้ภาษาสากลในการเรียนการสอน ๓) นักศึกษา (Student) ต้องมีความหลากหลายของนักศึกษาที่มีนักศึกษานานาชาติเข้ามาเรียนในโปรแกรมและรวมไปถึงความสามารถใช้ภาษาต่าง ๆ ของนักศึกษา ๔) ผู้สอน (Teacher) ต้องมีความหลากหลายของอาจารย์ที่มาจากหลายประเทศ มีอาจารย์ที่มีคุณภาพมีความสามารถในการสอน มีผลงานทางวิชาการและงานวิจัยให้เกิดความรู้ใหม่ ๆ เกิดขึ้น ๕) กิจกรรมนานาชาติ (Activity) มีกิจกรรมที่ช่วยเสริมสร้างประสบการณ์ทางวิชาการและวัฒนธรรมให้แก่ผู้เรียน และรวมไปถึงผู้สอน ๖) ทรัพยากร (Resource) ต้องมีทรัพยากรที่เอื้ออำนวยต่อความสะดวกให้แก่ผู้เรียนในการค้นคว้าข้อมูลทางด้านวิชาการ⁶⁸

กุลธิดา สิงห์สี ได้กล่าวถึงการปรับปรุงหลักสูตรการเรียนการสอนของมหาวิทยาลัยเพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลงการเข้าสู่ประชาคมอาเซียนในอนาคต ไว้ว่า เมื่อภาษาอังกฤษเป็นภาษาของการทำงานในอาเซียน ดังนั้น มหาวิทยาลัยต้องปรับปรุงหลักสูตรให้เป็นภาษาอังกฤษโดยเฉพาะหลักสูตรในกลุ่มสาขาวิชาชีพต้องเสริมสร้างเนื้อหาและความเข้าใจให้นักศึกษาของไทยในการตระหนัก

⁶⁸ วรภรณ์ คล้ายประยงค์, การบริหารจัดการหลักสูตรนานาชาติของสถาบันการศึกษาระดับอุดมศึกษาในประเทศไทย, วารสารปัญญาวิวัฒน์ = Panyapiwat Journal, ปีที่ ๕ ฉบับที่ ๑ (กรกฎาคม-ธันวาคม ๒๕๕๖): หน้า ๑๘๙.

ถึงการเป็นประชาคมอาเซียนไม่ว่าจะเป็นภาษา วัฒนธรรม การเมือง การปกครอง เศรษฐกิจ การศึกษา ตลอดจนพฤติกรรมผู้บริโภค รวมทั้งรสนิยมความต้องการบริโภคสินค้า โดยสาขาวิชาที่ นักศึกษาต่างชาติสนใจเข้ามาเรียนในไทยพบว่าอันดับ ๑ ได้แก่ สาขาบริหารธุรกิจ รองลงมาได้แก่ สาขาภาษาไทย สาขาภาษาอังกฤษ สาขาธุรกิจระหว่างประเทศ สาขาภาษาไทยเพื่อการสื่อสาร⁶⁹

โชติมาพร ไชยสิทธิ์ ได้กล่าวถึง รูปแบบการจัดการเรียนการสอนในศตวรรษที่ ๒๑ ไว้ว่า การจัดการเรียนการสอนในศตวรรษที่ ๒๑ จำเป็นต้องสร้างระบบส่งเสริมให้นักเรียนได้รอบรู้ทักษะการเรียนรู้ที่สำคัญไว้ ๕ ระบบ ได้แก่ ๑) มาตรฐานในศตวรรษที่ ๒๑ ประกอบด้วย การเน้นทักษะความรู้และความเชี่ยวชาญที่เกิดกับผู้เรียน สร้างความรู้ความเข้าใจในการเรียนในเชิงสหวิทยาการระหว่างวิชาหลักที่เป็นจุดเน้น มุ่งเน้นการสร้างความรู้และเข้าใจในเชิงลึกมากกว่าการสร้างความรู้แบบผิวดินยกระดับความสามารถผู้เรียนด้วยการให้ข้อมูลที่เป็นจริง การใช้สื่อหรือเครื่องมือที่มีคุณภาพจากการเรียนรู้ในสถานศึกษา การทำงานและในการดำรงชีวิตประจำวัน ผู้เรียนได้เรียนรู้อย่างมีความหมาย และสามารถแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นได้ ใช้หลักการวัดผลประเมินผลที่มีคุณภาพระดับสูง ๒) การประเมินทักษะในศตวรรษที่ ๒๑ ประกอบด้วย การสร้างความสมดุลในการประเมินผลเชิงคุณภาพ โดยใช้แบบทดสอบมาตรฐานสำหรับการทดสอบย่อยและทดสอบรวมสำหรับการประเมินในชั้นเรียน เน้นการนำประโยชน์ของผลสะท้อนจากการปฏิบัติของผู้เรียนมาปรับปรุงแก้ไขงาน ใช้เทคโนโลยีเพื่อยกระดับการทดสอบวัดและประเมินผลให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด สร้างและพัฒนาระบบแฟ้มสะสมงานของผู้เรียนให้เป็นมาตรฐานและมีคุณภาพ ๓) หลักสูตรและการสอนในศตวรรษที่ ๒๑ ประกอบด้วย การสอนให้เกิดทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ ๒๑ มุ่งเน้นเชิงสหวิทยาการของวิชาแกนหลัก สร้างโอกาสที่จะประยุกต์ทักษะเชิงบูรณาการข้ามสาระเนื้อหา และสร้างระบบการเรียนรู้ที่เน้นสมรรถนะเป็นฐาน (Competency-based) สร้างนวัตกรรมและวิธีการเรียนรู้ในเชิงบูรณาการที่มีเทคโนโลยีเป็นตัวเกื้อหนุนการเรียนรู้แบบสืบค้น และวิธีการเรียนจากการใช้ปัญหาเป็นฐาน (Problem-based Learning) เพื่อการสร้างทักษะขั้นสูงทางการคิด ๔) การพัฒนาทางวิชาชีพในศตวรรษที่ ๒๑ ประกอบด้วย การมีจุดมุ่งหมายสำคัญเพื่อการสร้างครูให้เป็นผู้มีทักษะความรู้ความสามารถในเชิงบูรณาการการใช้เครื่องมือและการกำหนดยุทธศาสตร์สู่การปฏิบัติในชั้นเรียน และสร้างให้ครูมีความสามารถในการวิเคราะห์และกำหนดกิจกรรมการเรียนรู้ได้เหมาะสม ๕) สภาพแวดล้อมทางการเรียนรู้ในศตวรรษที่ ๒๑ ประกอบด้วย การสร้างสรรค์แนวปฏิบัติทางการเรียน การรับการสนับสนุนจากบุคลากรและสภาพแวดล้อมทางกายภาพที่เกื้อหนุนเพื่อช่วยให้การเรียนการสอนบรรลุผลสนับสนุนทางวิชาชีพแก่ชุมชนทั้งในด้านการให้การศึกษา การมีส่วนร่วม การแบ่งปันสิ่งปฏิบัติที่เป็นเลิศระหว่างกันรวมทั้งการบูรณาการหลอมรวมทักษะหลากหลายสู่การปฏิบัติในชั้นเรียน สร้างผู้เรียนให้เกิดการเรียนรู้จากสิ่งที่ปฏิบัติจริงตามบริบทโดยเฉพาะการเรียนแบบโครงงาน สร้างโอกาสในการเข้าถึงสื่อเทคโนโลยี เครื่องมือหรือแหล่งการเรียนรู้ที่มีคุณภาพ นำไปสู่การพัฒนาและขยายผลสู่ชุมชนทั้งในรูปแบบการเรียนการเผชิญหน้าหรือระบบออนไลน์⁷⁰

⁶⁹ กุลธิดา สิงห์สี, *อุดมศึกษาไทยในอาเซียน รูปแบบ แนวโน้ม และทิศทางการปรับตัวในอนาคต*, วารสาร มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง, ปีที่ ๒ ฉบับที่ ๒ (ตุลาคม ๒๕๕๖-มีนาคม ๒๕๕๗): หน้า ๑๙-๒๐.

⁷⁰ โชติมาพร ไชยสิทธิ์, *ทักษะแห่งศตวรรษที่ ๒๑ : สอนอย่างไรให้เกิดผลกับผู้เรียน, บทความทักษะแห่งศตวรรษที่ ๒๑ นิตยสารปริญาเอก สาขาหลักสูตรและการสอน รุ่นที่ ๕, มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, หน้า ๒๒-๒๓.*

อำนวยการ ทะพิงค์แก ได้กล่าวถึงความเป็นนานาชาติของสถาบันอุดมศึกษา สรุปความได้ว่า กระแสการเตรียมตัวของสังคมและของประเทศต่างๆ เพื่อเข้าสู่ประชาคมอาเซียน ในปี ๒๕๕๘ กำลังได้รับการขับเคลื่อนจากหน่วยงานต่าง ๆ มีการจัดสัมมนา และวางกิจกรรมเป็นรูปธรรม เพื่อรองรับ การเปลี่ยนแปลงที่จะเกิดขึ้น สภามหาวิทยาลัยพายัพได้ตระหนักในเรื่องนี้ และได้กำหนดนโยบายด้าน ความเป็นนานาชาติ เพื่อสร้างความพร้อมในการเข้าสู่ประชาคมอาเซียนของมหาวิทยาลัยพายัพ ดังกล่าว เมื่อกล่าวถึงความเป็นนานาชาติ (Internationalization) มหาวิทยาลัยอาจจัดเตรียมความ พร้อมในการก้าวสู่ความเป็นนานาชาติของมหาวิทยาลัยได้หลายวิธี เช่น การเตรียมความพร้อมของ นักศึกษาที่จะเป็นพลเมืองโลก (Global citizens) การมีหลักสูตรที่ได้มาตรฐานและเป็นที่ยอมรับใน ระดับสากล การสร้างชื่อเสียงของมหาวิทยาลัยให้เป็นที่ยอมรับในระดับนานาชาติ การเปิดโอกาส รวมทั้งการให้ความร่วมมือกับสถาบันต่างๆ จากต่างประเทศในด้านการเรียนการสอนและการทำวิจัย ในด้านการให้บริการแก่นักศึกษาต่างชาติ มหาวิทยาลัยควรจัดกิจกรรมเสริมสร้างความสัมพันธ์ระหว่าง นักศึกษาต่างชาติกับนักศึกษาไทย มีกิจกรรมพัฒนาทักษะการใช้ชีวิตในมหาวิทยาลัย ในด้านการ พัฒนาด้านวิชาการ ควรมีการเชิญผู้เชี่ยวชาญจากต่างประเทศมาบรรยายและแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับ นักศึกษาอย่างสม่ำเสมอ ในด้านการลงนามความร่วมมือกับสถาบันจากต่างประเทศ จะต้องเลือก สถาบันที่ได้มาตรฐานสากล มีกิจกรรมร่วมกันที่เสริมสร้างผลประโยชน์ทั้งสองฝ่าย มหาวิทยาลัย จะต้องยึดมั่นในเป้าประสงค์ (Goals) และคุณค่า (Values) ที่ได้ตั้งไว้ และผู้บริหารควรมีบทบาทใน การส่งเสริมและสนับสนุน รวมทั้งมีการให้บริการที่จำเป็นแก่นักศึกษาต่างชาติ เช่น การบริการ ด้านการทำวีซ่า การซื้อตั๋วเดินทาง และการประกันสุขภาพ เป็นต้น อาจกล่าวโดยสรุปได้ว่า ปัจจัย สำคัญที่ช่วยสนับสนุนโครงการแลกเปลี่ยนนักศึกษาระหว่างประเทศและการดำเนินงานต่าง ๆ ที่กล่าว มา ได้แก่ ภาวะผู้นำ (Leadership) ของผู้บริหารสูงสุด การบริหารจัดการแบบกระจายอำนาจ (Decentralization) และการสนับสนุนด้านงบประมาณ (Funding) จากข้อคิดเห็นดังกล่าว มหาวิทยาลัยควรนำไปพิจารณาสร้างสรรค์ให้เหมาะสมตามวัตถุประสงค์ สิ่งที่สำคัญที่สุดคือการ พัฒนาไปสู่ความเป็นนานาชาติย่อมต้องไม่ลืมตัวตนความเป็นไทย ฟัง พูด อ่าน เขียนภาษาไทยสื่อสาร ได้ถูกต้อง ชัดเจน ตรงความหมาย รักษาและภูมิใจในความเป็นไทย⁷¹

จรัส สุวรรณเวลา ได้บรรยายเกี่ยวกับการเป็นมหาวิทยาลัยระดับนานาชาติ องค์ประกอบ มาตรฐาน และดัชนีบ่งชี้ ในการประชุมเพื่อวางแผนและพัฒนามหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์เรื่องการเป็น มหาวิทยาลัยในระดับนานาชาติ ซึ่งสรุปความได้ ดังนี้ คำว่าความเป็นนานาชาติ หรือ Internationality ซึ่งในการปรับมหาวิทยาลัยให้มีสภาพดังกล่าวเรียกว่า Internationalization นั้น หมายถึงสภาพที่มหาวิทยาลัยปรับตนเองให้ขยายกรอบออกไปจากประเทศของตนมีสภาพเป็น นานาชาติหรือสภาพเป็นสากลหรืออาจจะเรียกว่าสากลสภาพก็ได้ ส่วนความเป็นระดับนานาชาติ นั้น ตรงกับคำว่า International Class หรือที่ใช้มากกว่า คือ World-class ซึ่งได้นำมาใช้สำหรับสถาบัน ทางธุรกิจและอุตสาหกรรมก่อน ขณะนี้มีการพูดถึง World-class University กันมากเนื่องจากกระแส โลกาภิวัตน์และมีการแข่งขันข้ามชาติมากยิ่งขึ้น ความเป็นนานาชาติมีความหมายต่างจากความเป็น ระดับนานาชาติ แม้ว่าคุณสมบัติบางอย่างอาจซ้อนกัน การที่จะเป็นมหาวิทยาลัยในระดับนานาชาติได้

⁷¹ อำนวยการ ทะพิงค์แก, ความเป็นนานาชาติ, <<http://bot.payap.ac.th/index.php/๒๐๑๑-๐๗-๒๕-๐๔-๐๑-๒๑/๒๔๖-๒๐๑๒-๐๘-๒๓-๐๗-๑๘-๑๔.html>>, ๒๕๕๖, หน้า ๑-๒.

คงต้องมีความเป็นนานาชาติอยู่ไม่น้อยแต่ต้องมีคุณลักษณะอื่น ๆ อีกหลายประการ ขณะเดียวกันความเป็นนานาชาติมีหลายด้านที่ไม่ต้องเป็นระดับนานาชาติ กล่าวอีกนัยหนึ่งความเป็นนานาชาติหมายถึงสภาพที่มีลักษณะนานาชาติหรือลักษณะสากลในด้านต่าง ๆ ความเป็นนานาชาติของสถาบันอุดมศึกษาอาจมองได้จาก ๓ มิติ ได้แก่ ๑) กรอบความคิดหรือมโนคติ ๒) ความเป็นหุ้นส่วนในประชาคมอุดมศึกษาโลก และ ๓) ความสามารถในการแข่งขันในสังคมอุดมศึกษานานาชาติ ดังนั้นสถาบันที่ต้องการความเป็นนานาชาติจำเป็นต้องมีองค์ประกอบหรือปัจจัยสู่ความเป็นนานาชาติ อาจเรียกว่า กรอบมาตรฐานการเป็นนานาชาติ ได้แก่ ภาษาอังกฤษ ภาษาต่างประเทศ ความรู้ทั่วไป ความรู้เรื่องผู้อื่น ความรู้สากล การแลกเปลี่ยนนิสิตนักศึกษาและอาจารย์ การสื่อสารและเปลี่ยนข้อมูลกับต่างประเทศ หลักสูตรและรายวิชาที่เอื้อต่อการสร้างความรู้ทางกว้างและที่ดึงดูดนักศึกษาชาวต่างประเทศ การวิจัย และการเป็นแหล่งข้อมูลรวมทั้งการเป็นแหล่งความรู้⁷²

พรทิพย์ กาญจนนิตย์ ได้เขียนบทความเรื่อง “ความเป็นสากลของอุดมศึกษา: ต้องตีค่าที่ฐานราก” สรุปได้ว่า ส่วนประกอบพื้นฐานของความเป็นสากลตั้งอยู่บนแนวคิดและแนวปฏิบัติบนพื้นฐานของความเป็นจริงใน ๓ ประการ คือ ๑) อะไรคือความเป็นจริงของการพัฒนาความเป็นสากล แนวคิดที่สะท้อนความเป็นจริงของการพัฒนาความเป็นสากลมี ๓ ประเด็นหลัก ได้แก่ ประเด็นที่หนึ่งคือการแสดงออกถึงความสนับสนุน (Rectories) การพัฒนาความเป็นสากลในการอุดมศึกษานั้นเป็นประเด็นที่ทุกคนยอมรับว่ามีความสำคัญและจำเป็นต้องได้รับการสนับสนุน ซึ่งจากผังภาพจะเห็นได้ว่า มีการแสดงออกถึงการสนับสนุนที่เพิ่มขึ้นตามช่วงเวลา ประเด็นที่สองคือการจัดประเด็นความเป็นสากลเป็นวาระสำคัญของการดำเนินงาน (Agenda) ซึ่งจะเห็นได้ว่าสถาบันอุดมศึกษาต่าง ๆ เห็นความจำเป็นของการพัฒนาความเป็นสากลและได้มีการนำมิติความเป็นสากลเป็นส่วนประกอบหลักส่วนหนึ่งของการจัดการอุดมศึกษา และประเด็นที่สามคือการจัดงบประมาณ (Budget) ๒) จะรู้ว่าสถาบันอุดมศึกษามีความเป็นสากลได้จากอะไร องค์ประกอบสำคัญของความเป็นสากลของอุดมศึกษามี ๖ ประการ ประกอบด้วย ภาวะผู้นำและการบริหารจัดการความเป็นสากลทั่วทั้งสถาบัน ความเป็นสากลของหลักสูตร การมีคณาจารย์ที่มีประสบการณ์ด้านการสอนและวิจัยในเวทีนานาชาติจำนวนของผู้เรียนในการศึกษาและวิจัยในต่างประเทศ การประสมประสานคณาจารย์และนักศึกษานานาชาติเป็นส่วนหนึ่งของชีวิตในสถาบันอุดมศึกษา การพัฒนาหน่วยที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมนิสิตนักศึกษาให้มีความเป็นนานาชาติ อย่างไรก็ตาม อย่างไรก็ดี แม้ว่าประเด็นข้างต้นจะเป็นแนวทางให้สถาบันอุดมศึกษาของไทยได้พิจารณาตนเอง ดร. แจค วาน ดี วอเตอร์ ซึ่งได้นำเสนอองค์ประกอบพื้นฐานด้วยหลักฐานที่สถาบันอุดมศึกษาแต่ละแห่งได้พิจารณาตนเองอย่างง่าย ๆ คือ เอกสารบอกวัตถุประสงค์ขององค์กร (Mission Statement) ของสถาบันอุดมศึกษาได้แสดงถึงปณิธานที่จะพิจารณาความเป็นนานาชาติหรือไม่ ในการจัดการเรียนการสอนภายใต้หมวดศึกษาทั่วไป (General Education) ได้มีการเปิดสอนวิชาที่เน้นสู่ความเป็นสากลของนักศึกษามากน้อยเพียงใด มีการจัดและเป็นไปตามเอกสารบอกวัตถุประสงค์ขององค์กรหรือไม่ และสถาบันอุดมศึกษาได้มีการวางระบบการให้ความดีความชอบและการตอบแทนคณาจารย์ในระดับนานาชาติหรือไม่ ในระดับใด เช่น การให้ความสำคัญต่องานวิจัย การสอนและการบริหารวิชาการในระดับนานาชาติ การแสดงถึงความเป็นนานาชาติจริง ๆ ของ

⁷² จรัส สุวรรณเวลา, ความเป็นอิสระของมหาวิทยาลัยไทย, (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๕๑), หน้า ๒๑๓-๒๒๐.

สถาบันอุดมศึกษา จึงจำเป็นต้องมองทั้งองค์กรในเรื่องการจัดการเรียนการสอนและการบริหาร ดังนั้น การที่คณะวิชาใดคณะวิชาหนึ่งแสดงให้เห็นว่าได้มีกิจกรรมแลกเปลี่ยนคณาจารย์และนิสิตนักศึกษา ยังไม่สามารถระบุได้ว่าคณะวิชาดังกล่าวมีความเป็นสากล จนกว่า คณะวิชานั้นสามารถแสดงให้เห็นได้ว่า สิ่งที่ทำเนิการนั้นสะท้อนให้เห็นชัดถึงการดำเนินงานที่มีทิศทางเดียวกันในระดับคณะวิชาโดยรวม หรือมุ่งเน้นแนวทางเดียวกับสถาบันอุดมศึกษาของตน ๓) จะทำให้เกิดความเป็นสากลได้อย่างไร ภาพรวมของการสร้างความเป็นนานาชาติของสถาบันจะต้องมีการประสานภาพรวมและรวมพลังในระดับสถาบันมากกว่าต่างคนต่างทำในระดับภาค/คณะวิชา ข้อสำคัญคือการวางระบบราชการ ประสานการดำเนินงานที่ยังคนให้อิสระแก่ภาค/คณะวิชาในการคิดริเริ่มและดำเนินการของตนได้ โดยส่วนกลางสามารถจะชี้แนะและสอดแทรกความเป็นนานาชาติตามลำดับความสำคัญของสถาบันให้ภาค/คณะวิชาได้มีส่วนร่วมดำเนินการพร้อม ๆ กันไป ดังนั้น การดำเนินการดังกล่าวได้จะต้องอาศัยแนวทางการจัดตั้งสำนักกิจการนานาชาติ (International Office) ทำหน้าที่เป็นผู้นำและผู้สนับสนุนการพัฒนาความคิด งบประมาณ การจัดโครงการการศึกษาในต่างประเทศ การร่วมมือสรรหาอาจารย์ต่างประเทศ การจัดปฐมนิเทศแก่นักศึกษาและคณาจารย์ต่างชาติ สนับสนุนนิสิตนักศึกษา คาดหวังว่าตนเองจะมีการพัฒนาความเป็นนานาชาติจากการเข้าศึกษาต่อในสถาบันอุดมศึกษานั้น ๆ ในลักษณะใด ทั้งในการเตรียมตัวเองให้พร้อมที่จะเคลื่อนย้ายภายใต้โครงการแลกเปลี่ยนลักษณะต่าง ๆ ที่สถาบันจัดเตรียมให้ การเตรียมเรียนภาษาที่สองหรือสาม เพื่อศึกษาวิจัยในต่างประเทศด้วย รวมถึงการที่สถาบันจะต้องสนับสนุนบทบาทของประเทศไทยในภูมิภาคอาเซียน เช่น การเป็นเจ้าภาพที่ตั้งเครือข่ายมหาวิทยาลัยอาเซียน (ASEAN University Network) และได้ริเริ่มการพัฒนาการประกันคุณภาพการศึกษา กลุ่มมหาวิทยาลัยสมาชิก ๑๗ แห่ง การเป็นผู้ร่วมผลักดันโครงการ University Mobility in Asian and the Pacific (UMAP) ซึ่งวางแนวทางการถ่ายโอนหน่วยกิต เพื่อให้มีการแลกเปลี่ยนนิสิตนักศึกษาในภูมิภาคเอเชียและแปซิฟิกอย่างกว้างขวางและจริงจังขึ้น (ภายใต้ UMAP Credit Transfer Scheme-UCTS) การจัดสรรทุนแลกเปลี่ยนให้นิสิตนักศึกษาและคณาจารย์กับกลุ่มประเทศในอนุภูมิภาคกลุ่มแม่น้ำโขง และการส่งเสริมให้สถาบันอุดมศึกษาเป็นเจ้าภาพจัดประชุมภูมิภาค/นานาชาติ เป็นต้น⁷³

จากการศึกษาแนวคิดด้านความเป็นนานาชาติของสถาบันอุดมศึกษา สรุปได้ว่า สถาบันอุดมศึกษาที่จะสามารถพัฒนาความเป็นนานาชาติในการจัดการศึกษามีองค์ประกอบด้านปัจจัยนำเข้า เช่น การพัฒนาหลักสูตรให้ทันสมัยและมีความเป็นนานาชาติ การสร้างเครือข่ายความร่วมมือระหว่างสถาบันกับต่างประเทศ การพัฒนาบุคลากรทั้งด้านภาษาสากล ความตระหนักในวัฒนธรรมต่างชาติ การแลกเปลี่ยนบุคลากรและนักศึกษาระหว่างชาติ การจัดสรรงบประมาณอย่างเพียงพอต่อการบริหารจัดการ การพัฒนาแหล่งเรียนรู้และเทคโนโลยีให้มีประสิทธิภาพระดับนานาชาติ การบริหารจัดการที่มีความเป็นสากล และการจัดบริหารสภาพแวดล้อมการทำงานให้มีความเป็นนานาชาติ นอกจากนี้ยังต้องคำนึงถึงองค์ประกอบด้านกระบวนการผลิตบัณฑิตที่มีความเป็นสากลทั้งในด้านการเรียนการสอน การใช้สื่อการเรียนการสอนตลอดกระทั่งการวัดผลประเมินผลที่มีประสิทธิภาพ

⁷³ พรทิพย์ กาญจนนิตย์, ความเป็นสากลของอุดมศึกษา : ต้องดีค่าที่ฐานราก, <<https://www.google.co.th/search>>, ม.ป.ป., หน้า ๑-๕.

๒.๔.๔ แนวคิดด้านคุณลักษณะความเป็นนานาชาติของบัณฑิต

สุบิน ยุระรัช ได้กล่าวถึงคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของบัณฑิตอาเซียน ไว้ว่า คุณลักษณะของบัณฑิตที่อาเซียนคาดหวัง มีจำนวน ๒๖ คุณลักษณะ ซึ่งเป็นการแบ่งคุณลักษณะของบัณฑิตตามทฤษฎีจุดมุ่งหมายทางการศึกษา (Bloom's Taxonomy of Educational Objectives) ของ Bloom & Others (๑๙๗๑) ได้แก่ ๑) ด้านพุทธิพิสัย (Cognitive Domain) มีจำนวน ๑๒ คุณลักษณะ ได้แก่ ทักษะทางปัญญา ความรู้ในสาขาวิชา การคิดสร้างสรรค์ การคิดวิเคราะห์ การคิดสังเคราะห์ การคิดเชิงวิพากษ์ ความสามารถในการตัดสินใจแก้ปัญหา ความสามารถเชิงตัวเลข ความสามารถในการบริหารจัดการตนเอง การบริหารเวลา ทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิต และความสามารถด้านภาษาอังกฤษ ๒) ด้านจิตพิสัย (Affective Domain) มีจำนวน ๘ คุณลักษณะ ได้แก่ คุณธรรม/จริยธรรม/จรรยาบรรณในวิชาชีพ ความซื่อสัตย์สุจริต ทศนคติที่ดีต่องาน/เพื่อนร่วมงาน การมองเห็นคุณค่าในตนเอง ความเป็นผู้นำ บุคลิกภาพที่ดี ความตระหนักในตนเอง การตัดสินใจอย่างมีคุณธรรม ความรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งขององค์กร แรงจูงใจในการทำงาน มุมมองสากล/ความเป็นพลโลก ความมั่นใจ ๓) ด้านทักษะพิสัย (Psychomotor Domain) มีจำนวน ๖ คุณลักษณะ ได้แก่ ทักษะการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ ทักษะการทำงานเป็นทีม ทักษะทางสังคม/ทักษะระหว่างบุคคล ทักษะการปฏิบัติ/ทักษะทางวิชาชีพ ทักษะการสื่อสาร ทักษะในการปรับตัว และทักษะในการสืบค้นข้อมูล นอกจากนี้ ยังได้กล่าวถึงอาชีพที่ประชาคมอาเซียนคาดหวัง มีจำนวน ๑๕ อาชีพ ได้แก่ แพทย์ ทันตแพทย์ พยาบาล นักสำรวจ ผู้เชี่ยวชาญการประมง นักเทคโนโลยีการอาหาร วิศวกร สถาปนิก ผู้ประกอบอาชีพด้านบริการท่องเที่ยว มัคคุเทศก์ พนักงานโรงแรม ภัตตาคารหรือร้านอาหาร นักบัญชี นักธุรกิจนักลงทุน หรือเจ้าของกิจการ นักกฎหมายหรือทนายความ และนักสิทธิมนุษยชน⁷⁴

วิโรจน์ สารรัตนะ ได้กล่าวถึงการพัฒนาผู้เรียนแบบองค์รวมไว้ว่า การศึกษาในศตวรรษที่ ๒๑ จะต้องเน้นการพัฒนาผู้เรียนแบบองค์รวมให้เป็นคนเต็ม เน้นพัฒนาทักษะเพื่อความอยู่รอด ๗ ประการ ตามทัศนะของ โทนี แวกเนอร์ (Tony Wagner) ที่เขียนในหนังสือ The Global Achievement Gap คือ ๑) ทักษะการคิดสร้างสรรค์และการแก้ปัญหา ๒) ทักษะการทำงานร่วมกันผ่านเครือข่ายและการนำผู้อื่นโดยอิทธิพล ๓) ทักษะความคล่องแคล่วและสามารถปรับตัว ๔) ทักษะการริเริ่มและการเป็นผู้ประกอบการ กล้าคิดกล้าทำ ๕) ทักษะการสื่อสารโดยการพูดและการเขียนที่มีประสิทธิผล ๖) ทักษะการเข้าถึงและการวิเคราะห์สารสนเทศ ๗) ทักษะความเป็นผู้อยากรู้อยากเห็นและมีจินตนาการ นอกจากนี้ ยังได้กล่าวถึงผลลัพธ์ของผู้เรียนในศตวรรษที่ ๒๑ (๒๕๕๖ : ๑๒๒-๑๒๘) เกี่ยวกับทักษะ ๓ ด้าน สรุปความได้ว่า การจัดการศึกษาควรผลิตผู้เรียนให้มีทักษะ ๓ ด้าน ดังนี้ ๑) ทักษะการเรียนรู้และนวัตกรรม (learning and innovation skills) เป็นทักษะที่สำคัญ ผู้ที่มีทักษะนี้สามารถจะมีชีวิตอยู่ในโลกแห่งศตวรรษที่ ๒๑ ได้อย่างแตกต่างจากผู้ที่ไม่มีความรู้ ทักษะนี้ ประกอบด้วย ๔ ทักษะ คือ (๑) ทักษะการสร้างสรรค์และนวัตกรรม ได้แก่ การคิดอย่างสร้างสรรค์ เช่น ใช้เทคนิคการสร้างสรรค์ที่หลากหลาย สร้างความคิดที่ทั้งเป็นความคิดเสริมจากเดิมและความคิดก้าวหน้าใหม่ ๆ รอบคอบ เป็นต้น การทำงานอย่างสร้างสรรค์กับคนอื่น เช่น พัฒนา ปฏิบัติ และสื่อสารความคิดใหม่สู่คนอื่น เปิดกว้างและตอบสนองต่อทักษะใหม่ ๆ ที่หลากหลาย นำมาใช้ประโยชน์ และมีผลสะท้อนต่อการทำงาน

⁷⁴ สุบิน ยุระรัช, “การพัฒนาคุณภาพบัณฑิตไทยสู่อาเซียน”, วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนครสวรรค์, ปีที่ ๑๕ ฉบับที่ ๔, (ตุลาคม-ธันวาคม ๒๕๕๖): หน้า ๑๕๐-๑๕๑.

เป็นต้น และการนำนวัตกรรมสู่การปฏิบัติ เช่น นำเอาความคิดที่สร้างสรรค์ไปปฏิบัติให้เกิดผลที่เป็นรูปธรรมมีผลที่เป็นประโยชน์ต่อสิ่งที่จะเกิดจากนวัตกรรมนั้น เป็นต้น (๒) ทักษะการคิดเชิงวิพากษ์และการแก้ปัญหา ได้แก่ ความมีเหตุผล การคิดอย่างเป็นระบบ การประเมินและตัดสินใจ และการแก้ปัญหา (๓) การสื่อสารและความร่วมมือ ได้แก่ การสื่อสารที่ชัดเจน เช่น นำเสนอความนึกคิดและความคิดอย่างมีประสิทธิภาพ ทั้งการพูด การเขียน และการกระทำ อย่างหลากหลายรูปแบบและบริบท เป็นต้น และการร่วมมือกับคนอื่น ๒) ทักษะสารสนเทศ สื่อและเทคโนโลยี (information, media & technology skills) เนื่องจากโลกปัจจุบันมีสภาพแวดล้อมที่เต็มไปด้วยสื่อเทคโนโลยี ผู้เรียนจึงจำเป็นต้องมีทักษะสารสนเทศสื่อและเทคโนโลยี ประกอบด้วย ๓ ทักษะ คือ (๑) ทักษะเกี่ยวกับสารสนเทศ (information literacy) ได้แก่ การเข้าถึงและประเมินสารสนเทศ การใช้และจัดการสารสนเทศ (๒) ทักษะเกี่ยวกับสื่อ (media literacy) ได้แก่ การวิเคราะห์สื่อ และการสร้างสรรค์ผลผลิตสื่อ (๓) ทักษะเกี่ยวกับ ไอ ซี ที (ICT literacy) ได้แก่ การใช้เทคโนโลยีอย่างมีประสิทธิภาพ ๓) ทักษะชีวิตและอาชีพ (life and career skills) สภาพการใช้ชีวิตและการทำงานในปัจจุบัน ต้องการอะไรที่มากกว่าทักษะการคิดและเนื้อหาความรู้เพื่อให้สามารถตรวจสอบสภาพชีวิตและการทำงานที่ซับซ้อนในยุคสารสนเทศแข่งขันระดับโลกเช่นนี้ต้องการให้ผู้เรียนใส่ใจต่อการพัฒนาทักษะชีวิตและอาชีพอย่างเพียงพอ ประกอบด้วย ๕ ทักษะ คือ (๑) ทักษะความยืดหยุ่นและการปรับตัว (flexibility and adaptability) ได้แก่ การปรับตัวเพื่อเปลี่ยนแปลง และความยืดหยุ่น (๒) ทักษะริเริ่มและชี้นำตนเอง (initiative and self-direction) ได้แก่ การบริหารเป้าหมายและเวลา การทำงานอิสระ และการเป็นผู้เรียนรู้ชี้นำตนเอง (๓) ทักษะทางสังคมและข้ามวัฒนธรรม (social and cross-cultural skills) ได้แก่ การมีปฏิสัมพันธ์อย่างมีประสิทธิภาพกับคนอื่น เช่น รู้ว่าเมื่อไรควรฟังเมื่อไรควรพูด ปฏิบัติตนอย่างน่าเคารพนับถือและอย่างมีอาชีพ และการทำงานอย่างมีประสิทธิภาพในทีมที่หลากหลาย เช่น เคารพในความแตกต่างทางวัฒนธรรมและทำงานอย่างมีประสิทธิภาพกับผู้อื่นที่มาจากสังคมหรือวัฒนธรรมที่แตกต่างกัน ใจกว้างต่อความคิดและทัศนคติที่แตกต่างกัน ใช้ความแตกต่างทางสังคมและวัฒนธรรมสร้างความคิดใหม่ ๆ และเพื่อเพิ่มนวัตกรรมและคุณภาพของงาน เป็นต้น (๔) ทักษะความสามารถในการผลิตและพันธะรับผิดชอบ (productivity and accountability) ได้แก่ การบริหารโครงการ เช่น กำหนดเป้าหมายและทำให้บรรลุผลแม้จะมีอุปสรรคและแรงกดดันแข่งขัน จัดลำดับความสำคัญวางแผน และบริหารงานเพื่อบรรลุผลที่คาดหวัง เป็นต้น การสร้างผลลัพธ์ กล่าวคือ แสดงให้เห็นถึงคุณลักษณะที่จะทำให้งานมีคุณภาพสูง (๕) ทักษะภาวะผู้นำและรับผิดชอบ (leadership and responsibility) ได้แก่ การแนะนำและนำคนอื่น เช่น ใช้ทักษะการแก้ปัญหาและปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคลให้มีอิทธิพลและนำคนอื่นมุ่งทำงานเพื่อเป้าหมาย ใช้จุดแข็งของคนอื่นให้บรรลุเป้าหมายร่วมสร้างแรงบันดาลใจให้คนอื่นบรรลุเป้าหมายโดยการเป็นแบบอย่างและอย่างไม่เห็นแก่ตัว แสดงให้เห็นถึงความซื่อสัตย์และพฤติกรรมเชิงจริยธรรมในการใช้อิทธิพลหรืออำนาจต่อคนอื่น เป็นต้น และการรับผิดชอบต่อคนอื่น เช่น ปฏิบัติตนอย่างมีความรับผิดชอบต่อผู้อื่นในใจต่อผลประโยชน์ของสังคมที่กว้างขึ้น เป็นต้น⁷⁵

⁷⁵ วิโรจน์ สารรัตน์, กระบวนทัศน์ใหม่ทางการศึกษา กรณีที่ศษนต่อการศึกษาศตวรรษที่ ๒๑, (กรุงเทพมหานคร: ทิพยวิสุตย์, ๒๕๕๖), หน้า ๑๐๓.

จดหมายข่าวสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา ได้กล่าวถึงการเตรียมความพร้อมผลิตบัณฑิตไทยในศตวรรษที่ ๒๑ โดยได้เสนอคุณลักษณะของบัณฑิตไทยที่พึงประสงค์ตามกรอบแผนอุดมศึกษาระยะยาว ๑๕ ปี ฉบับที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๕๑-๒๕๖๕) จากการประชุมในเวทีระดับชาตินานาชาติ หรือการระดมความคิดเห็นจากเครือข่ายการพัฒนาบัณฑิตอุดมคติไทย พบว่า ยุคปัจจุบันมีความต้องการคุณลักษณะของบัณฑิตที่เด่นชัดและสูงกว่าในอดีต สมรรถนะในตนเองของบัณฑิตจะมีความสำคัญมากยิ่งขึ้นในโลกอนาคต จากปัจจัยการเปลี่ยนแปลงทำให้บัณฑิตรุ่นใหม่จำเป็นต้องพัฒนาขีดความสามารถในระดับสากล ซึ่งความสามารถในการคิดจะเป็นหัวใจสำคัญสำหรับบัณฑิตยุคใหม่ เช่น การคิดเชิงเหตุผล การคิดวิจารณ์ญาณ เป็นต้น นอกจากนี้ยังจำเป็นต้องมีทักษะหลายด้านเพื่อการดำรงชีวิต ดังนั้น องค์ประกอบคุณลักษณะของบัณฑิตยุคใหม่ที่สำคัญ ควรประกอบด้วย

๑. ด้านความรู้ ได้แก่ (๑) การเป็นผู้มีหลักคิดด้านวิชาการในศาสตร์ที่ตนศึกษา และสามารถเชื่อมโยงกับศาสตร์อื่นที่เกี่ยวข้อง (๒) ความสามารถในการหาความรู้เพิ่มเติม (๓) มีความสามารถในการประยุกต์ความรู้ให้เหมาะสมกับบริบททางสังคม (๔) มีความเท่าทันกับความเคลื่อนไหวและความก้าวหน้าในศาสตร์ที่ตนศึกษา

๒. ด้านทักษะ ได้แก่ (๑) มีคุณลักษณะความเป็นนักคิด มีกระบวนการคิด มีวิจารณ์ญาณ มีมุมมองเชิงบวกและเชิงสร้างสรรค์ มีการตีค่าและการใช้ข้อมูลอย่างสมเหตุสมผล สิ่งที่สำคัญที่สุด คือ การคิดเชิงสร้างสรรค์และการแก้ปัญหา (Creative Thinking and Problem Solving) (๒) มีทักษะการดำรงชีวิตและประกอบอาชีพ (Life & Career Skills) ที่สามารถดำรงชีวิตอยู่ท่ามกลางกระแสโฆษณาชวนเชื่อ สามารถใช้วิจารณ์ญาณต่อข้อมูลข่าวสารต่าง ๆ ได้ ตลอดจนมีความสามารถในการปรับตัวได้ดีในสภาวะการเปลี่ยนแปลง (๓) มีทักษะการเรียนรู้นวัตกรรมใหม่ (Learning and Innovative Skills) (๔) มีทักษะในการสืบหาข้อมูล การสื่อสารและการใช้เทคโนโลยีและการเรียนรู้ผ่านสื่อต่าง ๆ (Information, Communication, Media, and Technology Skills) (๕) การสื่อสาร การสืบหาข้อมูลและการเรียนรู้ผ่านสื่อต่าง ๆ (Communication, Information and Literacy) (๖) การบริหารจัดการและการเป็นผู้ประกอบการ (๗) สามารถทำงานร่วมกับคนอื่นได้ ทำงานกับคนที่ต่างความคิดหรือต่างวัฒนธรรมได้ มีทักษะในการจัดการความขัดแย้ง และมีทักษะการทำงานเป็นทีม สร้างความร่วมมือระหว่างการทำงานได้ (๘) มีทักษะการเป็นผู้นำโดยเฉพาะอย่างยิ่งความเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลง

๓. ด้านบุคลิกอุปนิสัย ได้แก่ (๑) คุณลักษณะด้านความเป็นพลเมืองดีในระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข ตลอดจนมีความเป็นพลเมืองดีของภูมิภาคและของโลก มีค่านิยมที่ถูกต้องทั้งด้านสังคมและมนุษยธรรม (๒) มีความเข้าใจในวัฒนธรรมข้ามชาติ (Cross-cultural Understanding) เพราะโลกปัจจุบันเป็นโลกที่ไร้พรมแดนมีความเข้าใจคนอื่น เข้าใจสังคม ชุมชน วัฒนธรรมอื่นได้ เห็นคุณค่าในความแตกต่าง มีความเคารพในความแตกต่างและความหลากหลาย (๓) เป็นผู้ที่มีจริยธรรมและค่านิยมที่ดีงามอยู่ในพื้นฐานของจิตใจ เช่น การมีวินัยในตนเอง มีความรับผิดชอบ ต่อสังคม ยึดมั่นในจรรยาบรรณวิชาชีพ ตลอดจนน้อมนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการดำเนินชีวิต

๔. ด้านการมีทัศนคติและค่านิยมเพื่อการปฏิสัมพันธ์ที่ดี ได้แก่ (๑) ทัศนคติที่เปิดใจกว้างต่อวัฒนธรรมอื่น (๒) การมีความคิดแบบยืดหยุ่นพร้อมปรับตัว (๓) เรียนรู้ที่จะเข้าใจผู้อื่นด้วยการสื่อสารและมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างกัน พร้อมทั้งจะเปิดเผยตนเองและเคารพความหลากหลายทางวัฒนธรรม

๕. ด้านการมีจิตสำนึกในจริยธรรมสากล ได้แก่ (๑) จิตใจสำนึกมนุษยธรรม (๒) ความตระหนักในสิ่งแวดล้อมระดับโลก จิตสำนึกร่วมรับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อม การเคารพความหลากหลาย (๓) จิตสำนึกรับผิดชอบต่อส่วนรวมด้วยการแสดงออกทั้งความห่วงใยและความรับผิดชอบต่อผู้อื่นในฐานะสมาชิกของสังคม⁷⁶

กระทรวงศึกษาธิการ ได้กล่าวถึงคุณภาพของบัณฑิตไว้ในกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ ไว้ดังนี้ ข้อ ๔.๒ ความว่า คุณภาพของบัณฑิตทุกระดับคุณวุฒิและสาขา/สาขาวิชาต่างๆ ต้องเป็นไปตามมาตรฐานผลการเรียนรู้ที่คณะกรรมการการอุดมศึกษากำหนดและต้องครอบคลุมอย่างน้อย ๕ ด้าน คือ (๑) ด้านคุณธรรม จริยธรรม (๒) ด้านความรู้ (๓) ด้านทักษะทางปัญญา (๔) ด้านทักษะความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและความรับผิดชอบ (๕) ด้านทักษะการวิเคราะห์เชิงตัวเลข การสื่อสารและการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ สำหรับสาขา/สาขาวิชาที่เน้นทักษะทางปฏิบัติ ต้องเพิ่มมาตรฐานผลการเรียนรู้ด้านทักษะพิสัย โดยมาตรฐานผลการเรียนรู้แต่ละด้านของแต่ละระดับคุณวุฒิและลักษณะของหลักสูตรอย่างน้อยต้องเป็นไปตามที่คณะกรรมการการอุดมศึกษากำหนดไว้ในแนวทางการปฏิบัติ ตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๕๒ ข้อ ๖ ให้สถาบันอุดมศึกษาพัฒนาหรือปรับปรุงรายละเอียดของหลักสูตรตามประกาศกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยมาตรฐานคุณวุฒิตามระดับคุณวุฒิของแต่ละสาขา/สาขาวิชา โดยจัดทำรายละเอียดของหลักสูตร รายละเอียดของรายวิชา และรายละเอียดของประสบการณ์ภาคสนาม (ถ้ามี) รายงานผลการดำเนินการของรายวิชา รายงานผลการดำเนินการของประสบการณ์ภาคสนาม (ถ้ามี) และรายงานผลการดำเนินการของหลักสูตรโดยมีหัวข้ออย่างน้อยตามที่คณะกรรมการการอุดมศึกษากำหนด และดำเนินการจัดการเรียนการสอนตลอดจนการวัดและการประเมินผลเพื่อให้มั่นใจว่า บัณฑิตมีมาตรฐานผลการเรียนรู้ตามข้อ ๔.๒ ข้อ ๗ ความว่า ให้สถาบันอุดมศึกษาพัฒนาหรือปรับปรุงรายละเอียดของหลักสูตรโดยมีตัวบ่งชี้การประกันคุณภาพของหลักสูตร การจัดการเรียนการสอน และเกณฑ์การประเมินตามประกาศกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยมาตรฐานคุณวุฒิตามระดับคุณวุฒิของสาขา/สาขาวิชานั้นๆ ข้อ ๘ ให้สถาบันอุดมศึกษาจัดให้มีการประเมินเพื่อพัฒนาหลักสูตรอย่างต่อเนื่องอย่างน้อยทุกๆ ๕ ปี ข้อ ๑๐ ให้สถาบันอุดมศึกษาพัฒนาหลักสูตรที่จะรับนักศึกษาใหม่เป็นครั้งแรกตั้งแต่ปีการศึกษา ๒๕๕๓ เป็นต้นไปตามประกาศนี้ สำหรับหลักสูตรที่เปิดสอนอยู่แล้วต้องปรับปรุงให้สอดคล้องกับประกาศนี้ภายในปีการศึกษา ๒๕๕๕⁷⁷

กองวิชาการ สำนักงานอธิการบดี มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้กล่าวถึงวัตถุประสงค์ของหลักสูตรในการผลิตบัณฑิตไว้ว่า สร้างคนดีและเก่งอย่างมีสมรรถภาพให้มีคุณลักษณะ

⁷⁶ สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา, “การเตรียมความพร้อมผลิตบัณฑิตไทยในศตวรรษที่ ๒๑”, จดหมายข่าวสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา ปีที่ ๕ ฉบับที่ ๒๐๑ ประจำวันที่ ๑๒ มกราคม ๒๕๕๗,

<http://www.mua.go.th/pr_web/ohcenewsletter>, หน้า ๓.

⁷⁷ กระทรวงศึกษาธิการ, ประกาศกระทรวงศึกษาธิการ เรื่อง มาตรฐานคุณวุฒิระดับปริญญาตรี สาขาครุศาสตร์และสาขาศึกษาศาสตร์ (หลักสูตร ๕ ปี), (กรุงเทพมหานคร:กระทรวงศึกษาธิการ, ๒๕๕๔), หน้า ๑๘-๑๙.

ตามนวลักษณ์ ๙ ประการ คือ มีปฏิปทาน่าเลื่อมใส ใฝ่รู้ใฝ่คิด เป็นผู้นำด้านจิตใจและปัญญา มีความสามารถในการแก้ปัญหา มีศรัทธาอุทิศตนเพื่อพระพุทธศาสนา รู้จักเสียสละเพื่อส่วนรวม รู้เท่าทันความเปลี่ยนแปลงของสังคม มีโลกทัศน์กว้างไกล และมีศักยภาพที่จะพัฒนาตนเองให้เพียบพร้อมด้วยคุณธรรมและจริยธรรม⁷⁸

สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน) ได้กล่าวถึงคุณภาพบัณฑิตว่า หมายถึง การที่สถาบันอุดมศึกษาดำเนินการรับนักศึกษาที่มีคุณสมบัติและจำนวนตรงตามแผนการรับนักศึกษา สอดคล้องกับเป้าหมายการผลิตบัณฑิตอย่างมีคุณภาพ และสถาบันผลิตบัณฑิตได้ตามมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ ทั้งด้านคุณธรรมจริยธรรม ด้านความรู้ ด้านทักษะทางปัญญา ด้านทักษะความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและความรับผิดชอบ ด้านทักษะการวิเคราะห์เชิงตัวเลข การสื่อสารและการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ และทักษะทางวิชาชีพ รวมทั้งได้ตามคุณลักษณะที่เป็นจุดเน้นของสถาบัน กล่าวคือ เป็นผู้ใช้ภาษาได้ดี ถูกต้อง ประพฤติดี มีกิริยามารยาทดี มีรสนิยมดี คิดตรึกตรองได้ถ่องแท้ เจริญงอกงามเพราะความใฝ่รู้และสามารถแปลความคิดเป็นการกระทำได้สำเร็จ เป็นผู้เรื่องปัญหา มีความสามารถในการเรียนรู้ มีทักษะและภูมิปัญญาในฐานนักวิชาการและนักวิชาชีพชั้นสูง มีทักษะในการวิจัย และมีจิตสำนึกและภูมิธรรมในฐานะผลเมืองดีของสังคมไทยและสังคมโลกตามมาตรฐานการอุดมศึกษาของชาติ⁷⁹

สุทัศน์ สังคะพันธ์ ได้เขียนบทความเรื่อง “ทักษะแห่งศตวรรษที่ ๒๑ และการดำรงตนในศตวรรษที่ ๒๑” โดยกล่าวถึงประเด็นทักษะที่ควรทำให้เกิดมีขึ้นแก่ผู้เรียนในศตวรรษที่ ๒๑ ซึ่งสรุปความได้ว่า ทักษะที่ผู้เรียนในยุคโลกาภิวัตน์ควรจะมี ได้แก่ ความรับผิดชอบในหน้าที่และความสามารถในการปรับตัว (Accountability and Adaptability) ทักษะการสื่อสาร (Communication Skills) ความคิดสร้างสรรค์และความกระตือรือร้นทางปัญญา (Creativity and Intellectual Curiosity) การคิดเชิงวิพากษ์และการคิดอย่างเป็นระบบ (Critical Thinking and System Thinking) ข้อมูลและทักษะการอ่านเขียนสื่อ (Information and Media Literacy Skills) การระบุปัญหา การกำหนดและการแก้ปัญหา (Problem Identification, Formulation and Solution) การกำหนดตนเอง (Self Direction) ความรับผิดชอบต่อสังคม (Social Responsibility) รวมถึงทักษะของคนในศตวรรษที่ ๒๑ ซึ่งเขียนโดยศาสตราจารย์ นายแพทย์ วิจารณ์ พานิช กล่าวคือ ทักษะ ๓R ได้แก่ ๑) Reading (อ่านออก) ๒) Writing (เขียนได้) ๓) Arithmetic (คิดเลขเป็น) และทักษะ ๗C ได้แก่ ๑) Critical Thinking & Problem Solving (ทักษะด้านการคิดอย่างมีวิจารณญาณและทักษะในการแก้ปัญหา) ๒) Creativity & Innovation (ทักษะด้านการสร้างสรรค์และนวัตกรรม) ๓) Cross-cultural Understanding (ทักษะด้านความเข้าใจต่างวัฒนธรรม ต่างกระบวนทัศน์) ๔) Collaboration, Teamwork & Leadership (ทักษะด้านความร่วมมือ การทำงานเป็นทีมและภาวะผู้นำ) ๕) Communication, Information & Media Literacy (ทักษะด้านการสื่อสาร สารสนเทศและรู้เท่าทัน

⁷⁸ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, หลักสูตรพุทธศาสตรบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย พุทธศักราช ๒๕๕๕, (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, พ.ศ. ๒๕๕๕) หน้า ๗.

⁷⁹ สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน), คู่มือการประเมินคุณภาพภายนอกรอบสาม (พ.ศ. ๒๕๕๔-๒๕๕๘) ฉบับสถานศึกษา (แก้ไขเพิ่มเติม พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๕๕๔), พิมพ์ครั้งที่ ๒, (สมุทรปราการ: ออฟเซ็ท พลัส, ๒๕๕๕), หน้า ๑๙.

สื่อ) ๖) Computing & ICT Literacy (ทักษะด้านคอมพิวเตอร์และเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร) ๗) Career & Learning Skills (ทักษะอาชีพ และทักษะการเรียนรู้)⁸⁰

ถนอมพร เลหาจรัสแสง ได้กล่าวถึงคุณลักษณะจำเป็น ๘ ประการสำหรับผู้เรียนยุคศตวรรษที่ ๒๑ ไว้ในบทความเรื่อง “ศตวรรษที่ ๒๑ การเรียนรู้/ผู้เรียนยุคใหม่ vs การสอน/ผู้สอนยุคใหม่” ซึ่งสามารถสรุปได้ ดังนี้ ๑) ความรับผิดชอบและพึ่งพาตนเองในการเรียนรู้ (Autonomous Learning) ๒) ทักษะการคิด (Thinking Skills) ๓) ทักษะในการทำงานร่วมกับผู้อื่นอย่างมีประสิทธิภาพ (Effective Collaborators) ๔) ทักษะในการสืบเสาะค้นหา (Enquirers) ๕) ความกระตือรือร้น (Active Learners) ๖) ทักษะพื้นฐานด้านไอซีที (ICT Skills) ๗) ทักษะในด้านการใช้ภาษาสากล (Second Language Skills) ๘) ความสนใจในวัฒนธรรม (Engaged with Cultures) และความตระหนักถึงความเป็นไปในโลก (World Awareness)⁸¹

สรุปได้ว่า คุณลักษณะความเป็นนานาชาติของบัณฑิต ประกอบด้วย คุณลักษณะด้านความรู้ เช่น การเป็นเลิศด้านวิชาการ การเชื่อมโยงศาสตร์ต่าง ๆ การหาความรู้ การประยุกต์ความรู้ให้เหมาะสมกับบริบททางสังคม เท่าทันกับความเคลื่อนไหวและความก้าวหน้าในศาสตร์ที่ตนศึกษา คุณลักษณะด้านทักษะต่าง ๆ เช่น ทักษะทางปัญญา ด้านทักษะความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและความรับผิดชอบ ด้านทักษะการวิเคราะห์เชิงตัวเลข การสื่อสารและการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ และทักษะทางวิชาชีพ และคุณลักษณะด้านบุคลิกอุปนิสัย ด้านการมีทัศนคติและค่านิยมเพื่อการปฏิสัมพันธ์ที่ดี ด้านการมีจิตสำนึกในจริยธรรมสากล

จากการศึกษาแนวคิดด้านความเป็นนานาชาติของสถาบันอุดมศึกษา และแนวคิดด้านคุณลักษณะความเป็นนานาชาติของบัณฑิต สรุปได้ว่า สถาบันอุดมศึกษาสามารถพัฒนาความเป็นนานาชาติในการจัดการศึกษาได้โดยมีองค์ประกอบพื้นฐานในการจัดการศึกษาระดับนานาชาติ ประกอบด้วย องค์ประกอบด้านปัจจัยนำเข้า เช่น การพัฒนาหลักสูตรให้ทันสมัยและมีความเป็นนานาชาติ การสร้างเครือข่ายความร่วมมือระหว่างสถาบันกับต่างประเทศ การพัฒนาบุคลากรทั้งด้านภาษาสากล ความตระหนักในวัฒนธรรมต่างชาติ การแลกเปลี่ยนบุคลากรและนักศึกษาระหว่างชาติ การจัดสรรงบประมาณอย่างเพียงพอต่อการบริหารจัดการ การพัฒนาแหล่งเรียนรู้และเทคโนโลยีให้มีประสิทธิภาพระดับนานาชาติ การบริหารจัดการที่มีความเป็นสากล และการจัดบริหารสภาพแวดล้อมการทำงานให้มีความเป็นนานาชาติ องค์ประกอบด้านกระบวนการผลิตบัณฑิตที่มีความเป็นสากล ทั้งในด้านการเรียนการสอน การใช้สื่อการเรียนการสอนตลอดกระทั่งการวัดผลประเมินผลที่มีประสิทธิภาพ และ องค์ประกอบด้านการพัฒนาบัณฑิต เช่น การพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณลักษณะที่จำเป็นในศตวรรษที่ ๒๑ ได้แก่ คุณลักษณะด้านความรู้ ด้านทักษะ และด้านบุคลิกอุปนิสัย รวมถึงคุณลักษณะของบัณฑิตตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ ซึ่งผู้วิจัยจะได้นำไปเป็นกรอบเพื่อจัดทำรูปแบบการจัดการศึกษาเพื่อรองรับประชาคมอาเซียน ในงานวิจัยนี้

⁸⁰ สุทัศน์ สังคะพันธ์, บทความแห่งศตวรรษที่ ๒๑ นิสิตปริญญาเอก สาขาหลักสูตรและการสอน รุ่นที่ ๕, (มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, ม.ป.ป.), หน้า ๑๕-๑๗.

⁸¹ ถนอมพร เลหาจรัสแสง, ทักษะแห่งศตวรรษที่ ๒๑ เพื่อพัฒนาอาจารย์ในมหาวิทยาลัยเชียงใหม่, <www.pharmacy.cmu.ac.th>, ม.ป.ป., หน้า ๑๑-๑๔.

๒.๕ บริบทด้านรูปแบบการจัดการศึกษาของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

ในการศึกษาบริบทด้านรูปแบบจัดการศึกษาของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย มีประเด็นในการศึกษา ประกอบด้วย ความเป็นมาของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย พัฒนาการของการจัดการศึกษา สภาพปัจจุบันในการขยายเขตพื้นที่การจัดการศึกษาของมหาวิทยาลัย โครงสร้างการบริหารงานของมหาวิทยาลัย ตราสัญลักษณ์ประจำมหาวิทยาลัย/เข็มสัญลักษณ์ประจำมหาวิทยาลัย/สีและดอกไม้ประจำมหาวิทยาลัยปณิธาน สุภาชิต/ปรัชญา/เอกลักษณ์/อัตลักษณ์ วิสัยทัศน์/พันธกิจของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย โครงสร้างและอำนาจหน้าที่ของ กรรมการสภามหาวิทยาลัย หลักสูตรและการเรียนการสอนของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ดังได้นำเสนอตามลำดับ ดังนี้

๒.๕.๑ ความเป็นมาของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย เป็นมหาวิทยาลัยสงฆ์แห่งคณะสงฆ์ไทย ซึ่งพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาจุฬาลงกรณ์ พระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ ๕ ได้ทรงสถาปนาขึ้นเมื่อ พ.ศ. ๒๔๓๐ และโปรดให้เรียกว่า "มหาธาตุวิทยาลัย" เปิดสอนครั้งแรกเมื่อวันที่ ๘ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๔๓๒ และมีพระบรมราชโองการเปลี่ยนนามใหม่ว่า "มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย" เมื่อ วันที่ ๑๓ กันยายน พ.ศ. ๒๔๓๙ โดยมีพระราชปณิธานให้ใช้เป็นสถานศึกษาพระไตรปิฎกและวิชาชั้นสูงสำหรับพระภิกษุสามเณรและคฤหัสถ์

ต่อมา ในปี พ.ศ. ๒๔๘๙ พระพิมลธรรม (ช้อย ฐานทตตเถร) อธิบดีสงฆ์วัดมหาธาตุยุวราชรังสฤษฎิ์ รูปที่ ๑๕ มีความประสงค์จะปรับปรุงการศึกษา ภายในสถาบันการศึกษาที่เป็นอยู่ในขณะนั้น ให้เจริญก้าวหน้ายิ่งขึ้นตามพระราชปณิธาน จึงมอบหมายให้ พระมหาบุญเลิศ ทตตสุทธิ ป.ธ.๘ (ปัจจุบันดำรงสมณศักดิ์ที่พระธรรมมหาวิธานูวัตร) อาจารย์แห่งมหาธาตุวิทยาลัย และบรรณารักษ์ห้องสมุดมหาธาตุวิทยาลัย ซึ่งกำลังปรับปรุงกิจการห้องสมุดของมหาธาตุวิทยาลัย ได้ช่วยรวบรวมความเป็นมาด้านการจัดการศึกษาของมหาธาตุวิทยาลัยทั้งปวง เพื่อเก็บไว้เป็นหลักฐานทางเอกสารของมหาธาตุวิทยาลัยสืบไป เมื่อพระมหาบุญเลิศ ทตตสุทธิ ได้ไปติดต่อกับนายธนิต อยุธยา หัวหน้าแผนกวรรณคดี ได้ให้ความอนุเคราะห์ด้วยดี และได้ขอความร่วมมือจากนายยิ้ม ปันตยวงกูร หัวหน้ากองจดหมายเหตุ กรมศิลปากร ช่วยอำนวยความสะดวกอีกต่อหนึ่ง และได้พบเอกสารสำคัญที่เกี่ยวกับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย เอกสารที่พบนี้ คือ ลายพระหัตถ์ ในพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงมีไปถึงหม่อมเจ้าประภากร ลงวันที่ ๒๓ กันยายน ร.ศ. ๑๑๕ ดังจะขออัญเชิญความในพระราชหัตถ์ มาแสดงดังต่อไปนี้ ความว่า “ ... ที่นี้จะสร้างขึ้นสำหรับส่วนมหานิกาย จะให้ชื่อว่า มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย แต่ในเวลาที่จะไม่มีใครเรียกด้วยยาวเกินไปฤาเกรงใจก็ให้เรียกสั้นๆ ว่า ราชวิทยาลัย ... ” เมื่อพระมหาบุญเลิศ ทตตสุทธิ ได้พบลายพระหัตถ์นี้แล้ว ได้นำสำเนาลายพระหัตถ์ไปถวายพระพิมลธรรม (ช้อย ฐานทตตเถร) ซึ่งพระพิมลธรรมได้นำเรื่องนี้ไปปรึกษาหารือกับพระเถรานุเถระในวัดมหาธาตุยุวราชรังสฤษฎิ์ และต่างวัด โดยทุกรูปเห็นพ้องต้องกันว่าสมควร ที่จะจัดการศึกษาของพระสงฆ์ให้เป็นไปตามพระราชปณิธานที่ล้นเกล้ารัชกาลที่ ๕ ได้ทรงพระราชทานไว้ (ความนี้ปรากฏในส่วนหนึ่งของวิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต ชื่อเรื่อง "พัฒนาการของ

มหาวิทยาลัยสงฆ์ในประเทศไทย" ของ นายมนัส เกิดปรำงค์, พ.ศ. ๒๕๒๗.) จนกระทั่งในที่สุดพระพิมลธรรม (ช้อย ฐานทตเถร) จึงได้มีหนังสือนิมนต์พระเถระทั้งจากวัดมหาธาตุ และวัดอื่นๆ จำนวน ๕๗ รูป และฆราวาสอีกจำนวนหนึ่งมาประชุมกัน ณ หอปริยัติ วัดมหาธาตุฯ ในวันจันทร์ที่ ๒๓ ธันวาคม ๒๔๘๙ เวลา ๑๗.๐๐ น. โดยถือเป็นการประชุมที่ด่วนมาก และลับเฉพาะ จะสังเกตเห็นได้ชัดก็คือหนังสือนัดประชุม ออกเมื่อวันที่ ๒๒ ธันวาคม เพื่อนิมนต์เข้าประชุมวันที่ ๒๓ ธันวาคม เป็นการออกหนังสือเชิญล่วงหน้าเพียงหนึ่งวันเท่านั้น ดังปรากฏ ตัวอย่าง หนังสือเชิญประชุม ดังนี้ ผู้ที่ได้รับอาราธนาหรือเชิญเข้าประชุมครั้งนี้ ประกอบด้วยทั้งฝ่ายบรรพชิต ๗ รูป และฆราวาส ๔ คน ซึ่งทุกท่านจะได้รับ เอกสารบันทึกโครงการปรับปรุงมหาธาตุวิทยาลัย หรือ มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย จัดทำโดย หลวงวิจิตรวาทการ ซึ่งหลวงวิจิตรวาทการให้ถือว่าบันทึกนี้เป็นความลับ และอ่านได้เฉพาะผู้ที่ได้รับเชิญมาประชุมเท่านั้น⁸²

๒.๕.๒ พัฒนาการของการจัดการศึกษา

มีข้อสังเกตเกี่ยวกับการจัดการศึกษาของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย กล่าวคือ มีการก่อตั้งขึ้นในปี พ.ศ. ๒๔๓๐ และจัดการศึกษาในรูปแบบมหาวิทยาลัย ในปี พ.ศ. ๒๔๙๐ แม้คณะสงฆ์ไทยได้จัดการศึกษาในปี พ.ศ. ๒๔๓๒ แต่ยังไม่สามารถกล่าวได้ว่าได้ดำเนินการจัดการศึกษาให้เต็มรูปแบบการศึกษาพระไตรปิฎกและวิชาชั้นสูงตามแบบของมหาวิทยาลัยได้ เนื่องจากการจัดการศึกษาในด้านการศึกษาทางธรรมอย่างเดียว กว่าที่คณะสงฆ์ไทยฝ่ายมหานิกายจะได้จัดการศึกษาในรูปแบบของมหาวิทยาลัยอย่างแท้จริงให้เป็นไปตามพระราชปณิธานของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ ๕ ต้องใช้เวลาถึง ๕๘ ปี อย่างไรก็ตาม อาจแบ่งยุคการจัดการศึกษาของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ออกเป็น ๓ ยุค กว้างๆ ได้แก่ ยุคเริ่มการจัดการศึกษา ยุคปรับปรุงและเริ่มการขยายการจัดการศึกษา ยุครับรองมหาวิทยาลัยและขยายฐานการจัดการศึกษาดังแสดงตารางที่ให้เห็นต่อไปนี้⁸³

ตารางที่ ๒.๕ ยุคเริ่มการจัดการศึกษา

พุทธศักราช	เหตุการณ์สำคัญ
๒๔๙๐	เปิดสอนระดับปริญญาตรี คณะพุทธศาสตร์เป็นคณะแรก เมื่อวันที่ ๑๘ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๔๙๐

⁸² มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, **ประวัติมหาวิทยาลัย**, <www.mcu.ac.th/site/history.php>, หน้า ๑-๒.

⁸³ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, **ประวัติมหาวิทยาลัย**, <www.mcu.ac.th/site/history.php>, หน้า ๓-๔.

๒๕๐๐	ปรับเปลี่ยนระบบการวัดผลมาเป็นระบบหน่วยกิต โดยกำหนดให้นิสิตต้องศึกษา อย่างน้อย ๑๒๖ หน่วยกิต และปฏิบัติศาสนกิจ ๑ ปีก่อนรับปริญญาบัตร
๒๕๐๕	เปิดสอนคณะครุศาสตร์
๒๕๐๖	เปิดสอนหลักสูตรแผนกอบรมครุศาสนศึกษา ระดับประกาศนียบัตรและเปิดสอน คณะ เอเชียอาคเนย์และเปลี่ยนเป็นคณะมนุษยสงเคราะห์ศาสตร์เมื่อ พ.ศ. ๒๕๑๖
๒๕๑๒	ปรับหลักสูตรแผนกอบรมครุศาสนศึกษาเป็นวิทยาลัยครุศาสนศึกษา และปรับเปลี่ยน หน่วยกิตเป็น ๒๐๐ หน่วยกิต

ตารางที่ ๒.๖ ยุคปรับปรุงและเริ่มขยายการจัดการศึกษา

พุทธศักราช	เหตุการณ์สำคัญ
๒๕๑๒	คณะสงฆ์ โดยมหาเถรสมาคม ได้ออกคำสั่งมหาเถรสมาคม เรื่อง "การศึกษาของ มหาวิทยาลัย พ.ศ. ๒๕๑๒" และ เรื่อง "การศึกษาของสงฆ์ พ.ศ. ๒๕๑๒" คำสั่งทั้ง ๒ ฉบับนี้ ส่งผลให้มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย มี สถานะเป็นสถาบันการศึกษาของคณะสงฆ์ไทย โดยสมบูรณ์
๒๕๑๑	เริ่มขยายการจัดการศึกษาระดับอุดมศึกษาไปยังส่วนภูมิภาค เริ่มตั้งวิทยาเขตแห่งแรกที่ จังหวัดหนองคาย (วิทยาเขตหนองคาย) และได้ขยายไปยังจังหวัดอื่นๆ
๒๕๑๖	มหาวิทยาลัยได้ปรับปรุงโครงสร้างหลักสูตรระดับปริญญาตรี ให้เหลือเพียง ๑๕๐ หน่วยกิต และปรับปรุงระบบการบริหารวิชาการใหม่ โดยแบ่งออกเป็น ๔ คณะ คือ คณะพุทธ ศาสตร์ คณะครุศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์ และ คณะสังคมศาสตร์

ตารางที่ ๒.๗ ยุครับรองมหาวิทยาลัยและขยายฐานการจัดการศึกษา

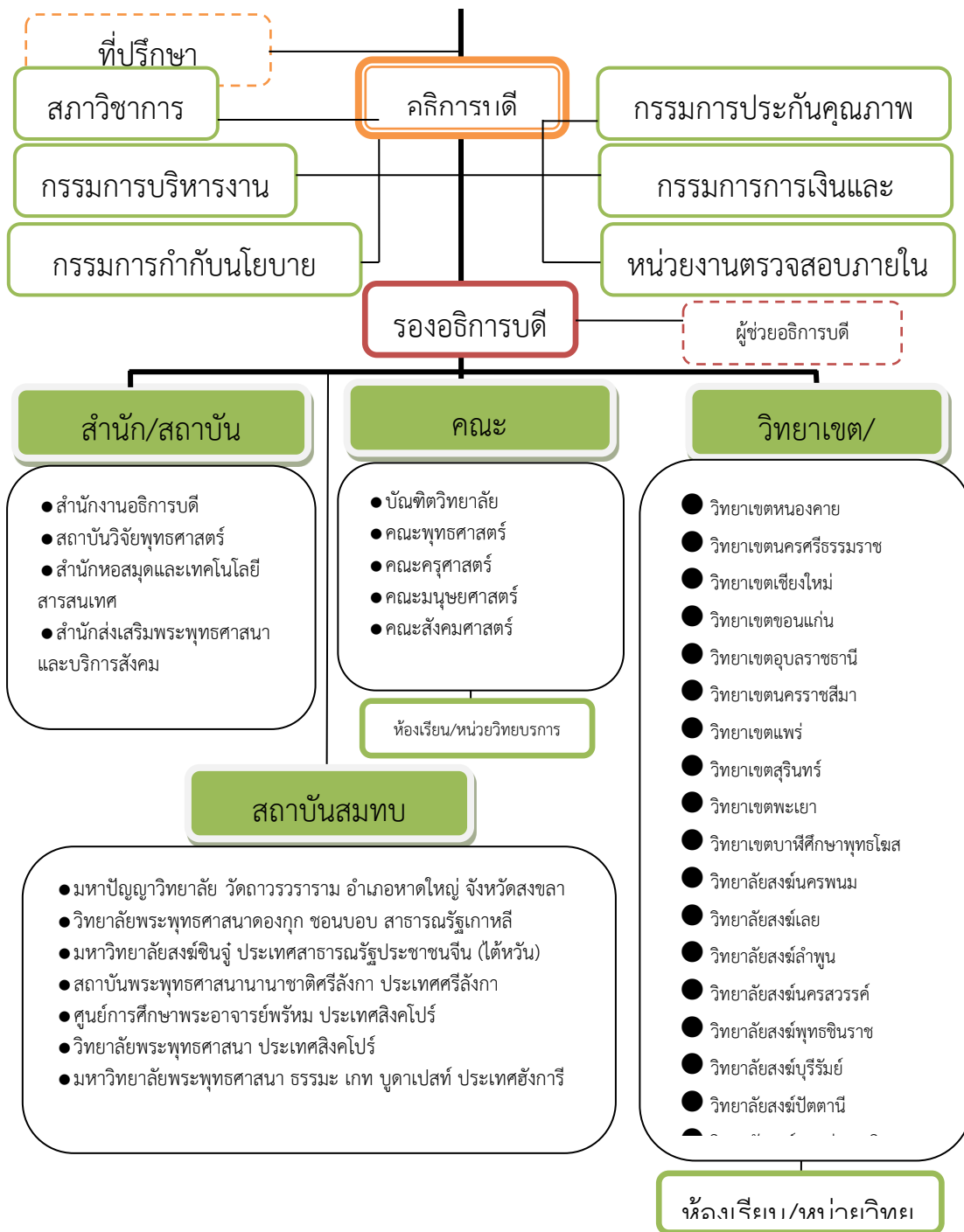
พุทธศักราช	เหตุการณ์สำคัญ
๒๕๒๗	รัฐให้การรับรองปริญญาบัตรโดยประกาศใช้พระราชบัญญัติกำหนดวิทยฐานะ ผู้สำเร็จ วิชาการพระพุทธศาสนา ตั้งแต่วันที่ ๒๗ กันยายน พ.ศ. ๒๕๒๗

๒๕๒๗- ๒๕๓๕	จัดตั้งวิทยาเขตเพิ่มอีก จำนวน ๙ วิทยาเขต ประกอบด้วย วิทยาเขตเชียงใหม่ (๒๕๒๗) วิทยาเขตนครศรีธรรมราช (๒๕๒๘) วิทยาเขตขอนแก่น (๒๕๒๙) วิทยาเขตนครราชสีมา (๒๕๒๙) วิทยาเขตแพร่ (๒๕๓๐) วิทยาเขตอุบลราชธานี (๒๕๓๐) วิทยาเขตสุรินทร์ (๒๕๓๑) วิทยาเขตพะเยา (๒๕๓๔) วิทยาเขตบาฬีศึกษาพุทธโฆส จังหวัดนครปฐม (๒๕๓๕)
๒๕๓๔	มหาวิทยาลัยได้จัดตั้งศูนย์การศึกษาที่วัดศรีสุदारาม เขตบางขุนนนท์ กรุงเทพมหานคร ใช้เป็นสถานที่ศึกษาของนิสิตปีที่ ๑ - ๔ ของคณะครุศาสตร์ มนุษยศาสตร์ สังคมศาสตร์
๒๕๓๕	คณะกรรมการการศึกษาของสงฆ์ได้ออกระเบียบคณะกรรมการการศึกษาของสงฆ์ ว่าด้วยการจัดการศึกษา มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย พ.ศ. ๒๕๓๕ โดยมหาวิทยาลัยสามารถจัดการศึกษาและการบริหารให้เป็นไปตามระบบสากล
๒๕๔๐	รัฐสภาตราพระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยโดยพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดชมหาราช ได้ทรงลงพระปรมาภิไธยเมื่อวันที่ ๒๑ กันยายน พ.ศ.๒๕๔๐ ส่งผลให้มหาวิทยาลัย มีพระราชบัญญัติรับรองสถานภาพเป็นมหาวิทยาลัยของรัฐ ในกำกับของรัฐบาล และเป็นนิติบุคคลที่ไม่เป็นส่วนราชการหรือรัฐวิสาหกิจ เน้นจัดการศึกษาวิชาการด้านพระพุทธศาสนา

๒.๕.๓ สภาพปัจจุบันในการขยายเขตพื้นที่การจัดการศึกษาของมหาวิทยาลัย

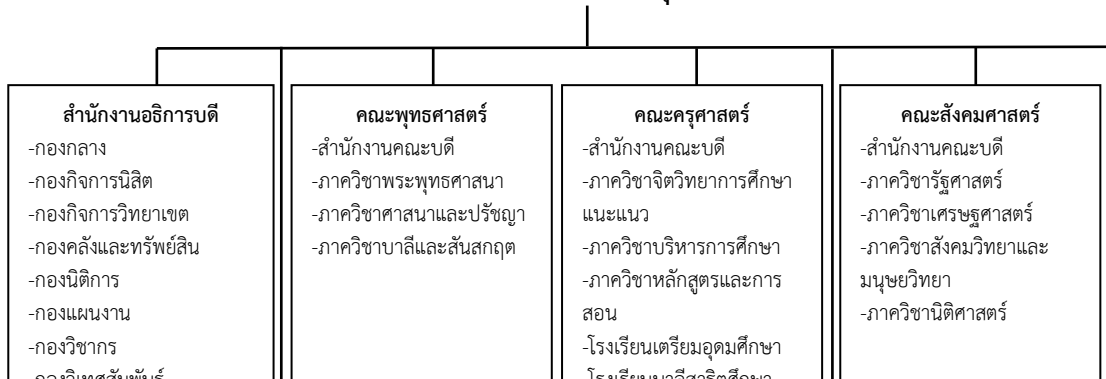
ปัจจุบัน มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย (ส่วนกลาง) ตั้งอยู่ที่ ๗๙ หมู่ ๑ ถนนพหลโยธิน ตำบลลำไทร อำเภอน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ๑๓๑๗๐ จัดการศึกษาในระดับคณะต่าง ๆ จำนวน ๕ ส่วนงาน ได้แก่ ๑) คณะพุทธศาสตร์ ๒) คณะครุศาสตร์ ๓) คณะมนุษยศาสตร์ ๔) คณะสังคมศาสตร์ และ ๕) บัณฑิตวิทยาลัย และมีการขยายการจัดการศึกษาทั้งในประเทศและต่างประเทศ ดังนี้ ส่วนงานระดับวิทยาเขต จำนวน ๑๐ วิทยาเขต ได้แก่ ๑) วิทยาเขตหนองคาย ตั้งอยู่ที่อำเภอมือง จังหวัดหนองคาย ๒) วิทยาเขตเชียงใหม่ ตั้งอยู่ที่อำเภอมือง จังหวัดเชียงใหม่ ๓) วิทยาเขตนครศรีธรรมราช ตั้งอยู่ที่อำเภอมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช ๔) วิทยาเขตขอนแก่น ตั้งอยู่ที่อำเภอมือง จังหวัดขอนแก่น ๕) วิทยาเขตนครราชสีมา ตั้งอยู่ที่อำเภอมือง จังหวัดนครราชสีมา ๖) วิทยาเขตแพร่ ตั้งอยู่ที่อำเภอมือง จังหวัดแพร่ ๗) วิทยาเขตอุบลราชธานี ตั้งอยู่ที่อำเภอมือง จังหวัดอุบลราชธานี ๘) วิทยาเขตสุรินทร์ ตั้งอยู่ที่อำเภอมือง จังหวัดสุรินทร์ ๙) วิทยาเขตพะเยา ตั้งอยู่ที่อำเภอมือง จังหวัดพะเยา ๑๐) วิทยาเขตบาฬีศึกษาพุทธโฆส ตั้งอยู่ที่อำเภอมือง จังหวัดนครปฐม จัดตั้งหน่วยงานระดับวิทยาลัยสงฆ์ จำนวน ๑๒ วิทยาลัย จัดตั้งหน่วยงานระดับห้องเรียน จำนวน ๕ ห้องเรียน จัดตั้งหน่วยงานระดับหน่วยวิทยบริการ ๑๗ หน่วย และสถาบันสมทบทั้งในประเทศและต่างประเทศ จำนวน ๗ สถาบัน ดังแสดงโครงสร้างมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ในแผนภูมิที่ ๒.๕ และ โครงสร้างส่วนงานภายในมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ในแผนภูมิที่ ๒.๖ ดังนี้

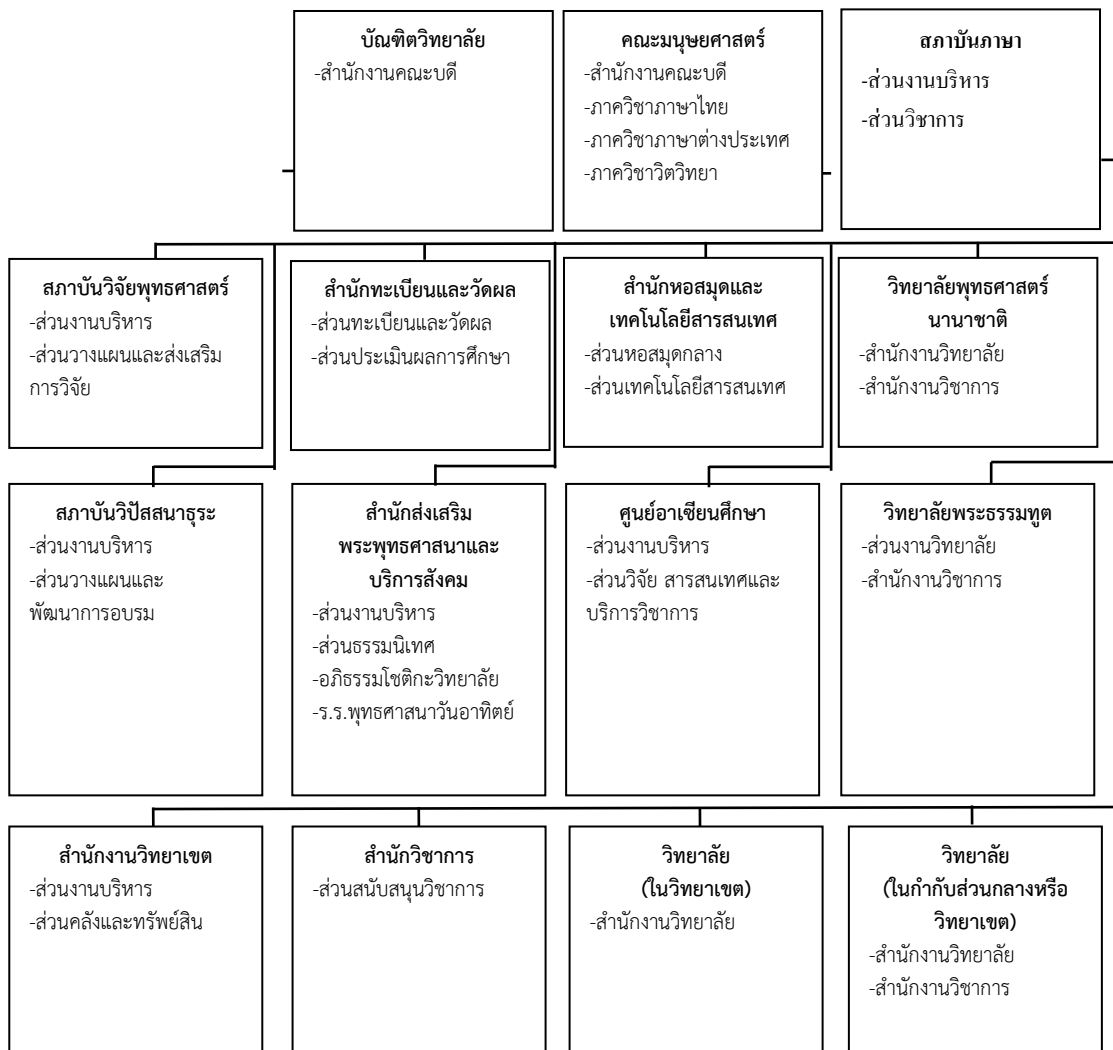
สภามหาวิทยาลัย

แผนภูมิที่ ๒.๕ โครงสร้างมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

โครงสร้างส่วนงานภายในมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

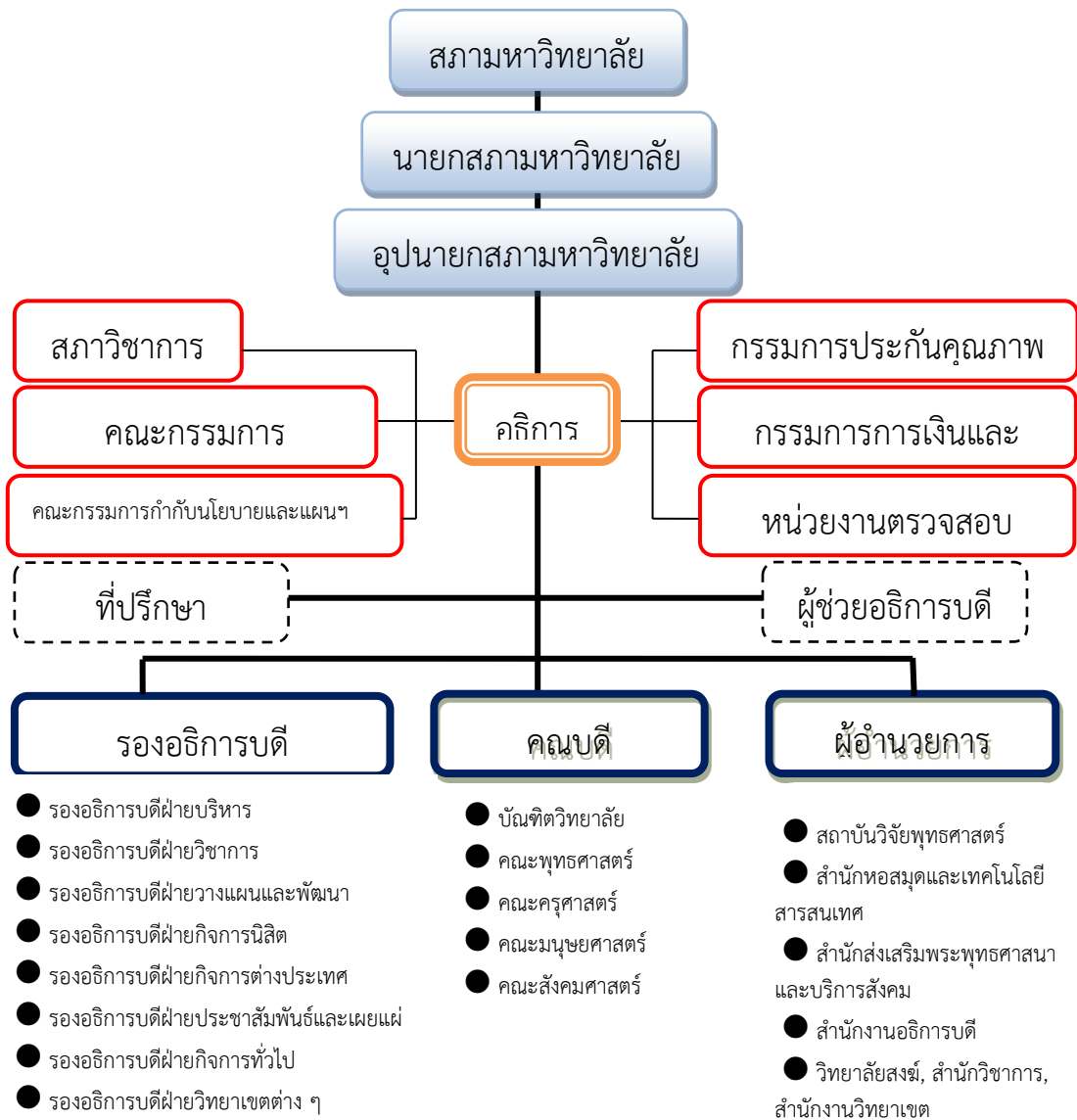

แผนภูมิที่ ๒.๖ โครงสร้างส่วนงานภายในมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

๒.๕.๔ โครงสร้างการบริหารงานของมหาวิทยาลัย

การบริหารและการจัดการศึกษาของมหาวิทยาลัยมีความสัมพันธ์ทางกฎหมายทั้งกับรัฐบาลและคณะสงฆ์ โดยมีสภามหาวิทยาลัยเป็นองค์กรบริหารสูงสุด ดังแสดงโครงสร้างการบริหารงานของมหาวิทยาลัย

แผนภูมิที่ ๒.๗ โครงสร้างการบริหารมหาวิทยาลัย

๒.๕.๕ ตราสัญลักษณ์ประจำมหาวิทยาลัย/เข็มสัญลักษณ์ประจำมหาวิทยาลัย/ สีและดอกไม้ประจำมหาวิทยาลัย

ตราสัญลักษณ์ประจำมหาวิทยาลัย เป็นพระจุลมงกุฏ (พระเกี้ยว) เปล่งรัศมี เป็นส่วนพระราช ลัญจกรประจำพระองค์พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาจุฬาลงกรณ์ พระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ ๕ ตรงฐานพระเกี้ยวมีอักษรย่อ ม จ ร หมายถึง มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

ประดิษฐานอยู่ตรงกลางของธรรมจักร ที่ขอบกลาง ด้านบนของธรรมจักร มีอักษรภาษาบาลีว่า ปญญา
โลกสมิ ปชโชโต แปลว่า ปัญญาเป็นแสงสว่างในโลก หมายถึง มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราช
วิทยาลัยจะอำนวยแสงสว่างทางปัญญาให้แก่ชาวโลกที่ขอบกลางด้านล่างมีอักษรชื่อมหาวิทยาลัยมหา
จุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ดังรูปประกอบนี้

ตราสัญลักษณ์ประจำมหาวิทยาลัย

เข็มสัญลักษณ์ประจำมหาวิทยาลัย เป็นพระจุลมงกุฏ (พระเกี้ยว) เปล่งรัศมี เป็นส่วนพระราช
ลัญจกรประจำพระองค์พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว
รัชกาลที่ ๕ ด้านหลังพระเกี้ยวมีธรรมจักร ตรงฐานของพระเกี้ยวมีอักษร ม จ ร เป็นชื่อย่อ
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย และข้างล่างสุด มีอักษรชื่อมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณ
ราชวิทยาลัย ดังรูปประกอบ

เข็มสัญลักษณ์ประจำมหาวิทยาลัย

สีและดอกไม้ประจำมหาวิทยาลัย สีประจำมหาวิทยาลัย คือ สีชมพู และดอกไม้ประจำ
มหาวิทยาลัย คือ ดอกอโศก

๒.๕.๖ สุภาชิต/ปณิธาน/ปรัชญา/วิสัยทัศน์/พันธกิจ/เอกลักษณ์/อัตลักษณ์

มหาวิทยาลัย/อัตลักษณ์บัณฑิตของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

สุภาชิตมหาวิทยาลัย ได้แก่ ปญญา โลกสมิ ปชโชโต แปลว่า ปัญญาเป็นแสงสว่างในโลก /
ปณิธานมหาวิทยาลัย ได้แก่ ศึกษาพระไตรปิฎกและวิชาชั้นสูงสำหรับพระภิกษุสามเณรและคฤหัสถ์ /
ปรัชญามหาวิทยาลัย ได้แก่ จัดการศึกษาพระพุทธศาสนา บูรณการกับศาสตร์สมัยใหม่ พัฒนาจิตใจ

และสังคม / วิสัยทัศน์มหาวิทยาลัย ได้แก่ มุ่งพัฒนามหาวิทยาลัยให้เป็นศูนย์กลางการศึกษา พระพุทธศาสนาในระดับนานาชาติ โดยจัดการศึกษาและพัฒนาองค์ความรู้บูรณาการกับศาสตร์สมัยใหม่ ให้นำไปสู่การพัฒนาจิตใจและสังคมอย่างยั่งยืน / พันธกิจมหาวิทยาลัย ได้แก่ ๑) มุ่งเน้นการสร้างบัณฑิตและบุคลากรที่ผ่านการอบรม เป็นผู้มีความรู้ มีความรู้ มีปฏิบัติน่าเลื่อมใส ใฝ่รู้ ใฝ่คิด เป็นผู้นำทางจิตใจและปัญญา มีโลกทัศน์กว้างไกล มีความสามารถและทักษะในการแก้ปัญหา มีศรัทธา อุทิศตนเพื่อพระพุทธศาสนาและพัฒนาสังคม ๒) มุ่งส่งเสริมการศึกษา ค้นคว้าวิจัยให้ก้าวไปสู่ความเป็นเลิศทางวิชาการด้านพระพุทธศาสนาเพื่อสร้างองค์ความรู้ใหม่ในการพัฒนามนุษย์ สังคมและสิ่งแวดล้อมให้อยู่ร่วมกันได้อย่างสมดุลและสันติสุข รวมทั้งการสร้างเครือข่ายกับสถาบันที่มีชื่อเสียงทั้งในประเทศและต่างประเทศ เพื่อพัฒนาคุณภาพของนักวิจัยให้นำไปสู่ความเป็นสากล ๓) มุ่งเน้นการให้บริการทางวิชาการในรูปแบบที่หลากหลาย มีการบริการหรือบริหารเพื่อให้พัฒนาพระพุทธศาสนา พัฒนาคุณภาพชีวิตและความเป็นอยู่ของประชาชน มีความมุ่งมั่นในการให้บริการวิชาการด้านพระพุทธศาสนาแก่คณะสงฆ์และสังคม รวมทั้งส่งเสริมการเรียนรู้ และความร่วมมืออันดีระหว่างพุทธศาสนิกชนในระดับชาติและนานาชาติ ๔) มุ่งส่งเสริมการศึกษาด้านวัฒนธรรมและการมีส่วนร่วมในประชาคมโลกด้านพระพุทธศาสนา โดยการทำนุบำรุงและอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมของสังคมไทยเพื่อนำไปสู่การรักษาความแตกต่างทางวัฒนธรรมและการอยู่ร่วมกันในประชาคมโลกอย่างมีเอกลักษณ์และศักดิ์ศรี เพื่อเป็นการสร้างวัฒนธรรมและค่านิยมที่พึงประสงค์ให้เกิดขึ้นกับบุคคล องค์กรและสังคม ๕) ปรับปรุงโครงสร้างองค์กร กฎระเบียบ การบริหาร และพัฒนาบุคลากรให้เกิดการบริหารการเปลี่ยนแปลงโดยยึดหลักการบริหารจัดการอย่างมีประสิทธิภาพตามหลักธรรมาภิบาล / เอกลักษณ์มหาวิทยาลัย ได้แก่ บริการวิชาการด้านพระพุทธศาสนา / อัตลักษณ์มหาวิทยาลัย ได้แก่ ประยุกต์พระพุทธศาสนา เพื่อพัฒนาจิตใจและสังคม / อัตลักษณ์บัณฑิต ได้แก่ มีศรัทธาอุทิศตนเพื่อพระพุทธศาสนา⁸⁴

๒.๕.๗ โครงสร้างและอำนาจหน้าที่ของกรรมการสภามหาวิทยาลัย

วิทยาเขตในกลุ่มภาคตะวันออกเฉียงเหนือเป็นหน่วยงานที่ขึ้นตรงต่อมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ในส่วนกลาง (อำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา) ดังนั้น วิทยาเขตในกลุ่มภาคตะวันออกเฉียงเหนือจึงมีหน้าที่ดำเนินงานตามที่สภามหาวิทยาลัยมอบหมายซึ่งสภามหาวิทยาลัยมีโครงสร้างและอำนาจหน้าที่ ดังต่อไปนี้ ด้านโครงสร้างตามที่ปรากฏใน มาตรา ๑๗ หมวด ๒ แห่งพระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย พ.ศ. ๒๕๔๐ ดังนี้ ให้มีสภามหาวิทยาลัยประกอบด้วย (๑) นายกสภามหาวิทยาลัย ซึ่งสมเด็จพระสังฆราชทรงแต่งตั้งจากพระเถระ (๒) กรรมการสภามหาวิทยาลัยโดยตำแหน่ง ได้แก่ อธิการบดี ปลัดกระทรวงศึกษาธิการ ปลัดทบวงมหาวิทยาลัย อธิบดีกรมการศาสนา ผู้อำนวยการสำนักงานงบประมาณ เลขาธิการคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน และเลขาธิการคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (๓) กรรมการสภามหาวิทยาลัยจำนวนเจ็ดรูป ซึ่งสมเด็จพระสังฆราชทรงแต่งตั้งจากพระภิกษุผู้ดำรงตำแหน่งรองอธิการบดีหรือคณบดี โดยคำแนะนำของกรรมการสภามหาวิทยาลัยโดยตำแหน่ง (๔) กรรมการสภามหาวิทยาลัย

⁸⁴ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, แผนพัฒนามหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยในช่วงแผนพัฒนาการศึกษาระดับอุดมศึกษาฉบับที่ ๑๑ (พ.ศ. ๒๕๕๕-๒๕๕๙), (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๖), หน้า ๔๗.

ผู้ทรงคุณวุฒิจำนวนไม่น้อยกว่าหกหรือคน ซึ่งสมเด็จพระสังฆราชทรงแต่งตั้งจากพระภิกษุหรือคฤหัสถ์ โดยคำแนะนำของกรรมการสภามหาวิทยาลัยโดยตำแหน่งและในจำนวนนี้จะต้องเป็นพระภิกษุไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่ง (วรรคสอง) ให้สภามหาวิทยาลัยเลือกกรรมการสภามหาวิทยาลัยผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งเป็นพระภิกษุรูปหนึ่งเป็นอุปนายกสภามหาวิทยาลัย และให้อุปนายกสภามหาวิทยาลัยทำหน้าที่แทนนายกสภามหาวิทยาลัยเมื่อไม่มีผู้ดำรงตำแหน่งนายกสภามหาวิทยาลัย หรือมีแต่ไม่อาจปฏิบัติหน้าที่ได้ (วรรคสาม) ให้สภามหาวิทยาลัยแต่งตั้งรองอธิการบดีซึ่งเป็นพระภิกษุรูปหนึ่งเป็นเลขานุการสภามหาวิทยาลัยโดยคำแนะนำของอธิการบดี ด้านอำนาจและหน้าที่ปรากฏใน มาตรา ๑๙ ซึ่งกล่าวไว้ว่า สภามหาวิทยาลัยมีอำนาจและหน้าที่ควบคุมดูแลกิจการทั่วไปของมหาวิทยาลัยและโดยเฉพาะให้มีอำนาจและหน้าที่ดังนี้ (๑) วางนโยบายของมหาวิทยาลัยเกี่ยวกับการศึกษา การวิจัย การให้บริการทางวิชาการพระพุทธศาสนาแก่สังคม และการทะนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม (๒) วางระเบียบออกข้อบังคับ ข้อกำหนด และประกาศของมหาวิทยาลัย และอาจมอบหมายให้ส่วนงานใดในมหาวิทยาลัยเป็นผู้วางระเบียบและออกประกาศสำหรับส่วนงานดังกล่าวก็ได้ (๓) อนุมัติให้ปริญญา ประกาศนียบัตร อนุปริญญา และประกาศนียบัตร (๔) อนุมัติการจัดตั้ง การรวม และการยุบเลิกสำนักงานวิทยาเขต บัณฑิตวิทยาลัย คณะ สถาบัน สำนัก ศูนย์ วิทยาลัย หรือหน่วยงานที่เรียกชื่ออย่างอื่นที่มีฐานะเทียบเท่าคณะ สถาบัน สำนัก ศูนย์ หรือวิทยาลัย รวมทั้งการแบ่งส่วนงานของหน่วยงานดังกล่าว (๕) อนุมัติการรับเข้าสมทบ หรือการยกเลิกการสมทบของสถาบันการศึกษาชั้นสูงหรือสถาบันวิจัยด้านพระพุทธศาสนา (๖) อนุมัติการเปิดสอนและหลักสูตรการศึกษาด้านพระพุทธศาสนาให้สอดคล้องกับพระธรรมวินัย รวมทั้งการยุบ รวม และยกเลิกหลักสูตรและสาขาวิชา (๗) พิจารณาดำเนินการเพื่อให้สมเด็จพระสังฆราชทรงแต่งตั้งและพิจารณาถอดถอนอธิการบดี (๘) พิจารณาดำเนินการเพื่อทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ แต่งตั้งและพิจารณาถอดถอนศาสตราจารย์ และรองศาสตราจารย์พิเศษ (๙) แต่งตั้งและถอดถอนรองอธิการบดี ผู้ช่วยอธิการบดี คณบดี ผู้อำนวยการสถาบัน ผู้อำนวยการสำนัก ผู้อำนวยการศูนย์ ผู้อำนวยการวิทยาลัย และหัวหน้าหน่วยงานที่เรียกชื่ออย่างอื่นที่มีฐานะเทียบเท่าสถาบัน สำนัก ศูนย์ หรือวิทยาลัย ศาสตราจารย์เกียรติคุณ รองศาสตราจารย์และผู้ช่วยศาสตราจารย์ (๑๐) ออกข้อบังคับว่าด้วยการบริหารงานบุคคลของมหาวิทยาลัยเกี่ยวกับการกำหนดตำแหน่ง การกำหนดอัตราเงินเดือน เงินประจำตำแหน่ง ค่าตอบแทน ค่าจ้าง สวัสดิการและประโยชน์อย่างอื่น การบรรจุและแต่งตั้ง การรับเงินเดือน เงินประจำตำแหน่ง ค่าตอบแทนหรือค่าจ้าง การออกจากงาน การรักษาวินัย การดำเนินการทางวินัย การร้องทุกข์ และการอุทธรณ์การลงโทษของคณาจารย์ และลูกจ้าง (๑๑) กำหนดนโยบายเกี่ยวกับการจัดหารายได้ ออกข้อบังคับและวางระเบียบต่าง ๆ เกี่ยวกับการบริหารงานการเงินและทรัพย์สินของมหาวิทยาลัย (๑๒) อนุมัติงบประมาณรายจ่ายของมหาวิทยาลัย (๑๓) แต่งตั้งคณะกรรมการ คณะอนุกรรมการ หรือบุคคลใดบุคคลหนึ่งเพื่อกระทำการใด ๆ อันอยู่ในอำนาจและหน้าที่ของสภามหาวิทยาลัย (๑๔) ติดตามและประเมินผลการดำเนินงานของอธิการบดี รองอธิการบดี ผู้ช่วยอธิการบดี คณบดี ผู้อำนวยการสถาบัน ผู้อำนวยการสำนัก ผู้อำนวยการศูนย์ ผู้อำนวยการวิทยาลัย และหัวหน้าหน่วยงานที่เรียกชื่ออย่างอื่นที่มีฐานะเทียบเท่าคณะ สถาบัน สำนัก ศูนย์ หรือวิทยาลัย (๑๕) ปฏิบัติหน้าที่อื่นเกี่ยวกับกิจการของมหาวิทยาลัยที่มีได้ระบุให้เป็นหน้าที่ของผู้ใดผู้หนึ่งโดยเฉพาะ

๒.๕.๘ หลักสูตรและการเรียนการสอนของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

ในลักษณะกว้าง ๆ เพื่อให้ผู้เชี่ยวชาญตอบตามความคิดเห็นโดยอิสระและปราศจากอคติใด ๆ ชั้นที่ ๒ เป็นขั้นพัฒนาแบบสอบถาม วิเคราะห์และสังเคราะห์ผลการตอบที่ได้จากชั้นที่หนึ่ง แล้วนำไปใช้เป็นแนวทางในการจัดทำแบบสอบถามความคิดเห็นต่อข้อความที่สร้างขึ้น โดยใช้มาตราประมาณค่า (rating scale) นิยมใช้มาตรา ๕ ระดับ ชั้นที่ ๓ นำคำตอบที่ได้จากการตอบแบบสอบถามของผู้เชี่ยวชาญในรอบที่สองมาวิเคราะห์ค่ามัธยฐาน หรือฐานนิยม และค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ ของข้อมูลจากการตอบ จากนั้นจึงจัดส่งแบบสอบถามกลับไปให้ผู้เชี่ยวชาญตอบเป็นรอบที่สาม โดยแสดงคำตอบจากรอบที่สองของผู้เชี่ยวชาญแต่ละท่านพร้อมทั้ง ค่ามัธยฐานและค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ของคำถามแต่ละข้อที่ได้จากการวิเคราะห์ข้อมูลรอบที่สอง ... ในการตอบแบบสอบถามรอบที่สามนี้ ผู้เชี่ยวชาญอาจเปลี่ยนความคิดเห็นให้สอดคล้องกับกลุ่มหรืออาจยืนยันคำตอบเหมือนรอบที่สอง หากผู้เชี่ยวชาญยืนยันคำตอบเดิมเหมือนในรอบที่สองซึ่งเป็นคำตอบที่แตกต่างจากกลุ่มต้องให้ผู้เชี่ยวชาญแสดงความคิดเห็นที่ขัดแย้งนั้นไว้ด้วย ในการใช้เทคนิคเดลฟายเก็บรวบรวมข้อมูลนั้น ถ้าผู้ประเมินเห็นว่ายังมีความไม่สอดคล้องกันระหว่างผู้เชี่ยวชาญ อาจมีการเก็บรวบรวมข้อมูลในจำนวนรอบที่เพิ่มขึ้น ทั้งนี้ต้องคำนึงถึงความพร้อมของผู้เชี่ยวชาญในการที่จะให้ข้อมูลหลาย ๆ รอบด้วย⁸⁷

สุรเชษฐ์ เพ็ญพร ได้กล่าวถึง เทคนิคเดลฟาย ไว้ว่า เป็นเทคนิคที่ได้รับการยอมรับในหมู่นักวิจัยทางการศึกษาอย่างมากในปัจจุบันถูกค้นพบและพัฒนาโดยนักวิจัยบริษัทแรนด์ (The Rand Corporation) ชื่อ โอลาฟ เฮลเมอร์ (Olaf Helmer) และนอร์แมน ดาลกี (Norman Dalkey) เมื่อต้นปี ค.ศ. ๑๙๕๐ เพื่อใช้ในการถามและเก็บความคิดเห็นของกลุ่มผู้เชี่ยวชาญเกี่ยวกับการพยากรณ์ทางด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี เทคนิคเดลฟาย คือ ขบวนการที่รวบรวมความคิดเห็นหรือการตัดสินใจในเรื่องใดเรื่องหนึ่งเกี่ยวกับอนาคตจากกลุ่มผู้เชี่ยวชาญ เพื่อให้ได้ข้อมูลที่สอดคล้องเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน และมีความถูกต้องน่าเชื่อถือมากที่สุดโดยที่ผู้ทำการวิจัยไม่ต้องนัดสมาชิกในกลุ่มผู้เชี่ยวชาญให้มาประชุมพบปะกัน แต่ขอร้องให้สมาชิกแต่ละคนแสดงความคิดเห็นหรือตัดสินใจในรูปแบบของการตอบแบบสอบถาม ซึ่งเทคนิคนี้จะทำให้ผู้ทำ การวิจัยสามารถระดมความคิดเห็นจากผู้เชี่ยวชาญในที่ต่างๆ ได้โดยไม่มีข้อจำกัดรวมทั้งยังประหยัดเวลาและค่าใช้จ่ายอีกด้วย นอกจากนี้เทคนิคเดลฟายยังช่วยให้ผู้เชี่ยวชาญแต่ละคนแสดงความคิดเห็นได้อย่างอิสระและไม่ตกอยู่ใต้อิทธิพลทางความคิดเห็นของผู้อื่นหรือเสียงส่วนใหญ่เมื่อใดจึงใช้เทคนิคเดลฟาย โดยทั่วไปผู้ทำการวิจัยจะตัดสินใจใช้เทคนิคนี้เมื่อมีเหตุการณ์อย่างใดอย่างหนึ่งต่อไปนี้คือ ๑) ปัญหาที่จะทำการวิจัยไม่มีคำตอบที่ถูกต้องแน่นอนแต่สามารถวิจัยปัญหาได้จากการรวบรวมการตัดสินใจแบบอัตวิสัย (Subjective Judgments) จากผู้เชี่ยวชาญในสาขานั้น ๆ ๒) ปัญหาที่จะทำการวิจัยต้องการความคิดเห็นหลายๆ ด้านจากประสบการณ์หรือความรู้ความสามารถของผู้เชี่ยวชาญในสาขานั้นๆ ๓) ผู้ทำการวิจัยไม่ต้องการให้ความคิดเห็นของผู้อื่นแต่ละคนมีผลกระทบหรือมีอิทธิพลต่อการพิจารณาตัดสินใจนั้นๆ ๔) การพบปะเพื่อนัดประชุมของกลุ่มเป็นการไม่สะดวกเนื่องจากสภาพภูมิศาสตร์หรือเสียค่าใช้จ่ายและเวลามากเกินไป ๕) เมื่อไม่ต้องการเปิดเผยรายชื่อบุคคลในกลุ่มเพราะความคิดเห็นของคนในกลุ่มเกี่ยวกับปัญหาที่วิจัยอาจมีความขัดแย้งอย่างมาก ส่วนปัจจัยที่ทำให้เทคนิคเดลฟายใช้ได้ผลสมบูรณ์ ๑) เวลา ผู้ทำการวิจัยควรมีเวลามากเพียงพอโดยทั่วไปใช้เวลาประมาณ ๒ เดือนจึงจะเสร็จขึ้น

⁸⁷ กาญจนา วัฒนสุนทร, “กระบวนการในการใช้เทคนิคเดลฟาย”, ๒๔ เมษายน ๒๕๕๓,

ขบวนการอย่างไรก็ตามอาจใช้เวลาช้าหรือเร็วกว่านั้น ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับกลุ่มผู้เชี่ยวชาญจะส่งแบบสอบถามแต่ละรอบคืนมาช้าหรือเร็วเพียงใด ๒) ผู้เชี่ยวชาญ ในการเลือกสรรผู้เชี่ยวชาญนั้น ผู้ทำการวิจัยควรคำนึงถึงความสามารถของกลุ่มผู้เชี่ยวชาญควรเลือกผู้มีความรู้ความสามารถเป็นเลิศในสาขานั้นๆ อย่างแท้จริงไม่ควรเลือกโดยอาศัยความคุ้นเคยหรือการติดต่อได้ง่าย ความร่วมมือของกลุ่มผู้เชี่ยวชาญควรเลือกผู้ที่มีความเต็มใจ ตั้งใจและมั่นใจในการให้ความร่วมมือกับงานวิจัยโดยตลอด รวมทั้งยินยอมสละเวลาอีกด้วย และจำนวนผู้เชี่ยวชาญควรเลือกให้มีจำนวนมากเพียงพอเพื่อจะได้ความคิดเห็นใหม่ ๆ คำตอบที่มีน้ำหนักความน่าเชื่อถือมากยิ่งขึ้นโดยทั่วไปไม่มีข้อกำหนดตายตัวว่าควรมีจำนวนผู้เชี่ยวชาญกี่คน นักวิจัยบางคนให้ความเห็นว่าผู้เชี่ยวชาญจำนวน ๕ ถึง ๑๐ คนในกลุ่มก็มากเพียงพอ⁸⁸

จากการศึกษาแนวคิดเกี่ยวกับเทคนิคการวิจัยแบบเดลฟายของนักวิชาการและนักการศึกษาดังกล่าวข้างต้นนี้ ผู้วิจัยจะได้นำไปประยุกต์ใช้เพื่อเป็นกรอบในการดำเนินการวิจัยในครั้งนี้ต่อไป

๒.๗ รายงานการวิจัยที่เกี่ยวข้อง

เกษสุณีย์ บำรุงจิต สุนทรี สุวรรณสมบูรณ์ ปิยะชาติ สิทธิวิภูศิริ และทินกร จันทรกระจ่าง ได้ทำวิจัยเรื่องการสร้างรูปแบบการบริหารจัดการของคณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลปีระชาคมอาเซียน ปี พ.ศ. ๒๕๕๘ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน การบริหารจัดการ การศึกษา เพื่อวิเคราะห์และสังเคราะห์เทคนิควิธีการและหลักการบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพการบริหารจัดการศึกษาของคณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุ่ระชาคมอาเซียน ปี พ.ศ. ๒๕๕๘ ผลการวิจัยพบว่า สภาพปัจจุบันการบริหารจัดการศึกษาของคณะศิลปศาสตร์ ในแต่ละสาขาวิชายังไม่มีความพร้อมทั้งในด้านบุคลากรที่สอนภาษาอังกฤษจากชาวต่างประเทศเจ้าของภาษาโดยตรง การพัฒนาหลักสูตรมีความสอดคล้องกับประชาคมอาเซียนเทียบโอนหน่วยกิตกับประชาคมอาเซียนโดยต้องมีการจัดสอนทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ นักศึกษาไม่สามารถใช้ภาษาอังกฤษติดต่อสื่อสารกับประชาคมในกลุ่มอาเซียนได้ อาคารสถานที่วัสดุอุปกรณ์และงบประมาณมีจำกัดยังไม่เพียงพอ ดังนั้นการบริหารคณะศิลปศาสตร์ที่มีประสิทธิภาพ จะต้องอาศัยเทคนิควิธีการและหลักการบริหารจัดการศึกษา โดยเน้น ๔ M คือ Man บุคลากร ความพร้อมของบุคลากรทั้งคณาจารย์และนักศึกษา Money เงินงบประมาณที่สามารถบริหารจัดการศึกษามีกองทุนสนับสนุน Material มีวัสดุอุปกรณ์ ห้องเรียน สถานที่ และสภาพแวดล้อมที่ทันสมัย และ Management การบริหารจัดการที่ดีเกี่ยวกับทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัดให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อคณะศิลปศาสตร์ ส่วนรูปแบบที่ได้จากการสังเคราะห์จะต้องเป็นรูปแบบหรือโครงสร้างการบริหารจัดการศึกษาที่มีประสิทธิภาพ โดยเน้นที่นโยบายการจัดสรรงบประมาณ การจัดการหลักสูตรที่ทันสมัยสอดคล้องกับความต้องการของ

⁸⁸ สุรเชษฐ์ เพ็ญพร, เทคนิคการวิจัยแบบเดลฟาย, <<https://www.gotoknow.org/posts/๔๕๒๔๐๕>>, หน้า ๑.

ประชาคมอาเซียน และการพัฒนานักศึกษาทุกสาขาวิชาของคณะศิลปศาสตร์ที่เอื้อต่อการเข้าสู่ประชาคมอาเซียนในวันที่ ๓๑ ธันวาคม ๒๕๕๘^{๘๙}

กิตติพร เนาว์สุวรรณ และ ชัยรัตน์ จุสปาโล ได้เขียนบทความวิชาการเรื่องการเตรียมความพร้อมการจัดการศึกษาด้วยเทคโนโลยีสารสนเทศในสถานศึกษาเพื่อการเข้าสู่ประชาคมอาเซียน สรุปความได้ว่า สถานศึกษามีความจำเป็นอย่างยิ่งต้องปรับเปลี่ยนองค์กรทั้งในแง่กายภาพ ระบบการบริหารการศึกษา และวิธีการจัดการเรียนการสอนเพื่อรองรับการเข้าสู่ประชาคมอาเซียนที่ต้องการให้การศึกษากลายเป็นกลไกสำคัญในการสร้างอัตลักษณ์ร่วมกันทำให้เกิดเป็นสังคมที่เอื้ออาทรสมานฉันท์ตอบสนองต่อความต้องการของภูมิภาคเพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชนมุ่งไปสู่การพัฒนาอย่างยั่งยืนจากการจัดระบบการศึกษาของไทยเพื่อเตรียมความพร้อมการเข้าสู่ประชาคมอาเซียนด้วยทิศทางที่ไม่ชัดเจน ผู้บริหารสถานศึกษาระดับโรงเรียนไม่สามารถนำนโยบายไปใช้ปฏิบัติได้จริงส่งผลให้ขาดประสิทธิผลและประสิทธิภาพในการจัดการศึกษาตลอดจนขาดการนำประโยชน์จากเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในการจัดการศึกษาอย่างเป็นระบบทั้งๆ ที่ประเทศใช้งบประมาณด้านการจัดการศึกษาอย่างมหาศาลมากกว่าหลายประเทศในอาเซียนและในเอเชียประเทศไทยจึงต้อง เตรียมความพร้อมในการวางรากฐานการพัฒนาการศึกษาโดยใช้ เทคโนโลยีสารสนเทศ ในระดับโรงเรียน ผู้บริหารควรให้ความสำคัญกับเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อนำไปใช้ในการวางแผนและหาแนวปฏิบัติที่ดี (Good Practice) ต่อการพัฒนากระบวนการศึกษาอย่างเป็นระบบ ภายใต้การปฏิบัติ ดังนี้ ๑) กำหนดนโยบายและแผนกลยุทธ์ด้านเทคโนโลยีสารสนเทศโดยบูรณาการเทคโนโลยีสารสนเทศกับการจัดการศึกษาทั้งระบบตามนโยบายชาติที่ต้องสอดคล้องกับทิศทางการพัฒนาของประชาคมอาเซียน ภายใต้จุดยืนของคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาและบริบทของประเทศไทย จัดทำแผนกลยุทธ์ด้านเทคโนโลยีการศึกษาควบคู่ไปกับแผนกลยุทธ์และแผนปฏิบัติการประจำปีของสถานศึกษาถ่ายทอดลงสู่ผู้ปฏิบัติจริงผ่านโครงการ/กิจกรรม ส่งเสริมการพัฒนาทักษะภาษาอังกฤษ ทักษะการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ ทักษะการสืบค้นข้อมูล ตลอดจนการแสดงจุดยืนและกำหนดทิศทางที่เข้มข้นของผู้บริหารสถานศึกษา ภายใต้การมีส่วนร่วมทุกภาคส่วนทั้งในโรงเรียนและภาคีเครือข่ายชุมชน ๒) จัดการเรียนการสอนด้วยเทคโนโลยีสารสนเทศ โดยการส่งเสริมให้ครูผู้สอนใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเป็นส่วนหนึ่งของการจัดการเรียนการสอนทั้งสืบค้นข้อมูล สร้างและพัฒนาสื่อการสอน ในขณะที่เดียวกันสนับสนุน/กระตุ้นให้ผู้เรียนเรียนรู้ด้วยตนเองด้วยเทคโนโลยีสารสนเทศ ตามความถนัดและความต้องการของแต่ละบุคคล ฝึกให้คิดอย่างเป็นระบบ ลงมือปฏิบัติจริงภายใต้การสนับสนุนองค์ความรู้ทางทฤษฎี ชี้นำแหล่งเรียนรู้ แหล่งสืบค้นที่เข้าถึงได้ง่ายและรวดเร็วจากผู้สอนตลอดจนการสอดแทรกคุณธรรมจริยธรรม ๓) ส่งเสริมการสร้างและพัฒนานวัตกรรมเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการศึกษาด้วยการให้ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับกระบวนการสร้างและพัฒนา นวัตกรรมอย่างถูกต้องแก่ผู้สอนและผู้เรียนส่งเสริมการสร้างและพัฒนา นวัตกรรมเทคโนโลยีสารสนเทศที่บูรณาการแบบหลอมรวมสื่อระหว่างเทคโนโลยี คอมพิวเตอร์ เทคโนโลยีการสื่อสาร และเทคโนโลยีแพร่ภาพกระจายเสียง ให้สามารถเข้าถึงได้ง่ายทุกที่ ทุกเวลา ทุกอุปกรณ์

^{๘๙} เกษสุณีย์ บำรุงจิต สุนทรี่ สุวรรณสมบูรณ์ ปิยะชาติ สิทธิวิภูศิริ และทินกร จันทร์กระจ่าง, การสร้างรูปแบบการบริหารจัดการของคณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลปีประชาคมอาเซียน ปี พ.ศ. ๒๕๕๘, รายงานการวิจัย คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล, (ปทุมธานี: มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล), ๒๕๕๖, หน้า ก.

ตลอดจนการต่อยอดสู่การผลิตเชิงธุรกิจสร้างวัฒนธรรมองค์กรให้เป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ด้านเทคโนโลยีสารสนเทศด้วยความคิดสร้างสรรค์ การสร้างแรงจูงใจเพื่อให้เกิดความท้าทายต่อความสำเร็จตลอดจนการสนับสนุนจากผู้ประกอบการและชุมชนอาเซียนมีแผนงานชัดเจนต่อการขับเคลื่อนระบบการศึกษาให้ทัดเทียมกันในกลุ่มประเทศอาเซียนด้วยกันและประเทศที่พัฒนาแล้ว โดยเฉพาะการให้ความสำคัญกับการพัฒนามนุษย์ (Human Development) ด้วยการศึกษาทั้งนี้เพื่อให้ประชาชนเข้าถึงการพัฒนาอย่างเที่ยงธรรมและยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชนในภูมิภาคเพื่อมุ่งไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืนถึงเวลาแล้วที่ประเทศไทยในฐานะผู้นำคนสำคัญของอาเซียน จะต้องมีความพร้อมต่อการจัดการศึกษาด้วยเทคโนโลยีสารสนเทศที่ทันสมัย สามารถเพิ่มศักยภาพของประเทศให้เป็นที่ยอมรับและทัดเทียมกับอารยประเทศได้อย่างสมภาคภูมิในปี พ.ศ. ๒๕๕๘⁹⁰

เฉลิมลาภ ทองอาจ ได้เขียนบทความเชิงวิชาการเรื่องก้าวเข้าสู่ประชาคมอาเซียน: การจัดการศึกษาบนบริบทแห่งความท้าทาย สรุปความได้ว่า การจัดการศึกษาเพื่อเตรียมเยาวชนให้พร้อมต่อการเข้าสู่ประชาคมอาเซียนตั้งอยู่บนบริบทแห่งความท้าทายที่ทั้งผู้บริหาร นักการศึกษาและบุคลากรฝ่ายต่างๆ ที่เกี่ยวข้องจำเป็นจะต้องพิจารณาและให้ความสำคัญทั้งในเรื่องของการสร้างสมดุลของเป้าหมายและหลักการของการศึกษาที่ควรกำหนดให้มีความชัดเจน คือ มุ่งเน้นไปที่การเสริมสร้างความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์อันจะนำไปสู่การสร้างระบบเศรษฐกิจและการพัฒนาที่เป็นธรรมและยั่งยืนด้านการพัฒนาความสามารถด้านการใช้ภาษาต่างประเทศ ควรดำเนินการพัฒนาผู้สอนควบคู่ไปกับสร้างสิ่งแวดล้อมหรือบรรยากาศการใช้ภาษาอังกฤษเพื่อสื่อสารทั้งในและนอกชั้นเรียนด้านการพัฒนาความสามารถด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีควรให้ความสำคัญกับการปฏิรูปกระบวนการการเรียนรู้ของผู้เรียน มุ่งเน้นการเรียนการสอนเพื่อสร้างประสบการณ์ การแก้ปัญหาและการสร้างความหมายผ่านกระบวนการสืบสอบ ด้านการพัฒนาหลักสูตรอาเซียนศึกษา ควรพัฒนาหลักสูตรรูปแบบใหม่ ที่จัดการเรียนรู้ด้วยการใช้ยุทธศาสตร์การสอนในศตวรรษที่ ๒๑ โดยมีโครงสร้างประกอบด้วยรายวิชาพื้นฐานและรายวิชาเพิ่มเติมที่พัฒนาขึ้นบนฐานแนวคิดของการเสริมสร้างประสบการณ์ผ่านการบูรณาการในลักษณะสหสาขาวิชา และด้านการพัฒนาคุณลักษณะ สมรรถนะและค่านิยมสำหรับพลเมืองไทยสู่การเป็นพลเมืองอาเซียน ควรกำหนดสมรรถนะหรือค่านิยมใหม่ที่สำคัญและจำเป็นในการอยู่ร่วมกัน เช่น การเป็นผู้มีการเรียนรู้ตลอดชีวิต รู้จักตั้งปัญหา เข้าใจปัญหาโลกและต้องการที่จะเข้าไปมีส่วนร่วมในการแก้ปัญหา เป็นต้น อย่างไรก็ตาม แม้ว่ากระทรวงศึกษาธิการในฐานะผู้รับผิดชอบหลักจะได้กำหนดและประกาศใช้นโยบายด้านการศึกษา ไม่ว่าจะเป็นนโยบายเกี่ยวกับการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสาร การส่งเสริมศักยภาพด้านการใช้ภาษาต่างประเทศและเทคโนโลยี การพัฒนามาตรฐานทางการศึกษา การส่งเสริมการศึกษาตลอดชีวิต การเปิดเสรีการศึกษาและเสรีด้านการเคลื่อนย้ายแรงงานแล้วก็ตามแต่ก็มีประเด็นที่น่าสนใจและควรพิจารณาต่อไปว่านโยบายเหล่านี้มีความครอบคลุมเป้าหมายในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามที่อาเซียนได้กำหนดไว้หรือไม่ สามารถที่จะพัฒนาประชากรให้มีศักยภาพเพียงพอที่จะเข้าสู่ประชาคมอาเซียนและประชาคมโลกได้มากน้อยเพียงใด ประเด็นคำถามต่างๆ เหล่านี้ ยังคงต้องอาศัยการ

⁹⁰ กิตติพร เนาว์สุวรรณ และ ชัยรัตน์ จุสปาโล, การเตรียมความพร้อมการจัดการศึกษาด้วยเทคโนโลยีสารสนเทศในสถานศึกษาเพื่อการเข้าสู่ประชาคมอาเซียน, วารสารมหาวิทยาลัยนราธิวาสราชนครินทร์, ปีที่ ๖ ฉบับที่ ๒ (พฤษภาคม-สิงหาคม ๒๕๕๗): หน้า ๑๖๔-๑๖๕.

วิพากษ์ เพื่อแสดงความคิดเห็น ผ่านกระบวนการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนในสังคม เพื่อให้ได้คำตอบที่จะใช้เป็นแนวทางในการปฏิบัติที่ดีที่สุด และเกิดความคุ้มค่าที่สุดต่อเยาวชน ผู้ซึ่งจะต้องเผชิญกับความเปลี่ยนแปลงครั้งสำคัญในอนาคตอันใกล้⁹¹

เทิดพงษ์ ศรีวิเศษ และ เอกชัย กี่สุขภัณฑ์ ได้เขียนบทความวิจัยเรื่องการบริหารสถานศึกษาเพื่อความพร้อมสู่ประชาคมอาเซียนของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต ๒ ผลการวิจัยพบว่า การบริหารสถานศึกษาเพื่อความพร้อมสู่ประชาคมอาเซียนของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต ๒ ในภาพรวม ผู้บริหารและครูมีการปฏิบัติงานอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน สรุปได้ดังต่อไปนี้ ๑) การบริหารสถานศึกษาเพื่อความพร้อมสู่ประชาคมอาเซียนของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต ๒ ด้านการวางแผนพัฒนาครู ในภาพรวม ผู้บริหารและครูมีการปฏิบัติงานอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า การปฏิบัติงานเพื่อความพร้อมสู่ประชาคมอาเซียนของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต ๒ เรียงตามลำดับได้ ดังนี้ ลำดับที่ ๑ คือ ครูมีความตระหนักและมีทัศนคติที่ดีต่อการเข้าสู่ประชาคมอาเซียน อยู่ในระดับมากที่สุด ลำดับที่ ๒ ครูได้รับการพัฒนาศักยภาพเพื่อเตรียมพร้อมสู่ประชาคมอาเซียน อยู่ในระดับมาก ลำดับที่ ๓ ครูมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับประชาคมอาเซียน อยู่ในระดับมาก ๒) การบริหารสถานศึกษาเพื่อความพร้อมสู่ประชาคมอาเซียนของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต ๒ ในด้านการส่งเสริมทรัพยากรในการดำเนินงาน ในภาพรวม ผู้บริหารและครูมีการปฏิบัติงานอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า การปฏิบัติงานเพื่อความพร้อมสู่ประชาคมอาเซียนของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต ๒ เรียงตามลำดับได้ ดังนี้ ลำดับที่ ๑ คือ โรงเรียนมีการวางแผนพัฒนาครู นักเรียนและผู้เกี่ยวข้องในการจัดการศึกษาสู่ประชาคมอาเซียน อยู่ในระดับมากที่สุด ลำดับที่ ๒ โรงเรียนมีการจัดสภาพแวดล้อมในสถานศึกษาให้เอื้อต่อการเรียนรู้เกี่ยวกับประชาคมอาเซียน อยู่ในระดับมาก ลำดับที่ ๓ โรงเรียนดำเนินการจัดทำและจัดหาสื่อวัสดุอุปกรณ์ อำนวยความสะดวกเพื่อการจัดการเรียนรู้เกี่ยวกับประชาคมอาเซียนอย่างเหมาะสมและพอเพียง อยู่ในระดับมาก ๓) การบริหารสถานศึกษาเพื่อความพร้อมสู่ประชาคมอาเซียนของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต ๒ ในด้านการจัดตั้งเครือข่าย โดยภาพรวม ผู้บริหารและครูมีการปฏิบัติงานอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า การปฏิบัติงานเพื่อความพร้อมสู่ประชาคมอาเซียนของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต ๒ เรียงตามลำดับได้ ดังนี้ ลำดับที่ ๑ คือ โรงเรียนมีการสนับสนุนและใช้แหล่งเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นในการเตรียมความพร้อมสู่ประชาคมอาเซียน อยู่ในระดับมาก ลำดับที่ ๒ โรงเรียนมีการส่งเสริมสนับสนุนให้ มีภาคีเครือข่ายการจัดการศึกษาสู่ประชาคมอาเซียนทั้งภาครัฐและเอกชน อยู่ในระดับมาก ลำดับที่ ๓ โรงเรียนมีความร่วมมือกันระหว่างชุมชน สถาบันวิชาการ องค์กรภาครัฐและเอกชนเพื่อพัฒนาการเรียนรู้สู่ประชาคมอาเซียน อยู่ในระดับปานกลาง ๔) การบริหารสถานศึกษาเพื่อความพร้อมสู่ประชาคมอาเซียนของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต ๒ ในด้านการจัดกิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ โดยภาพรวม ผู้บริหารและครูมีการปฏิบัติงานอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า

⁹¹ เฉลิมลาภ ทองอาจ, ก้าวเข้าสู่ประชาคมอาเซียน: การจัดการศึกษาบนบริบทแห่งความท้าทาย, วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนครสวรรค์, ปีที่ ๑๔ ฉบับที่ ๓ (กันยายน-ธันวาคม ๒๕๕๕): หน้า ๑๑๖.

การปฏิบัติงานเพื่อความพร้อมสู่ประชาคมอาเซียนของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต ๒ เรียงตามลำดับได้ ดังนี้ ลำดับที่ ๑ คือ โรงเรียนมีกิจกรรม/ชุมนุมที่เกี่ยวข้องกับประชาคมอาเซียน อยู่ในระดับมากที่สุด ลำดับที่ ๒ นักเรียนได้เรียนรู้ภาษาอังกฤษหรือภาษาราชการของประเทศสมาชิกอาเซียนกับครูชาวต่างชาติ หรือเจ้าของภาษา อยู่ในระดับมาก ลำดับที่ ๓ นักเรียนมีความสามารถในการใช้สื่อเทคโนโลยีนวัตกรรม ICT ในการเรียนรู้ และติดต่อสื่อสาร แสวงหาความรู้เกี่ยวกับประชาคมอาเซียน อยู่ในระดับมาก (๕) การบริหารสถานศึกษาเพื่อความพร้อมสู่ประชาคมอาเซียนของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต ๒ ในด้านการนิเทศภายในสถานศึกษาโดยภาพรวม ผู้บริหารและครูมีการปฏิบัติงานอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า การปฏิบัติงานเพื่อความพร้อมสู่ประชาคมอาเซียนของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต ๒ เรียงตามลำดับได้ ดังนี้ ลำดับที่ ๑ คือ โรงเรียนมีการประเมินผลและจัดทำรายงานผลการนิเทศภายในตามแผนและโครงการที่กำหนดไว้ให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องรับทราบเป็นระยะๆ และนำผลการประเมินไปใช้วางแผนพัฒนาต่อไป อยู่ในระดับมาก ลำดับที่ ๒ โรงเรียนมีการศึกษาและรวบรวมข้อมูลพื้นฐาน ซึ่งเป็นสภาพปัจจุบันปัญหาการดำเนินการด้านต่าง ๆ ของโรงเรียนไว้อย่างเป็นระบบเพื่อความพร้อมสู่ประชาคมอาเซียน อยู่ในระดับมาก ลำดับที่ ๓ โรงเรียนมีการกำหนดวัตถุประสงค์ เป้าหมาย ขั้นตอน วิธีการดำเนินงาน และระยะเวลาตามแผนการนิเทศไว้ อย่างชัดเจนและเหมาะสม อยู่ในระดับมาก⁹²

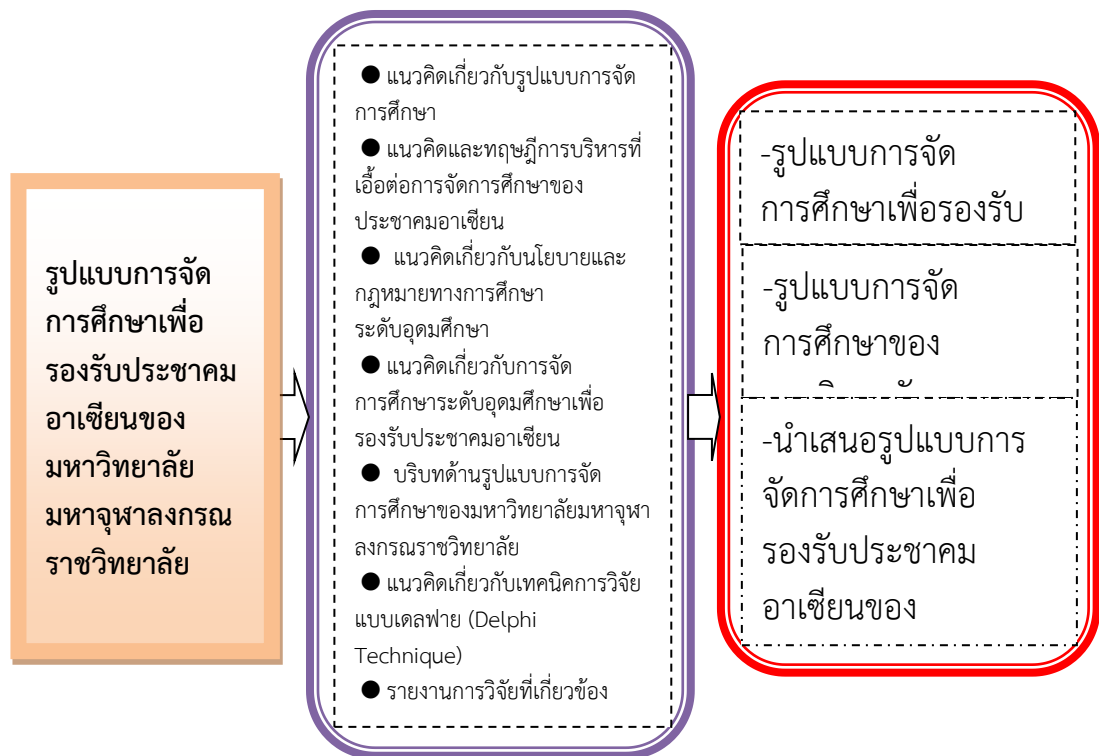
พิณสุตา สิริธรรังศรี ได้ทำวิจัยเรื่องรูปแบบการบริหารจัดการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพการบริหารจัดการของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา และสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาที่มีขนาดและความพร้อมแตกต่างกัน และสภาพการบริหารจัดการศึกษาของต่างประเทศ เพื่อพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่เหมาะสมตามขนาดและความพร้อม และ เพื่อจัดทำข้อเสนอเชิงนโยบายในการส่งเสริมสนับสนุนการบริหารจัดการของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานตามขนาดและความพร้อมโดยใช้วิธีการวิจัยแบบผสมผสานทั้งเชิงปริมาณและคุณภาพ ผลการวิจัย พบว่า ๑) สภาพการบริหารจัดการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานมีการบริหารจัดการทั้งที่เป็นสถานศึกษาขนาดเล็ก ขนาดกลาง ขนาดใหญ่ และขนาดใหญ่พิเศษ ด้านความพร้อมของสถานศึกษาอย่างไม่เพียงพอ โดยเฉพาะสถานศึกษาขนาดกลางและขนาดเล็กในชนบท ทั้งด้านครูและบุคลากร เงินและงบประมาณ ความรู้ในการบริหารจัดการการเรียนการสอน และเครือข่ายเทคโนโลยีด้านกฎหมายที่เกี่ยวข้องและนโยบายการบริหารจัดการจากส่วนกลางส่งไปยังสถานศึกษายังเป็นรูปแบบเดียวกันเป็นส่วนใหญ่ ทั้งด้านวิชาการ การบริหารงานบุคคล และงบประมาณส่งผลกระทบต่อปัญหาการบริหารจัดการของสถานศึกษาที่มีความแตกต่างกันทั้งด้านบริบท ขนาด และความพร้อมดังกล่าวข้างต้น เพื่อแก้ปัญหาทางการบริหารจัดการดังกล่าว พบว่าสถานศึกษาภายใต้การกำกับสนับสนุนของต้นสังกัดได้ มีการบริหารจัดการรูปแบบการบริหารจัดการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ทั้งรูปแบบมีส่วนร่วมของชุมชน รูปแบบเครือข่าย รูปแบบพี่เลี้ยง และรูปแบบแม่ข่ายและลูกข่าย รวมทั้งสถานศึกษาในกำกับของรัฐ ในกรณี พบว่า รูปแบบการบริหารจัดการ

⁹² เทิดพงษ์ ศรีวิเศษ และ เอกชัย กี่สุขภัณฑ์, การบริหารสถานศึกษาเพื่อความพร้อมสู่ประชาคมอาเซียนของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต ๒, วารสารอิเล็กทรอนิกส์ทางการศึกษา, (vol. ๘, No. ๓, ๒๐๑๔): หน้า ๕๕๘-๕๕๙.

สถานศึกษาแบบมีส่วนร่วมของชุมชนเป็นฐานสำคัญของการบริหารจัดการสถานศึกษาที่นำไปสู่ความสำเร็จทั้งในเมืองและชนบททั้งที่เป็นสถานศึกษาขนาดเล็ก ขนาดกลางขนาดใหญ่ และขนาดใหญ่พิเศษ สำหรับการบริหารจัดการสถานศึกษาของต่างประเทศ มี ความหลากหลายตามบริบทของประเทศ พบรูปแบบของการบริหารจัดการทั้งที่คล้ายคลึงกันและแตกต่างกัน เช่น รูปแบบการบริหารโดยใช้สถานศึกษาเป็นฐาน (School-based management: SBM) และรูปแบบสถานศึกษาในกำกับรัฐที่สถานศึกษาโดยคณะกรรมการสถานศึกษาหรือองค์กรที่จัดการศึกษาทำสัญญาการบริหารจัดการกับรัฐโดยรัฐสนับสนุนงบประมาณ ในสหรัฐอเมริกาและนิวซีแลนด์ รูปแบบการบริหารจัดการแบบหุ้นส่วนระหว่างภาครัฐและท้องถิ่นหรือเอกชนที่เป็นองค์กรการกุศล ร่วมมือกัน เช่น ฟินแลนด์ นิวซีแลนด์ รูปแบบยึดพื้นที่เป็นตัวตั้ง และรูปแบบการบริหารจัดการแบบยึดประเภทการศึกษาเป็นตัวตั้ง เช่น สหรัฐอเมริกา รูปแบบการบริหารจัดการแบบพี่เลี้ยงที่ต้นสังกัดช่วยบริหารจัดการบุคคลและเงินบางส่วน การจัดการเรียนการสอนเป็นเรื่องของสถานศึกษา ตามความพร้อม เช่น ญี่ปุ่นและฟินแลนด์ รูปแบบการจ้างองค์กรภายนอกเข้ามาดำเนินการทั้งเต็มรูปแบบและบางส่วน เช่น สหรัฐอเมริกา นิวซีแลนด์ แต่ทุกรูปแบบ ต้นสังกัดจะให้อิสระชัดเจน โดยไม่มีการแทรกแซงทางการบริหารจัดการของสถานศึกษาแต่ประการใด ยกเว้นเมื่อไม่สามารถบริหารจัดการให้เป็นไปตามสัญญาก็จะยกเลิกหรือยุบสถานศึกษา หรือยุบกรรมการสถานศึกษาแล้วแต่กรณี เช่น นิวซีแลนด์ ๒) รูปแบบการบริหารจัดการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่เหมาะสมกับขนาดและความพร้อม แบ่งออกเป็น ๓ กลุ่ม มีจำนวน ๑๐ รูปแบบ ดังนี้ (๑) กลุ่มบริหารจัดการที่พัฒนาขึ้นจากการบริหารจัดการที่มีอยู่เดิม แบ่งเป็น ๒ กลุ่มย่อย คือ (๑.๑) กลุ่มรูปแบบมีส่วนร่วมและเครือข่าย มี ๔ รูปแบบ ได้แก่ รูปแบบการบริหารจัดการแบบมีส่วนร่วมของชุมชน รูปแบบการบริหารจัดการแบบเครือข่าย รูปแบบการบริหารจัดการแบบพี่เลี้ยง และรูปแบบการบริหารจัดการแบบแม่ข่ายและลูกข่าย (๑.๒) กลุ่มรูปแบบการบริหารจัดการแบบอิสระและในกำกับของรัฐ มี ๒ รูปแบบ ได้แก่ รูปแบบการบริหารจัดการแบบอิสระ และรูปแบบการบริหารจัดการสถานศึกษาในกำกับของรัฐ (๒) กลุ่มบริหารจัดการที่กำหนดขึ้นใหม่ มี ๓ รูปแบบ ได้แก่ รูปแบบการบริหารจัดการแบบหุ้นส่วน รูปแบบการบริหารจัดการโดยการจ้างองค์กรภายนอก และรูปแบบการบริหารจัดการแบบยึดพื้นที่เป็นตัวตั้ง (๓) กลุ่มรูปแบบบริหารจัดการแบบผสมผสาน มี ๑ รูปแบบ คือ รูปแบบการบริหารจัดการแบบผสมผสานที่ใช้การบริหารจัดการแบบมีส่วนร่วมเป็นฐานในการบริหารจัดการในทุกรูปแบบ ซึ่งเป็นรูปแบบที่เหมาะสมที่สุดในการนำไปใช้กับสถานศึกษาทุกขนาด ตามความพร้อม ๓) นโยบายการส่งเสริมสนับสนุนการบริหารจัดการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน แบ่งออกเป็น ๓ กลุ่ม คือ (๑) นโยบายการส่งเสริมการนำรูปแบบไปใช้เพื่อให้สามารถเลือกรูปแบบการบริหารจัดการได้เหมาะสมกับบริบท ขนาด และความพร้อมของสถานศึกษา (๒) นโยบายที่ส่งผลต่อการขับเคลื่อนการบริหารจัดการสถานศึกษาที่มีประสิทธิภาพเป็นนโยบายที่ต้องกำหนดโดยภาพรวมและมีผลกระทบวงกว้าง และ (๓) นโยบายที่เป็นสาระของการบริหารจัดการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อให้เกิดความคล่องตัวและเป็นไปได้ทางการบริหารจัดการในด้านข้อเสนอแนะการปฏิบัติ ควรได้มีการพัฒนาศักยภาพของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเพื่อทำหน้าที่สนับสนุนส่งเสริมและอำนวยความสะดวกแก่สถานศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ การพัฒนาครู ผู้บริหาร กรรมการ

สถานศึกษาและชุมชนให้มีความรู้ ความเข้าใจการบริหารจัดการดังกล่าว และการประเมินผลรูปแบบ เพื่อการปรับปรุงพัฒนาอย่างต่อเนื่อง⁹³

จากแนวคิด ทฤษฎี และรายงานการวิจัยที่เกี่ยวข้องทั้งหมดที่กล่าวมานี้ ผู้วิจัยสามารถนำมา เป็นกรอบแนวคิดเพื่อการวิจัย ซึ่งแสดงเป็นแผนภูมิ ดังนี้

แผนภูมิที่ ๒.๘ กรอบแนวคิดเพื่อการวิจัย

⁹³ พิณสุดา สิริรังศรี, “รูปแบบการบริหารจัดการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน”, รายงานการวิจัย สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, (กรุงเทพมหานคร: สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา), ๒๕๕๖, หน้า ก-ค.

บทที่ ๓

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่องรูปแบบการจัดการศึกษาเพื่อรองรับประชาคมอาเซียนของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษารูปแบบการจัดการศึกษาของประชาคมอาเซียน เพื่อศึกษารูปแบบการจัดการศึกษาของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย และเพื่อนำเสนอรูปแบบการจัดการศึกษาเพื่อรองรับประชาคมอาเซียนของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

๓.๑ รูปแบบการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบผสม (Mixed Method Research) โดยประยุกต์ใช้เทคนิคการวิจัยแบบเดลฟาย (Delphi Technique) จึงแบ่งวิธีดำเนินการวิจัยออกเป็น ๒ ระยะ ดังนี้ ประกอบด้วย ระยะที่ ๑ การศึกษาข้อมูลพื้นฐานเพื่อยกร่างรูปแบบการจัดการศึกษาเพื่อรองรับประชาคมอาเซียนของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ระยะที่ ๒ การตรวจสอบและพัฒนา รูปแบบการจัดการศึกษาเพื่อรองรับประชาคมอาเซียนของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

๓.๒ ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

๓.๒.๑ ประชากร ได้แก่ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยส่วนกลาง และระดับวิทยาเขตซึ่งเป็นตัวแทนของภาคเหนือ ภาคกลาง ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และภาคใต้ ผู้บริหาร คณาจารย์ และเจ้าหน้าที่ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย และผู้มีความเชี่ยวชาญเกี่ยวกับรูปแบบการจัดการศึกษา

๓.๒.๒ กลุ่มตัวอย่าง ประกอบด้วย ๑) สถาบันการศึกษา ได้แก่ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย (ส่วนกลาง) วิทยาเขตจำนวน ๕ วิทยาเขต ประกอบด้วย วิทยาเขตเชียงใหม่ วิทยาเขตขอนแก่น วิทยาเขตสุรินทร์ วิทยาเขตบารมีศึกษาพุทธโฆส และวิทยาเขตนครศรีธรรมราช ๒) ผู้ให้ข้อมูลที่เป็นบุคลากรของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย (ส่วนกลาง) และวิทยาเขต รวมทั้งสิ้นจำนวน ๒๘๕ รูป/คน ประกอบด้วย ผู้บริหาร ๖๐ รูป/คน คณาจารย์ ๑๖๕ รูป/คน และเจ้าหน้าที่ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษา ๖๐ รูป/คน และ ๓) ผู้เชี่ยวชาญที่เป็นนักวิชาการจำนวน ๕ คน

๓.๓ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ใช้เครื่อง จำนวน ๓ ชนิด ประกอบด้วย

๓.๓.๑ แบบบันทึกการค้นคว้าการเก็บรวบรวมข้อมูล เพื่อใช้ในการย่อความจากเอกสารที่เกี่ยวข้องให้ได้ใจความตรงตามความหมายของข้อความเดิม บันทึกโดยถอดข้อความเป็นข้อความของผู้วิจัยเอง และคัดลอกข้อความแล้วทำัญประกาศ

๓.๓.๒ แบบสอบถาม (Questionnaire) ซึ่งผู้วิจัยได้สร้างขึ้นโดยมี ๓ ตอน ดังนี้ ตอนที่ ๑ เป็นข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามซึ่งเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check list) ตอนที่ ๒ เป็นแบบ

สอบความเห็นเกี่ยวกับสภาพปัจจุบัน และปัญหาของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย และตอนที่ ๓ เป็นแบบสอบถามแบบตรวจสอบรายการ (Check list) เกี่ยวกับรูปแบบการจัดการศึกษาของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย แล้วได้นำไปให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความถูกต้องเกี่ยวกับ ความตรงเชิงโครงสร้าง และความตรงตามเนื้อหา หลังจากนั้นได้นำเครื่องมือมาปรับปรุงแก้ไขเพื่อนำไปใช้เก็บรวบรวมข้อมูลต่อไป

๓.๓.๓ แบบตรวจสอบความสอดคล้อง (Congruity) ความเหมาะสม (Propriety) และความเป็นไปได้ (Feasibility) โดยผู้วิจัยได้ใช้ตามเกณฑ์มาตรฐาน ๓ ด้าน ของ กัสกี (Guskey. ๒๐๐๐ : ๒๑๓) ได้แก่ ความสอดคล้อง ความเหมาะสม และความเป็นไปได้ และคำถามปลายเปิดเพื่อให้ผู้เชี่ยวชาญได้ให้ความเห็นข้อเสนอแนะเพิ่มเติมเกี่ยวกับรูปแบบการจัดการศึกษาของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

๓.๔ การเก็บรวบรวมข้อมูลการวิจัย

การเก็บรวบรวมข้อมูลการวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัย ได้เก็บข้อมูลวิจัยตามที่ได้วางแผนไว้โดยแบ่งระยะการเก็บข้อมูลออกเป็น ๒ ระยะ ๕ ขั้นตอน ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

๓.๔.๑ ระยะที่ ๑ การศึกษาข้อมูลพื้นฐานเพื่อยกร่างรูปแบบการจัดการศึกษาเพื่อรองรับประชาคมอาเซียนของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

การศึกษาข้อมูลพื้นฐานเพื่อยกร่างรูปแบบการจัดการศึกษาเพื่อรองรับประชาคมอาเซียนของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย แบ่งเป็น ๓ ขั้นตอน ประกอบด้วย ดังมีรายละเอียดในแต่ละขั้นตอนต่อไปนี้

๓.๔.๑.๑ ขั้นตอนที่ ๑ การศึกษาวิเคราะห์เอกสารและจัดทำเป็นรูปแบบการจัดการศึกษาของประชาคมอาเซียน

เป็นการศึกษาข้อมูลพื้นฐานจากแหล่งข้อมูลทั้งที่เป็นเอกสารทางวิชาการต่าง ๆ และข้อมูลที่ปรากฏในแหล่งข้อมูลอินเทอร์เน็ต เกี่ยวกับรูปแบบการจัดการศึกษาของประชาคมอาเซียน และทำการวิเคราะห์รูปแบบการจัดการศึกษาของประชาคมอาเซียน โดยใช้แบบบันทึกการค้นคว้าการเก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสารที่เกี่ยวข้อง โดยใช้วิธีบันทึกข้อมูล ซึ่งกระทำโดยการย่อความให้ได้ใจความตรงตามความหมายของข้อความเดิม บันทึกโดยถอดข้อความเป็นข้อความของผู้วิจัยเอง คัดลอกข้อความแล้วทำอัญประกาศ ซึ่งจะกระทำเมื่อข้อความนั้นอยู่ในเกณฑ์ข้อใดข้อหนึ่งดังต่อไปนี้ คือ เป็นข้อความสำคัญมาก เป็นข้อความที่จะมีการพิสูจน์หรือทดสอบข้อเท็จจริง เป็นข้อความที่ผู้วิจัยต้องการอ้างอิงสนับสนุนความคิดเห็นของตนเอง เป็นข้อความที่เขียนไว้ดีมาก ถ้อยคำสำนวนกะทัดรัดชัดเจนซึ่งจะถอดความเป็นภาษาของผู้วิจัยเองอาจทำได้ไม่ดีเท่าเดิม

๓.๔.๑.๒ ขั้นตอนที่ ๒ การศึกษาสำรวจสถาบันด้านสภาพปัจจุบัน ปัญหา และการศึกษาเอกสารเพื่อจัดทำรูปแบบการจัดการศึกษาของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

เป็นการศึกษาสำรวจด้านสภาพปัจจุบัน ปัญหาการจัดการศึกษาของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย และรูปแบบการจัดการศึกษาของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ประกอบกับการศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย โดยใช้แบบสอบถามเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ตัวแทนที่เป็นบุคลากรของมหาวิทยาลัยมหาจุฬา

ลงกรณราชวิทยาลัย (วังน้อย) ๖๐ รูป/คน วิทยาเขตเชียงใหม่ ๖๐ รูป/คน วิทยาเขตขอนแก่น ๖๐ รูป/คน วิทยาเขตสุรินทร์ ๓๕ รูป/คน วิทยาเขตบาหลีศึกษาศาสตร์ ๓๕ รูป/คน และวิทยาเขต นครศรีธรรมราช ๓๕ รูป/คน รวมทั้งสิ้นจำนวน ๒๘๕ รูป/คน ประกอบด้วย ผู้บริหาร คณาจารย์ และเจ้าหน้าที่ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษา ซึ่งได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง จากนั้นจึงนำข้อมูลที่ได้มาจัดทำรูปแบบการจัดการศึกษาของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

๓.๔.๑.๓ ขั้นตอนที่ ๓ การยกร่างรูปแบบการจัดการศึกษาเพื่อรองรับประชาคมอาเซียนของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้จากการศึกษาในขั้นตอนที่ ๑ การศึกษาวิเคราะห์เอกสาร และขั้นตอนที่ ๒ การศึกษาสำรวจมาดำเนินการยกร่างรูปแบบการจัดการศึกษาเพื่อรองรับประชาคมอาเซียนของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย เพื่อนำไปดำเนินการวิจัยในระยะเวลาที่ ๒ ต่อไป

๓.๔.๒ ระยะเวลาที่ ๒ การตรวจสอบและพัฒนารูปแบบการจัดการศึกษาเพื่อรองรับประชาคมอาเซียนของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

การตรวจสอบและพัฒนารูปแบบการจัดการศึกษาเพื่อรองรับประชาคมอาเซียนของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย แบ่งเป็น ๒ ขั้นตอน ซึ่งมีรายละเอียดการดำเนินการ ดังนี้

๓.๔.๒.๑ ขั้นตอนที่ ๑ การตรวจสอบร่างรูปแบบการจัดการศึกษาเพื่อรองรับประชาคมอาเซียนของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยโดยผู้เชี่ยวชาญ ผู้วิจัยดำเนินการดังนี้

ผู้วิจัยนำร่างรูปแบบการจัดการศึกษาเพื่อรองรับประชาคมอาเซียนของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ที่ได้จากการยกร่างในระยะเวลาที่ ๑ ไปให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน ๕ ท่าน ซึ่งได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง โดยใช้วิธีการให้ผู้เชี่ยวชาญได้ตรวจสอบตามเกณฑ์มาตรฐาน ๓ ด้าน ได้แก่ ๑) เกณฑ์ด้านความสอดคล้อง พิจารณาจากความสอดคล้องของนโยบายระดับชาติ บริบทสังคม และความสอดคล้องภายในองค์ประกอบหลัก ๓ ด้าน ได้แก่ ด้านปัจจัยนำเข้า ด้านกระบวนการ ด้านผลผลิต องค์ประกอบรอง และองค์ประกอบย่อย ๒) เกณฑ์ความเหมาะสม พิจารณาความครอบคลุมภารกิจจัดการศึกษา การใช้ถ้อยคำ สำนวน การจัดกลุ่มหรือจัดลำดับ ๓) เกณฑ์ด้านความเป็นไปได้ พิจารณาจากความสามารถนำรูปแบบการจัดการศึกษาไปสู่การปฏิบัติ การมีทรัพยากรเพียงพอที่จะปฏิบัติได้ ภาวะความเสี่ยงที่จะเกิดขึ้น และการมีระเบียบข้อบังคับ กฎหมายที่เอื้อให้ปฏิบัติได้⁹⁴ พร้อมความเห็นข้อเสนอแนะเพิ่มเติมในการจัดทำรูปแบบการจัดการศึกษาเพื่อรองรับประชาคมอาเซียนของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ซึ่งผู้วิจัยส่งหนังสือถึงผู้เชี่ยวชาญเพื่อขอให้ผู้เชี่ยวชาญได้พิจารณาล่วงหน้าเป็นเวลาประมาณ ๑ สัปดาห์

๓.๔.๒.๒ ขั้นตอนที่ ๒ การพัฒนารูปแบบการจัดการศึกษาเพื่อรองรับประชาคมอาเซียนของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ผู้วิจัยนำผลการตรวจสอบและความคิดเห็นเพิ่มเติมเกี่ยวกับร่างรูปแบบการจัดการศึกษาเพื่อรองรับประชาคมอาเซียนของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ที่ได้จากผู้เชี่ยวชาญมาปรับปรุงแล้วจัดทำเป็นรูปแบบการจัดการศึกษาเพื่อรองรับประชาคมอาเซียนของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

⁹⁴ วิโรจน์ สารรัตนะ, การวิจัยทางการบริหารการศึกษา: แนวคิดและกรณีศึกษา, (ขอนแก่น: คลังนานาวิทย, ๒๕๕๓), หน้า ๑๖๕.

๓.๕ การวิเคราะห์ข้อมูล

๓.๕.๑ การวิเคราะห์ข้อมูลการวิจัยของระยะที่ ๑ การศึกษาข้อมูลพื้นฐานเพื่อยกร่างรูปแบบการจัดการศึกษาเพื่อรองรับประชาคมอาเซียนของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ ดังนี้

ในขั้นตอนที่ ๑ ใช้วิธีพรรณนาวิเคราะห์ (Descriptive Analysis) ซึ่งได้ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการค้นคว้าและข้อมูลที่ได้จากการศึกษาวิเคราะห์เอกสาร แล้วจัดทำรูปแบบการจัดการศึกษาของประชาคมอาเซียน

ในขั้นตอนที่ ๒ ใช้คอมพิวเตอร์วิเคราะห์เพื่อหาร้อยละ ค่าเฉลี่ย (\bar{x}) ความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และนำผลที่ได้มาเทียบกับเกณฑ์เพื่อแปลความหมายโดยกำหนดขอบเขตของค่าเฉลี่ย ดังนี้

๒.๕๐ - ๓.๐๐ หมายถึง มีสภาพปัจจุบันและปัญหาอยู่ในระดับมาก

๑.๕๐ - ๒.๔๙ หมายถึง มีสภาพปัจจุบันและปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง

๑.๐๐ - ๑.๔๙ หมายถึง มีสภาพปัจจุบันและปัญหาอยู่ในระดับน้อย

ส่วนการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพใช้วิธีวิเคราะห์เนื้อหา (content analysis) แล้วสรุปเป็นความเรียง โดยจัดทำรูปแบบการจัดการศึกษาของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

ในขั้นตอนที่ ๓ วิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการดำเนินการเก็บข้อมูลจากขั้นตอนที่ ๑ และขั้นตอนที่ ๒ แล้วทำการยกร่างรูปแบบการจัดการศึกษาเพื่อรองรับประชาคมอาเซียนของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

๓.๕.๒ การวิเคราะห์ข้อมูลการวิจัยของระยะที่ ๒ การตรวจสอบและพัฒนารูปแบบการจัดการศึกษาเพื่อรองรับประชาคมอาเซียนของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ดังนี้

ในขั้นตอนที่ ๑ วิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการตรวจสอบของผู้เชี่ยวชาญด้านความสอดคล้อง ความเหมาะสม และความเป็นไปได้ของร่างรูปแบบการจัดการศึกษาเพื่อรองรับประชาคมอาเซียนของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ประกอบด้วย การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณใช้คอมพิวเตอร์วิเคราะห์เพื่อหาค่าสถิติร้อยละ (\bar{x}) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และนำผลที่ได้มาเทียบกับเกณฑ์เพื่อแปลความหมายโดยกำหนดขอบเขตของค่าเฉลี่ยเทียบกับเกณฑ์ที่กำหนด ส่วนการวิเคราะห์ข้อมูลความเห็นเพิ่มเติม ใช้วิธีวิเคราะห์เนื้อหา (content analysis) แล้วสรุปเป็นความเรียงในการปรับปรุงแก้ไขเพิ่มเติมตามความเห็นและข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ

ในขั้นตอนที่ ๒ วิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการตรวจสอบและความเห็นเพิ่มเติมเกี่ยวกับร่างรูปแบบการจัดการศึกษาเพื่อรองรับประชาคมอาเซียนของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ของผู้เชี่ยวชาญมาปรับปรุงแล้วจัดทำเป็นรูปแบบการจัดการศึกษาเพื่อรองรับประชาคมอาเซียนของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

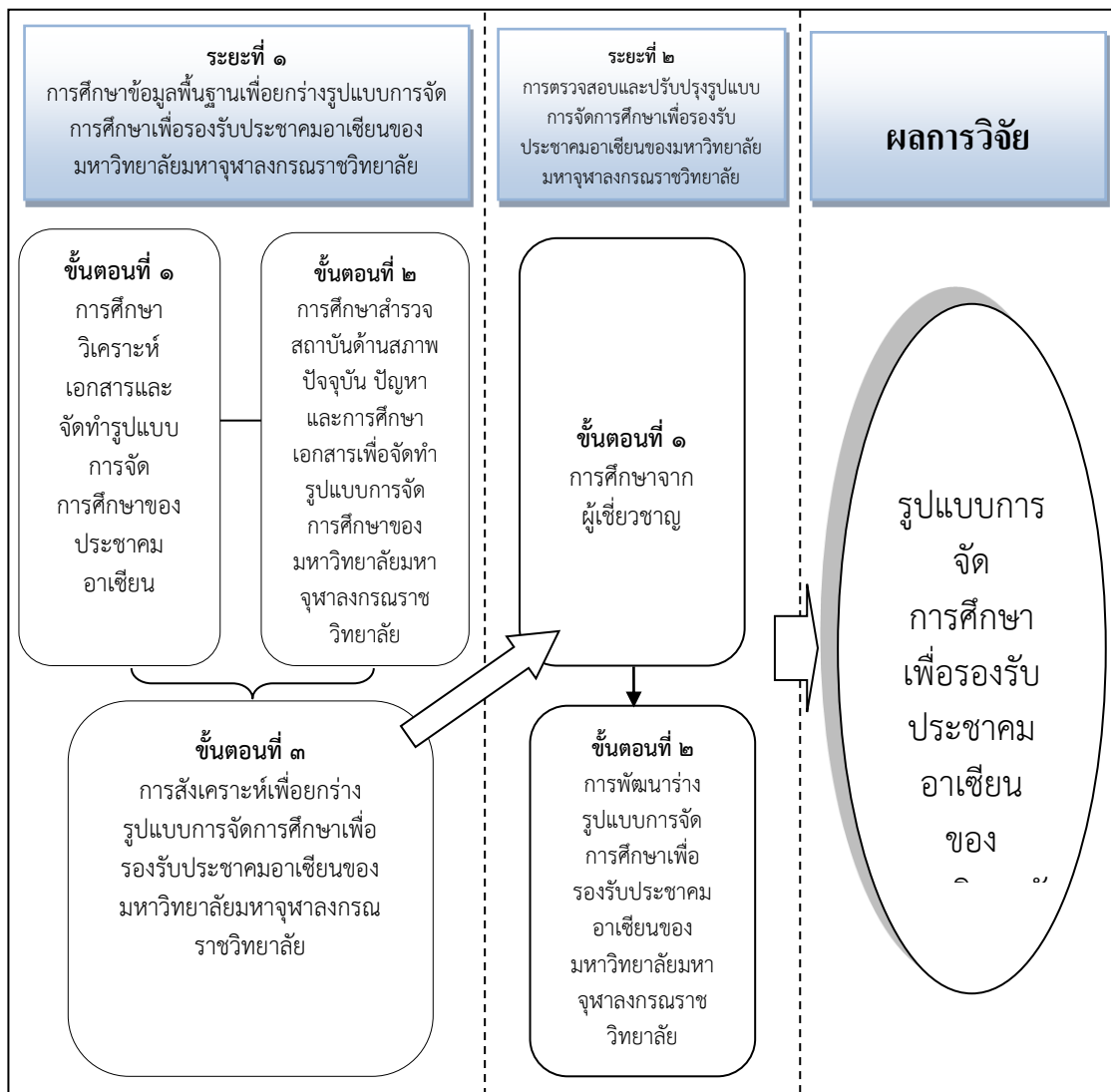
๓.๖ การนำเสนอข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้นำเสนอผลการวิจัยแบบพรรณนาตามลำดับของวัตถุประสงค์การวิจัย ได้แก่ รูปแบบการจัดการศึกษาของประชาคมอาเซียน รูปแบบการจัดการศึกษาของมหาวิทยาลัย

มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย และรูปแบบการจัดการศึกษาเพื่อรองรับประชาคมอาเซียนของ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

ผลการวิจัยที่ได้จะนำเสนอเป็นรูปแบบการจัดการศึกษาเพื่อรองรับประชาคมอาเซียนของ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

การวิจัยที่กล่าวมาข้างต้น สามารถแสดงเป็นแผนภูมิขั้นตอนการดำเนินการวิจัย ได้ดังนี้

แผนภูมิ ๓.๑ ขั้นตอนการดำเนินการวิจัยรูปแบบการจัดการศึกษาเพื่อรองรับประชาคมอาเซียนของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

บทที่ ๔

ผลการวิจัย

ผลการวิจัยรูปแบบการจัดการศึกษาเพื่อรองรับประชาคมอาเซียนของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ผู้วิจัยได้นำเสนอผลการวิเคราะห์ ๒ ระยะ ดังนี้ ประกอบด้วย *ระยะที่ ๑* ผลการวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานเพื่อยกร่างรูปแบบการจัดการศึกษาเพื่อรองรับประชาคมอาเซียนของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ซึ่งผลการวิเคราะห์ข้อมูลใน *ระยะที่ ๑* จะได้ผลการวิจัยได้แก่ รูปแบบการจัดการศึกษาของประชาคมอาเซียน รูปแบบการจัดการศึกษาของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย และร่างรูปแบบการจัดการศึกษาเพื่อรองรับประชาคมอาเซียนของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย *ระยะที่ ๒* ผลการวิเคราะห์การตรวจสอบและพัฒนา รูปแบบการจัดการศึกษาเพื่อรองรับประชาคมอาเซียนของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ดังรายละเอียดการนำเสนอตามลำดับ ต่อไปนี้

๔.๑ *ระยะที่ ๑* ผลการวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานเพื่อจัดทำเป็นรูปแบบการจัดการศึกษาเพื่อรองรับประชาคมอาเซียนของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

การวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานเพื่อจัดทำเป็นรูปแบบการจัดการศึกษาเพื่อรองรับประชาคมอาเซียนของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย แบ่งการวิเคราะห์ออกเป็น ๓ ขั้นตอน ประกอบด้วย ขั้นตอนที่ ๑ ผลการวิเคราะห์เอกสารเกี่ยวกับรูปแบบการจัดการศึกษาของประชาคมอาเซียน ขั้นตอนที่ ๒ ผลวิเคราะห์การศึกษาสำรวจ ด้านสภาพปัจจุบัน ปัญหา และรูปแบบการจัดการศึกษาของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย และขั้นตอนที่ ๓ ผลการยกร่างรูปแบบการจัดการศึกษาเพื่อรองรับประชาคมอาเซียนของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ดังมีรายละเอียดในแต่ละขั้นตอนต่อไปนี้

๔.๑.๑ ขั้นตอนที่ ๑ ผลการวิเคราะห์เอกสารและตัวอย่างซึ่งเป็นข้อเท็จจริงของรูปแบบการจัดการศึกษาของประชาคมอาเซียน จำนวน ๔ ประเทศ เพื่อจัดทำเป็นรูปแบบการจัดการศึกษาของประชาคมอาเซียน

ผลการศึกษาข้อมูลพื้นฐานจากแหล่งข้อมูลทั้งที่เป็นเอกสารทางวิชาการต่าง ๆ และข้อมูลที่ปรากฏในแหล่งข้อมูลอินเทอร์เน็ตเกี่ยวกับแนวคิดด้านรูปแบบการจัดการศึกษา แนวคิดและทฤษฎีการบริหารที่เอื้อต่อการจัดการศึกษาของประชาคมอาเซียน แนวคิดเกี่ยวกับนโยบายและกฎหมายทางการศึกษาระดับอุดมศึกษา แนวคิดเกี่ยวกับการจัดการศึกษาระดับอุดมศึกษาเพื่อรองรับประชาคมอาเซียน แล้วได้ยกร่างรูปแบบการจัดการศึกษาเพื่อรองรับประชาคมอาเซียน และตัวอย่างซึ่งเป็นข้อเท็จจริงของรูปแบบการจัดการศึกษาของประชาคมอาเซียน จำนวน ๔ ประเทศ ประกอบด้วย ๑) *รูปแบบการจัดการศึกษาประเทศสิงคโปร์* หน่วยงานจัดการศึกษาของประเทศสิงคโปร์ คือ กระทรวงศึกษาธิการ (Ministry of Education – Singapore) รัฐบาลสิงคโปร์ให้ความสำคัญกับการศึกษามาก โดยถือว่าประชาชนเป็นทรัพยากรที่มีค่ามากที่สุดของประเทศ รัฐบาลได้ให้การอุดหนุนด้านการศึกษาจนเสมือน

กับเป็นการศึกษาแบบให้เปล่า โรงเรียนในระดับประถมศึกษา และมัธยมศึกษาล้วนเป็นโรงเรียนของรัฐบาลหรือกึ่งรัฐบาลสถานศึกษาของเอกชนในสิงคโปร์ มีเฉพาะในระดับ อนุบาลและโรงเรียนนานาชาติเท่านั้น การศึกษาภาคบังคับของสิงคโปร์จะต้องเรียนรู้ ๒ ภาษาควบคู่กันไป ได้แก่ ภาษาอังกฤษเป็นภาษาหลัก และเลือกเรียนภาษาแม่ (Mother Tongue) อีก ๑ ภาษา คือ จีน (แมนดาริน) มาเลย์ หรือทมิฬ (อินเดีย) ในระดับอุดมศึกษา มหาวิทยาลัย National University of Singapore (NUS) คือมหาวิทยาลัยแรกและเก่าแก่ ที่สุดของประเทศสิงคโปร์ Nanyang Technological University (NTU) คือมหาวิทยาลัยที่เปิดในปี ค.ศ. ๑๙๙๑ ซึ่งตั้งเดิมคือ Nanyang Technological Institute (NTI) เปิดเมื่อปี ค.ศ. ๑๙๘๑ Singapore Management University (SMU) คือมหาวิทยาลัยเปิดด้วยการ ลงทุนและสนับสนุนจากรัฐบาล National Institute of Education (NIE) เป็นส่วนหนึ่งของมหาวิทยาลัย (NTU) หลักสูตร ๔ ปี เน้นการสอนเพื่อจะเป็น อาจารย์ มหาวิทยาลัยนานาชาติ นอกจากมหาวิทยาลัยของสิงคโปร์เองแล้ว ยังมีมหาวิทยาลัยระดับโลก ให้เลือกศึกษา ตัวอย่างเช่น MBA จากยุโรปอย่าง INSEAD ที่ลงทุนถึง ๖๐ ล้านดอลลาร์ในการสร้างวิทยาเขตเต็มรูปแบบแห่งแรกในเอเชียและ ศูนย์กลางวิทยาศาสตร์ ในปี ๒๕๔๓ University of Chicago Graduate School of Business ได้เลือกที่จะตั้งวิทยาเขตในสิงคโปร์ นับเป็นครั้งแรกที่มีมหาวิทยาลัยจาก อเมริกามาตั้งวิทยาเขตเป็นการถาวรในเอเชีย นอกจากนี้มหาวิทยาลัยอื่น ๆ ที่ร่วมมือกับสถาบันการศึกษาของสิงคโปร์อีก ได้แก่ Wharton School of the University of Pennsylvania สถาบัน MIT (Massachusetts Institute of Technology) และ Technische Universiten Eindhoven เป็นต้น ๒) รูปแบบการจัดการศึกษาของประเทศสหพันธรัฐมาเลเซีย สถาบันการศึกษาส่วนใหญ่จะใช้ภาษาอังกฤษเป็นสื่อในการสอน ระบบการเรียนการสอนแบบ Twinning Program หรือหลักสูตรปริญญาร่วมระหว่างประเทศ ผู้เรียนจะได้รับวุฒิปริญญาจากทั้งในประเทศและต่างประเทศ อันเป็นที่ยอมรับ ซึ่งเป็นระบบที่ได้รับความนิยมอย่างมากในกลุ่มประเทศสหราชอาณาจักรอังกฤษ อเมริกา ออสเตรเลีย และแคนาดา หน่วยงานจัดการศึกษาของมาเลเซีย คือ Ministry of Education (MOE) หรือกระทรวงศึกษาธิการ ซึ่งจะดูแลการศึกษาในระดับประถมศึกษา ระดับมัธยม และระดับเตรียมอุดมศึกษา Ministry of Higher Education (MOHE) หรือกระทรวงอุดมศึกษา ดูแลการศึกษาในระดับอุดมศึกษา แบ่ง ระดับการบริหารเป็น ๕ ระดับ คือ ระดับชาติ ระดับรัฐ ระดับอำเภอ ระดับกลุ่มโรงเรียนและระดับโรงเรียน การบริหารการศึกษาระดับชาติอยู่ในความรับผิดชอบของรัฐบาลกลาง (Federal Government) การศึกษา ทุกประเภททุกระดับอยู่ภายใต้ความรับผิดชอบของกระทรวงศึกษาธิการเพียงกระทรวงเดียว ยกเว้นการศึกษา ที่มีลักษณะเป็นการศึกษานอกระบบ (Non-formal Education) จะมีกรมจากกระทรวงอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง รับผิดชอบ เช่น กรมแรงงาน กรมเกษตร เป็นต้น ระดับอุดมศึกษาและวิทยาลัยเทคนิค (Higher Education and Vocational Education) ประกอบด้วยหลักสูตรต่างๆ หลากหลายสาขาวิชา และมีทั้งสถาบันของรัฐบาล และสถาบันของประกอบด้วย หลักสูตรต่าง ๆ ดังนี้ หลักสูตร Certificate และหลักสูตร Diploma ซึ่งผู้ที่ต้องการจะเรียนในหลักสูตรนี้ จะต้องสำเร็จ วุฒิการศึกษาในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ที่ผ่านเกณฑ์การสอบวัดระดับ SPM แล้ว หลักสูตร First Degree หรือปริญญาตรี ผู้ที่จะเข้าเรียนหลักสูตรนี้ ต้องจบการศึกษาวุฒิเตรียม อุดมศึกษา หรือเทียบเท่า STPM หรือ GCE 'A' Levels หรือเกณฑ์อื่นๆ ที่ทางสถาบันกำหนดไว้ และหลักสูตร Higher Degree หรือระดับปริญญาโทและ

ปริญญาเอก ตามลำดับ ๓) รูปแบบการจัดการศึกษาของประเทศสาธารณรัฐฟิลิปปินส์ หน่วยงานจัดการศึกษาของฟิลิปปินส์ คือ กระทรวงศึกษาธิการ (Ministry of Education – Philippines) ระบบการศึกษาของฟิลิปปินส์มีทั้งแบบที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการโดยการศึกษาแบบที่เป็นทางการนั้นมี ลำดับขั้นตอนของการเรียนอยู่สามระดับนั้น คือ ระดับประถมศึกษา ระดับมัธยมศึกษา และระดับอุดมศึกษา ระดับอุดมศึกษา (Higher Education) ระดับอุดมศึกษานั้น นักเรียนส่วนใหญ่จะมีอายุ ประมาณ ๑๖ ปี การศึกษาระดับนี้แบ่งเป็นระดับปริญญาตรี ปริญญาโทและปริญญาเอกในหลากหลาย สาขาวิชา ระบบการศึกษาของฟิลิปปินส์ใกล้เคียงกับระบบการศึกษาแบบเป็นทางการของสหรัฐอเมริกา ในขณะที่ระบบการศึกษาของประเทศอื่นๆ ในทวีปเอเชียมักจะได้รับอิทธิพลจากประเทศอังกฤษ ฝรั่งเศส หรือ เนเธอร์แลนด์การศึกษาแบบไม่เป็นทางการซึ่งรวมถึงการรับความรู้นอกโรงเรียนนั้นมีวัตถุประสงค์หลักสำหรับ ผู้เรียนกลุ่มเฉพาะ เช่น เยาวชนหรือผู้ใหญ่ที่ไม่สามารถเข้าเรียนต่อที่โรงเรียนหรือมหาวิทยาลัยได้ ตัวอย่าง ได้แก่หลักสูตรการศึกษาผู้ใหญ่ที่ไม่รู้หนังสือซึ่งบูรณาการ การเขียนและการอ่านเบื้องต้นเข้ากับทักษะใน ชีวิตประจำวัน หน้าที่ในการบริหาร ควบคุม และ ดำเนินการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (ระดับประถมและ มัธยมศึกษา) นั้นจะเป็นของแผนกการศึกษา วัฒนธรรมและกีฬา ในขณะที่คณะกรรมการการอุดมศึกษา จะ รับผิดชอบเกี่ยวกับการศึกษา ระดับสูง นอกจากนี้ประเทศฟิลิปปินส์ใช้การเรียนการสอนแบบทวิภาษา บางวิชา จะส่วนเป็น ภาษาอังกฤษ ส่วนวิชาอื่นๆ จะสอนเป็นภาษาฟิลิปปินส์ ส่วนการจัดการศึกษาแบบไม่เป็นทางการ หรือนอกระบบโรงเรียน ได้แก่ หลักสูตรการศึกษา ผู้ใหญ่ที่ไม่รู้หนังสือนอกจากนี้ประเทศฟิลิปปินส์ใช้ การเรียนการสอนแบบทวิภาษาบางวิชาจะสอนเป็น ภาษาอังกฤษ ส่วนวิชาอื่นๆ จะสอนเป็นภาษาตา กาล็อก ๔) รูปแบบการจัดการศึกษาของประเทศสาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนาม หน่วยงานจัดการ ศึกษาของเวียดนาม คือ กระทรวงศึกษาธิการและฝึกอบรม (Ministry of Education and Training – Vietnam) ระบบการศึกษาของเวียดนาม มีวัตถุประสงค์ที่จะให้ประชาชนได้มี จิตวิญญาณในความ เป็นสังคมนิยม มีเอกลักษณ์ประจำชาติและมีความสามารถ ในด้านอาชีพ ในปี ๒๕๓๔ สภา แห่งชาติ ของเวียดนามได้ออกกฎหมายการกระจายการศึกษาระดับประถมศึกษา (Law of Universal Primary Education) ซึ่งถือเป็นกฎหมายฉบับแรกว่าด้วยการศึกษาของเวียดนาม ระดับอุดมศึกษา (Higher Education) แบ่งเป็นระดับอนุปริญญา (Associate degree) และระดับปริญญา นอกจากนี้ยังมี การศึกษาต่อเนื่องเป็นการศึกษาสำหรับประชาชนที่พลาดโอกาสการศึกษาใน ระบบสายสามัญและ สายอาชีพ ซึ่งผู้วิจัย พบว่า การจัดการศึกษาเพื่อรองรับประชาคมอาเซียนมีรูปแบบที่จัดวางไว้ตาม เกณฑ์การประกันคุณภาพการศึกษาในระดับอาเซียน ดังนั้น ผู้วิจัยจึงได้นำเสนอรูปแบบการจัด การศึกษาเพื่อรองรับประชาคมอาเซียน ตามกรอบทฤษฎีระบบ โดยยกประเด็นหลักในการจัด การศึกษามาเป็นองค์ประกอบหลัก จำนวน ๓ องค์ประกอบ ได้แก่ ๑) องค์ประกอบหลักด้านปัจจัย นำเข้า ๒) องค์ประกอบหลักด้านกระบวนการ และ ๓) องค์ประกอบหลักด้านผลผลิต ดังมี รายละเอียดต่อไปนี้

๔.๑.๑.๑ องค์ประกอบหลักด้านปัจจัยนำเข้า ประกอบด้วยองค์ประกอบรอง

จำนวน ๗ องค์ประกอบ กล่าวคือ ๑) ผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง มีองค์ประกอบย่อย จำนวน ๔ องค์ประกอบ ได้แก่ ๑.๑) มีการกำหนดผลการเรียนรู้ที่ชัดเจนและทำความเข้าใจในหลักสูตร ๑.๒) มี หลักสูตรที่ส่งเสริมการเรียนรู้ด้วยวิธีการเรียนรู้ตลอดชีวิต ๑.๓) ผลการเรียนรู้ที่คาดหวังครอบคลุม

ความรู้และทักษะทั่วไปรวมถึงความรู้และทักษะเฉพาะทาง ๑.๔) ผลการเรียนรู้ที่คาดหวังสะท้อนความต้องการของผู้ได้รับประโยชน์ **๒) ข้อกำหนดของหลักสูตร** มีองค์ประกอบย่อย จำนวน ๒ องค์ประกอบ ได้แก่ ๒.๑) มหาวิทยาลัยประกาศใช้ข้อกำหนดของหลักสูตร ๒.๒) กรอบหลักสูตรแสดงให้เห็นถึงผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง ๒.๓) กรอบกำหนดของหลักสูตรทำให้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียรับทราบข้อมูลตามที่ต้องการ **๓) โครงสร้างและเนื้อหาในหลักสูตร** มีองค์ประกอบย่อย จำนวน ๖ องค์ประกอบ ได้แก่ ๓.๑) เนื้อหาในหลักสูตรมีความสมดุลระหว่างความรู้และทักษะทั่วไปกับความรู้และทักษะเฉพาะสาขา ๓.๒) หลักสูตรสะท้อนวิสัยทัศน์และพันธกิจของมหาวิทยาลัยในระดับอาเซียน ๓.๓) มีการสนับสนุนของแต่ละวิชาในหลักสูตรเพื่อให้บรรลุผลการเรียนรู้ที่ชัดเจน ๓.๔) หลักสูตรมีองค์ประกอบเชื่อมโยงเป็นทิศทางเดียวกันโดยวิชาและเนื้อหารายวิชาต่าง ๆ มีการบูรณาการองค์ความรู้ในระดับอาเซียน ๓.๕) หลักสูตรแสดงให้เห็นทั้งความกว้างและความลึกทางวิชาการในระดับอาเซียน ๓.๖) หลักสูตรประกอบด้วยตั้งแต่รายวิชาพื้นฐาน จนถึงรายวิชาเฉพาะทางที่เชื่อมโยงความเป็นอาเซียน รวมถึงการทำโครงการหรือวิทยานิพนธ์ หลักสูตรมีความทันสมัย **๔) คุณภาพบุคลากรสายผู้สอน** มีองค์ประกอบย่อย จำนวน ๑๐ องค์ประกอบ ได้แก่ ๔.๑) บุคลากรมีความสามารถในด้านทักษะการใช้ภาษาอังกฤษอย่างมีคุณภาพ ๔.๒) บุคลากรมีความสามารถในงานของตนเอง ๔.๓) มีบุคลากรเพียงพอที่จะทำงานตามกิจกรรมที่กำหนดไว้ในหลักสูตร ๔.๔) การสรรหาบุคลากรและการเลื่อนตำแหน่งตั้งอยู่บนคุณค่าทางวิชาการ ๔.๕) บุคลากรทราบและเข้าใจบทบาทและความสัมพันธ์เชิงหน้าที่ระหว่างกัน ๔.๖) จัดสรรหน้าที่ให้มีความเหมาะสมกับคุณสมบัติ ประสบการณ์และทักษะ ๔.๗) ระบบจัดการเวลาและระบบจูงใจถูกออกแบบมาสนับสนุนคุณภาพของการเรียนการสอน ๔.๘) บุคลากรมีความรับผิดชอบอย่างเป็นระบบ ๔.๙) มีกระบวนการทบทวนประชุมพิจารณาและปรับการมอบหมายงาน ๔.๑๐) มีการวางแผนและปฏิบัติตามแผนในเรื่องการสิ้นสุดการจ้างการเกษียณอายุงาน มีระบบประเมินการทำงานที่มีประสิทธิภาพ **๕) คุณภาพบุคลากรสายสนับสนุน** มีองค์ประกอบย่อย จำนวน ๕ องค์ประกอบ ได้แก่ ๕.๑) เจ้าหน้าที่มีความสามารถในการใช้ภาษาอังกฤษในการให้บริการ ๕.๒) เจ้าหน้าที่ห้องสมุดมีความรู้ความสามารถและมีความพึงพอใจในการให้บริการ ๕.๓) มีบุคลากรเพียงพอสำหรับงานด้านปฏิบัติการและมีความพึงพอใจในการให้บริการ ๕.๔) มีบุคลากรเพียงพอสำหรับงานคอมพิวเตอร์และมีความพึงพอใจในการให้บริการ ๕.๕) มีบุคลากรเพียงพอต่อการให้บริการนักศึกษาและมีความพึงพอใจในการให้บริการ **๖) โครงสร้างพื้นฐานและสิ่งอำนวยความสะดวก** มีองค์ประกอบย่อย จำนวน ๕ องค์ประกอบ ได้แก่ ๖.๑) มีสิ่งอำนวยความสะดวกในการบรรยาย จำนวนห้องเรียน และอุปกรณ์ในห้องเรียนมีความเหมาะสม ๖.๒) ห้องสมุดมีเพียงพอและทันสมัย ๖.๓) ห้องปฏิบัติการมีเพียงพอและทันสมัย ๖.๔) คอมพิวเตอร์มีเพียงพอและทันสมัย ๖.๕) สิ่งแวดล้อมเชิงสุขอนามัยและมาตรฐานความปลอดภัยเป็นไปตามข้อกำหนดในทุกมิติ **๗) ระบบประกันคุณภาพของกระบวนการเรียนการสอน** มีองค์ประกอบย่อย จำนวน ๗ องค์ประกอบ ได้แก่ ๗.๑) การพัฒนาหลักสูตรดำเนินการโดยบุคลากรสายผู้สอนทั้งหมด ๗.๒) การพัฒนาหลักสูตรที่เกี่ยวกับการเรียนการสอน ๗.๓) การพัฒนาหลักสูตรที่เกี่ยวกับการตลาดแรงงาน ๗.๔) หลักสูตรได้รับการประเมินอย่างสม่ำเสมอในช่วงเวลาที่เหมาะสม ๗.๕) มีการประเมินหลักสูตรและรายวิชาอย่างเป็นระบบโดยนักศึกษา ๗.๖) ความคิดเห็นของนักศึกษาที่หลากหลายจะต้องถูกนำมาใช้ในการปรับปรุง

๗.๗) กระบวนการเรียนการสอน แผนการเรียน รูปแบบการเรียน และการประเมินตัวเองจะขึ้นอยู่กับประกันคุณภาพและพัฒนาอย่างต่อเนื่อง

๔.๑.๑.๒ องค์ประกอบหลักด้านกระบวนการ มีองค์ประกอบรอง จำนวน ๕

องค์ประกอบ กล่าวคือ ๑) กลยุทธ์การเรียนการสอน มีองค์ประกอบย่อย จำนวน ๔ องค์ประกอบ ได้แก่ ๑.๑) คณะหรือหน่วยงานมีกลยุทธ์การเรียนการสอนที่ชัดเจน ๑.๒) กลยุทธ์การเรียนการสอนทำให้นักศึกษาได้ความรู้และสามารถใช้ความรู้ในเชิงวิชาการ ๑.๓) กลยุทธ์การเรียนการสอนที่ใช้คำนึงถึงผู้เรียนและกระตุ้นการเรียนรู้อย่างมีคุณภาพ ๑.๔) กลยุทธ์การเรียนการสอนจะช่วยกระตุ้นและอำนวยความสะดวกในการเรียนรู้ ๒) การประเมินนักศึกษา มีองค์ประกอบย่อย จำนวน ๗ องค์ประกอบ ได้แก่ ๒.๑) การประเมินนักศึกษา ดำเนินการตั้งแต่การรับเข้า การติดตามความก้าวหน้าระหว่างศึกษา และการประเมินเมื่อสำเร็จการศึกษา ๒.๒) การประเมินดำเนินการโดยอิงจากเกณฑ์ ๒.๓) การประเมินนักศึกษาดำเนินการด้วยวิธีการที่หลากหลาย ๒.๔) การประเมินนักศึกษาสะท้อนผลการเรียนรู้ที่คาดหวังและเนื้อหาของหลักสูตร ๒.๕) เกณฑ์ที่ใช้ในการประเมินมีความชัดเจนและเป็นที่ยอมรับ ๒.๖) วิธีการประเมินต้องครอบคลุมวัตถุประสงค์ของหลักสูตร ๒.๗) มาตรฐานที่ใช้ในการประเมินมีความชัดเจนและสอดคล้องกัน ๓) การสนับสนุนและการให้คำปรึกษานักศึกษา มีองค์ประกอบย่อย จำนวน ๔ องค์ประกอบ ได้แก่ ๓.๑) มีระบบการตรวจสอบความคืบหน้าของนักศึกษาที่เพียงพอ ๓.๒) นักศึกษาได้รับการแนะนำทางวิชาการสนับสนุน และพัฒนาเกี่ยวกับสมรรถนะของตนเองอย่างเหมาะสม ๓.๓) มีการให้คำปรึกษานักศึกษาอย่างเพียงพอ ๓.๔) นักศึกษามีความพอใจในสภาพแวดล้อมทางกายภาพและทางสังคม ๔) กิจกรรมการพัฒนาบุคลากร มีองค์ประกอบย่อย จำนวน ๒ องค์ประกอบ ได้แก่ ๔.๑) มีการวางแผนที่ชัดเจนเกี่ยวกับความต้องการในการฝึกอบรมและการพัฒนาบุคลากรทั้งในด้านวิชาการและการสนับสนุน ๔.๒) กิจกรรมการฝึกอบรมและการพัฒนาพนักงานทั้งในด้านวิชาการและการสนับสนุนที่เพียงพอที่จะตอบสนองความต้องการที่ระบุไว้ ๕) ความพึงพอใจของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย มีองค์ประกอบย่อยจำนวน ๑ องค์ประกอบ ได้แก่ ๕.๑) ความคิดเห็นจากผู้มีส่วนได้เสียเป็นที่น่าพอใจ

๔.๑.๑.๓ องค์ประกอบด้านผลผลิต มีองค์ประกอบรอง จำนวน ๒ องค์ประกอบ

กล่าวคือ ๑) ผลผลิตบัณฑิต มีองค์ประกอบย่อย จำนวน ๔ องค์ประกอบ ได้แก่ ๑.๑) อัตราการสำเร็จ การศึกษาและการลาออกกลางคันเป็นระดับที่น่าพอใจและยอมรับได้ ๑.๒) ค่าเฉลี่ยเวลาของผู้สำเร็จ การศึกษาเป็นที่น่าพอใจ ๑.๓) การจ้างงานของผู้สำเร็จการศึกษาเป็นที่น่าพอใจ ๑.๔) ระดับของ กิจกรรมการวิจัยโดยนักวิชาการ เจ้าหน้าที่และนักศึกษาเป็นที่น่าพอใจ ๒) ความคิดเห็นของผู้มีส่วน ได้ส่วนเสีย มีองค์ประกอบย่อย จำนวน ๓ องค์ประกอบ ได้แก่ ๒.๑) มีการสำรวจความคิดเห็นจาก ผู้ใช้บัณฑิตอย่างเป็นระบบและพอเพียง ๒.๒) มีสำรวจความคิดเห็นจากนักศึกษาและศิษย์เก่าอย่าง พอเพียง ๒.๓) มีสำรวจความคิดเห็นจากพนักงาน/บุคลากร

จากข้อมูลดังกล่าวข้างบน รูปแบบการจัดการศึกษาของประชาคมอาเซียน มี ๓ องค์ประกอบหลัก ๑๔ องค์ประกอบรอง ๖๕ องค์ประกอบย่อย ดังได้นำเสนอในรูปตาราง ต่อไปนี้

ตาราง ๔.๑ แสดงองค์ประกอบหลัก องค์ประกอบรอง และองค์ประกอบย่อยรูปแบบการจัด
การศึกษาของประชาคมอาเซียน ด้านปัจจัยนำเข้า ดังต่อไปนี้

รูปแบบจัดการศึกษาของประชาคมอาเซียน ด้านปัจจัยนำเข้า		
องค์ประกอบหลัก	องค์ประกอบรอง	องค์ประกอบย่อย
๑. ด้านปัจจัยนำเข้า	๑. ผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง	๑. มีการกำหนดผลการเรียนรู้ที่ชัดเจนและทำความเข้าใจในหลักสูตร
		๒. มีหลักสูตรที่ส่งเสริมการเรียนรู้ด้วยวิธีการเรียนรู้ตลอดชีวิต
		๓. ผลการเรียนรู้ที่คาดหวังครอบคลุมความรู้และทักษะทั่วไปรวมถึงความรู้และทักษะเฉพาะทาง
		๔. ผลการเรียนรู้ที่คาดหวังสะท้อนความต้องการของผู้ได้รับประโยชน์
	๒. ข้อกำหนดของหลักสูตร	๑. มหาวิทยาลัยประกาศใช้ข้อกำหนดของหลักสูตร
		๒. กรอบหลักสูตรแสดงให้เห็นถึงผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง
		๓. กรอบกำหนดของหลักสูตรทำให้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียรับทราบข้อมูลตามที่ต้องการ
	๓. โครงสร้างและเนื้อหาในหลักสูตร	๑. เนื้อหาในหลักสูตรมีความสมดุลระหว่างความรู้และทักษะทั่วไปกับความรู้และทักษะเฉพาะสาขา
		๒. หลักสูตรสะท้อนวิสัยทัศน์และพันธกิจของมหาวิทยาลัยในระดับอาเซียน
		๓. มีการสนับสนุนของแต่ละวิชาในหลักสูตรเพื่อให้บรรลุผลการเรียนรู้ที่ชัดเจน
		๔. หลักสูตรมีองค์ประกอบเชื่อมโยงเป็นทิศทางเดียวกันโดยวิชาและเนื้อหารายวิชาต่าง ๆ มีการบูรณาการองค์ความรู้ในระดับอาเซียน
		๕. หลักสูตรแสดงให้เห็นถึงความกว้างและความลึกทางวิชาการในระดับอาเซียน
		๖. หลักสูตรประกอบด้วยตั้งแต่รายวิชาพื้นฐานจนถึงรายวิชาเฉพาะทางที่เชื่อมโยงความเป็นอาเซียน รวมถึงการทำโครงการหรือวิทยานิพนธ์หลักสูตรมีความทันสมัย

ตาราง ๔.๑ (ต่อ)

รูปแบบจัดการศึกษาของประชาคมอาเซียน ด้านปัจจัยนำเข้า		
องค์ประกอบหลัก	องค์ประกอบรอง	องค์ประกอบย่อย
	๔. คุณภาพบุคลากร สายผู้สอน	๑. บุคลากรมีความสามารถในด้านทักษะการใช้ภาษาอังกฤษอย่างมีคุณภาพ
		๒. บุคลากรมีความสามารถในงานของตนเอง
		๓. มีบุคลากรเพียงพอที่จะทำงานตามกิจกรรมที่กำหนดไว้ในหลักสูตร
		๔. การสรรหาบุคลากรและการเลื่อนตำแหน่งตั้งอยู่บนคุณค่าทางวิชาการ
		๕. บุคลากรทราบและเข้าใจบทบาทและความสัมพันธ์เชิงหน้าที่ระหว่างกัน
		๖. จัดสรรหน้าที่ให้มีความเหมาะสมกับคุณสมบัติประสบการณ์และทักษะ
		๗. ระบบจัดการเวลาและระบบจูงใจถูกออกแบบมาสนับสนุนคุณภาพของการเรียนการสอน
		๘. บุคลากรมีความรับผิดชอบอย่างเป็นระบบ
		๙. มีกระบวนการทบทวนประชุมพิจารณาและปรับปรุงการมอบหมายงาน
		๑๐. มีการวางแผนและปฏิบัติตามแผนในเรื่องการสิ้นสุดการจ้างการเกษียณอายุงาน มีระบบประเมินการทำงานที่มีประสิทธิภาพ
๕. คุณภาพบุคลากร สายสนับสนุน		๑. เจ้าหน้าที่มีความสามารถในการใช้ภาษาอังกฤษในการให้บริการ
		๒. เจ้าหน้าที่ห้องสมุดมีความรู้ความสามารถและมีความพึงพอใจในการให้บริการ
		๓. มีบุคลากรเพียงพอสำหรับงานด้านปฏิบัติการและมีความพึงพอใจในการให้บริการ
		๔. มีบุคลากรเพียงพอสำหรับงานคอมพิวเตอร์และมีความพึงพอใจในการให้บริการ
		๕. มีบุคลากรเพียงพอต่อการให้บริการนักศึกษาและมีความพึงพอใจในการให้บริการ

ตาราง ๔.๑ (ต่อ)

รูปแบบจัดการศึกษาของประชาคมอาเซียน ด้านปัจจัยนำเข้า		
องค์ประกอบหลัก	องค์ประกอบรอง	องค์ประกอบย่อย
	๖. โครงสร้างพื้นฐาน และสิ่งอำนวยความสะดวก	๑. มีสิ่งอำนวยความสะดวกในการบรรยาย จำนวนห้องเรียน และอุปกรณ์ในห้องเรียนมีความเหมาะสม
		๒. ห้องสมุดมีเพียงพอและทันสมัย
		๓. ห้องปฏิบัติการมีเพียงพอและทันสมัย
		๔. คอมพิวเตอร์มีเพียงพอและทันสมัย
		๕. สิ่งแวดล้อมเชิงสุขอนามัยและมาตรฐานความปลอดภัยเป็นไปตามข้อกำหนดในทุกมิติ
	๗. ระบบประกัน คุณภาพของ กระบวนการเรียนการ สอน	๑. การพัฒนาหลักสูตรดำเนินการโดยบุคลากรสายผู้สอนทั้งหมด
		๒. การพัฒนาหลักสูตรที่เกี่ยวกับการเรียนการสอน
		๓. การพัฒนาหลักสูตรที่เกี่ยวกับการตลาดแรงงาน
		๔. หลักสูตรได้รับการประเมินอย่างสม่ำเสมอในช่วงเวลาที่เหมาะสม
		๕. มีการประเมินหลักสูตรและรายวิชาอย่างเป็นระบบโดยนักศึกษา
		๖. ความคิดเห็นของนักศึกษาที่หลากหลายจะต้องถูกนำมาใช้ในการปรับปรุง
		๗. กระบวนการเรียนการสอน แผนการประเมินรูปแบบการประเมิน และการประเมินตัวเองจะขึ้นอยู่กับประกันคุณภาพและพัฒนาอย่างต่อเนื่อง

ตาราง ๔.๒ แสดงองค์ประกอบหลัก องค์ประกอบรอง และองค์ประกอบย่อยรูปแบบการจัด
การศึกษาของประชาคมอาเซียน ด้านกระบวนการ ดังต่อไปนี้

รูปแบบจัดการศึกษาของประชาคมอาเซียน ด้านกระบวนการ			
องค์ประกอบหลัก	องค์ประกอบรอง	องค์ประกอบย่อย	
๑. ด้านกระบวนการ	๑. กลยุทธ์การเรียนการสอน	๑. คณะหรือหน่วยงานมีกลยุทธ์การเรียนการสอนที่ชัดเจน	
		๒. กลยุทธ์การเรียนการสอนทำให้นักศึกษาได้ความรู้และสามารถใช้ความรู้ในเชิงวิชาการ	
		๓. กลยุทธ์การเรียนการสอนที่ใช้คำนึงถึงผู้เรียนและกระตุนการเรียนรู้อย่างมีคุณภาพ	
		๔. กลยุทธ์การเรียนการสอนจะช่วยกระตุ้นและอำนวยความสะดวกในการเรียนรู้	
	๒. การประเมินนักศึกษา	๒. การประเมินนักศึกษา	๑. การประเมินนักศึกษา ดำเนินการตั้งแต่การรับเข้า การติดตามความก้าวหน้าระหว่างศึกษา และการประเมินเมื่อสำเร็จการศึกษา
			๒. การประเมินดำเนินการโดยอิงจากเกณฑ์
			๓. การประเมินนักศึกษาดำเนินการด้วยวิธีการที่หลากหลาย
			๔. การประเมินนักศึกษาสะท้อนผลการเรียนรู้ที่คาดหวังและเนื้อหาของหลักสูตร
			๕. เกณฑ์ที่ใช้ในการประเมินมีความชัดเจนและเป็นที่ยอมรับ
			๖. วิธีการประเมินต้องครอบคลุมวัตถุประสงค์ของหลักสูตร
			๗. มาตรฐานที่ใช้ในการประเมินมีความชัดเจนและสอดคล้องกัน
	๓. การสนับสนุนและการให้คำปรึกษานักศึกษา	๓. การสนับสนุนและการให้คำปรึกษานักศึกษา	๑. มีระบบการตรวจสอบความคืบหน้าของนักศึกษาที่เพียงพอ
			๒. นักศึกษาได้รับการแนะนำทางวิชาการสนับสนุนและพัฒนาเกี่ยวกับสมรรถนะของตนเองอย่างเหมาะสม
			๓. มีการให้คำปรึกษานักศึกษาอย่างเพียงพอ

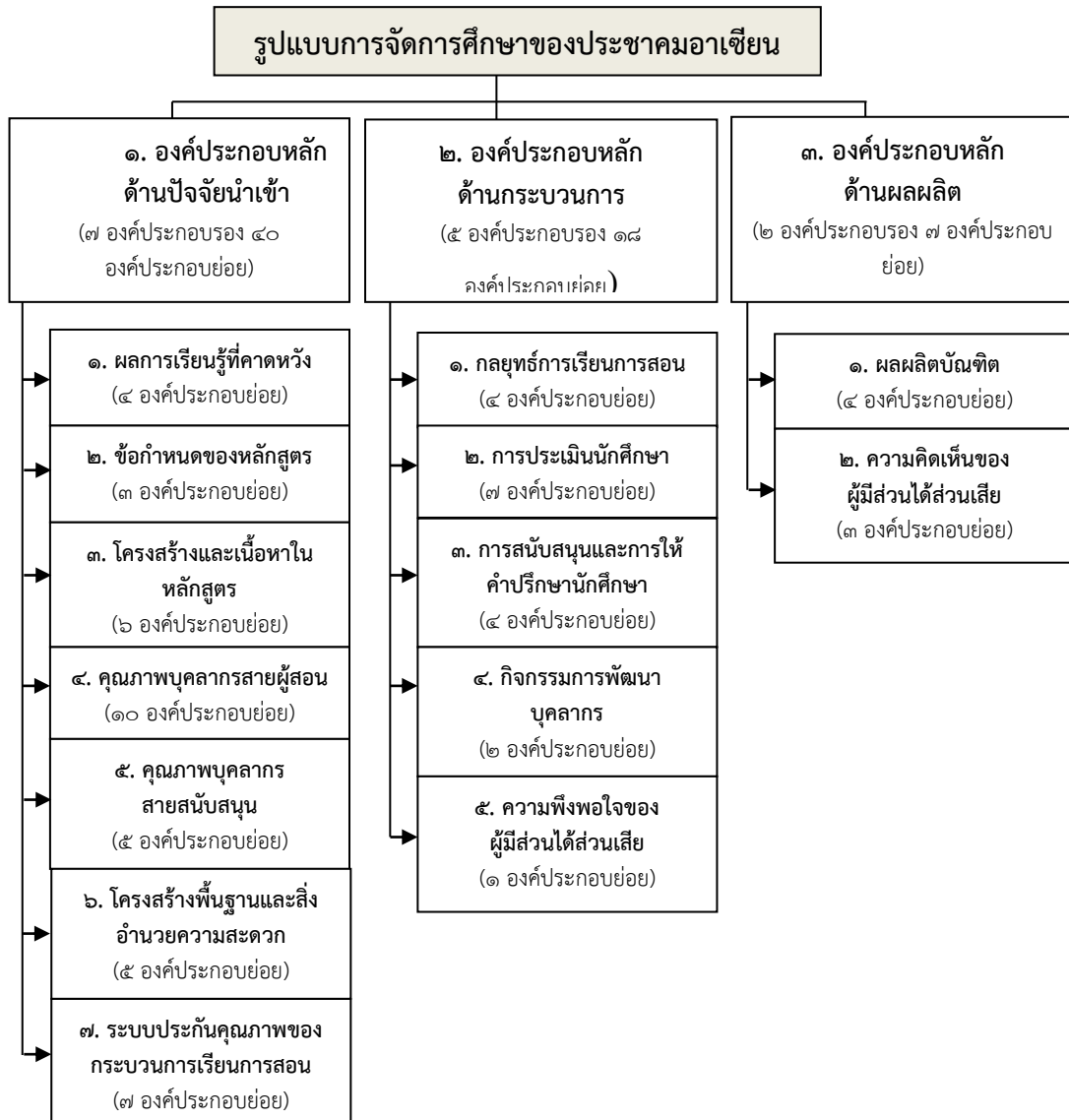
ตาราง ๔.๒ (ต่อ)

รูปแบบจัดการศึกษาของประชาคมอาเซียน ด้านกระบวนการ		
องค์ประกอบหลัก	องค์ประกอบรอง	องค์ประกอบย่อย
		๔. นักศึกษามีความพอใจในสภาพแวดล้อมทางกายภาพและทางสังคม
	๔. กิจกรรมการพัฒนาบุคลากร	๑. มีการวางแผนที่ชัดเจนเกี่ยวกับความต้องการในการฝึกอบรมและการพัฒนาบุคลากรทั้งในด้านวิชาการและการสนับสนุน
		๒. กิจกรรมการฝึกอบรมและการพัฒนาพนักงานทั้งในด้านวิชาการและการสนับสนุนที่เพียงพอที่จะตอบสนองความต้องการที่ระบุไว้
	๕. ความพึงพอใจของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ได้แก่	๑. ความคิดเห็นจากผู้มีส่วนได้เสียเป็นที่น่าพอใจ

ตาราง ๔.๓ แสดงองค์ประกอบหลัก องค์ประกอบรอง และองค์ประกอบย่อยรูปแบบการจัดการศึกษาของประชาคมอาเซียน ด้านผลผลิต ดังต่อไปนี้

รูปแบบจัดการศึกษาของประชาคมอาเซียน ด้านผลผลิต		
องค์ประกอบหลัก	องค์ประกอบรอง	องค์ประกอบย่อย
๑. ด้านผลผลิต	๑. ผลผลิตบัณฑิต	๑. อัตราความสำเร็จการศึกษาและการลาออกกลางคันเป็นระดับที่น่าพอใจและยอมรับได้
		๒. ค่าเฉลี่ยเวลาของผู้สำเร็จการศึกษาเป็นที่น่าพอใจ
		๓. การจ้างงานของผู้สำเร็จการศึกษาเป็นที่น่าพอใจ
		๔. ระดับของกิจกรรมการวิจัยโดยนักวิชาการ เจ้าหน้าที่และนักศึกษาเป็นที่น่าพอใจ
	๒. ความคิดเห็นของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย	๑. มีการสำรวจความคิดเห็นจากผู้ใช้บัณฑิตอย่างเป็นระบบและพอเพียง
		๒. มีสำรวจความคิดเห็นจากนักศึกษาและศิษย์เก่าอย่างพอเพียง
		๓. มีสำรวจความคิดเห็นจากพนักงาน/บุคลากร

จากรูปแบบการจัดการศึกษาของประชาคมอาเซียนที่ปรากฏในตารางดังกล่าว สามารถเขียนเป็นแผนภูมิได้ ดังนี้

แผนภูมิ ๔.๑ รูปแบบการจัดการศึกษาของประชาคมอาเซียน

๔.๑.๒ ขั้นตอนที่ ๒ ผลการวิเคราะห์การศึกษาสำรวจ ด้านสภาพปัจจุบันและปัญหาการจัดการศึกษาของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย และจัดทำรูปแบบการจัดการศึกษาของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลจากศึกษาสำรวจสถาบันมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย จำนวน ๖ ส่วนงานของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้แก่ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย (วังน้อย) วิทยาเขตเชียงใหม่ วิทยาเขตขอนแก่น วิทยาเขตสุรินทร์ วิทยาเขตบาหลีศึกษาพุทธโฆส และวิทยาเขตนครศรีธรรมราช ซึ่งผู้วิจัยได้แจกแบบสอบถามความเห็นกับบุคลากรของส่วนงานดังกล่าว จำนวนทั้งสิ้น ๒๘๕ ฉบับ ได้รับการตอบกลับคืนมาจำนวนทั้งสิ้น ๒๒๔ ฉบับ คิดเป็นร้อยละ ๗๘.๕๙ แบบสอบถามดังกล่าวเป็นแบบสอบถามความเห็นเกี่ยวกับสภาพปัจจุบันและปัญหาการจัดการศึกษาของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย และ ความเห็นเกี่ยวกับรูปแบบการจัดการศึกษาของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย แบ่งออกเป็น ๓ ตอน ดังนี้

ตอนที่ ๑ วิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ ๒ วิเคราะห์ความเห็นเกี่ยวกับสภาพปัจจุบันและปัญหาของการจัดการศึกษาของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

ตอนที่ ๓ วิเคราะห์ความเห็นผู้ตอบแบบสอบถามเพื่อจัดทำรูปแบบการจัดการศึกษาของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ดังมีรายละเอียดต่อไปนี้

๔.๑.๒.๑ ตอนที่ ๑ วิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามของส่วนงานมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย จำนวน ๖ ส่วนงาน ตามตัวแปรต้น ได้แก่ สถานภาพ เพศ อายุ วุฒิการศึกษา สถานภาพทางบุคลากร ประสบการณ์การทำงาน และส่วนงานที่สังกัด โดยใช้ค่าร้อยละ ดังตาราง ๔.๑ ต่อไปนี้

ตาราง ๔.๔ จำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถามของส่วนงานมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย จำแนกตามสถานภาพ เพศ อายุ วุฒิการศึกษา สถานภาพทางบุคลากร ประสบการณ์การทำงาน และส่วนงานที่สังกัด

ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ส่วนงานมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย	จำนวน	ร้อยละ
๑. สถานภาพ		
๑.๑ พระสงฆ์	๑๑๑	๔๙.๖๐
๑.๒ คฤหัสถ์	๑๑๓	๕๐.๔๐
รวมเฉลี่ย	๒๒๔	๑๐๐.๐๐
๒. เพศ		
๒.๑ ชาย	๑๘๓	๘๑.๗๐
๒.๒ หญิง	๔๑	๑๘.๓๐
รวมเฉลี่ย	๒๒๔	๑๐๐.๐๐

ตาราง ๔.๔ (ต่อ)

ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ส่วนงานมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย	จำนวน	ร้อยละ
๓. อายุ		
๓.๑ ต่ำกว่า ๓๐ ปี	๒๕	๑๑.๒๐
๓.๒ ๓๑ - ๔๐ ปี	๔๖	๒๐.๕๐
๓.๓ ๔๑ - ๕๐ ปี	๑๐๓	๔๖.๐๐
๓.๔ ๕๑ ปีขึ้นไป	๕๐	๒๒.๓๐
รวมเฉลี่ย	๒๒๔	๑๐๐.๐๐
๔. วุฒิการศึกษา		
๔.๑ ต่ำกว่าปริญญาตรี	๓	๑.๓๐
๔.๒ ปริญญาตรี	๓๕	๑๕.๖๐
๔.๓ ปริญญาโท	๙๐	๔๐.๒๐
๔.๔ ปริญญาเอก	๙๒	๔๑.๑๐
จำนวนผู้ไม่ตอบวุฒิการศึกษา	๔	๑.๘๐
รวมเฉลี่ย	๒๒๔	๑๐๐.๐๐
๕. สถานภาพทางบุคลากร		
๕.๑ ผู้บริหาร	๕๑	๒๒.๗๖
๕.๒ คณาจารย์	๑๒๙	๕๗.๕๘
๕.๓ สายปฏิบัติการวิชาชีพ	๔๔	๑๙.๖๔
รวมเฉลี่ย	๒๒๔	๑๐๐.๐๐
๖. ประสบการณ์การทำงาน		
๖.๑ ต่ำกว่า ๕ ปี	๔๕	๒๐.๑๐
๖.๒ ๕ - ๑๐ ปี	๑๑๓	๕๐.๔๐
๖.๓ ๑๑ - ๒๐ ปี	๔๑	๑๘.๓๐
๖.๔ ๒๑ ปีขึ้นไป	๑๔	๖.๓๐
จำนวนผู้ไม่ตอบประสบการณ์การทำงาน	๑๑	๔.๙๐
รวมเฉลี่ย	๒๒๔	๑๐๐.๐๐
๗. ส่วนงานที่สังกัด		
๗.๑ มจร (วังน้อย)	๕๗	๒๕.๔๐
๗.๒ วิทยาเขตเชียงใหม่	๔๐	๑๗.๙๐
๗.๓ วิทยาเขตขอนแก่น	๒๙	๑๒.๙๐
๗.๔ วิทยาเขตสุรินทร์	๓๕	๑๕.๖๐
๗.๕ วิทยาเขตบาฬีศึกษาพุทธโฆส	๒๘	๑๒.๕๐
๗.๖ วิทยาเขตนครศรีธรรมราช	๓๕	๑๕.๖๐
รวมเฉลี่ย	๒๒๔	๑๐๐.๐๐

จากตาราง ๔.๔ พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถาม ๒๒๔ รูป / คน มีสถานภาพที่เป็นคฤหัสถ์มากที่สุด จำนวน ๑๑๓ คน คิดเป็นร้อยละ ๕๔.๔๐ และน้อยที่สุด ได้แก่ พระสงฆ์ จำนวน ๑๑๑ รูป คิดเป็นร้อยละ ๔๙.๖๐ เพศที่มากที่สุด ได้แก่ เพศชาย จำนวน ๑๘๓ รูป / คน คิดเป็นร้อยละ ๘๑.๗๐ และน้อยที่สุด ได้แก่ เพศหญิง จำนวน ๔๑ คน คิดเป็นร้อยละ ๑๘.๓๐ อายุมากที่สุด ได้แก่ ๔๑-๕๐ ปี จำนวน ๑๐๓ รูป / คน คิดเป็นร้อยละ ๔๖.๐๐ และน้อยที่สุด ได้แก่ ต่ำกว่า ๓๐ ปี จำนวน ๒๕ รูป / คน คิดเป็นร้อยละ ๑๑.๒๐ วุฒิมัธยมศึกษามากที่สุด ได้แก่ ปริญญาเอก จำนวน ๙๒ รูป / คน คิดเป็นร้อยละ ๔๑.๑๐ และน้อยที่สุด ได้แก่ ต่ำกว่าปริญญาตรี จำนวน ๓ รูป / คน คิดเป็นร้อยละ ๑.๓๐ สถานภาพทางบุคลากรมากที่สุด ได้แก่ คณาจารย์ จำนวน ๑๒๙ รูป / คน คิดเป็นร้อยละ ๕๗.๕๘ และน้อยที่สุด ได้แก่ สายปฏิบัติการวิชาชีพ จำนวน ๔๔ คน คิดเป็นร้อยละ ๑๙.๖๔ ประสบการณ์การทำงานมากที่สุด ได้แก่ ๕ - ๑๐ ปี จำนวน ๑๑๓ รูป / คน คิดเป็นร้อยละ ๕๐.๔๐ และน้อยที่สุด ได้แก่ ๒๑ ปีขึ้นไป จำนวน ๑๔ รูป / คน คิดเป็นร้อยละ ๖.๓๐ และส่วนงานที่สังกัดมากที่สุด ได้แก่ มจร (วังน้อย) จำนวน ๕๗ รูป / คน คิดเป็นร้อยละ ๒๕.๔๐ และน้อยที่สุด ได้แก่ วิทยาเขตบาฬีศึกษาพุทธโฆส จำนวน ๒๘ รูป / คน คิดเป็นร้อยละ ๑๒.๕๐ ตามลำดับ

๔.๑.๒.๒ ตอนที่ ๒ ผลการวิเคราะห์เกี่ยวกับสภาพปัจจุบันและปัญหาของการจัดการศึกษาของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยตามความเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามที่เป็นบุคลากรของส่วนงานมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ตามกรอบองค์ประกอบพื้นฐานในการจัดการศึกษา จำนวน ๓ ด้าน คือ ด้านปัจจัยนำเข้าการผลิตบัณฑิต ด้านกระบวนการผลิตบัณฑิต และด้านผลผลิตบัณฑิต โดยใช้ค่าเฉลี่ย (\bar{x}) และค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ดังปรากฏผลการวิเคราะห์ตามตาราง ๔.๕ - ๔.๘ ต่อไปนี้

ตาราง ๔.๕ ค่าเฉลี่ยและค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานของสภาพปัจจุบันและปัญหาของการจัดการศึกษาของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย โดยรวม

การจัดการศึกษาของมหาวิทยาลัย มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย โดยรวม	ด้านสภาพปัจจุบัน			ด้านปัญหา		
	\bar{x}	S.D.	ความหมาย	\bar{x}	S.D.	ความหมาย
๑. ด้านปัจจัยนำเข้าการผลิตบัณฑิต	๒.๐๒	๐.๓๒	ปานกลาง	๑.๘๗	๐.๓๔	ปานกลาง
๒. ด้านกระบวนการผลิตบัณฑิต	๒.๐๔	๐.๒๘	ปานกลาง	๑.๘๕	๐.๔๓	ปานกลาง
๓. ด้านผลผลิตบัณฑิต	๒.๓๙	๐.๓๘	ปานกลาง	๑.๙๑	๐.๔๙	ปานกลาง
รวมเฉลี่ย	๒.๑๕	๐.๓๒	ปานกลาง	๑.๘๘	๐.๔๒	ปานกลาง

จากตาราง ๔.๕ พบว่า การจัดการศึกษาของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ในด้านสภาพปัจจุบัน โดยรวม อยู่ในระดับปานกลาง (\bar{x} = ๒.๑๕) และด้านปัญหา โดยรวม อยู่ในระดับปานกลาง (\bar{x} = ๑.๘๘) เมื่อพิจารณารายด้าน มีดังนี้ ด้านปัจจัยนำเข้าการผลิตบัณฑิต มีสภาพปัจจุบัน อยู่ในระดับปานกลาง (\bar{x} = ๒.๐๒) และมีปัญหา อยู่ในระดับปานกลาง (\bar{x} = ๑.๘๗) ด้านกระบวนการ

ผลิตบัณฑิต มีสภาพปัจจุบัน อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x} = 2.04$) และมีปัญหา อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x} = 1.85$) ด้านผลผลิตบัณฑิต มีสภาพปัจจุบัน อยู่ในระดับปานกลาง $\bar{x} = 2.39$ และมีปัญหา โดยรวม อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x} = 1.91$)

ตาราง ๔.๖ ค่าเฉลี่ยและค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานของสภาพปัจจุบันและปัญหาของการจัดการศึกษาของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ที่มีต่อด้านปัจจัยนำเข้าการผลิตบัณฑิต โดยรวม

ด้านปัจจัยนำเข้าการผลิตบัณฑิต โดยรวม	สภาพปัจจุบัน			ปัญหา		
	\bar{x}	S.D.	ความหมาย	\bar{x}	S.D.	ความหมาย
๑. การจัดโครงสร้างองค์กร	๒.๕๓	๐.๔๕	มาก	๑.๘๔	๐.๘๑	ปานกลาง
๒. บุคลากร	๑.๘๘	๐.๓๘	ปานกลาง	๒.๐๓	๐.๔๗	ปานกลาง
๓. นิสิต	๑.๘๔	๐.๕๗	ปานกลาง	๑.๘๖	๐.๕๖	ปานกลาง
๔. งบประมาณ	๒.๒๙	๐.๔๘	ปานกลาง	๑.๙๑	๐.๔๗	ปานกลาง
๕. หลักสูตร	๑.๘๗	๐.๔๖	ปานกลาง	๑.๙๒	๐.๔๗	ปานกลาง
๖. แหล่งการเรียนรู้	๑.๗๘	๐.๕๑	ปานกลาง	๒.๐๐	๐.๕๙	ปานกลาง
๗. สื่อเทคโนโลยี	๑.๘๙	๐.๔๔	ปานกลาง	๒.๑๐	๐.๕๘	ปานกลาง
๘. สภาพแวดล้อม	๑.๖๙	๐.๖๒	ปานกลาง	๑.๙๕	๐.๖๕	ปานกลาง
รวมเฉลี่ย	๑.๙๗	๐.๔๘	ปานกลาง	๑.๙๕	๐.๕๑	ปานกลาง

จากตาราง ๔.๖ พบว่า การจัดการศึกษาของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ด้านปัจจัยนำเข้าการผลิตบัณฑิต โดยรวม มีสภาพปัจจุบัน อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x} = 1.97$) และมีปัญหา โดยรวม อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x} = 1.95$)

ตาราง ๔.๗ ค่าเฉลี่ยและค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานของสภาพปัจจุบันและปัญหาของการจัดการศึกษาของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ที่มีต่อด้านกระบวนการผลิตบัณฑิต โดยรวม

ด้านกระบวนการผลิตบัณฑิต โดยรวม	สภาพปัจจุบัน			ปัญหา		
	\bar{X}	S.D.	ความหมาย	\bar{X}	S.D.	ความหมาย
๑. การบริหารจัดการ	๒.๐๑	๐.๓๑	ปานกลาง	๑.๘๖	๐.๔๘	ปานกลาง
๒. การเรียนการสอน	๒.๗๖	๐.๓๗	มาก	๑.๘๔	๐.๔๙	ปานกลาง
๓. การใช้สื่อการเรียนการสอน	๑.๙๖	๐.๔๘	ปานกลาง	๑.๘๘	๐.๖๒	ปานกลาง
๔. การวัดผลประเมินผล	๒.๑๑	๐.๔๓	ปานกลาง	๑.๘๒	๐.๔๗	ปานกลาง
รวมเฉลี่ย	๒.๒๑	๐.๓๙	ปานกลาง	๑.๘๕	๐.๖๑	ปานกลาง

จากตาราง ๔.๗ พบว่า การจัดการศึกษาของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ด้านกระบวนการผลิตบัณฑิต โดยรวม มีสภาพปัจจุบัน อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = ๒.๒๑$) และมีปัญหาโดยรวม อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = ๑.๘๕$)

ตาราง ๔.๘ ค่าเฉลี่ยและค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานของสภาพปัจจุบันและปัญหาของการจัดการศึกษาของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ที่มีต่อด้านผลผลิตบัณฑิต โดยรวม

ด้านผลผลิตบัณฑิต โดยรวม	สภาพปัจจุบัน			ปัญหา		
	\bar{x}	S.D.	ความหมาย	\bar{x}	S.D.	ความหมาย
๑. คุณธรรมจริยธรรม	๒.๒๓	๐.๕๒	ปานกลาง	๑.๗๒	๐.๖๑	ปานกลาง
๒. ความรู้	๒.๒๒	๐.๕๒	ปานกลาง	๑.๖๖	๐.๖๐	ปานกลาง
๓. ทักษะการวิจัย	๒.๑๕	๐.๔๗	ปานกลาง	๑.๖๗	๐.๖๓	ปานกลาง
๔. ทักษะทางปัญญา	๒.๑๔	๐.๔๕	ปานกลาง	๑.๗๓	๐.๕๘	ปานกลาง
๕. ทักษะความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล	๒.๒๓	๐.๕๒	ปานกลาง	๑.๖๐	๐.๖๑	ปานกลาง
๖. ทักษะการวิเคราะห์เชิงตัวเลข	๒.๑๓	๐.๕๔	ปานกลาง	๑.๗๘	๐.๖๑	ปานกลาง
๗. ทักษะการใช้ภาษาอังกฤษ	๑.๘๗	๐.๖๑	ปานกลาง	๒.๐๑	๐.๗๑	ปานกลาง
๘. ทักษะการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ	๒.๐๔	๐.๔๗	ปานกลาง	๑.๙๖	๐.๕๔	ปานกลาง
๙. ทักษะความเป็นประชาธิปไตย	๒.๓๓	๐.๕๘	ปานกลาง	๑.๗๑	๐.๖๐	ปานกลาง
๑๐. การยอมรับความแตกต่างทางวัฒนธรรม	๒.๒๗	๐.๔๙	ปานกลาง	๑.๖๓	๐.๖๐	ปานกลาง
๑๑. ทักษะทางวิชาชีพ	๒.๑๓	๐.๕๔	ปานกลาง	๑.๖๑	๐.๖๐	ปานกลาง
รวมเฉลี่ย	๒.๑๙	๐.๕๑	ปานกลาง	๑.๗๓	๐.๕๔	ปานกลาง

จากตาราง ๔.๘ พบว่า การจัดการศึกษาของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ด้านผลผลิตบัณฑิต โดยรวม มีสภาพปัจจุบัน อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x} = ๒.๑๙$) และมีปัญหา โดยรวม อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x} = ๑.๗๓$)

๔.๑.๒.๓ ตอนที่ ๓ ผลการวิเคราะห์แบบสอบถามความเห็นเกี่ยวกับรูปแบบการจัดการศึกษาของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ตามความเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามที่เป็นบุคลากรของส่วนงานมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ในประเด็นองค์ประกอบพื้นฐานการจัดการศึกษา จำนวน ๓ ด้าน ตามที่ปรากฏในตอนต้นที่ ๒ ดังกล่าวแล้ว ซึ่งผู้วิจัยได้แจกแบบสอบถามความเห็นกับบุคลากรของส่วนงานดังกล่าว จำนวนทั้งสิ้น ๒๘๕ ฉบับ ได้รับการตอบกลับคืนมาจำนวนทั้งสิ้น ๒๒๔ ฉบับ คิดเป็นร้อยละ ๗๘.๕๙ โดยมีผลการวิเคราะห์เป็นร้อยละในแต่ละประเด็น ดังนี้ ๑) ด้านปัจจัยนำเข้าการผลิตบัณฑิต ประกอบด้วย ๘ องค์ประกอบรอง ๒๖ องค์ประกอบย่อย มีผู้ตอบเห็นด้วย จำนวน ๒๐๑ รูป/คน คิดเป็นร้อยละ ๘๙.๗๓ ไม่เห็นด้วย ๒๓ รูป/คน คิดเป็นร้อยละ ๑๐.๒๖ ๒) ด้านกระบวนการผลิตบัณฑิต ประกอบด้วย ๔ องค์ประกอบรอง ๒๓ องค์ประกอบย่อย มีผู้ตอบเห็นด้วย จำนวน ๑๙๒ รูป/คน คิดเป็นร้อยละ ๘๕.๗๑ ไม่เห็นด้วย ๓๒ รูป/คน คิดเป็นร้อยละ ๑๔.๒๘ และ ๓) ด้านผลผลิตบัณฑิต ประกอบด้วย ๑๑ องค์ประกอบรอง ๑๑ องค์ประกอบย่อย มีผู้ตอบเห็นด้วย จำนวน ๑๘๗ รูป/คน คิดเป็นร้อยละ ๘๓.๔๘ ไม่เห็นด้วย ๓๗ รูป/คน คิดเป็นร้อยละ ๑๖.๕๑ ซึ่งสามารถนำเสนอเป็นตาราง ดังนี้

ตาราง ๔.๙ ค่าร้อยละของความเห็นด้วยและไม่เห็นด้วยเกี่ยวกับรูปแบบการจัดการศึกษาของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

รูปแบบการจัดการศึกษาของ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย	ความเห็น/ร้อยละ			
	เห็นด้วย	ร้อยละ	ไม่เห็นด้วย	ร้อยละ
๑. ด้านปัจจัยนำเข้าการผลิตบัณฑิต ประกอบด้วย ๘ องค์ประกอบรอง ๒๖ องค์ประกอบย่อย	๒๐๑	๘๙.๗๓	๒๓	๑๐.๒๖
๒. ด้านกระบวนการผลิตบัณฑิต ประกอบด้วย ๔ องค์ประกอบรอง ๒๓ องค์ประกอบย่อย	๑๙๒	๘๕.๗๑	๓๒	๑๔.๒๘
๓. ด้านผลผลิตบัณฑิต ประกอบด้วย ๑๑ องค์ประกอบรอง ๑๑ องค์ประกอบย่อย	๑๘๗	๘๓.๔๘	๓๗	๑๖.๕๑

๔.๑.๒.๓ การจัดทำรูปแบบการจัดการศึกษาของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราช

วิทยาลัย

จากการศึกษาสำรวจสถาบันด้านสภาพปัจจุบัน ปัญหา และการศึกษาเอกสาร แผนพัฒนามหาวิทยาลัย หลักสูตรของมหาวิทยาลัย และเอกสารที่เกี่ยวข้อง จึงจัดทำรูปแบบการจัดการศึกษาของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ดังนั้น ผู้วิจัยจึงได้นำเสนอรูปแบบการจัดการศึกษาของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยตามกรอบทฤษฎีระบบ โดยยกประเด็นหลักในการจัดการศึกษามาเป็นองค์ประกอบหลัก จำนวน ๓ องค์ประกอบ ได้แก่ ๑) องค์ประกอบหลักด้านปัจจัยนำเข้า ๒) องค์ประกอบหลักด้านกระบวนการ และ ๓) องค์ประกอบหลักด้านผลผลิต ดังมีรายละเอียดที่ปรากฏในตาราง ๔.๑๐ – ๔.๑๒ ดังนี้

ตาราง ๔.๑๐ รูปแบบจัดการศึกษาของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ด้านปัจจัยนำเข้า

รูปแบบจัดการศึกษาของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ด้านปัจจัยนำเข้า		
องค์ประกอบหลัก	องค์ประกอบรอง	องค์ประกอบย่อย
ด้านปัจจัยนำเข้า	๑. การจัดโครงสร้างองค์กร	๑. ส่วนงานหลัก (main campus) ทำหน้าที่ควบคุมคุณภาพด้านการบริหาร ด้านวิชาการ ด้านบุคลากร ด้านงบประมาณ และด้านการประกันคุณภาพการศึกษา
		๒. ส่วนงานย่อยระดับคณะ วิทยาเขต วิทยาลัยสงฆ์ ห้องเรียน หน่วยวิทยบริการ และสถาบันสมทบ
		๓. การกำหนดอำนาจหน้าที่ของแต่ละส่วนงานไว้ชัดเจน
	๒. บุคลากร	๔. บุคลากรเป็นพระสงฆ์และคฤหัสถ์
		๕. การพัฒนาบุคลากรด้านการใช้ภาษาอังกฤษ
		๖. การพัฒนาบุคลากรด้านการปฏิบัติงาน
		๗. การส่งเสริมให้บุคลากรมีจิตบริการ
	๓. นิสิต	๘. การรับนิสิตชาวต่างประเทศเข้าศึกษา
		๑๐. นิสิตที่เป็นพระสงฆ์และคฤหัสถ์
		๑๑. การกำหนดคุณลักษณะของบัณฑิตที่เอื้อต่อความเป็นนานาชาติ
	๔. งบประมาณ	๑๒. การจัดทำแผนกลยุทธ์ทางการเงิน
		๑๓. ระบบการจัดหางบประมาณเหมาะสม
		๑๔. ระบบการใช้จ่ายงบประมาณชัดเจน
๑๕. ระบบตรวจสอบการใช้จ่ายงบประมาณ		

ตาราง ๔.๑๐ (ต่อ)

รูปแบบจัดการศึกษาของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ด้านปัจจัยนำเข้า		
องค์ประกอบหลัก	องค์ประกอบรอง	องค์ประกอบย่อย
	๕. หลักสูตร	๑๖. การบูรณาการพระพุทธศาสนาเข้ากับทุกหลักสูตรที่เปิดดำเนินการ
		๑๗. หลักสูตรภาคภาษาอังกฤษสาขาวิชาพระพุทธศาสนา
		๑๘. หลักสูตรเอื้อต่อการพัฒนาคณะสงฆ์
	๖. แหล่งการเรียนรู้	๑๙. เอกสารการสอน ตำรา หนังสือ วารสารแต่ละสาขาวิชาที่มีเพียงพอ
		๒๐. ความร่วมมือให้บริการห้องสมุดระหว่างสถาบันต่างชาติ
	๗. สื่อเทคโนโลยี	๒๑. สื่อเทคโนโลยีการปฏิบัติงานมีความเพียงพอและหลากหลาย
		๒๒. สื่อเทคโนโลยีพร้อมใช้งานอยู่เสมอ
	๘. สภาพแวดล้อม	๒๓. การจัดบริบทและสภาพแวดล้อมทางกายภาพเอื้อต่อความเป็นนานาชาติ เช่น สถานที่พักของนิสิต สถานที่ประสานงานที่ใช้ภาษาอังกฤษ สภาพแวดล้อมทางธรรมชาติ

ตาราง ๔.๑๑ รูปแบบจัดการศึกษาของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ด้านกระบวนการ

รูปแบบจัดการศึกษาของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ด้านกระบวนการ		
องค์ประกอบหลัก	องค์ประกอบรอง	องค์ประกอบย่อย
ด้านกระบวนการผลิตบัณฑิต	๑. การบริหารจัดการ	๑. ปรัชญามหาวิทยาลัยที่ว่า “จัดการศึกษาพระพุทธศาสนา บูรณาการกับศาสตร์สมัยใหม่ พัฒนาจิตใจและสังคม” มีคุณลักษณะที่เอื้อต่อการจัดการศึกษาระดับนานาชาติในประชาคมอาเซียน

ตาราง ๔.๑๑ (ต่อ)

รูปแบบจัดการศึกษาของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย		
ด้านกระบวนการ		
องค์ประกอบหลัก	องค์ประกอบรอง	องค์ประกอบย่อย
		๒. วิสัยทัศน์ของมหาวิทยาลัยว่า “มุ่งพัฒนามหาวิทยาลัยเป็นศูนย์กลางการศึกษาพระพุทธศาสนาระดับนานาชาติ โดยจัดการศึกษาและพัฒนาองค์ความรู้บูรณาการกับศาสตร์สมัยใหม่ให้นำไปสู่การพัฒนาจิตใจและสังคมอย่างยั่งยืน” มีคุณลักษณะที่เอื้อต่อการจัดการศึกษาระดับนานาชาติในประชาคมอาเซียน
		๓. แผนงานเอื้อต่อการจัดการศึกษาระดับนานาชาติในประชาคมอาเซียน ประกอบด้วย การจัดทำแผนพัฒนาระยะยาว แผนปฏิบัติการประจำปี
		๔. การบริหารจัดการเป็นไปตามหลักธรรมาภิบาลสากล (Good Governance)
		๕. ส่วนงานด้านกิจการต่างประเทศ
		๖. กิจกรรม/โครงการความร่วมมือกับองค์กรต่างประเทศ
		๗. การสร้างความตระหนักรู้เกี่ยวกับความเป็นนานาชาติในประชาคมอาเซียน
		๒. การเรียนการสอน
		๙. การบูรณาการการเรียนการสอนเข้ากับพันธกิจด้านอื่น ๆ ของมหาวิทยาลัย
		๑๐. การใช้งานวิจัยเป็นฐานการเรียนรู้
		๑๑. การเรียนการสอนใช้ตำรากลางโดยเฉพาะวิชาแกนพระพุทธศาสนา
	๓. การใช้สื่อการเรียนการสอน	๑๒. คณาจารย์ใช้สื่อเพื่อการเรียนการสอนทันสมัยหลากหลายและมีความเป็นนานาชาติ
		๑๓. เปิดโอกาสให้นิสิตฝึกใช้สื่อที่ทันสมัยหลากหลายในกิจกรรมการเรียนการสอน

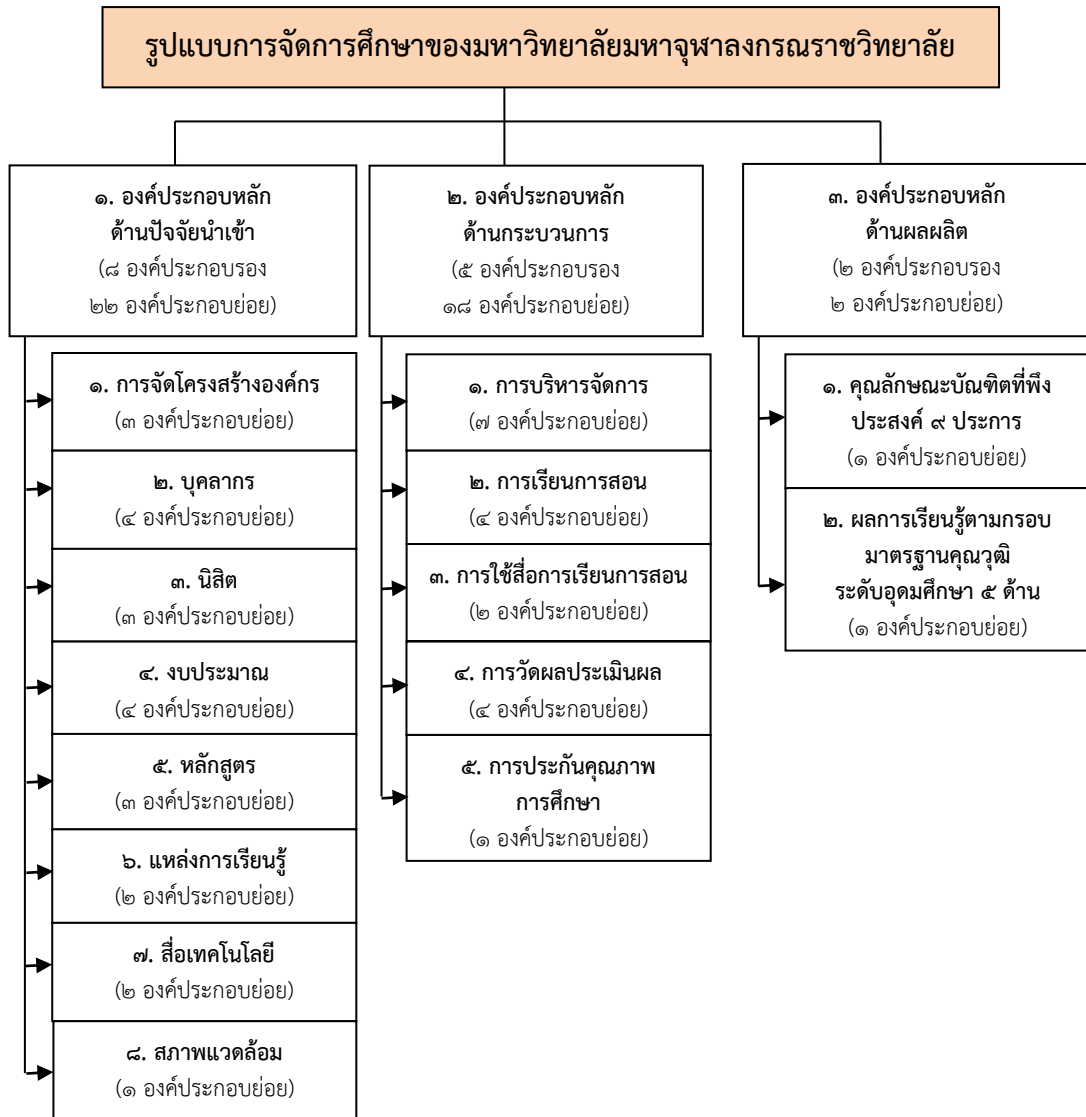
ตาราง ๔.๑๑ (ต่อ)

รูปแบบจัดการศึกษาของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ด้านกระบวนการ		
องค์ประกอบหลัก	องค์ประกอบรอง	องค์ประกอบย่อย
	๔. การวัดผล ประเมินผล	๑๔. วัดผลประเมินผลโดยใช้วิธีการและเครื่องมือที่ทันสมัยและหลากหลาย
		๑๕. วัดผลประเมินผลด้วยข้อสอบกลางในวิชาแกนพระพุทธศาสนา
		๑๖. วัดผลประเมินผลตามสภาพเป็นจริง
		๑๗. วัดผลประเมินผลที่เน้นผลการปฏิบัติของนิสิตอย่างเป็นรูปธรรม
	๕. การประกัน คุณภาพการศึกษา	๑๘. ดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษาอย่างต่อเนื่อง

ตาราง ๔.๑๒ รูปแบบจัดการศึกษาของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ด้านผลผลิต

รูปแบบจัดการศึกษาของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ด้านผลผลิต		
องค์ประกอบหลัก	องค์ประกอบรอง	องค์ประกอบย่อย
ด้านผลผลิต	๑. คุณลักษณะบัณฑิตที่พึงประสงค์ ๙ ประการ	๑. มุ่งผลิตบัณฑิตให้มีความเป็นเลิศทางวิชาการด้านพระพุทธศาสนา สามารถประยุกต์เข้ากับศาสตร์สาขาต่าง ๆ มีปฏิปทาน่าเลื่อมใส ใฝ่รู้ใฝ่คิด มีความเป็นผู้นำทางจิตใจและปัญญา มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ มีโลกทัศน์กว้างไกล สามารถก้าวทันความเปลี่ยนแปลงของโลก มีศรัทธาที่จะอุทิศตนเพื่อพระพุทธศาสนา มีคุณธรรม จริยธรรม และเสียสละเพื่อส่วนรวม
	๒. ผลการเรียนรู้ตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษา ๕ ด้าน	๒. มุ่งผลิตบัณฑิตให้มีคุณธรรมจริยธรรม ความรู้ ทักษะทางปัญญา ทักษะความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและความรับผิดชอบ ทักษะการวิเคราะห์เชิงตัวเลขการสื่อสารและการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ

จากรูปแบบการจัดการศึกษาของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ที่ปรากฏในตารางดังกล่าว สามารถเขียนเป็นแผนภูมิได้ ดังนี้

แผนภูมิ ๔.๒ รูปแบบการจัดการศึกษาของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

**๔.๑.๓ ขั้นตอนที่ ๓ ผลการยกย่องรูปแบบการจัดการศึกษาเพื่อรองรับประชาคมอาเซียน
ของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย**

ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้จากการศึกษาในขั้นตอนที่ ๑ การศึกษาวิเคราะห์เอกสารและขั้นตอนที่ ๒ การศึกษาสำรวจ มาดำเนินการยกย่องรูปแบบการจัดการศึกษาเพื่อรองรับประชาคมอาเซียนของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย โดยมีองค์ประกอบหลักในการจัดการศึกษาเพื่อรองรับประชาคมอาเซียนของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย จำนวน ๓ องค์ประกอบหลัก กล่าวคือ ๑) องค์ประกอบหลักด้านปัจจัยนำเข้า ๒) องค์ประกอบหลักด้านกระบวนการ ๓) องค์ประกอบหลักด้านผลผลิต และในแต่ละองค์ประกอบหลักมีองค์ประกอบรองและองค์ประกอบย่อย การจัดการศึกษาเพื่อรองรับประชาคมอาเซียนของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ดังมีรายละเอียดต่อไปนี้

ตาราง ๔.๑๓ แสดงองค์ประกอบหลัก องค์ประกอบรอง และองค์ประกอบย่อยของรูปแบบการจัดการศึกษาเพื่อรองรับประชาคมอาเซียนของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ด้านปัจจัยนำเข้า ดังต่อไปนี้

รูปแบบจัดการศึกษาเพื่อรองรับประชาคมอาเซียน ของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ด้านปัจจัยนำเข้า		
องค์ประกอบหลัก	องค์ประกอบรอง	องค์ประกอบย่อย
๑. ด้านปัจจัยนำเข้า	๑. การจัดโครงสร้าง องค์กร	๑. มีความสอดคล้องกับนโยบายของรัฐ
		๒. มีความครอบคลุมภาระงาน
		๓. มีความชัดเจนในด้านอำนาจหน้าที่
	๒. บุคลากร	๑. บุคลากรสามารถการใช้ภาษาอังกฤษได้ระดับดี มาก
		๒. การพัฒนาบุคลากรด้านการใช้ภาษาอังกฤษ
	๓. การพัฒนาบุคลากรด้านการปฏิบัติงาน	
	๔. การแลกเปลี่ยนบุคลากรฝึกงานกับ สถาบันการศึกษาต่างประเทศ	
	๕. การส่งเสริมให้บุคลากรมีจิตบริการ	

ตาราง ๔.๑๓ (ต่อ)

ร่างรูปแบบจัดการศึกษาเพื่อรองรับประชาคมอาเซียน ของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ด้านปัจจัยนำเข้า		
องค์ประกอบหลัก	องค์ประกอบรอง	องค์ประกอบย่อย
	๓. นิสิต	๑. การรับนิสิตชาวต่างประเทศเข้าศึกษา
		๒. การแลกเปลี่ยนนิสิตกับสถาบันการศึกษาต่างประเทศ
		๓. นิสิตต่างประเทศเข้ามาศึกษาร้อยละ ๕๐
		๔. มีการกำหนดคุณลักษณะของบัณฑิตที่เอื้อต่อความเป็นนานาชาติ
	๔. งบประมาณ	๑. การจัดทำแผนกลยุทธ์ทางการเงิน
		๒. ระบบการจัดหางบประมาณเหมาะสม
		๓. จัดสรรงบประมาณสนับสนุนหลักสูตรนานาชาติ
		๔. ระบบการใช้จ่ายงบประมาณชัดเจน
		๕. ระบบตรวจสอบการใช้จ่ายงบประมาณ
	๕. หลักสูตร	๑. มีหลักสูตรนานาชาติ
		๒. มีการบูรณาการหลักสูตรที่เชื่อมโยงความเป็นอาเซียน
		๓. มีการพัฒนาและปรับปรุงหลักสูตรที่ทันสมัยและเชื่อมโยงกับประชาคมอาเซียน
	๖. แหล่งการเรียนรู้	๑. มีเอกสารการสอน ตำรา หนังสือ วารสาร ภาษาอังกฤษแต่ละสาขาวิชาที่เพียงพอ
		๒. มีห้องสมุดอิเล็กทรอนิกส์
		๓. มีความร่วมมือให้บริการห้องสมุดระหว่างสถาบันต่างชาติ
	๗. สื่อเทคโนโลยี	๑. มีสื่อเทคโนโลยีการปฏิบัติงานที่เพียงพอและหลากหลาย
		๒. มีสื่อเทคโนโลยีการปฏิบัติงานที่พร้อมใช้งานอยู่เสมอ
	๘. สภาพแวดล้อม	๑. มีการจัดบริบทและสภาพแวดล้อมที่เป็นกายภาพให้เอื้อต่อความเป็นนานาชาติ เช่น สถานที่พักของนักศึกษาหรือนิสิต สถานที่ประสานงานที่ใช้ภาษาอังกฤษ สภาพแวดล้อมทางธรรมชาติ เป็นต้น

ตาราง ๔.๑๔ แสดงองค์ประกอบหลัก องค์ประกอบรอง และองค์ประกอบย่อยของร่างรูปแบบการจัดการศึกษาเพื่อรองรับประชาคมอาเซียนของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ด้านกระบวนการ ดังต่อไปนี้

<p style="text-align: center;">ร่างรูปแบบจัดการศึกษาเพื่อรองรับประชาคมอาเซียน ของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ด้านกระบวนการ</p>		
องค์ประกอบหลัก	องค์ประกอบรอง	องค์ประกอบย่อย
๑. ด้านกระบวนการ	๑. การบริหารจัดการ	๑. ปรัชญามหาวิทยาลัยที่ว่า “จัดการศึกษาพระพุทธศาสนา บูรณาการกับศาสตร์สมัยใหม่ พัฒนาจิตใจและสังคม” มีคุณลักษณะที่เอื้อต่อการจัดการศึกษาระดับนานาชาติในประชาคมอาเซียน
		๒. วิสัยทัศน์ของมหาวิทยาลัยว่า “มุ่งพัฒนา มหาวิทยาลัยเป็นศูนย์กลางการศึกษาพระพุทธศาสนา ระดับนานาชาติ โดยจัดการศึกษาและพัฒนาองค์ความรู้บูรณาการกับศาสตร์สมัยใหม่ให้นำไปสู่การพัฒนาจิตใจและสังคมอย่างยั่งยืน” มีคุณลักษณะที่เอื้อต่อการจัดการศึกษาระดับนานาชาติในประชาคมอาเซียน
		๓. พันธกิจที่ปรากฏในแผนพัฒนามหาวิทยาลัยเอื้อต่อการจัดการศึกษาระดับนานาชาติในประชาคมอาเซียน
		๔. เป้าหมายที่ปรากฏในแผนพัฒนามหาวิทยาลัยเอื้อต่อการจัดการศึกษาระดับนานาชาติในประชาคมอาเซียน
		๕. กลยุทธ์ที่ปรากฏในแผนพัฒนามหาวิทยาลัยเอื้อต่อการจัดการศึกษาระดับนานาชาติในประชาคมอาเซียน
		๖. ตัวชี้วัดการจัดการศึกษาระดับนานาชาติที่ปรากฏในแผนพัฒนามหาวิทยาลัยฯ มีความชัดเจนและเป็นไปได้
		๗. มีแผนงานที่เอื้อต่อการจัดการศึกษาระดับนานาชาติในประชาคมอาเซียน ประกอบด้วย การจัดทำแผนพัฒนาระยะยาว แผนปฏิบัติการประจำปี

ตาราง ๔.๑๔ (ต่อ)

ร่างรูปแบบจัดการศึกษาเพื่อรองรับประชาคมอาเซียน ของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ด้านกระบวนการ			
องค์ประกอบหลัก	องค์ประกอบรอง	องค์ประกอบย่อย	
		๘. การบริหารจัดการเป็นไปตามหลัก ธรรมาภิบาลสากล (Good Governance)	
		๙. มีส่วนงานด้านกิจการต่างประเทศ	
		๑๐. มีกิจกรรม/โครงการความร่วมมือกับองค์กร ต่างประเทศ	
		๑๑. มีการสร้างความตระหนักเกี่ยวกับความเป็น นานาชาติในประชาคมอาเซียน	
		๑๒. มีการเปิดทอมและปิดทอมการจัดการศึกษาที่ สอดคล้องกับสถานศึกษาในประชาคมอาเซียน	
	๒. การเรียนการสอน		๑. คณาจารย์ใช้ภาษาอังกฤษในกิจกรรมการเรียนการ สอน
			๒. รูปแบบการสอนเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ
			๓. การบูรณาการการเรียนการสอนระหว่างรายวิชา และข้ามสาขาวิชา
			๔. การใช้งานวิจัยเป็นฐานการเรียนรู้
			๕. มีการเรียนการสอนที่บูรณาการเชื่อมโยงประเด็น นานาชาติและวัฒนธรรมข้ามชาติในประชาคม อาเซียน
	๓. การใช้สื่อการ เรียนการสอน		๑. คณาจารย์ใช้สื่อเพื่อการเรียนการสอนทันสมัย หลากหลายและมีความเป็นนานาชาติ
			๒. มีการเปิดโอกาสให้นักศึกษาใช้สื่อที่ทันสมัย หลากหลายและมีความเป็นนานาชาติในกิจกรรมการ เรียนการสอน
	๔. การวัดผล ประเมินผล		๑. มีการวัดผลประเมินผลโดยใช้วิธีการและเครื่องมือ ที่ทันสมัยและหลากหลาย
			๒. มีการใช้สื่อการวัดผลประเมินผลด้วยภาษาอังกฤษ
			๓. มีการวัดผลประเมินผลตามสภาพเป็นจริง
๔. มีการวัดผลประเมินผลที่เน้นผลการปฏิบัติของ นิสิตอย่างเป็นรูปธรรม			

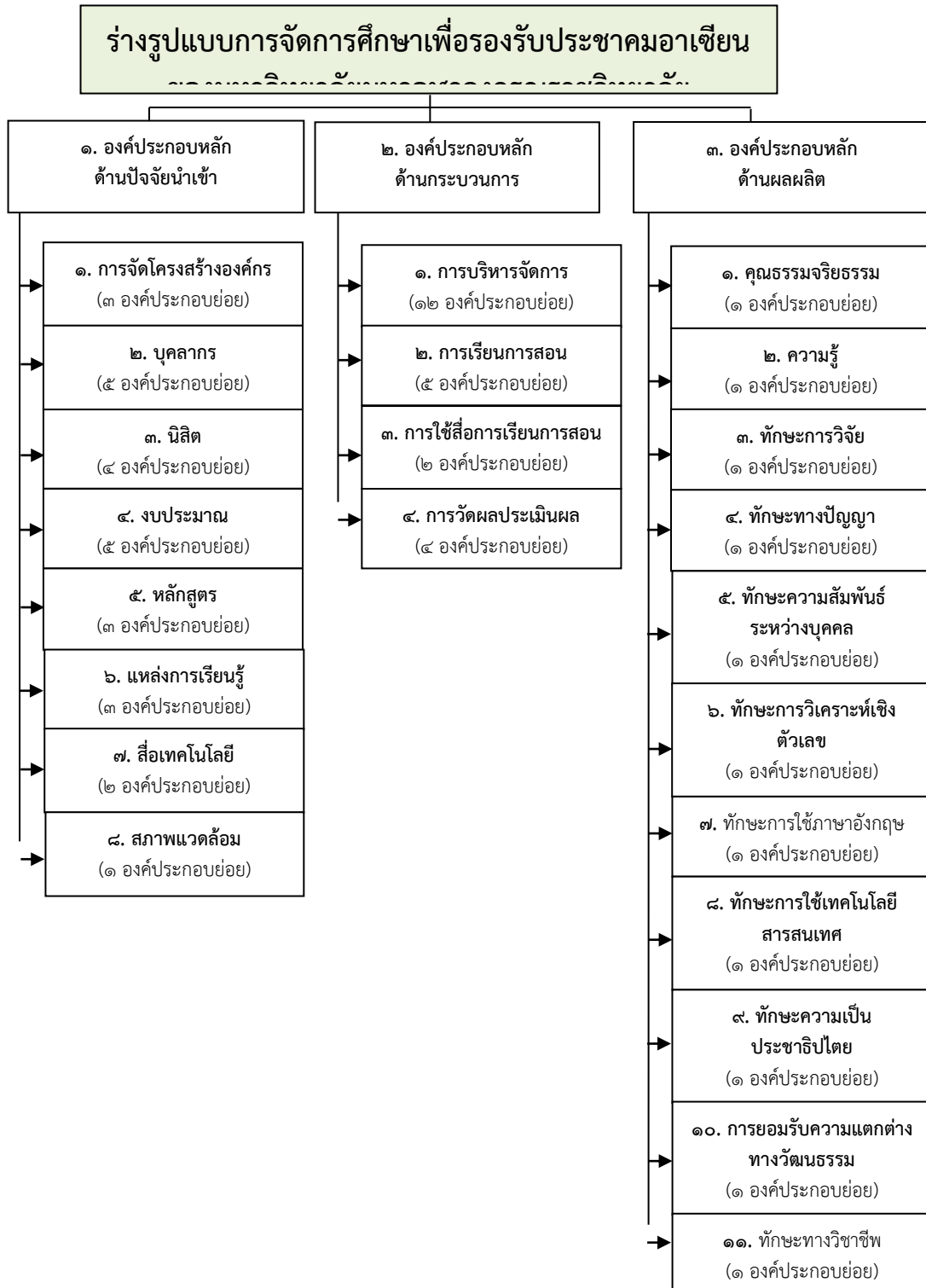
ตาราง ๔.๑๕ แสดงองค์ประกอบหลัก องค์ประกอบรอง และองค์ประกอบย่อยของร่างรูปแบบการจัดการศึกษาเพื่อรองรับประชาคมอาเซียน ของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ด้านผลผลิต ดังต่อไปนี้

ร่างรูปแบบจัดการศึกษาเพื่อรองรับประชาคมอาเซียน ของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ด้านผลผลิต		
องค์ประกอบหลัก	องค์ประกอบรอง	องค์ประกอบย่อย
๑. ด้านผลผลิต	๑. คุณธรรม จริยธรรม	๑. นิสิตมีพฤติกรรมที่ได้รับการยอมรับในสังคม ประกอบด้วย ความกล้าหาญทางจริยธรรม ความเข้าใจผู้อื่น ความเข้าใจโลก การมีจิตสาธารณะ ความเสียสละ ความรับผิดชอบ และการเป็นแบบอย่างที่ดี
	๒. ความรู้	๑. นิสิตมีความรอบรู้ ความตระหนัก ความเข้าใจ ทั้งในมิติความกว้างและความลุ่มลึกในศาสตร์สาขาที่ศึกษา ความสามารถ ประเมินค่าองค์ความรู้ และนำไปประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติงานได้
	๓. ทักษะการวิจัย	๑. นิสิตมีความสามารถในการค้นคว้าหาความรู้อย่างเป็นระบบเพื่อหาคำตอบประเด็นที่สงสัยโดยมีระเบียบวิธีอันเป็นที่ยอมรับในแต่ละศาสตร์สาขาที่เกี่ยวข้อง
	๔. ทักษะทางปัญญา	๑. นิสิตมีศักยภาพการคิดค้นหาข้อเท็จจริง ทำความเข้าใจ ความคิดวิเคราะห์ สังเคราะห์ ความคิดสร้างสรรค์ มีวิสัยทัศน์ ความสามารถในการประเมินการวินิจฉัย การแก้ปัญหา และการพัฒนาองค์ความรู้ได้ด้วยตนเอง
	๕. ทักษะความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล	๑. นิสิตมีศักยภาพในการรับรู้ความรู้สึกของผู้อื่น เข้าใจผู้อื่น การใส่ใจช่วยเหลือ มีมุมมองเชิงบวก มีวุฒิภาวะทางอารมณ์ และทางสังคม
	๖. ทักษะการวิเคราะห์เชิงตัวเลข	๑. นิสิตมีศักยภาพในการวิเคราะห์ข้อมูล
	๗. ทักษะการใช้ภาษาอังกฤษ	๑. นิสิตมีศักยภาพในการสื่อสารด้วยภาษาอังกฤษอย่างมีประสิทธิภาพทั้งในด้านการฟัง พูด อ่าน และเขียน

ตาราง ๔.๑๕ (ต่อ)

ร่างรูปแบบจัดการศึกษาเพื่อรองรับประชาคมอาเซียน ของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ด้านผลผลิต		
องค์ประกอบหลัก	องค์ประกอบรอง	องค์ประกอบย่อย
	๘. ทักษะการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ	๑. นิสิตมีศักยภาพในการเข้าถึง การประมวลผลและการเลือกใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ
	๙. ทักษะความเป็นประชาธิปไตย	๑. นิสิตมีศักยภาพในการเข้าใจ ยอมรับ และปฏิบัติตามระบอบประชาธิปไตย
	๑๐. การยอมรับความแตกต่างทางวัฒนธรรม	๑. นิสิตมีความเข้าใจ และการประนีประนอมในรูปแบบของกิจกรรมมนุษย์ที่มีความแตกต่างทางการปฏิบัติในวิถีชีวิตของกลุ่มตนเองและกลุ่มคนอื่น
	๑๑. ทักษะทางวิชาชีพ	๑. นิสิตมีความสามารถประเภทต่าง ๆ ที่จำเป็นต่อการนำความรู้ทางวิชาชีพ ค่านิยม จรรยาบรรณและทัศนคติทางวิชาชีพไปปฏิบัติอย่างเหมาะสมและมีประสิทธิภาพ

จากร่างรูปแบบการจัดการศึกษาเพื่อรองรับประชาคมอาเซียนของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ที่ปรากฏในตารางดังกล่าว สามารถเขียนเป็นแผนภูมิได้ ดังนี้

แผนภูมิ ๔.๓ ร่างรูปแบบการจัดการศึกษาเพื่อรองรับประชาคมอาเซียน

**๔.๒ ระยะที่ ๒ ผลการวิเคราะห์การตรวจสอบและพัฒนารูปแบบการจัดการศึกษา
เพื่อรองรับประชาคมอาเซียนของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย**

**๔.๒.๑ ขั้นตอนที่ ๑ ผลการวิเคราะห์การตรวจสอบร่างรูปแบบการจัดการศึกษาเพื่อรองรับ
ประชาคมอาเซียนของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยโดยผู้เชี่ยวชาญ**

๔.๒.๑.๑ ผลการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการตรวจสอบของผู้เชี่ยวชาญด้านความ
สอดคล้อง ความเหมาะสม และความเป็นไปได้ ของร่างรูปแบบการจัดการศึกษาเพื่อรองรับประชาคม
อาเซียนของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ประกอบด้วย ร่างรูปแบบการจัดการศึกษาเพื่อ
รองรับประชาคมอาเซียนของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย โดยรวม ด้านปัจจัยนำเข้าการ
ผลิตบัณฑิต โดยรวม ด้านกระบวนการผลิตบัณฑิต โดยรวม และด้านผลผลิตบัณฑิต โดยรวม การ
วิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณใช้คอมพิวเตอร์วิเคราะห์เพื่อหาค่าเฉลี่ย \bar{X} และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
(S.D.) และนำผลที่ได้มาเทียบกับเกณฑ์เพื่อแปลความหมายโดยกำหนดขอบเขตของค่าเฉลี่ยเทียบกับ
เกณฑ์เพื่อแปลความหมาย ซึ่งมีผลการวิเคราะห์ ดังนี้

๑) ผลการวิเคราะห์ข้อมูลด้านความสอดคล้อง ความเหมาะสม และความ
เป็นไปได้ ของร่างรูปแบบการจัดการศึกษาเพื่อรองรับประชาคมอาเซียนของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลง
กรณราชวิทยาลัย โดยใช้ค่าเฉลี่ย \bar{X} ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และความหมาย ดังปรากฏผล
การวิเคราะห์ โดยรวม ตามตาราง ๔.๑๖ ดังนี้

ตาราง ๔.๑๖ ค่าเฉลี่ย และค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานของความสอดคล้อง ความเหมาะสม และความเป็นไปได้ ของร่างรูปแบบการจัดการศึกษาเพื่อรองรับประชาคมอาเซียนของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ตามความเห็นของผู้เชี่ยวชาญที่มีต่อการจัดการศึกษาของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย โดยรวม

ร่างรูปแบบการจัดการศึกษา เพื่อรองรับประชาคม อาเซียนของ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลง กรณราชวิทยาลัย โดยรวม	ความ สอดคล้อง			ความ เหมาะสม			ความ เป็นไปได้		
	\bar{X}	S.D.	ความ หมาย	\bar{X}	S.D.	ความ หมาย	\bar{X}	S.D.	ความ หมาย
๑. ด้านปัจจัยนำเข้าการผลิต บัณฑิต	๒.๘๗	๐.๑๕	มาก	๒.๙๐	๐.๑๓	มาก	๒.๙๑	๐.๑๐	มาก
๒. ด้านกระบวนการผลิต บัณฑิต	๒.๙๖	๐.๑๐	มาก	๒.๙๖	๐.๑๐	มาก	๒.๙๖	๐.๑๐	มาก
๓. ด้านผลผลิตบัณฑิต	๒.๗๑	๐.๔๐	มาก	๒.๙๖	๐.๘๐	มาก	๒.๙๖	๐.๐๘	มาก
รวมเฉลี่ย	๒.๙๑	๐.๐๗	มาก	๒.๙๔	๐.๑๐	มาก	๒.๙๔	๐.๐๕	มาก

จากตาราง ๔.๑๖ พบว่า ร่างรูปแบบการจัดการศึกษาเพื่อรองรับประชาคมอาเซียนของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย โดยรวม ด้านความสอดคล้อง อยู่ในระดับมาก (\bar{X} = ๒.๙๑) ด้านความเหมาะสม อยู่ในระดับมาก (\bar{X} = ๒.๙๔) และด้านความเป็นไปได้ อยู่ในระดับมาก (\bar{X} = ๒.๙๔)

๒) ผลการวิเคราะห์ข้อมูลด้านความสอดคล้อง ความเหมาะสม และความ เป็นไปได้ ของร่างรูปแบบการจัดการศึกษาเพื่อรองรับประชาคมอาเซียนของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ด้านปัจจัยนำเข้าการผลิตบัณฑิตโดยใช้ค่าเฉลี่ย (\bar{X}) ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และความหมาย ดังปรากฏผลการวิเคราะห์ โดยรวม ตามตาราง ๔.๑๗ ดังนี้

ตาราง ๔.๑๗ ค่าเฉลี่ยและค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานของความสอดคล้อง ความเหมาะสม และความ เป็นไปได้ ของร่างรูปแบบการจัดการศึกษาเพื่อรองรับประชาคมอาเซียนของ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยตามความเห็นของผู้เชี่ยวชาญ ที่มีต่อด้านปัจจัยนำเข้าการผลิตบัณฑิต โดยรวม

ด้านปัจจัยนำเข้า การผลิตบัณฑิต โดยรวม	ความ สอดคล้อง			ความ เหมาะสม			ความ เป็นไปได้		
	\bar{X}	S.D.	ความ หมาย	\bar{X}	S.D.	ความ หมาย	\bar{X}	S.D.	ความ หมาย
๑. การจัดโครงสร้างองค์กร	๒.๙๔	๐.๑๔	มาก	๒.๙๔	๐.๑๔	มาก	๒.๙๔	๐.๑๔	มาก
๒. บุคลากร	๒.๘๑	๐.๒๓	มาก	๒.๘๑	๐.๒๓	มาก	๒.๘๑	๐.๒๓	มาก
๓. นิสิต	๒.๘๓	๐.๔๑	มาก	๒.๘๓	๐.๔๑	มาก	๒.๘๓	๐.๔๑	มาก
๔. งบประมาณ	๒.๙๓	๐.๑๖	มาก	๒.๙๓	๐.๑๖	มาก	๒.๙๓	๐.๑๖	มาก
๕. หลักสูตร	๒.๘๘	๐.๓๑	มาก	๒.๘๘	๐.๓๑	มาก	๒.๘๘	๐.๓๑	มาก
๖. แหล่งการเรียนรู้	๒.๙๗	๐.๒๓	มาก	๒.๖๕	๐.๒๓	มาก	๒.๕๐	๐.๒๓	มาก
๗. สื่อเทคโนโลยีสารสนเทศ	๒.๖๖	๐.๔๑	มาก	๒.๗๐	๐.๔๑	มาก	๒.๗๑	๐.๔๑	มาก
๘. สภาพแวดล้อม	๒.๘๙	๐.๑๖	มาก	๒.๖๗	๐.๑๖	มาก	๒.๕๑	๐.๑๖	มาก
รวมเฉลี่ย	๒.๘๖	๐.๒๕	มาก	๒.๘๐	๐.๓๑	มาก	๒.๗๖	๐.๖๕	มาก

จากตาราง ๔.๑๗ พบว่า ร่างรูปแบบการจัดการศึกษาเพื่อรองรับประชาคมอาเซียนของ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ด้านปัจจัยนำเข้าการผลิตบัณฑิต โดยรวม มีดังนี้ ความ สอดคล้อง อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = ๒.๘๖$) ความเหมาะสม อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = ๒.๘๐$) และความ เป็นไปได้ อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = ๒.๗๖$)

๓) ผลการวิเคราะห์ข้อมูลด้านความสอดคล้อง ความเหมาะสม และความ เป็นไปได้ ของร่างรูปแบบการจัดการศึกษาเพื่อรองรับประชาคมอาเซียนของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ด้านกระบวนการผลิตบัณฑิตโดยใช้ค่าเฉลี่ย \bar{X} ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และความหมาย ดังปรากฏผลการวิเคราะห์ โดยรวม ตามตาราง ๔.๑๘ ดังนี้

ตาราง ๔.๑๘ ค่าเฉลี่ย และค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานของความสอดคล้อง ความเหมาะสม และความเป็นไปได้ ของร่างรูปแบบการจัดการศึกษาเพื่อรองรับประชาคมอาเซียนของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยตามความเห็นของผู้เชี่ยวชาญ ที่มีต่อด้านกระบวนการผลิตบัณฑิต โดยรวม

ด้านกระบวนการผลิตบัณฑิต โดยรวม	ความสอดคล้อง			ความเหมาะสม			ความเป็นไปได้		
	\bar{X}	S.D.	ความหมาย	\bar{X}	S.D.	ความหมาย	\bar{X}	S.D.	ความหมาย
๑. การบริหารจัดการ	๒.๙๓	๐.๑๘	มาก	๒.๙๓	๐.๑๘	มาก	๒.๙๓	๐.๑๘	มาก
๒. การเรียนการสอน	๒.๘๐	๐.๒๙	มาก	๒.๘๘	๐.๒๙	มาก	๒.๘๘	๐.๒๙	มาก
๓. การใช้สื่อการเรียนการสอน	๒.๙๒	๐.๒๐	มาก	๒.๗๒	๐.๒๐	มาก	๒.๙๒	๐.๒๐	มาก
๔. การวัดผลประเมินผล	๒.๙๒	๐.๒๐	มาก	๒.๙๒	๐.๒๐	มาก	๒.๘๒	๐.๒๐	มาก
รวมเฉลี่ย	๒.๘๙	๐.๒๒	มาก	๒.๘๖	๐.๒๒	มาก	๒.๘๘	๐.๒๒	มาก

จากตาราง ๔.๑๘ พบว่า ร่างรูปแบบการจัดการศึกษาเพื่อรองรับประชาคมอาเซียนของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ด้านกระบวนการผลิตบัณฑิต โดยรวม มีดังนี้ ความสอดคล้อง อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = ๒.๘๙$) ความเหมาะสม อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = ๒.๘๖$) และความ เป็นไปได้ อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = ๒.๘๘$)

๔) ผลการวิเคราะห์ข้อมูลด้านความสอดคล้อง ความเหมาะสม และความ เป็นไปได้ ของร่างรูปแบบการจัดการศึกษาเพื่อรองรับประชาคมอาเซียนของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ด้านผลผลิตบัณฑิตโดยใช้ค่าเฉลี่ย (\bar{X}) ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และความหมาย ดังปรากฏผลการวิเคราะห์ โดยรวม ตามตาราง ๔.๑๙ ดังนี้

ตาราง ๔.๑๙ ค่าเฉลี่ย และค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานของความสอดคล้อง ความเหมาะสม และความเป็นไปได้ ของร่างรูปแบบการจัดการศึกษาเพื่อรองรับประชาคมอาเซียนของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยตามความเห็นของผู้เชี่ยวชาญ ที่มีต่อด้านผลผลิตบัณฑิต โดยรวม

ด้านผลผลิตบัณฑิต โดยรวม	ความสอดคล้อง			ความเหมาะสม			ความเป็นไปได้		
	\bar{X}	S.D.	ความหมาย	\bar{X}	S.D.	ความหมาย	\bar{X}	S.D.	ความหมาย
๑. คุณธรรมจริยธรรม	๒.๙๓	๐.๑๖	มาก	๒.๙๓	๐.๑๖	มาก	๒.๙๓	๐.๑๖	มาก
๒. ความรู้	๒.๙๐	๐.๒๓	มาก	๐.๒๓	๒.๙๐	มาก	๒.๙๐	๐.๒๓	มาก
๓. ทักษะการวิจัย	๒.๘๘	๐.๓๑	มาก	๒.๘๘	๐.๓๑	มาก	๒.๘๘	๐.๓๑	มาก
๔. ทักษะทางปัญญา	๒.๙๓	๐.๑๘	มาก	๒.๙๓	๐.๑๘	มาก	๒.๙๓	๐.๑๘	มาก
๕. ทักษะความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล	๒.๙๖	๐.๐๙	มาก	๒.๙๖	๐.๐๙	มาก	๒.๙๖	๐.๐๙	มาก
๖. ทักษะการคิดวิเคราะห์เชิงตัวเลข	๒.๘๓	๐.๒๘	มาก	๒.๘๓	๐.๒๘	มาก	๒.๘๓	๐.๒๘	มาก
๗. ทักษะการใช้ภาษาอังกฤษ	๒.๙๓	๐.๑๖	มาก	๒.๙๓	๐.๑๖	มาก	๒.๙๓	๐.๑๖	มาก
๘. ทักษะการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ	๒.๘๘	๐.๒๓	มาก	๒.๘๘	๐.๓๑	มาก	๒.๘๘	๐.๓๑	มาก
๙. ทักษะความเป็นประชาธิปไตย	๒.๙๓	๐.๓๑	มาก	๒.๙๓	๐.๑๘	มาก	๒.๙๓	๐.๑๘	มาก
๑๐. การยอมรับความแตกต่างทางวัฒนธรรม	๒.๙๖	๐.๑๘	มาก	๒.๙๖	๐.๐๙	มาก	๒.๙๖	๐.๐๙	มาก
๑๑. ทักษะทางวิชาชีพ	๒.๘๓	๐.๐๙	มาก	๒.๘๓	๐.๒๘	มาก	๒.๘๓	๐.๒๘	มาก
รวมเฉลี่ย	๒.๙๑	๐.๒๐	มาก	๒.๘๙	๐.๒๐	มาก	๒.๘๐	๐.๒๐	มาก

จากตาราง ๔.๑๙ พบว่า ร่างรูปแบบการจัดการศึกษาเพื่อรองรับประชาคมอาเซียนของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ด้านผลผลิตบัณฑิต โดยรวม มีดังนี้ ความสอดคล้อง อยู่ใน

ระดับมาก ($\bar{x} = 2.91$) ความเหมาะสม อยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 2.89$) และความเป็นไปได้ อยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 2.80$)

๔.๒.๑.๒ ผลการวิเคราะห์ข้อมูลความคิดเห็นเพิ่มเติมที่ได้จากผู้เชี่ยวชาญ ซึ่งมีผลการวิเคราะห์ ดังนี้

จากการวิเคราะห์ข้อมูลความคิดเห็นเพิ่มเติมที่ได้จากผู้เชี่ยวชาญ พบว่า ด้านปัจจัยนำเข้า ไม่มีความเห็นเพิ่มเติมจากผู้เชี่ยวชาญให้แก้ไขปรับปรุง ด้านกระบวนการ มีการแก้ไขปรับปรุง กล่าวคือ

ควรปรับแก้ไของค์ประกอบย่อยที่ ๑ และองค์ประกอบย่อยที่ ๒ ขององค์ประกอบรองที่ ๑ การบริหารจัดการ จากเดิมว่า “๑. ปรัชญามหาวิทยาลัยที่ว่า “จัดการศึกษา พระพุทธศาสนา บูรณาการกับศาสตร์สมัยใหม่ พัฒนาจิตใจและสังคม” มีคุณลักษณะที่เอื้อต่อการจัดการศึกษาระดับนานาชาติในประชาคมอาเซียน และ ๒. วิสัยทัศน์ของมหาวิทยาลัยว่า “มุ่งพัฒนามหาวิทยาลัยเป็นศูนย์กลางการศึกษาพระพุทธศาสนาในระดับนานาชาติ โดยจัดการศึกษาและพัฒนาองค์ความรู้บูรณาการกับศาสตร์สมัยใหม่ให้นำไปสู่การพัฒนาจิตใจและสังคมอย่างยั่งยืน” มีคุณลักษณะที่เอื้อต่อการจัดการศึกษาระดับนานาชาติในประชาคมอาเซียน” เป็น “๑. ปรัชญามหาวิทยาลัยมีคุณลักษณะที่เอื้อต่อการจัดการศึกษาระดับนานาชาติในประชาคมอาเซียน และ ๒. วิสัยทัศน์ของมหาวิทยาลัย มีคุณลักษณะที่เอื้อต่อการจัดการศึกษาระดับนานาชาติในประชาคมอาเซียน” เนื่องจากปรัชญาและวิสัยทัศน์ของมหาวิทยาลัยอาจปรับเปลี่ยนไปตามแผนพัฒนาระยะยาวของมหาวิทยาลัย

ควรเพิ่มองค์ประกอบย่อยขององค์ประกอบรองเกี่ยวกับการเรียนการสอน ในประเด็น “การจัดการเรียนการสอนผ่านสื่อเทคโนโลยีสารสนเทศครอบคลุมทั้งในและต่างประเทศ” ทั้งนี้เพื่อรองรับรูปแบบการจัดการศึกษาทางไกลของมหาวิทยาลัย

ด้านผลผลิต ควรปรับองค์ประกอบรองและองค์ประกอบย่อยที่เกี่ยวข้องกับประเด็นมาตรฐานผลการเรียนรู้ตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาของไทยให้เป็น “มาตรฐานผลการเรียนรู้ตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษา” และปรับองค์ประกอบย่อยให้สอดคล้องกับองค์ประกอบรอง

ควรปรับการใช้คำในองค์ประกอบรองและองค์ประกอบย่อยในด้านผลผลิตจากคำว่า “นิสิต” เป็น “บัณฑิต” เนื่องจากเป็นกรอบที่กล่าวถึงผู้ที่สำเร็จการศึกษาแล้ว

๔.๒.๒ ขั้นตอนที่ ๒ ผลการพัฒนาาร่างรูปแบบการจัดการศึกษาเพื่อรองรับประชาคมอาเซียนของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

ผู้วิจัยได้นำผลการตรวจสอบและความคิดเห็นเพิ่มเติมเกี่ยวกับร่างรูปแบบการจัดการศึกษาเพื่อรองรับประชาคมอาเซียนของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ที่ได้จากผู้เชี่ยวชาญมาพัฒนาแล้วจัดทำเป็นรูปแบบการจัดการศึกษาเพื่อรองรับประชาคมอาเซียนของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ดังมีรายละเอียดต่อไปนี้

ด้านปัจจัยนำเข้า ไม่มีการปรับแก้ไข

ด้านกระบวนการ มีการแก้ไขปรับปรุง ดังนี้

ตาราง ๔.๒๐ แสดง การแก้ไขพัฒนา องค์ประกอบย่อยที่ ๑ และ ๒ ขององค์ประกอบรองที่ ๑ การบริหารจัดการ ของร่างรูปแบบการจัดการศึกษาเพื่อรองรับประชาคมอาเซียนของ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ด้านกระบวนการ ดังนี้

รูปแบบจัดการศึกษาเพื่อรองรับประชาคมอาเซียนของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ด้านกระบวนการ		
องค์ประกอบหลัก	องค์ประกอบรอง	องค์ประกอบย่อย
๑. ด้านกระบวนการ	๑. การบริหารจัดการ	๑. ปรัชญามหาวิทยาลัยมีคุณลักษณะที่เอื้อต่อการจัดการศึกษาระดับนานาชาติในประชาคมอาเซียน
		๒. วิสัยทัศน์ของมหาวิทยาลัย มีคุณลักษณะที่เอื้อต่อการจัดการศึกษาระดับนานาชาติในประชาคมอาเซียน

ตาราง ๔.๒๑ แสดง การแก้ไขพัฒนาโดยการเพิ่มองค์ประกอบย่อยที่ ๖ ขององค์ประกอบรองที่ ๒ การเรียนการสอน ของร่างรูปแบบการจัดการศึกษาเพื่อรองรับประชาคมอาเซียนของ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ด้านกระบวนการ ดังนี้

รูปแบบจัดการศึกษาเพื่อรองรับประชาคมอาเซียนของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ด้านกระบวนการ		
องค์ประกอบหลัก	องค์ประกอบรอง	องค์ประกอบย่อย
	๒. การเรียนการสอน	๑. คณาจารย์ใช้ภาษาอังกฤษในกิจกรรมการเรียนการสอน
		๒. รูปแบบการสอนเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ
		๓. การบูรณาการเรียนการสอนระหว่างรายวิชา และข้ามสาขาวิชา
		๔. การใช้งานวิจัยเป็นฐานการเรียนรู้
		๕. มีการเรียนการสอนที่บูรณาการเชื่อมโยงประเด็น นานาชาติและวัฒนธรรมข้ามชาติในประชาคมอาเซียน
		๖. มีการจัดการเรียนการสอนผ่านสื่อเทคโนโลยี สารสนเทศครอบคลุมทั้งในและต่างประเทศ

ด้านผลผลิต มีการแก้ไขปรับปรุง ดังนี้

ตาราง ๔.๒๒ แสดงการแก้ไขพัฒนาองค์ประกอบรอง และองค์ประกอบย่อยของร่างรูปแบบการจัดการศึกษาเพื่อรองรับประชาคมอาเซียนของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
ด้านผลผลิต ดังนี้

รูปแบบจัดการศึกษาเพื่อรองรับประชาคมอาเซียนของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ด้านผลผลิต		
องค์ประกอบหลัก	องค์ประกอบรอง	องค์ประกอบย่อย
๑. ด้านผลผลิต	๑. บัณฑิตมีมาตรฐานผลการเรียนรู้ตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษา	๑. บัณฑิตมีพฤติกรรมที่ได้รับการยอมรับในสังคม ประกอบด้วย ความกล้าหาญทางจริยธรรม ความเข้าใจผู้อื่น ความเข้าใจโลก การมีจิตสาธารณะ ความเสียสละ ความรับผิดชอบ และการเป็นแบบอย่างที่ดี
		๒. บัณฑิตมีความรอบรู้ ความตระหนัก ความเข้าใจทั้งในมิติความกว้างและความลุ่มลึกในศาสตร์สาขาที่ศึกษา ความสามารถ ประเมินค่าองค์ความรู้ และนำไปประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติงานได้
		๓. บัณฑิตมีศักยภาพการคิดค้นหาข้อเท็จจริง ทำความเข้าใจ ความคิดวิเคราะห์ สังเคราะห์ ความคิดสร้างสรรค์ มีวิสัยทัศน์ ความสามารถในการประเมินการวินิจฉัย การแก้ปัญหา และการพัฒนาองค์ความรู้ได้ด้วยตนเอง
		๔. บัณฑิตมีศักยภาพในการรับรู้ความรู้สึกของผู้อื่น เข้าใจผู้อื่น การใส่ใจช่วยเหลือ มีมุมมองเชิงบวก มีวุฒิภาวะทางอารมณ์ และทางสังคม รวมถึงการมีความรับผิดชอบต่อตนเองและสังคม
		๕. บัณฑิตมีศักยภาพในการวิเคราะห์ข้อมูลและการสื่อสาร รวมถึงศักยภาพในการเข้าถึง การประมวลผล และการเลือกใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ
	๒. ทักษะการใช้ภาษาอังกฤษ	๑. บัณฑิตมีศักยภาพในการสื่อสารด้วยภาษาอังกฤษอย่างมีประสิทธิภาพทั้งในด้านการฟัง พูด อ่าน และเขียน

ตาราง ๔.๒๒ (ต่อ)

รูปแบบจัดการศึกษาเพื่อรองรับประชาคมอาเซียนของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ด้านผลผลิต		
องค์ประกอบหลัก	องค์ประกอบรอง	องค์ประกอบย่อย
	๓. ทักษะการวิจัย	๑. บัณฑิตมีความสามารถในการค้นคว้าหาความรู้ อย่างเป็นระบบเพื่อหาคำตอบประเด็นที่สงสัยโดยมี ระเบียบวิธีอันเป็นที่ยอมรับในแต่ละศาสตร์สาขาที่ เกี่ยวข้อง
	๔. ทักษะความเป็น ประชาธิปไตย	๑. บัณฑิตมีศักยภาพในการเข้าใจ ยอมรับ และปฏิบัติ ตามระบอบประชาธิปไตย
	๕. การยอมรับความ แตกต่างทาง วัฒนธรรม	๑. บัณฑิตมีความเข้าใจ และการประนีประนอมใน รูปแบบของกิจกรรมมนุษย์ที่มีความแตกต่างทางการ ปฏิบัติในวิถีชีวิตของกลุ่มตนเองและกลุ่มคนอื่น
	๖. ทักษะทางวิชาชีพ	๑. บัณฑิตมีความสามารถประเภทต่าง ๆ ที่จำเป็นต่อ การนำความรู้ทางวิชาชีพ ค่านิยม จรรยาบรรณและ ทัศนคติทางวิชาชีพไปปฏิบัติอย่างเหมาะสมและมี ประสิทธิภาพ

๔.๒.๓ ผลลัพธ์สุดท้ายที่ได้จากการพัฒนารูปแบบการจัดการศึกษาเพื่อรองรับประชาคมอาเซียนของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

หลังจากผู้วิจัยได้นำผลการตรวจสอบและความเห็นเพิ่มเติมเกี่ยวกับร่างรูปแบบการจัดการศึกษาเพื่อรองรับประชาคมอาเซียนของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ที่ได้จากผู้เชี่ยวชาญมาดำเนินการแก้ไขพัฒนาแล้วจึงได้รูปแบบการจัดการศึกษาเพื่อรองรับประชาคมอาเซียนของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ดังมีรายละเอียดต่อไปนี้

ตาราง ๔.๒๓ แสดงองค์ประกอบหลัก องค์ประกอบรอง และองค์ประกอบย่อยของรูปแบบการจัดการศึกษาเพื่อรองรับประชาคมอาเซียนของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ด้านปัจจัยนำเข้า ดังต่อไปนี้

รูปแบบจัดการศึกษาเพื่อรองรับประชาคมอาเซียนของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ด้านปัจจัยนำเข้า			
องค์ประกอบหลัก	องค์ประกอบรอง	องค์ประกอบย่อย	
๑. ด้านปัจจัยนำเข้า	๑. การจัดโครงสร้างองค์กร	๑. มีความสอดคล้องกับนโยบายของรัฐ	
		๒. มีความครอบคลุมภาระงาน	
		๓. มีความชัดเจนในด้านอำนาจหน้าที่	
	๒. บุคลากร		๑. บุคลากรสามารถการใช้ภาษาอังกฤษได้ระดับดี มาก
			๒. การพัฒนาบุคลากรด้านการใช้ภาษาอังกฤษ
			๓. การพัฒนาบุคลากรด้านการปฏิบัติงาน
			๔. การแลกเปลี่ยนบุคลากรฝึกงานกับ สถาบันการศึกษาต่างประเทศ
			๕. การส่งเสริมให้บุคลากรมีจิตบริการ
	๓. นิสิต		๑. การรับนิสิตชาวต่างประเทศเข้าศึกษา
			๒. การแลกเปลี่ยนนิสิตกับสถาบันการศึกษา ต่างประเทศ
			๓. นิสิตต่างประเทศเข้ามาศึกษาร้อยละ ๕๐
			๔. มีการกำหนดคุณลักษณะของบัณฑิตที่เื้อื่อต่อ ความเป็นนานาชาติ

ตาราง ๔.๒๓ (ต่อ)

รูปแบบจัดการศึกษาเพื่อรองรับประชาคมอาเซียนของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ด้านปัจจัยนำเข้า		
องค์ประกอบหลัก	องค์ประกอบรอง	องค์ประกอบย่อย
	๔. งบประมาณ	๑. การจัดทำแผนกลยุทธ์ทางการเงิน
		๒. ระบบการจัดหางบประมาณเหมาะสม
		๓. จัดสรรงบประมาณสนับสนุนหลักสูตรนานาชาติ
		๔. ระบบการใช้จ่ายงบประมาณชัดเจน
		๕. ระบบตรวจสอบการใช้จ่ายงบประมาณ
	๕. หลักสูตร	๑. มีหลักสูตรนานาชาติ
		๒. มีการบูรณาการหลักสูตรที่เชื่อมโยงความเป็นอาเซียน
		๓. มีการพัฒนาและปรับปรุงหลักสูตรที่ทันสมัยและเชื่อมโยงกับประชาคมอาเซียน
	๖. แหล่งการเรียนรู้	๑. มีเอกสารการสอน ตำรา หนังสือ วารสาร ภาษาอังกฤษแต่ละสาขาวิชาที่เพียงพอ
		๒. มีห้องสมุดอิเล็กทรอนิกส์
		๓. มีความร่วมมือให้บริการห้องสมุดระหว่างสถาบันต่างชาติ
	๗. สื่อเทคโนโลยี	๑. มีสื่อเทคโนโลยีการปฏิบัติงานที่เพียงพอและหลากหลาย
		๒. มีสื่อเทคโนโลยีการปฏิบัติงานที่พร้อมใช้งานอยู่เสมอ
	๘. สภาพแวดล้อม	๑. มีการจัดปรับทและสภาพแวดล้อมที่เป็นกายภาพให้เอื้อต่อความเป็นนานาชาติ เช่น สถานที่พักของนักศึกษาหรือนิสิต สถานที่ประสานงานที่ใช้ภาษาอังกฤษ สภาพแวดล้อมทางธรรมชาติ เป็นต้น

ตาราง ๔.๒๔ แสดงองค์ประกอบหลัก องค์ประกอบรอง และองค์ประกอบย่อยของรูปแบบการจัดการศึกษาเพื่อรองรับประชาคมอาเซียนของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ด้านกระบวนการ ดังต่อไปนี้

รูปแบบจัดการศึกษาเพื่อรองรับประชาคมอาเซียนของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ด้านกระบวนการ		
องค์ประกอบหลัก	องค์ประกอบรอง	องค์ประกอบย่อย
๑. ด้านกระบวนการ	๑. การบริหารจัดการ	๑. ปรัชญามหาวิทยาลัยมีคุณลักษณะที่เอื้อต่อการจัดการศึกษาระดับนานาชาติในประชาคมอาเซียน
		๒. วิสัยทัศน์ของมหาวิทยาลัย มีคุณลักษณะที่เอื้อต่อการจัดการศึกษาระดับนานาชาติในประชาคมอาเซียน
		๓. พันธกิจที่ปรากฏในแผนพัฒนามหาวิทยาลัยเอื้อต่อการจัดการศึกษาระดับนานาชาติในประชาคมอาเซียน
		๔. เป้าหมายที่ปรากฏในแผนพัฒนามหาวิทยาลัยเอื้อต่อการจัดการศึกษาระดับนานาชาติในประชาคมอาเซียน
		๕. กลยุทธ์ที่ปรากฏในแผนพัฒนามหาวิทยาลัยเอื้อต่อการจัดการศึกษาระดับนานาชาติในประชาคมอาเซียน
		๖. ตัวชี้วัดการจัดการศึกษาระดับนานาชาติที่ปรากฏในแผนพัฒนามหาวิทยาลัยฯ มีความชัดเจนและเป็นไปได้
		๗. มีแผนงานที่เอื้อต่อการจัดการศึกษาระดับนานาชาติในประชาคมอาเซียน ประกอบด้วย การจัดทำแผนพัฒนาระยะยาว แผนปฏิบัติการประจำปี
		๘. การบริหารจัดการเป็นไปตามหลักธรรมาภิบาลสากล (Good Governance)
		๙. มีส่วนงานด้านกิจการต่างประเทศ
		๑๐. มีกิจกรรม/โครงการความร่วมมือกับองค์กรต่างประเทศ
		๑๑. มีการสร้างความตระหนักเกี่ยวกับความเป็นนานาชาติในประชาคมอาเซียน
		๑๒. มีการเปิดเทอมและปิดเทอมการจัดการศึกษาที่สอดคล้องกับสถานศึกษาในประชาคมอาเซียน

ตาราง ๔.๒๔ (ต่อ)

รูปแบบจัดการศึกษาเพื่อรองรับประชาคมอาเซียนของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ด้านกระบวนการ		
องค์ประกอบหลัก	องค์ประกอบรอง	องค์ประกอบย่อย
	๒. การเรียนการสอน	๑. คณาจารย์ใช้ภาษาอังกฤษในกิจกรรมการเรียนการสอน
		๒. รูปแบบการสอนเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ
		๓. การบูรณาการเรียนการสอนระหว่างรายวิชาและข้ามสาขาวิชา
		๔. การใช้งานวิจัยเป็นฐานการเรียนรู้
		๕. มีการเรียนการสอนที่บูรณาการเชื่อมโยงประเด็นนานาชาติและวัฒนธรรมข้ามชาติในประชาคมอาเซียน
		๖. มีการจัดการเรียนการสอนผ่านสื่อเทคโนโลยีสารสนเทศครอบคลุมทั้งในและต่างประเทศ
	๓. การใช้สื่อการเรียนการสอน	๑. คณาจารย์ใช้สื่อเพื่อการเรียนการสอนทันสมัยหลากหลายและมีความเป็นนานาชาติ
		๒. มีการเปิดโอกาสให้นิสิตฝึกใช้สื่อที่ทันสมัยหลากหลายและมีความเป็นนานาชาติในกิจกรรมการเรียนการสอน
	๔. การวัดผลประเมินผล	๑. มีการวัดผลประเมินผลโดยใช้วิธีการและเครื่องมือที่ทันสมัยและหลากหลาย
		๒. มีการใช้สื่อการวัดผลประเมินผลด้วยภาษาอังกฤษ
		๓. มีการวัดผลประเมินผลตามสภาพเป็นจริง
		๔. มีการวัดผลประเมินผลที่เน้นผลการปฏิบัติของนิสิตอย่างเป็นรูปธรรม

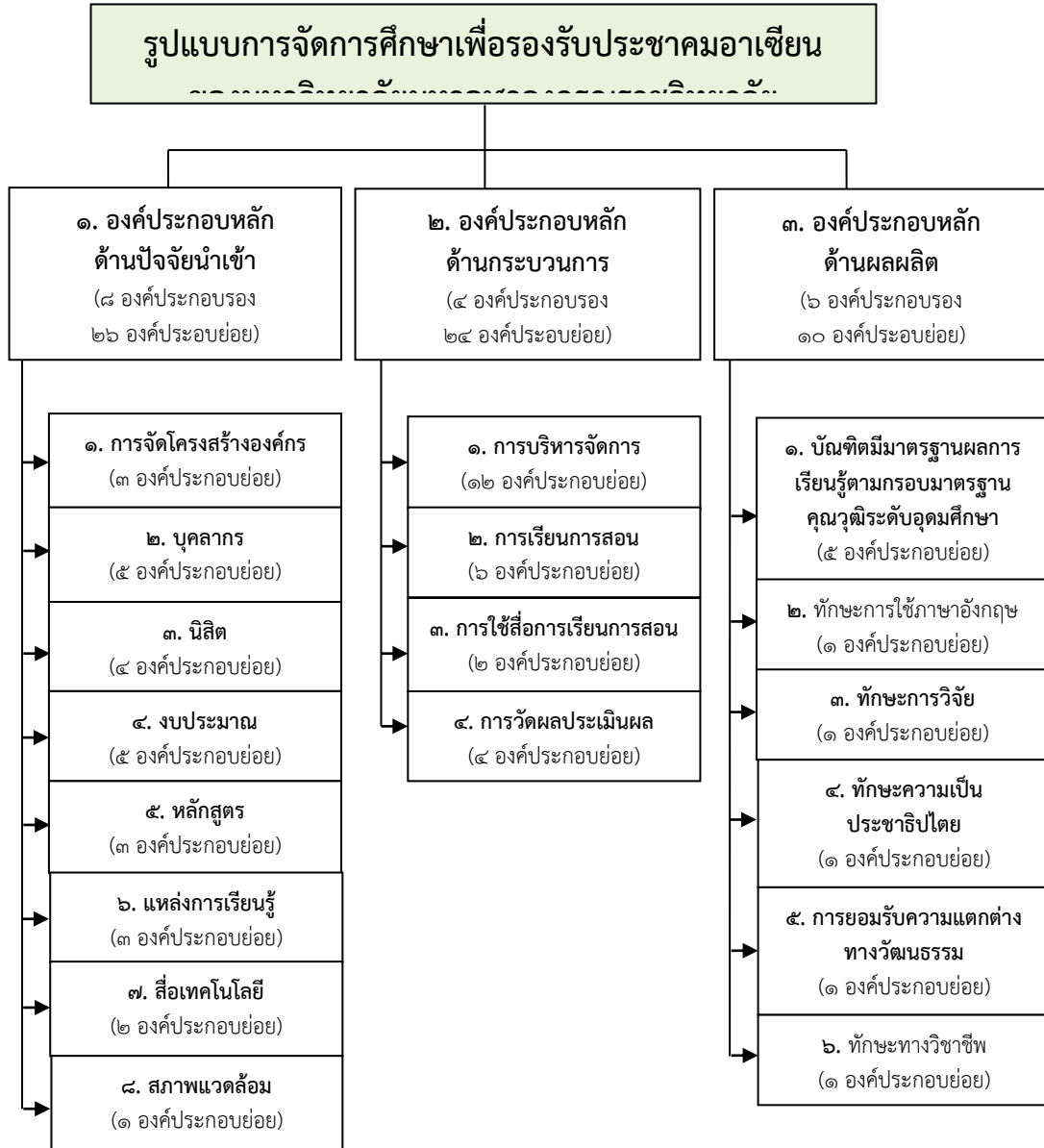
ตาราง ๔.๒๕ แสดงองค์ประกอบหลัก องค์ประกอบรอง และองค์ประกอบย่อยของรูปแบบการจัดการศึกษาเพื่อรองรับประชาคมอาเซียนของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
ด้านผลผลิต ดังนี้

รูปแบบจัดการศึกษาเพื่อรองรับประชาคมอาเซียนของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ด้านผลผลิต		
องค์ประกอบหลัก	องค์ประกอบรอง	องค์ประกอบย่อย
๑. ด้านผลผลิต	๑. บัณฑิตมีมาตรฐานผลการเรียนรู้ตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษา	บัณฑิตมีพฤติกรรมที่ได้รับการยอมรับในสังคม ประกอบด้วย ความกล้าหาญทางจริยธรรม ความเข้าใจผู้อื่น ความเข้าใจโลก การมีจิตสาธารณะ ความเสียสละ ความรับผิดชอบ และการเป็นแบบอย่างที่ดี
		๒. บัณฑิตมีความรอบรู้ ความตระหนัก ความเข้าใจทั้งในมิติความกว้างและความลุ่มลึกในศาสตร์สาขาที่ศึกษา ความสามารถ ประเมินค่าองค์ความรู้ และนำไปประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติงานได้
		๓. บัณฑิตมีศักยภาพการคิดค้นหาข้อเท็จจริง ทำความเข้าใจ ความคิดวิเคราะห์ สังเคราะห์ ความคิดสร้างสรรค์ มีวิสัยทัศน์ ความสามารถในการประเมินการวินิจฉัย การแก้ปัญหา และการพัฒนาองค์ความรู้ได้ด้วยตนเอง
		๔. บัณฑิตมีศักยภาพในการรับรู้ความรู้สึกของผู้อื่น เข้าใจผู้อื่น การใส่ใจช่วยเหลือ มีมุมมองเชิงบวก มีวุฒิภาวะทางอารมณ์ และทางสังคม รวมถึงการมีความรับผิดชอบต่อตนเองและสังคม
		๕. บัณฑิตมีศักยภาพในการวิเคราะห์ข้อมูลและการสื่อสาร รวมถึงศักยภาพในการเข้าถึง การประมวลผล และการเลือกใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ
	๒. ทักษะการใช้ภาษาอังกฤษ	๑. บัณฑิตมีศักยภาพในการสื่อสารด้วยภาษาอังกฤษอย่างมีประสิทธิภาพทั้งในด้านการฟัง พูด อ่าน และเขียน
๓. ทักษะการวิจัย	๑. บัณฑิตมีความสามารถในการค้นคว้าหาความรู้อย่างเป็นระบบเพื่อหาคำตอบประเด็นที่สงสัยโดยมีระเบียบวิธีอันเป็นที่ยอมรับในแต่ละศาสตร์สาขาที่เกี่ยวข้อง	

ตาราง ๔.๒๕ (ต่อ)

รูปแบบจัดการศึกษาเพื่อรองรับประชาคมอาเซียนของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ด้านผลผลิต		
องค์ประกอบหลัก	องค์ประกอบรอง	องค์ประกอบย่อย
	๔. ทักษะความเป็น ประชาธิปไตย	๑. บัณฑิตมีศักยภาพในการเข้าใจ ยอมรับ และปฏิบัติ ตามระบอบประชาธิปไตย
	๕. การยอมรับความ แตกต่างทาง วัฒนธรรม	๑. บัณฑิตมีความเข้าใจ และการประนีประนอมใน รูปแบบของกิจกรรมมนุษย์ที่มีความแตกต่างทางการ ปฏิบัติในวิถีชีวิตของกลุ่มตนเองและกลุ่มคนอื่น
	๖. ทักษะทางวิชาชีพ	๑. บัณฑิตมีความสามารถประเภทต่าง ๆ ที่จำเป็นต่อ การนำความรู้ทางวิชาชีพ ค่านิยม จรรยาบรรณและ ทัศนคติทางวิชาชีพไปปฏิบัติอย่างเหมาะสมและมี ประสิทธิภาพ

จากรูปแบบการจัดการศึกษาเพื่อรองรับประชาคมอาเซียนของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ที่ปรากฏในตารางดังกล่าว สามารถเขียนเป็นแผนภูมิได้ ดังนี้

แผนภูมิ ๔.๔ รูปแบบการจัดการศึกษาเพื่อรองรับประชาคมอาเซียนของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

บทที่ ๕

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

จากการดำเนินการวิจัยเรื่องรูปแบบการจัดการศึกษาเพื่อรองรับประชาคมอาเซียนของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษารูปแบบการจัดการศึกษาของประชาคมอาเซียน เพื่อศึกษารูปแบบการจัดการศึกษาของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย และเพื่อนำเสนอรูปแบบการจัดการศึกษาเพื่อรองรับประชาคมอาเซียนของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ซึ่งผู้วิจัยได้สรุปผลการวิจัยตามลำดับ ดังต่อไปนี้

๕.๑ สรุปผลการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษารูปแบบการจัดการศึกษาของประชาคมอาเซียน และรูปแบบการจัดการศึกษาของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย จากนั้นจึงสังเคราะห์ผลการศึกษารูปแบบที่ได้เพื่อจัดทำเป็นรูปแบบการจัดการศึกษาเพื่อรองรับประชาคมอาเซียนของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย โดยพบว่า รูปแบบการจัดการศึกษาเพื่อรองรับประชาคมอาเซียนของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย เป็นรูปแบบการจัดการศึกษาเชิงระบบ ซึ่งผู้วิจัยได้สรุปผลการวิจัยโดยได้นำเสนอผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย ตามลำดับดังต่อไปนี้

๕.๑.๑ รูปแบบการจัดการศึกษาของประชาคมอาเซียน พบว่า รูปแบบการจัดการศึกษาเพื่อรองรับประชาคมอาเซียน ประกอบด้วยประเด็นหลักในการจัดการศึกษา จำนวน ๓ องค์ประกอบหลัก ๑๔ องค์ประกอบรอง ๖๕ องค์ประกอบย่อย ดังมีรายละเอียดต่อไปนี้

๕.๑.๑.๑ องค์ประกอบหลักด้านปัจจัยนำเข้า มี ๗ องค์ประกอบรอง กล่าวคือ ๑) ผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง มี ๔ องค์ประกอบย่อย ได้แก่ ๑.๑) มีการกำหนดผลการเรียนรู้ที่ชัดเจนและทำความเข้าใจในหลักสูตร ๑.๒) มีหลักสูตรที่ส่งเสริมการเรียนรู้ด้วยวิธีการเรียนรู้ตลอดชีวิต ๑.๓) ผลการเรียนรู้ที่คาดหวังครอบคลุมความรู้และทักษะทั่วไปรวมถึงความรู้และทักษะเฉพาะทาง ๑.๔) ผลการเรียนรู้ที่คาดหวังสะท้อนความต้องการของผู้ได้รับประโยชน์ ๒) ข้อกำหนดของหลักสูตร มี ๓ องค์ประกอบย่อย ได้แก่ ๒.๑) มหาวิทยาลัยประกาศใช้ข้อกำหนดของหลักสูตร ๒.๒) กรอบหลักสูตรแสดงให้เห็นถึงผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง ๒.๓) กรอบกำหนดของหลักสูตรทำให้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียรับทราบข้อมูลตามที่ต้องการ ๓) โครงสร้างและเนื้อหาในหลักสูตร มี ๖ องค์ประกอบย่อย ได้แก่ ๓.๑) เนื้อหาในหลักสูตรมีความสมดุลระหว่างความรู้และทักษะทั่วไปกับความรู้และทักษะเฉพาะสาขา ๓.๒) หลักสูตรสะท้อนวิสัยทัศน์และพันธกิจของมหาวิทยาลัยในระดับอาเซียน ๓.๓) มีการสนับสนุนของแต่ละวิชาในหลักสูตรเพื่อให้บรรลุผลการเรียนรู้ที่ชัดเจน ๓.๔) หลักสูตรมีองค์ประกอบเชื่อมโยงเป็นทิศทางเดียวกันโดยวิชาและเนื้อหารายวิชาต่าง ๆ มีการบูรณาการองค์ความรู้ในระดับอาเซียน ๓.๕) หลักสูตรแสดงให้เห็นทั้งความกว้างและความลึกทางวิชาการในระดับอาเซียน ๓.๖) หลักสูตรประกอบด้วยตั้งแต่รายวิชาพื้นฐาน จนถึงรายวิชาเฉพาะทางที่เชื่อมโยงความเป็นอาเซียน รวมถึงการ

ทำโครงการหรือวิทยานิพนธ์ หลักสูตรมีความทันสมัย ๔) คุณภาพบุคลากรสายผู้สอน มี ๑๐ องค์ประกอบย่อย ได้แก่ ๔.๑) บุคลากรมีความสามารถในด้านทักษะการใช้ภาษาอังกฤษอย่างมีคุณภาพ ๔.๒) บุคลากรมีความสามารถในงานของตนเอง ๔.๓) มีบุคลากรเพียงพอที่จะทำงานตามกิจกรรมที่กำหนดไว้ในหลักสูตร ๔.๔) การสรรหาบุคลากรและการเลื่อนตำแหน่งตั้งอยู่บนคุณค่าทางวิชาการ ๔.๕) บุคลากรทราบและเข้าใจบทบาทและความสัมพันธ์เชิงหน้าที่ระหว่างกัน ๔.๖) จัดสรรหน้าที่ให้มีความเหมาะสมกับคุณสมบัติ ประสบการณ์และทักษะ ๔.๗) ระบบจัดการเวลาและระบบจูงใจถูกออกแบบมาสนับสนุนคุณภาพของการเรียนการสอน ๔.๘) บุคลากรมีความรับผิดชอบอย่างเป็นระบบ ๔.๙) มีกระบวนการทบทวนประชุมพิจารณาและปรับการมอบหมายงาน ๔.๑๐) มีการวางแผนและปฏิบัติตามแผนในเรื่องการสิ้นสุดการจ้างการเกษียณอายุงาน มีระบบประเมินการทำงานที่มีประสิทธิภาพ ๕) คุณภาพบุคลากรสายสนับสนุน มี ๕ องค์ประกอบย่อย ได้แก่ ๕.๑) เจ้าหน้าที่มีความสามารถในการใช้ภาษาอังกฤษในการให้บริการ ๕.๒) เจ้าหน้าที่ห้องสมุดมีความรู้ความสามารถและมีความพึงพอใจในการให้บริการ ๕.๓) มีบุคลากรเพียงพอสำหรับงานด้านปฏิบัติการและมีความพึงพอใจในการให้บริการ ๕.๔) มีบุคลากรเพียงพอสำหรับงานคอมพิวเตอร์และมีความพึงพอใจในการให้บริการ ๕.๕) มีบุคลากรเพียงพอต่อการให้บริการนักศึกษาและมีความพึงพอใจในการให้บริการ ๖) โครงสร้างพื้นฐานและสิ่งอำนวยความสะดวก มี ๕ องค์ประกอบย่อย ได้แก่ ๖.๑) มีสิ่งอำนวยความสะดวกในการบรรยาย จำนวนห้องเรียน และอุปกรณ์ในห้องเรียนมีความเหมาะสม ๖.๒) ห้องสมุดมีเพียงพอและทันสมัย ๖.๓) ห้องปฏิบัติการมีเพียงพอและทันสมัย ๖.๔) คอมพิวเตอร์มีเพียงพอและทันสมัย ๖.๕) สิ่งแวดล้อมเชิงสุขอนามัยและมาตรฐานความปลอดภัยเป็นไปตามข้อกำหนดในทุกมิติ ๗) ระบบประกันคุณภาพของกระบวนการเรียนการสอน มี ๗ องค์ประกอบย่อย ได้แก่ ๗.๑) การพัฒนาหลักสูตรดำเนินการโดยบุคลากรสายผู้สอนทั้งหมด ๗.๒) การพัฒนาหลักสูตรที่เกี่ยวกับการเรียนการสอน ๗.๓) การพัฒนาหลักสูตรที่เกี่ยวกับการตลาดแรงงาน ๗.๔) หลักสูตรได้รับการประเมินอย่างสม่ำเสมอในช่วงเวลาที่เหมาะสม ๗.๕) มีการประเมินหลักสูตรและรายวิชาอย่างเป็นระบบโดยนักศึกษา ๗.๖) ความคิดเห็นของนักศึกษาที่หลากหลายจะต้องถูกนำมาใช้ในการปรับปรุง ๗.๗) กระบวนการเรียนการสอน แผนการประเมิน รูปแบบการประเมิน และการประเมินตัวเองจะขึ้นอยู่กับการประกันคุณภาพและพัฒนาอย่างต่อเนื่อง

๕.๑.๑.๒ องค์ประกอบหลักด้านกระบวนการ มี ๕ องค์ประกอบรอง กล่าวคือ ๑) กลยุทธ์การเรียนการสอน มี ๔ องค์ประกอบย่อย ได้แก่ ๑.๑) คณะหรือหน่วยงานมีกลยุทธ์การเรียนการสอนที่ชัดเจน ๑.๒) กลยุทธ์การเรียนการสอนทำให้นักศึกษาได้ความรู้และสามารถใช้ความรู้ในเชิงวิชาการ ๑.๓) กลยุทธ์การเรียนการสอนที่ใช้คำนึงถึงผู้เรียนและกระตุ้นการเรียนรู้อย่างมีคุณภาพ ๑.๔) กลยุทธ์การเรียนการสอนจะช่วยกระตุ้นและอำนวยความสะดวกในการเรียนรู้ ๒) การประเมินนักศึกษา มี ๗ องค์ประกอบย่อย ได้แก่ ๒.๑) การประเมินนักศึกษา ดำเนินการตั้งแต่การรับเข้า การติดตามความก้าวหน้าระหว่างศึกษา และการประเมินเมื่อสำเร็จการศึกษา ๒.๒) การประเมินดำเนินการโดยอิงจากเกณฑ์ ๒.๓) การประเมินนักศึกษาดำเนินการด้วยวิธีการที่หลากหลาย ๒.๔) การประเมินนักศึกษาสะท้อนผลการเรียนรู้ที่คาดหวังและเนื้อหาของหลักสูตร ๒.๕) เกณฑ์ที่ใช้ในการประเมินมีความชัดเจนและเป็นที่ยอมรับ ๒.๖) วิธีการประเมินต้องครอบคลุมวัตถุประสงค์ของหลักสูตร ๒.๗) มาตรฐานที่ใช้ในการประเมินมีความชัดเจนและสอดคล้องกัน ๓) การสนับสนุนและการให้

คำปรึกษานักศึกษา มี ๔ องค์ประกอบย่อย ได้แก่ ๓.๑) มีระบบการตรวจสอบความคืบหน้าของนักศึกษาที่เพียงพอ ๓.๒) นักศึกษาได้รับการแนะนำทางวิชาการสนับสนุน และพัฒนาเกี่ยวกับสมรรถนะของตนเองอย่างเหมาะสม ๓.๓) มีการให้คำปรึกษานักศึกษาอย่างเพียงพอ ๓.๔) นักศึกษามีความพอใจในสภาพแวดล้อมทางกายภาพและทางสังคม ๔) กิจกรรมการพัฒนาคุศลากร มี ๒ องค์ประกอบย่อย ได้แก่ ๔.๑) มีการวางแผนที่ชัดเจนเกี่ยวกับความต้องการในการฝึกอบรมและการพัฒนาคุศลากรทั้งในด้านวิชาการและการสนับสนุน ๔.๒) กิจกรรมการฝึกอบรมและการพัฒนาพนักงานทั้งในด้านวิชาการและการสนับสนุนที่เพียงพอที่จะตอบสนองความต้องการที่ระบุไว้ ๕) ความพึงพอใจของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย มี ๑ องค์ประกอบย่อย ได้แก่ ๕.๑) ความคิดเห็นจากผู้มีส่วนได้เสียเป็นที่น่าพอใจ

๕.๑.๑.๓ องค์ประกอบหลักด้านผลผลิต มี ๒ องค์ประกอบรอง กล่าวคือ ๑) ผลผลิตบัณฑิต มี ๔ องค์ประกอบย่อย ได้แก่ ๑.๑) อัตราการสำเร็จการศึกษาและการลาออกกลางคันเป็นระดับที่น่าพอใจและยอมรับได้ ๑.๒) ค่าเฉลี่ยเวลาของผู้สำเร็จการศึกษาเป็นที่น่าพอใจ ๑.๓) การจ้างงานของผู้สำเร็จการศึกษาเป็นที่น่าพอใจ ๑.๔) ระดับของกิจกรรมการวิจัยโดยนักวิชาการ เจ้าหน้าที่ และนักศึกษาเป็นที่น่าพอใจ ๒) ความคิดเห็นของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย มี ๓ องค์ประกอบย่อย ได้แก่ ๒.๑) มีการสำรวจความคิดเห็นจากผู้ใช้บัณฑิตอย่างเป็นระบบและพอเพียง ๒.๒) มีสำรวจความคิดเห็นจากนักศึกษาและศิษย์เก่าอย่างพอเพียง ๒.๓) มีสำรวจความคิดเห็นจากพนักงาน/บุคลากร

ดังนี้

จากรูปแบบการจัดการศึกษาของประชาคมอาเซียนดังกล่าว สามารถเขียนเป็นแผนภูมิได้

แผนภูมิ ๕.๑ รูปแบบการจัดการศึกษาของประชาคมอาเซียน

๕.๑.๒ รูปแบบการจัดการศึกษาของมหาวิทยาลัยมหจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยประกอบด้วย ประเด็นหลักในการจัดการศึกษา จำนวน ๓ องค์ประกอบหลัก ๑๕ องค์ประกอบรอง ๔๒ องค์ประกอบย่อย ดังมีรายละเอียดต่อไปนี้

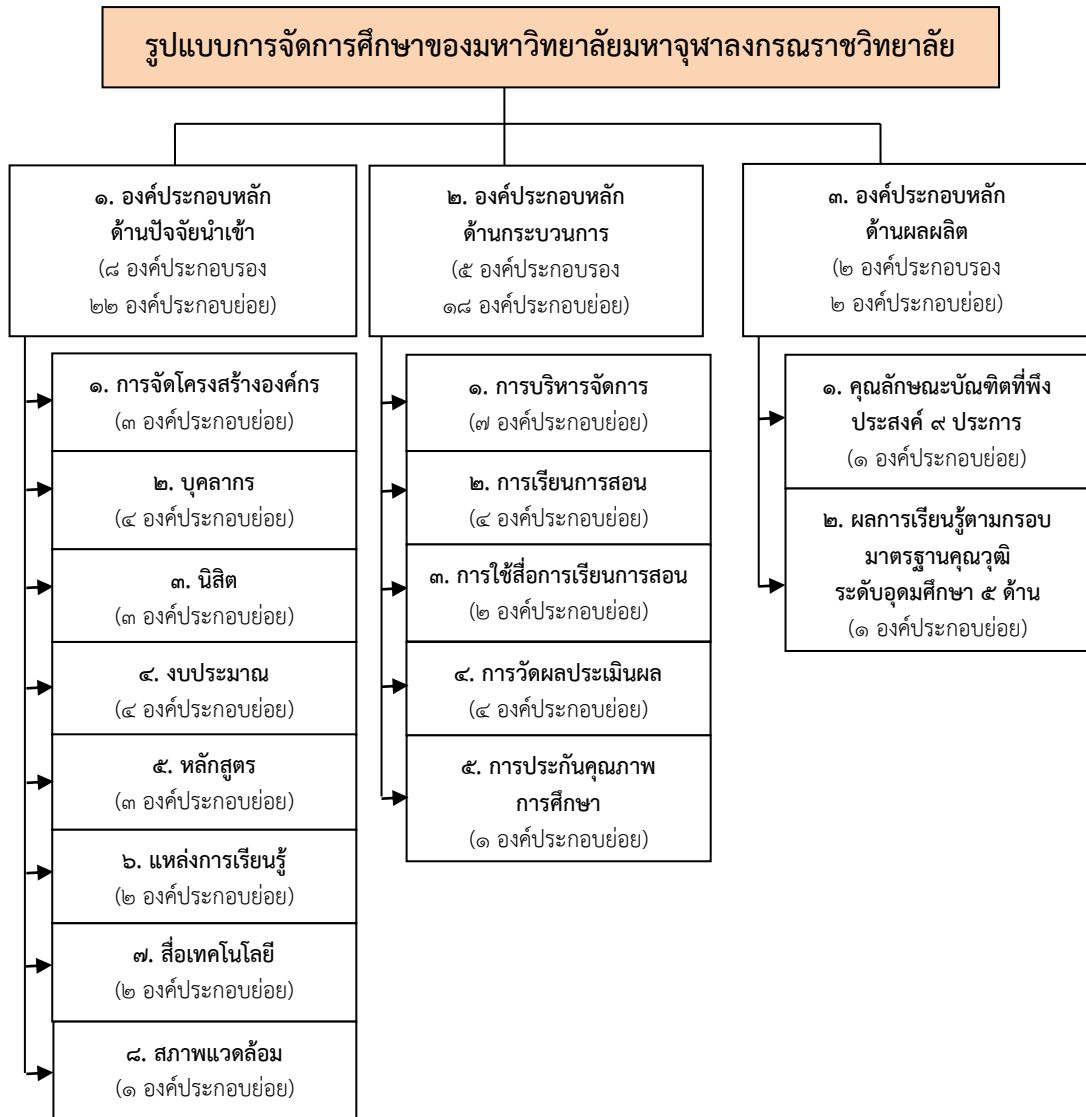
๕.๑.๒.๑ องค์ประกอบหลักด้านปัจจัยนำเข้า มี ๘ องค์ประกอบรอง กล่าวคือ ๑) การจัดโครงสร้างองค์กร มี ๓ องค์ประกอบย่อย ได้แก่ ๑.๑) ส่วนงานหลักทำหน้าที่ควบคุมคุณภาพ ด้านการบริหาร ด้านวิชาการ ด้านบุคลากร ด้านงบประมาณ และด้านการประกันคุณภาพการศึกษา ๑.๒) ส่วนงานย่อยระดับคณะ วิทยาเขต วิทยาลัยสงฆ์ ห้องเรียน หน่วยวิทยบริการ และสถาบันสมทบ ๑.๓) การกำหนดอำนาจหน้าที่ของแต่ละส่วนงานไว้ชัดเจน ๒) บุคลากร มี ๔ องค์ประกอบย่อย ได้แก่ ๒.๑) บุคลากรเป็นพระสงฆ์และคฤหัสถ์ ๒.๒) การพัฒนาบุคลากรด้านการใช้ภาษาอังกฤษ ๒.๓) การพัฒนาบุคลากรด้านการปฏิบัติงาน ๒.๔) การส่งเสริมให้บุคลากรมีจิตบริการ ๓) นิสิต มี ๓ องค์ประกอบย่อย ได้แก่ ๓.๑) การรับนิสิตชาวต่างประเทศเข้าศึกษา ๓.๒) นิสิตที่เป็นพระสงฆ์และคฤหัสถ์ ๓.๓) การกำหนดคุณลักษณะของบัณฑิตที่เื้อต่อความเป็นนานาชาติ ๔) งบประมาณ มี ๔ องค์ประกอบย่อย ได้แก่ ๔.๑) การจัดทำแผนกลยุทธ์ทางการเงิน ๔.๒) ระบบการจัดหางบประมาณ เหมาะสม ๔.๓) ระบบการใช้จ่ายงบประมาณชัดเจน ๔.๔) ระบบตรวจสอบการใช้จ่ายงบประมาณ ๕) หลักสูตร มี ๓ องค์ประกอบย่อย ได้แก่ ๕.๑) การบูรณาการพระพุทธศาสนาเข้ากับทุกหลักสูตรที่เปิดดำเนินการ ๕.๒) หลักสูตรภาคภาษาอังกฤษสาขาวิชาพระพุทธศาสนา ๕.๓) หลักสูตรเื้อต่อการพัฒนาคณะสงฆ์ ๖) แหล่งการเรียนรู้ มี ๒ องค์ประกอบย่อย ได้แก่ ๖.๑) เอกสารการสอน ตำรา หนังสือ วารสารแต่ละสาขาวิชา มีเพียงพอ ๖.๒) ความร่วมมือให้บริการห้องสมุดระหว่างสถาบัน ต่างชาติ ๗) สื่อเทคโนโลยี มี ๒ องค์ประกอบย่อย ได้แก่ ๗.๑) สื่อเทคโนโลยีการปฏิบัติงานมีความ เพียงพอและหลากหลาย ๗.๒) สื่อเทคโนโลยีพร้อมใช้งานอยู่เสมอ ๘) สภาพแวดล้อม มี ๑ องค์ประกอบย่อย ได้แก่ ๗.๑) การจัดบริบทและสภาพแวดล้อมทางกายภาพเื้อต่อความเป็น นานาชาติ เช่น สถานที่พักของนิสิต สถานที่ประสานงานที่ใช้ภาษาอังกฤษ สภาพแวดล้อมทาง ธรรมชาติ

๕.๑.๒.๒ องค์ประกอบหลักด้านกระบวนการ มี ๕ องค์ประกอบรอง กล่าวคือ ๑) การ บริหารจัดการ มี ๗ องค์ประกอบย่อย ได้แก่ ๑.๑) ปรัชญามหาวิทยาลัยที่ว่า “จัดการศึกษาพระพุทธ ศาสนา บูรณาการกับศาสตร์สมัยใหม่ พัฒนาจิตใจและสังคม” มีคุณลักษณะที่เื้อต่อการจัดการศึกษา ระดับนานาชาติในประชาคมอาเซียน ๑.๒) วิสัยทัศน์ของมหาวิทยาลัยว่า “มุ่งพัฒนามหาวิทยาลัยเป็น ศูนย์กลางการศึกษาพระพุทธศาสนาในระดับนานาชาติ โดยจัดการศึกษาและพัฒนาองค์ความรู้บูรณา การกับศาสตร์สมัยใหม่ให้นำไปสู่การพัฒนาจิตใจและสังคมอย่างยั่งยืน” มีคุณลักษณะที่เื้อต่อการจัด การศึกษาระดับนานาชาติในประชาคมอาเซียน ๑.๓) แผนงานเื้อต่อการจัดการศึกษาระดับนานาชาติ ในประชาคมอาเซียน ประกอบด้วย การจัดทำแผนพัฒนาระยะยาว แผนปฏิบัติการประจำปี ๑.๔) การ บริหารจัดการเป็นไปตามหลักธรรมาภิบาลสากล ๑.๕) ส่วนงานด้านกิจการต่างประเทศ ๑.๖) กิจกรรม/โครงการความร่วมมือกับองค์กรต่างประเทศ ๑.๗) การสร้างความตระหนักเกี่ยวกับความเป็น นานาชาติในประชาคมอาเซียน ๒) การเรียนการสอน มี ๔ องค์ประกอบย่อย ได้แก่ ๒.๑) รูปแบบการ สอนเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ๒.๒) การบูรณาการการเรียนการสอนเข้ากับพันธกิจด้านอื่น ๆ ของ มหาวิทยาลัย ๒.๓) การใช้งานวิจัยเป็นฐานการเรียนรู้ ๒.๔) การเรียนการสอนใช้ตำรากลางโดยเฉพา

วิชาแกนพระพุทธศาสนา ๓) การใช้สื่อการเรียนการสอน มี ๒ องค์ประกอบย่อย ได้แก่ ๓.๑) คณาจารย์ใช้สื่อเพื่อการเรียนการสอนทันสมัยหลากหลายและมีความเป็นนานาชาติ ๓.๒) เปิดโอกาสให้นักศึกษาใช้สื่อที่ทันสมัยหลากหลายในกิจกรรมการเรียนการสอน ๔) การวัดผลประเมินผล มี ๔ องค์ประกอบย่อย ได้แก่ ๔.๑) วัดผลประเมินผลโดยใช้วิธีการและเครื่องมือที่ทันสมัยและหลากหลาย ๔.๒) วัดผลประเมินผลด้วยข้อสอบกลางในวิชาแกนพระพุทธศาสนา ๔.๓) วัดผลประเมินผลตามสภาพเป็นจริง ๔.๔) วัดผลประเมินผลที่เน้นผลการปฏิบัติของนิสิตอย่างเป็นรูปธรรม ๕) การประกันคุณภาพการศึกษา มี ๑ องค์ประกอบย่อย ได้แก่ ๕.๑) ดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษาอย่างต่อเนื่อง

๕.๑.๒.๓ องค์ประกอบหลักด้านผลผลิต มี ๒ องค์ประกอบรอง กล่าวคือ ๑) คุณลักษณะบัณฑิตที่พึงประสงค์ ๙ ประการ มี ๑ องค์ประกอบย่อย ได้แก่ ๑.๑) มุ่งผลิตบัณฑิตที่มีความเป็นเลิศทางวิชาการด้านพระพุทธศาสนา สามารถประยุกต์เข้ากับศาสตร์สาขาต่าง ๆ มีปฏิปทาน่าเลื่อมใส ใฝ่รู้ใฝ่คิด มีความเป็นผู้นำทางจิตใจและปัญญา มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ มีโลกทัศน์กว้างไกล สามารถก้าวทันความเปลี่ยนแปลงของโลก มีศรัทธาที่จะอุทิศตนเพื่อพระพุทธศาสนา มีคุณธรรม จริยธรรม และเสียสละเพื่อส่วนรวม ๒) ผลการเรียนรู้ตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษา ๕ ด้าน มี ๑ องค์ประกอบย่อย ได้แก่ ๒.๑) มุ่งผลิตบัณฑิตให้มีคุณธรรมจริยธรรม ความรู้ ทักษะทางปัญญา ทักษะความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและความรับผิดชอบ ทักษะการวิเคราะห์เชิงตัวเลขการสื่อสารและการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ

จากรูปแบบการจัดการศึกษาของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ดังกล่าว สามารถเขียนเป็นแผนภูมิได้ ดังนี้

แผนภูมิ ๕.๒ รูปแบบการจัดการศึกษาของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

๕.๑.๓ รูปแบบการจัดการศึกษาเพื่อรองรับประชาคมอาเซียนของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย พบว่า รูปแบบการจัดการศึกษาเพื่อรองรับประชาคมอาเซียนของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย มีองค์ประกอบหลักในการจัดการศึกษาเพื่อรองรับประชาคมอาเซียนของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย จำนวน ๓ องค์ประกอบหลัก ได้แก่ องค์ประกอบหลักที่ ๑ ปัจจัยนำเข้า มีองค์ประกอบรอง จำนวน ๘ องค์ประกอบรอง และมีองค์ประกอบย่อย จำนวน ๒๖ องค์ประกอบย่อย องค์ประกอบหลักด้านที่ ๒ กระบวนการ มีองค์ประกอบรอง จำนวน ๔ องค์ประกอบรอง และองค์ประกอบย่อย จำนวน ๒๓ องค์ประกอบย่อย และองค์ประกอบหลักที่ ๓ ผลผลิต มีองค์ประกอบรอง จำนวน ๖ องค์ประกอบรอง และมีองค์ประกอบย่อย จำนวน ๑๐ องค์ประกอบย่อย ดังมีรายละเอียดต่อไปนี้

๕.๑.๓.๑ องค์ประกอบหลักที่ ๑ ด้านปัจจัยนำเข้า ประกอบด้วย องค์ประกอบรองที่ ๑ การจัดโครงสร้างองค์กร มี ๓ องค์ประกอบย่อย ได้แก่ ๑.๑) มีความสอดคล้องกับนโยบายของรัฐ ๑.๒) มีความครอบคลุมภาระงาน ๑.๓) มีความชัดเจนในด้านอำนาจหน้าที่ องค์ประกอบรองที่ ๒ บุคลากร มี ๕ องค์ประกอบย่อย ได้แก่ ๒.๑) บุคลากรสามารถการใช้ภาษาอังกฤษได้ระดับดีมาก ๒.๒) การพัฒนาบุคลากรด้านการใช้ภาษาอังกฤษ ๒.๓) การพัฒนาบุคลากรด้านการปฏิบัติงาน ๒.๔) การแลกเปลี่ยนบุคลากรฝึกงานกับสถาบันการศึกษาต่างประเทศ ๒.๕) การส่งเสริมให้บุคลากรมีจิตบริการ องค์ประกอบรองที่ ๓ นิสิต มี ๔ องค์ประกอบย่อย ได้แก่ ๓.๑) การรับนิสิตชาวต่างประเทศเข้าศึกษา ๓.๒) การแลกเปลี่ยนนิสิตกับสถาบันการศึกษาต่างประเทศ ๓.๓) นิสิตต่างประเทศเข้ามาศึกษาร้อยละ ๕๐ ๓.๔) มีการกำหนดคุณลักษณะของบัณฑิตที่เอื้อต่อความเป็นนานาชาติ องค์ประกอบรองที่ ๔ งบประมาณ มี ๕ องค์ประกอบย่อย ได้แก่ ๔.๑) การจัดทำแผนกลยุทธ์ทางการเงิน ๔.๒) ระบบการจัดหางบประมาณเหมาะสม ๔.๓) จัดสรรงบประมาณสนับสนุนหลักสูตรนานาชาติ ๔.๔) ระบบการใช้จ่ายงบประมาณชัดเจน ๔.๕) ระบบตรวจสอบการใช้จ่ายงบประมาณ องค์ประกอบรองที่ ๕ หลักสูตร มี ๓ องค์ประกอบย่อย ได้แก่ ๕.๑) มีหลักสูตรนานาชาติ ๕.๒) มีการบูรณาการหลักสูตรที่เชื่อมโยงความเป็นอาเซียน ๕.๓) มีการพัฒนาและปรับปรุงหลักสูตรที่ทันสมัยและเชื่อมโยงกับประชาคมอาเซียน องค์ประกอบรองที่ ๖ แหล่งการเรียนรู้ มี ๓ องค์ประกอบย่อย ได้แก่ ๖.๑) มีเอกสารการสอน ตำรา หนังสือ วารสาร ภาษาอังกฤษแต่ละสาขาวิชาที่เพียงพอ ๖.๒) มีห้องสมุดอิเล็กทรอนิกส์ ๖.๓) มีความร่วมมือให้บริการห้องสมุดระหว่างสถาบันต่างชาติ องค์ประกอบรองที่ ๗ สื่อเทคโนโลยี มี ๒ องค์ประกอบย่อย ได้แก่ ๗.๑) มีสื่อเทคโนโลยีการปฏิบัติงานที่เพียงพอและหลากหลาย ๗.๒) มีสื่อเทคโนโลยีการปฏิบัติงานที่พร้อมใช้งานอยู่เสมอ และองค์ประกอบรองที่ ๘ สภาพแวดล้อม มี ๑ องค์ประกอบย่อย ได้แก่ ๘.๑) มีการจัดบริบทและสภาพแวดล้อมที่เป็นกายภาพให้เอื้อต่อความเป็นนานาชาติ เช่น สถานที่พักของนักศึกษาหรือนิสิต สถานที่ประสานงานที่ใช้ภาษาอังกฤษ สภาพแวดล้อมทางธรรมชาติ เป็นต้น

๕.๑.๓.๒ องค์ประกอบหลักที่ ๒ ด้านกระบวนการ ประกอบด้วย องค์ประกอบรองที่ ๑ การบริหารจัดการ มี ๑๒ องค์ประกอบย่อย ได้แก่ ๑.๑) ปรัชญามหาวิทยาลัยมีคุณลักษณะที่เอื้อต่อการจัดการศึกษาระดับนานาชาติในประชาคมอาเซียน ๑.๒) วิสัยทัศน์ของมหาวิทยาลัย มีคุณลักษณะที่เอื้อต่อการจัดการศึกษาระดับนานาชาติในประชาคมอาเซียน ๑.๓) พันธกิจที่ปรากฏในแผนพัฒนามหาวิทยาลัยเอื้อต่อการจัดการศึกษาระดับนานาชาติในประชาคมอาเซียน ๑.๔) เป้าหมายที่ปรากฏใน

แผนพัฒนามหาวิทยาลัยเอื้อต่อการจัดการศึกษาระดับนานาชาติในประชาคมอาเซียน ๑.๕) กลยุทธ์ที่ปรากฏในแผนพัฒนามหาวิทยาลัยเอื้อต่อการจัดการศึกษาระดับนานาชาติในประชาคมอาเซียน ๑.๖) ตัวชี้วัดการจัดการศึกษาระดับนานาชาติที่ปรากฏในแผนพัฒนามหาวิทยาลัยฯ มีความชัดเจนและเป็นไปได้ ๑.๗) มีแผนงานที่เอื้อต่อการจัดการศึกษาระดับนานาชาติในประชาคมอาเซียน ประกอบด้วย การจัดทำแผนพัฒนาระยะยาว แผนปฏิบัติการประจำปี ๑.๘) การบริหารจัดการเป็นไปตามหลักธรรมาภิบาลสากล (Good Governance) ๑.๙) มีส่วนงานด้านกิจการต่างประเทศ ๑.๑๐) มีกิจกรรม/โครงการความร่วมมือกับองค์กรต่างประเทศ ๑.๑๑) มีการสร้างความตระหนักเกี่ยวกับความเป็นนานาชาติในประชาคมอาเซียน ๑.๑๒) มีการเปิดทอมและปิดทอมการจัดการศึกษาที่สอดคล้องกับสถานศึกษาในประชาคมอาเซียน ๑.๑๓) การเรียนการสอน มี ๖ องค์กรประกอบย่อย ได้แก่ ๒.๑) คณาจารย์ใช้ภาษาอังกฤษในกิจกรรมการเรียนการสอน ๒.๒) รูปแบบการสอนเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ๒.๓) การบูรณาการการเรียนการสอนระหว่างรายวิชาและข้ามสาขาวิชา ๒.๔) การใช้งานวิจัยเป็นฐานการเรียนรู้ ๒.๕) มีการเรียนการสอนที่บูรณาการเชื่อมโยงประเด็นนานาชาติและวัฒนธรรมข้ามชาติในประชาคมอาเซียน ๒.๖) มีการจัดการเรียนการสอนผ่านสื่อเทคโนโลยีสารสนเทศครอบคลุมทั้งในและต่างประเทศ ๑.๑๔) องค์กรประกอบที่ ๓ การใช้สื่อการเรียนการสอน มี ๒ องค์กรประกอบย่อย ได้แก่ ๓.๑) คณาจารย์ใช้สื่อเพื่อการเรียนการสอนทันสมัยหลากหลายและมีความเป็นนานาชาติ ๓.๒) มีการเปิดโอกาสให้นักศึกษาใช้สื่อที่ทันสมัยหลากหลายและมีความเป็นนานาชาติในกิจกรรมการเรียนการสอน ๑.๑๕) องค์กรประกอบที่ ๔ การวัดผลประเมินผล มี ๔ องค์กรประกอบย่อย ได้แก่ ๔.๑) มีการวัดผลประเมินผลโดยใช้วิธีการและเครื่องมือที่ทันสมัยและหลากหลาย ๔.๒) มีการใช้สื่อการวัดผลประเมินผลด้วยภาษาอังกฤษ ๔.๓) มีการวัดผลประเมินผลตามสภาพเป็นจริง ๔.๔) มีการวัดผลประเมินผลที่เน้นผลการปฏิบัติของนิสิตอย่างเป็นรูปธรรม

๕.๑.๓.๓ องค์กรประกอบหลักที่ ๓ ด้านผลผลิต ประกอบด้วย องค์กรประกอบที่ ๑ บัณฑิตมีมาตรฐานผลการเรียนรู้ตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษา มี ๕ องค์กรประกอบย่อย ได้แก่ ๑.๑) บัณฑิตมีพฤติกรรมที่ได้รับการยอมรับในสังคม ประกอบด้วย ความกล้าหาญทางจริยธรรม ความเข้าใจผู้อื่น ความเข้าใจโลก การมีจิตสาธารณะ ความเสียสละ ความรับผิดชอบ และการเป็นแบบอย่างที่ดี ๑.๒) บัณฑิตมีความรอบรู้ ความตระหนัก ความเข้าใจ ทั้งในมิติความกว้างและความลุ่มลึกในศาสตร์สาขาที่ศึกษา ความสามารถ ประเมินค่าองค์ความรู้ และนำไปประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติงานได้ ๑.๓) บัณฑิตมีศักยภาพการคิดค้นหาข้อเท็จจริง ทำความเข้าใจ ความคิดวิเคราะห์ สังเคราะห์ ความคิดสร้างสรรค์ มีวิสัยทัศน์ ความสามารถในการประเมิน การวินิจฉัย การแก้ปัญหา และการพัฒนาองค์ความรู้ได้ด้วยตนเอง ๑.๔) บัณฑิตมีศักยภาพในการรับรู้ความรู้สึกของผู้อื่น เข้าใจผู้อื่น การใส่ใจช่วยเหลือ มีมุมมองเชิงบวก มีวุฒิภาวะทางอารมณ์ และทางสังคม รวมถึงการมีความรับผิดชอบต่อตนเองและสังคม ๑.๕) บัณฑิตมีศักยภาพในการวิเคราะห์ข้อมูลและการสื่อสาร รวมถึงศักยภาพในการเข้าถึง การประมวลผลและการเลือกใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ๑.๖) องค์กรประกอบที่ ๒ ทักษะการใช้ภาษาอังกฤษ มี ๑ องค์กรประกอบย่อย ได้แก่ ๒.๑) บัณฑิตมีศักยภาพในการสื่อสารด้วยภาษาอังกฤษอย่างมีประสิทธิภาพทั้งในด้านการฟัง พูด อ่าน และเขียน ๑.๗) องค์กรประกอบที่ ๓ ทักษะการวิจัย มี ๑ องค์กรประกอบย่อย ได้แก่ ๓.๑) บัณฑิตมีความสามารถในการค้นคว้าหาความรู้อย่างเป็นระบบเพื่อหาคำตอบประเด็นที่สงสัยโดยมีระเบียบวิธีอันเป็นที่ยอมรับใน

แต่ละศาสตร์สาขาที่เกี่ยวข้อง องค์ประกอบรองที่ ๔ ทักษะความเป็นประชาธิปไตย มี ๑ องค์ประกอบย่อย ได้แก่ ๔.๑) บัณฑิตมีศักยภาพในการเข้าใจ ยอมรับ และปฏิบัติตามระบอบประชาธิปไตย องค์ประกอบรองที่ ๕ การยอมรับความแตกต่างทางวัฒนธรรม มี ๑ องค์ประกอบย่อย ได้แก่ ๕.๑) บัณฑิตมีความเข้าใจ และการประนีประนอมในรูปแบบของกิจกรรมมนุษย์ที่มีความแตกต่างทางการปฏิบัติในวิถีชีวิตของกลุ่มตนเองและกลุ่มคนอื่น องค์ประกอบรองที่ ๖ ทักษะทางวิชาชีพ มี ๑ องค์ประกอบย่อย ได้แก่ ๖.๑) บัณฑิตมีความสามารถประเภทต่าง ๆ ที่จำเป็นต่อการนำความรู้ทางวิชาชีพ ค่านิยม จรรยาบรรณและทัศนคติทางวิชาชีพไปปฏิบัติอย่างเหมาะสมและมีประสิทธิภาพ

จากรูปแบบการจัดการศึกษาเพื่อรองรับประชาคมอาเซียนของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ดังกล่าว สามารถเขียนเป็นแผนภูมิได้ ดังนี้

แผนภูมิ ๕.๓ ร่างรูปแบบการจัดการศึกษาเพื่อรองรับประชาคมอาเซียน
ของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

๕.๒ อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการวิจัยในครั้งนี้มีข้อค้นพบที่น่าสนใจผู้วิจัยได้นำมาอภิปราย ดังต่อไปนี้

๕.๒.๑ รูปแบบการจัดการศึกษาของประชาคมอาเซียน ผลการวิจัยพบว่า รูปแบบการจัดการศึกษาเพื่อรองรับประชาคมอาเซียน ประกอบด้วย ๓ องค์ประกอบหลัก ๑๔ องค์ประกอบรอง ๖๕ องค์ประกอบย่อย ซึ่งผลการวิจัยดังกล่าวมีความสอดคล้องกับพจนานุกรมทางการศึกษาซึ่งได้กล่าวถึงความหมายทางการศึกษาที่ปรากฏในความหมายที่ ๔ ความว่า รูปแบบการจัดการศึกษา หมายถึง ชุดของปัจจัยหรือองค์ประกอบหรือตัวแปรที่มีความสัมพันธ์ซึ่งกันและกันรวมตัวเป็นตัวย่อยและเป็นสัญลักษณ์ระบบทางการจัดการศึกษา สอดคล้องกับการให้ความหมายของรูปแบบทางการศึกษาและสังคมศาสตร์ตามความเห็นของ คีพวส์ (Keeves) ในรูปแบบที่ ๒ ความว่า รูปแบบอธิบายความหมาย (Semantic Model) ซึ่งเป็นรูปแบบที่ใช้ภาษาเป็นสื่อในการบรรยายหรืออธิบายปรากฏการณ์ที่ศึกษาด้วยภาษา แผนภูมิ หรือรูปภาพเพื่อให้เห็นโครงสร้างทางความคิด องค์ประกอบ และความสัมพันธ์ขององค์ประกอบในการจัดการศึกษา สอดคล้องกับแนวคิดด้านสภาพแวดล้อมขององค์การตามทฤษฎีของ บาร์โทล และคณะ ซึ่งได้กล่าวถึงสภาพแวดล้อมขององค์การที่ประกอบด้วยองค์ประกอบสำคัญ ๓ ด้าน ได้แก่ ปัจจัยป้อนเข้า ปัจจัยกระบวนการ และปัจจัยป้อนออก และสอดคล้องกับสำนักงานเครือข่ายมหาวิทยาลัยอาเซียน (Asean University Network : AUN) ซึ่งได้กล่าวถึงเกณฑ์มาตรฐานอาเซียนด้านการผลิตบัณฑิตในการจัดการศึกษาของเครือข่ายมหาวิทยาลัยอาเซียนโดยได้จัดทำรูปแบบการประกันคุณภาพการศึกษาในระดับหลักสูตรสาขาวิชา จำนวนทั้งสิ้น ๑๕ เกณฑ์

๕.๒.๒ รูปแบบการจัดการศึกษาของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ผลการวิจัยพบว่า รูปแบบการจัดการศึกษามหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ประกอบด้วย ๓ องค์ประกอบหลัก ๑๕ องค์ประกอบรอง ๔๒ องค์ประกอบย่อย มีความสอดคล้องกับสำนักงานเครือข่ายมหาวิทยาลัยอาเซียน (Asean University Network : AUN) ซึ่งได้กล่าวถึงเกณฑ์มาตรฐานอาเซียนด้านการผลิตบัณฑิตในการจัดการศึกษาของเครือข่ายมหาวิทยาลัยอาเซียนโดยได้จัดทำรูปแบบการประกันคุณภาพการศึกษาในระดับหลักสูตรสาขาวิชา จำนวนทั้งสิ้น ๑๕ เกณฑ์

๕.๒.๓ รูปแบบการจัดการศึกษาเพื่อรองรับประชาคมอาเซียนของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ผลการวิจัยพบว่า รูปแบบการจัดการศึกษาเพื่อรองรับประชาคมอาเซียนของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย มีองค์ประกอบหลักในการจัดการศึกษาเพื่อรองรับประชาคมอาเซียนของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย จำนวน ๓ องค์ประกอบหลัก ได้แก่ องค์ประกอบหลักที่ ๑ ปัจจัยนำเข้า มีองค์ประกอบรอง จำนวน ๘ องค์ประกอบรอง และมีองค์ประกอบย่อย จำนวน ๒๖ องค์ประกอบย่อย องค์ประกอบหลักด้านที่ ๒ กระบวนการ มีองค์ประกอบรอง จำนวน ๔ องค์ประกอบรอง และองค์ประกอบย่อย จำนวน ๒๔ องค์ประกอบย่อย และองค์ประกอบหลักที่ ๓ ผลผลิต มีองค์ประกอบรอง จำนวน ๖ องค์ประกอบรอง และมีองค์ประกอบย่อย จำนวน ๑๐ องค์ประกอบย่อย ซึ่งผลการวิจัยดังกล่าวมีความสอดคล้องกับ รูปแบบการจัดการศึกษาของประชาคมอาเซียน สอดคล้องกับสำนักงานเครือข่ายมหาวิทยาลัยอาเซียน (Asean University Network : AUN) ซึ่งได้กล่าวถึงเกณฑ์มาตรฐานอาเซียนด้านการผลิตบัณฑิตในการจัดการศึกษาของเครือข่ายมหาวิทยาลัยอาเซียนโดยได้จัดทำรูปแบบการประกันคุณภาพการศึกษาในระดับหลักสูตรสาขาวิชา จำนวนทั้งสิ้น ๑๕ เกณฑ์ สอดคล้องกับพจนานุกรมทางการศึกษาซึ่งได้

กล่าวถึงความหมายทางการศึกษาที่ปรากฏในความหมายที่ ๔ ความว่า รูปแบบการจัดการศึกษา หมายถึง ชุดของปัจจัยหรือองค์ประกอบหรือตัวแปรที่มีความสัมพันธ์ซึ่งกันและกันรวมตัวเป็นตัวประกอบและเป็นสัญลักษณ์ระบบทางการจัดการศึกษา สอดคล้องกับการให้ความหมายของรูปแบบทางการศึกษาและสังคมศาสตร์ตามความเห็นของ คีพวส์ (Keeves) ในรูปแบบที่ ๒ ความว่า รูปแบบอธิบายความหมาย (Semantic Model) ซึ่งเป็นรูปแบบที่ใช้ภาษาเป็นสื่อในการบรรยายหรืออธิบายปรากฏการณ์ที่ศึกษาด้วยภาษา แผนภูมิ หรือรูปภาพเพื่อให้เห็นโครงสร้างทางความคิด องค์ประกอบและความสัมพันธ์ขององค์ประกอบในการจัดการศึกษา และสอดคล้องกับแนวคิดด้านสภาพแวดล้อมขององค์กรตามทัศนะของ บาร์โทล และคณะ ซึ่งได้กล่าวถึงสภาพแวดล้อมขององค์การที่ประกอบด้วยองค์ประกอบสำคัญ ๓ ด้าน ได้แก่ ปัจจัยป้อนเข้า ปัจจัยกระบวนการ และปัจจัยป้อนออก

๕.๒.๓.๑ องค์ประกอบหลักที่ ๑ ด้านปัจจัยนำเข้า ผลการวิจัยมีความสอดคล้องกับนโยบายกระทรวงศึกษาธิการในด้านการจัดการศึกษาจำนวน ๕ นโยบายหลัก ดังนี้ นโยบายที่ ๑ การเผยแพร่ความรู้ ข้อมูลข่าวสาร และเจตคติที่ดีเกี่ยวกับอาเซียน เพื่อสร้างความตระหนักและเตรียมความพร้อมของครูคณาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษา นักเรียน นักศึกษา และประชาชน เพื่อก้าวเข้าสู่ประชาคมอาเซียน ภายในปี ๒๕๕๘ นโยบายที่ ๒ การพัฒนาศักยภาพของนักเรียน นักศึกษา และประชาชนให้มีทักษะที่เหมาะสมเพื่อเตรียมความพร้อมในการก้าวประชาคมอาเซียน เช่น ความรู้ภาษาอังกฤษ ภาษาเพื่อนบ้าน เทคโนโลยีสารสนเทศ ทักษะและความชำนาญการที่สอดคล้องกับการปรับตัวและเปลี่ยนแปลงทางอุตสาหกรรม และการเพิ่มโอกาสในการหางานทำของประชาชน รวมทั้งการพิจารณาแผนผลิตกำลังคน นโยบายที่ ๓ การพัฒนามาตรฐานการศึกษาเพื่อส่งเสริมการหมุนเวียนของนักศึกษาและครูอาจารย์ในอาเซียน รวมทั้งเพื่อให้มีการยอมรับในคุณสมบัติทางวิชาการร่วมกันในอาเซียน การส่งเสริมความร่วมมือระหว่างสถาบันการศึกษาต่าง ๆ และการแลกเปลี่ยนเยาวชน การพัฒนาระบบการศึกษาทางไกล ซึ่งช่วยสนับสนุนการศึกษาตลอดชีวิต การส่งเสริมและปรับปรุงการศึกษาด้านอาชีวศึกษาและการฝึกอบรมทางอาชีพ ทั้งในขั้นต้นและขั้นต่อเนื่อง ตลอดจนส่งเสริมและเพิ่มพูนความร่วมมือระหว่างสถาบันการศึกษาของประเทศสมาชิกของอาเซียน นโยบายที่ ๔ การเตรียมความพร้อมเพื่อเปิดเสรีการศึกษาในอาเซียนเพื่อรองรับการก้าวสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน ประกอบด้วย การจัดทำความตกลงยอมรับร่วมด้านการศึกษา การพัฒนาความสามารถ ประสบการณ์ในสาขาวิชาชีพสำคัญต่างๆ เพื่อรองรับการเปิดเสรีการศึกษาควบคู่กับการเปิดเสรีด้านการเคลื่อนย้ายแรงงาน นโยบายที่ ๕ การพัฒนาเยาวชนเพื่อเป็นทรัพยากรสำคัญในการก้าวสู่ประชาคมอาเซียน

๕.๒.๓.๒ องค์ประกอบหลักที่ ๒ ด้านกระบวนการ ผลการวิจัยมีความสอดคล้องกับแนวคิดของ ไนท์ เจ (Knight J.) ในประเด็นความหมายของความเป็นนานาชาติในการอุดมศึกษาว่าเป็นกระบวนการบูรณาการมิติความเป็นระหว่างชาติและวัฒนธรรมระหว่างชาติไปสู่การทำหน้าที่เกี่ยวกับการสอน การวิจัย และการบริการวิชาการของสถาบันการศึกษาซึ่งเป็นหน้าที่หลักของความเป็นมหาวิทยาลัย และประเด็นกลยุทธ์แห่งความเป็นนานาชาติซึ่งมีองค์ประกอบสำคัญที่แสดงถึงความเป็นนานาชาติในการอุดมศึกษาที่ประสบความสำเร็จและยั่งยืนจะต้องประกอบด้วยองค์ประกอบด้านวัฒนธรรม นโยบาย การวางแผน และกระบวนการแห่งองค์การของสถาบัน ส่วนประกอบที่สำคัญที่แสดงถึงความเป็นนานาชาติ เช่น การบริหาร การดำเนินการ การสนับสนุนและการบริการ โปรแกรมเชิงวิชาการ การวิจัยและความร่วมมือเชิงวิชาการ กิจกรรมเสริมหลักสูตร ความสัมพันธ์และการ

บริการให้แก่กลุ่มคนภายนอก และสอดคล้องกับแนวคิดของโชติมาพร ไชยสิทธิ์ ความว่า รูปแบบการจัดการเรียนการสอนในศตวรรษที่ ๒๑ จำเป็นต้องสร้างระบบส่งเสริมให้นักเรียนได้รอบรู้ทักษะการเรียนรู้ที่สำคัญไว้ ๕ ระบบ ได้แก่ ๑) มาตรฐานในศตวรรษที่ ๒๑ ประกอบด้วย การเน้นทักษะความรู้และความเชี่ยวชาญที่เกิดกับผู้เรียน สร้างความรู้ความเข้าใจในการเรียนในเชิงสหวิทยาการระหว่างวิชาหลักที่เป็นจุดเน้น มุ่งเน้นการสร้างความรู้และเข้าใจในเชิงลึกมากกว่าการสร้างความรู้แบบผิวดินยกระดับความสามารถผู้เรียนด้วยการให้ข้อมูลที่เป็นจริง การใช้สื่อหรือเครื่องมือที่มีคุณภาพจากการเรียนรู้ในสถานศึกษา การทำงานและในการดำรงชีวิตประจำวัน ผู้เรียนได้เรียนรู้อย่างมีความหมาย และสามารถแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นได้ ใช้หลักการวัดผลประเมินผลที่มีคุณภาพระดับสูง ๒) การประเมินทักษะในศตวรรษที่ ๒๑ ประกอบด้วย การสร้างความสมดุลในการประเมินผลเชิงคุณภาพ โดยใช้แบบทดสอบมาตรฐานสำหรับการทดสอบย่อยและทดสอบรวมสำหรับการประเมินในชั้นเรียน เน้นการนำประโยชน์ของผลสะท้อนจากการปฏิบัติของผู้เรียนมาปรับปรุงแก้ไขงาน ใช้เทคโนโลยีเพื่อยกระดับการทดสอบวัดและประเมินผลให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด สร้างและพัฒนาระบบแฟ้มสะสมงานของผู้เรียนให้เป็นมาตรฐานและมีคุณภาพ ๓) หลักสูตรและการสอนในศตวรรษที่ ๒๑ ประกอบด้วย การสอนให้เกิดทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ ๒๑ มุ่งเน้นเชิงสหวิทยาการของวิชาแกนหลัก สร้างโอกาสที่จะประยุกต์ทักษะเชิงบูรณาการข้ามสาระเนื้อหา และสร้างระบบการเรียนรู้ที่เน้นสมรรถนะเป็นฐาน (Competency-based) สร้างนวัตกรรมและวิธีการเรียนรู้ในเชิงบูรณาการที่มีเทคโนโลยีเป็นตัวเกื้อหนุนการเรียนรู้แบบสืบค้น และวิธีการเรียนจากการใช้ปัญหาเป็นฐาน (Problem-based Learning) เพื่อการสร้างทักษะขั้นสูงทางการคิด ๔) การพัฒนาทางวิชาชีพในศตวรรษที่ ๒๑ ประกอบด้วย การมีจุดมุ่งหมายสำคัญเพื่อการสร้างครูให้เป็นผู้มีทักษะความรู้ความสามารถในเชิงบูรณาการการใช้เครื่องมือและการกำหนดยุทธศาสตร์สู่การปฏิบัติในชั้นเรียน และสร้างให้ครูมีความสามารถในการวิเคราะห์และกำหนดกิจกรรมการเรียนรู้ได้เหมาะสม ๕) สภาพแวดล้อมทางการเรียนรู้ในศตวรรษที่ ๒๑ ประกอบด้วย การสร้างสรรค์แนวปฏิบัติทางการเรียน การรับการสนับสนุนจากบุคลากรและสภาพแวดล้อมทางกายภาพที่เกื้อหนุนเพื่อช่วยให้การเรียนการสอนบรรลุผลสนับสนุนทางวิชาชีพแก่ชุมชนทั้งในด้านการให้การศึกษา การมีส่วนร่วม การแบ่งปันสิ่งปฏิบัติที่เป็นเลิศระหว่างกันรวมทั้งการบูรณาการหลอมรวมทักษะหลากหลายสู่การปฏิบัติในชั้นเรียน สร้างผู้เรียนให้เกิดการเรียนรู้จากสิ่งที่ปฏิบัติจริงตามบริบทโดยเฉพาะการเรียนแบบโครงงาน สร้างโอกาสในการเข้าถึงสื่อเทคโนโลยี เครื่องมือหรือแหล่งการเรียนรู้ที่มีคุณภาพ นำไปสู่การพัฒนาและขยายผลสู่ชุมชนทั้งในรูปแบบการเรียนการเผชิญหน้าหรือระบบออนไลน์

๕.๒.๓.๓ องค์ประกอบหลักที่ ๓ ด้านผลผลิต ผลการวิจัยมีความสอดคล้องกับสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา ได้กล่าวถึงคุณลักษณะของบัณฑิตไทยที่พึงประสงค์ตามกรอบแผนอุดมศึกษาระยะยาว ๑๕ ปี ฉบับที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๕๑-๒๕๖๕) จากการประชุมในเวทีระดับชาตินานาชาติ หรือการระดมความคิดเห็นจากเครือข่ายการพัฒนาระบบอุดมศึกษาไทย พบว่า ยุคปัจจุบันมีความต้องการคุณลักษณะของบัณฑิตที่เด่นชัดและสูงกว่าในอดีต สมรรถนะในตนเองของบัณฑิตจะมีความสำคัญมากยิ่งขึ้นในโลกอนาคต จากปัจจัยการเปลี่ยนแปลงทำให้บัณฑิตรุ่นใหม่จำเป็นต้องพัฒนาขีดความสามารถในระดับสากล ซึ่งความสามารถในการคิดจะเป็นหัวใจสำคัญสำหรับบัณฑิตยุคใหม่ เช่น การคิดเชิงเหตุผล การคิดวิจารณ์ญาณ เป็นต้น นอกจากนี้ยังจำเป็นต้องมีทักษะหลายด้านเพื่อการ

ดำรงชีวิต ดังนั้น องค์ประกอบคุณลักษณะของบัณฑิตยุคใหม่ที่สำคัญ ควรประกอบด้วย ๑) ด้านความรู้ ๒) ด้านทักษะ ๓) ด้านบุคลิกอุปนิสัย ๔) ด้านการมีทัศนคติและค่านิยมเพื่อการปฏิสัมพันธ์ที่ดี ๕) ด้านการมีจิตสำนึกในจริยธรรมสากล และสอดคล้องกับกระทรวงศึกษาธิการ ซึ่งได้กล่าวถึงคุณภาพของบัณฑิตไว้ในกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ ความว่า คุณภาพของบัณฑิตทุกระดับคุณวุฒิและสาขา/สาขาวิชาต่างๆ ต้องเป็นไปตามมาตรฐานผลการเรียนรู้ที่คณะกรรมการอุดมศึกษากำหนดและต้องครอบคลุมอย่างน้อย ๕ ด้าน คือ (๑) ด้านคุณธรรม จริยธรรม (๒) ด้านความรู้ (๓) ด้านทักษะทางปัญญา (๔) ด้านทักษะความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและความรับผิดชอบ (๕) ด้านทักษะการวิเคราะห์เชิงตัวเลข การสื่อสารและการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ

๕.๓ ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัยในครั้งนี้ มีข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ และข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป ตามลำดับ ดังนี้

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

๑. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ซึ่งเป็นหน่วยงานต้นสังกัดของวิทยาเขต ควรพิจารณารูปแบบการจัดการศึกษาเพื่อรองรับประชาคมอาเซียนของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย โดยกำหนดเป็นแนวนโยบายให้ส่วนงานระดับวิทยาเขตนำไปเป็นแนวทางการจัดการศึกษาด้านพันธกิจการผลิตบัณฑิตของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย เพื่อรองรับประชาคมอาเซียน

๒. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ควรพิจารณาส่งเสริมและสนับสนุนให้ส่วนงานจัดการศึกษาที่อยู่ในกำกับของมหาวิทยาลัย เพื่อดำเนินการตามแนวนโยบายของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

๓. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตต่าง ๆ ที่ตั้งอยู่ในแต่ละเขตพื้นที่ ควรพิจารณาเพื่อประยุกต์ใช้รูปแบบการจัดการศึกษาเพื่อรองรับประชาคมอาเซียนของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ในการดำเนินงานด้านพันธกิจการผลิตบัณฑิตตามความเหมาะสมด้านบริบทของภูมิภาคและความพร้อมของแต่ละวิทยาเขต

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

๑. ควรมีการศึกษาวิจัยรูปแบบการจัดการศึกษาเพื่อรองรับประชาคมอาเซียนของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ให้ครอบคลุมพันธกิจของมหาวิทยาลัย ในด้านการวิจัย การบริการวิชาการ การทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม และด้านการบริหารจัดการ

บรรณานุกรม

๑. ภาษาไทย

กระทรวงศึกษาธิการ. **ประกาศกระทรวงศึกษาธิการ เรื่อง มาตรฐานคุณวุฒิระดับปริญญาตรี สาขาครุศาสตร์และสาขาศึกษาศาสตร์ (หลักสูตร ๕ ปี).** กรุงเทพมหานคร: กระทรวงศึกษาธิการ, ๒๕๕๔.

กองวิชาการ สำนักงานอธิการบดี มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. **หลักสูตร พุทธศาสตรบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย พุทธศักราช ๒๕๕๕.** กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๕.

คณะบริหารศาสตร์ มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี. **แผนยุทธศาสตร์คณะบริหารศาสตร์ มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี พ.ศ. ๒๕๕๕-๒๕๕๙.** อุบลราชธานี: คณะบริหารศาสตร์ มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี, ม.ป.ป.

คณาจารย์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. **อนาคตอุดมศึกษาไทยภายใต้กระแสการค้าเสรีข้ามชาติ.** กรุงเทพมหานคร: แอคทีฟพริ้นท์, ๒๕๔๘.

คณาจารย์-เจ้าหน้าที่ มจร. **"๕๐ ปี อุดมศึกษา มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย พ.ศ. ๒๔๙๐-๒๕๔๐".** กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๐.

คมสันท์ ขจรปัญญาไพศาล. **ข้อเสนอแผนที่ยุทธศาสตร์เพื่อพัฒนามหาวิทยาลัยราชภัฏกาฬสินธุ์ ภายใต้พระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยราชภัฏ พ.ศ. ๒๕๔๗.** วิทยานิพนธ์ ปร.ด. (การบริหารการศึกษา). ขอนแก่น: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น, ๒๕๕๒.

คะนิง สายแก้ว. **ข้อเสนอเชิงนโยบายการบริหารจัดการศึกษาปฐมวัยในจังหวัดสุรินทร์.** วิทยานิพนธ์ ปร.ด. (การบริหารการศึกษา). ขอนแก่น: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น, ๒๕๔๙.

โครงการหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. **๕ ปีพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา.** กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๔.

จรัส สุวรรณเวลา. **ความเป็นอิสระของมหาวิทยาลัยไทย.** กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๕๑.

จาตุรนต์ ฉายแสง. **นโยบายการศึกษา.** <<http://www.kroobannok.com/๕๔๘๗๐>>, ๒๕๕๖, ๒๖ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๘.

จุฑา เทียนไทย. **เปิดใต้ มหา'ลัยนอกระบบ.** กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แมคกรอ-ฮิล, ๒๕๕๐.

ไชยา ภาวะบุตร. **ข้อเสนอเชิงนโยบายเพื่อการพัฒนาการจัดการศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.** วิทยานิพนธ์ ปร.ด. (การบริหารการศึกษา). ขอนแก่น: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น, ๒๕๔๙.

ถนอมพร เลหาจรัสแสง. **ทักษะแห่งศตวรรษที่ ๒๑ เพื่อพัฒนาอาจารย์ในมหาวิทยาลัยเชียงใหม่.** <www.pharmacy.cmu.ac.th/>, ม.ป.ป., ๒๐ มีนาคม ๒๕๕๘.

ทินพันธุ์ นาคะตะ. **มหาวิทยาลัยในกำกับรัฐบาล. พิมพ์ครั้งที่ ๒.** กรุงเทพมหานคร: สหายบล็อก

การพิมพ์, ๒๕๔๖.

ทวีป ศิริรัศมี. การวางแผนพัฒนาและประเมินโครงการ. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกอ.), ๒๕๕๔.

ประกาศกระทรวงศึกษาธิการ เรื่อง กรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.

๒๕๕๒. (๒๕๕๒, ๓๑ สิงหาคม). ราชกิจจานุเบกษา. เล่ม ๑๒๖ ตอนพิเศษ ๑๒๕ ง.

ประชุม รอดประเสริฐ. นโยบายและการวางแผนหลักการทฤษฎี. พิมพ์ครั้งที่ ๗.

กรุงเทพมหานคร: เนติกุลการพิมพ์, ๒๕๔๕.

ประภาพร บุญปลอด. องค์ประกอบและรูปแบบของนโยบาย.

<http://prapaporn-b.blogspot.com/๒๐๑๐/๐๑/blog-post_๐๓.html>,

๒๕๕๓, ๒๖ ตุลาคม ๒๕๕๘.

พรทิพย์ กาญจนนิต. ความเป็นสากลของอุดมศึกษา: ต้องตีค่าที่ฐานราก.

<<https://www.google.co.th/search?>>, ม.ป.ป., ๒๓ มกราคม ๒๕๕๘.

พระธรรมโกศาจารย์ (ประยูร ธมฺมจิตฺโต). ขอบฟ้าแห่งความรู้กับผลงานด้านการศึกษา.

กรุงเทพมหานคร: สามลดา, ๒๕๕๒.

พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตฺโต). พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลธรรม.

(พิมพ์ครั้งที่ ๘). กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๖.

_____. พุทธธรรม (ฉบับเต็ม). พิมพ์ครั้งที่ ๑๑. กรุงเทพมหานคร: ธรรมสภา, ๒๕๔๖.

พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตฺโต). พุทธธรรมฉบับปรับปรุงและขยายความ.

พิมพ์ครั้งที่ ๑๑. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๒.

พระมหาสาคร ภัคตินอก. ทิศทางของมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัยในทศวรรษหน้า (พ.ศ.

๒๕๕๕ - ๒๕๖๔). วิทยานิพนธ์ ป.ด. (การบริหารการศึกษา). ขอนแก่น: บัณฑิตวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยขอนแก่น, ๒๕๕๕.

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๒. (๒๕๔๒, ๑๙ สิงหาคม). ราชกิจจานุเบกษา.

เล่ม ๑๑๖ ตอนที่ ๗๔ ก.

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๔๕. (๒๕๔๕, ๑๙ ธันวาคม). ราชกิจจา

นุเบกษา. เล่ม ๑๑๙ ตอนที่ ๑๒๓ ก.

พระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย พ.ศ. ๒๕๔๐. (๒๕๔๐, ๑ ตุลาคม).

ราชกิจจานุเบกษา. เล่ม ๑๑๔ ตอนที่ ๕๑ก.

พันธ์ศักดิ์ พลสารัมย์. การปฏิรูปการเรียนการสอนระดับอุดมศึกษา: การพัฒนากระบวนการเรียนรู้
ในระดับปริญญาตรี.

<http://www.edu.chula.ac.th/eduinfo/ed_resch/pansak.pdf>,

ม.ป.ป., ๖ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๘.

พิสนุ ฟองศรี. วิจัยทางการศึกษา. พิมพ์ครั้งที่ ๕. กรุงเทพมหานคร: พรอพเพอร์ตีพรินท์, ๒๕๕๑.

มยุรฉัตร ธรรมวิเศษ. การสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion – FGD).

<<https://www.gotoknow.org/posts/๑๙๘๘๕๒>>, ๘ มกราคม ๒๕๕๘.

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ, งานวิเทศสัมพันธ์ กองนโยบายและแผน. (๒๕๕๘,

กันยายน). ระบบการศึกษาในประเทศอาเซียน. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ.

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (๒๕๔๑, ๒๐ พฤษภาคม). **ข้อบังคับมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ว่าด้วยคณะกรรมการประจำและการจัดระบบบริหารงานในวิทยาลัย พ.ศ. ๒๕๔๑.** กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

_____. **คู่มือการประกันคุณภาพการศึกษาภายในระดับอุดมศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.** กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๗.

_____. **คู่มือนิสิต หลักสูตรพุทธศาสตรบัณฑิต ปีการศึกษา ๒๕๕๔.** สุรินทร์: ศิริรัตน์การพิมพ์, ๒๕๕๔.

_____. (๒๕๔๑, ๑๓ มีนาคม). **ประกาศมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย เรื่อง การแบ่งส่วนงานภายในมหาวิทยาลัย พ.ศ. ๒๕๔๑.** กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

_____. (๒๕๕๖, ๒๒ เมษายน). **ประกาศมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย เรื่อง การแบ่งส่วนงาน (ฉบับที่ ๔) พ.ศ. ๒๕๕๖.** กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

_____. (๒๕๕๗, ๑๕ พฤษภาคม). **ประกาศมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย เรื่อง ภารกิจ อำนาจหน้าที่และความรับผิดชอบของส่วนงานในมหาวิทยาลัย พ.ศ. ๒๕๕๗.** กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

_____. **แผนพัฒนามหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยในช่วงแผนพัฒนาการศึกษา ระดับอุดมศึกษาฉบับที่ ๑๑ (พ.ศ. ๒๕๕๕-๒๕๕๙).** กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๖.

_____. **พรบ. ๒๕๔๐ ข้อบังคับ/ระเบียบ/ประกาศ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย (พิมพ์ครั้งที่ ๒).** กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๕.

_____. **รายงานการประเมินคุณภาพภายนอกกรอบสาม (พ.ศ. ๒๕๕๔-๒๕๕๘) ระดับอุดมศึกษา.** กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๖.

_____. **หลักสูตรพุทธศาสตรบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย พุทธศักราช ๒๕๕๕.** กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๕.

มหาวิทยาลัยมหาสารคาม. **บทความทักษะแห่งศตวรรษที่ ๒๑ นิตยสารปริญาเอก สาขาวิชา**

หลักสูตรและการสอน : ทักษะแห่งศตวรรษที่ ๒๑ และการดำรงตนในศตวรรษที่ ๒๑ โดย สุกัญจน์ สังคะพันธ์. <www.srn.go.th/attachments/article.>, ๒๕๕๗, ๑๐ มีนาคม ๒๕๕๘. “รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐.” (๒๕๕๐, ๒๔ สิงหาคม).

ราชกิจจานุเบกษา. เล่ม ๑๒๔ ตอนที่ ๔๗ ก.

ราชบัณฑิตยสถาน. **พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. ๒๕๔๒.** กรุงเทพมหานคร: ศิริวัฒนาอินเตอร์พริ้นท์, ๒๕๔๖.

ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ. **เทคนิคการวิจัยทางการศึกษา.** พิมพ์ครั้งที่ ๕.

- กรุงเทพมหานคร: สุวีริยาสาส์น, ๒๕๓๘.
- วัลลภา เทพหัสดิน ณ อยุธยา. (๒๕๕๓, มกราคม-มิถุนายน). “แนวทางการพัฒนาบัณฑิตไทย.”
วิชาการมหาวิทยาลัยอีสเทิร์นเอเซีย = EAU Heritage Journal. ๔(๑) : ๑-๙.
- วิโรจน์ สารรัตน์. “การวิจัยเชิงนโยบายแบบมีส่วนร่วม.” บริหารการศึกษา
มหาวิทยาลัยขอนแก่น. ๓(๒), ๒๕๕๐.
- _____. การวิจัยทางการบริหารการศึกษา: แนวคิดและกรณีศึกษา. ขอนแก่น: คลังนานาวิทย,
๒๕๕๓.
- _____. แนวคิด ทฤษฎี และประเด็นเพื่อการบริหารทางการศึกษา. พิมพ์ครั้งที่ ๘.
กรุงเทพมหานคร: ทิพย์วิสุทธิ์, ๒๕๕๕.
- _____. กระบวนทัศน์ใหม่ทางการศึกษา กรณีที่คณะต่อการศึกษาศตวรรษที่ ๒๑.
กรุงเทพมหานคร : ทิพย์วิสุทธิ์, ๒๕๕๖.
- ศิริดา บุรชาติ. (๒๕๕๔, ตุลาคม-ธันวาคม). “การวิจัยและพัฒนาารูปแบบการประเมินคุณภาพ
บัณฑิตสาขาครุศาสตร์/ศึกษาศาสตร์ ของสถาบันอุดมศึกษา = Research and
Development of Graduate Quality Evaluation Model for Teacher Education
Program of Higher Education Institutions.” วิจัย มข. (บศ.) = KKU Res J. ๑๑(๔)
: ๑๐๑-๑๑๒.
- สมนึก ภัททิยธนี. การวัดผลการศึกษา (พิมพ์ครั้งที่ ๕). กาลสินธุ์ : ประสานการพิมพ์.
- สมภาร ศีโล. ข้อเสนอเชิงนโยบายเพื่อพัฒนาวิชาการในสถาบันอุดมศึกษา: กรณีศึกษา
มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ. วิทยานิพนธ์ ปร.ด. (การบริหารการศึกษา). ขอนแก่น: บัณฑิต
วิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น, ๒๕๕๒.
- สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา. ความเป็นมาของมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐ : อดีตถึง
ปัจจุบัน. <legal.tu.ac.th/tu_๕๑/tu_control/pdf.>, ม.ป.ป., ๒๖ กันยายน ๒๕๕๘.
- _____. คู่มือการประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา ระดับอุดมศึกษา พ.ศ.
๒๕๕๓. กรุงเทพมหานคร : ภาพพิมพ์, ๒๕๕๔.
- _____. (๒๕๕๔, สิงหาคม). จดหมายข่าวสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา ปีที่ ๒
ฉบับที่ ๗๔ ประจำวันที่ ๘ สิงหาคม ๒๕๕๔. <<http://www.mua.go.th/>>, ๒๖
กุมภาพันธ์ ๒๕๕๘.
- _____. (๒๕๕๖, กันยายน). จดหมายข่าวสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา ปีที่ ๔
ฉบับที่ ๑๘๖ ประจำวันที่ ๓๐ กันยายน ๒๕๕๖.
<http://www.mua.go.th/pr_web/ohcecnewsletter/>, ๒๖ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๘.
- _____. (๒๕๕๗, มกราคม). จดหมายข่าวสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา ปีที่ ๕
ฉบับที่ ๒๐๑ ประจำวันที่ ๑๓ มกราคม ๒๕๕๗.
<http://www.mua.go.th/pr_web/ohcecnewsletter/>, ๒๖ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๘.
- _____. แผนพัฒนาการศึกษาระดับอุดมศึกษา ฉบับที่ ๑๑ (พ.ศ. ๒๕๕๕-๒๕๕๙).
กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๕๖.
- สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา. ยุทธศาสตร์อุดมศึกษาไทยในการเตรียมความพร้อมสู่การ

เป็นประชาคมอาเซียนในปี พ.ศ. ๒๕๕๘. กรุงเทพมหานคร: บางกอกบลิ๊ก, ๒๕๕๓.

_____ . อนุสารอุดมศึกษา. เอกสารเผยแพร่ของสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา ปีที่ ๓๙ ฉบับ ๔๑๖ ประจำเดือนกุมภาพันธ์ ๒๕๕๖ ISSN ๐๑๒๕-๒๔๖๑, ๒๕๕๖.

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ สำนักงานนายกรัฐมนตรี.

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑๑ พ.ศ. ๒๕๕๕ - ๒๕๕๙.

กรุงเทพมหานคร : สำนักนายกรัฐมนตรี, ๒๕๕๔.

สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน). **คู่มือการประเมิน**

คุณภาพภายนอกรอบสาม (พ.ศ. ๒๕๕๔-๒๕๕๘) ฉบับสถานศึกษา (แก้ไขเพิ่มเติม

พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๕๕๔). พิมพ์ครั้งที่ ๒. สมุทรปราการ: ออฟเซ็ท พลัส, ๒๕๕๕.

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, กระทรวงศึกษาธิการ. **ข้อเสนอการปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษ**

ที่สอง (พ.ศ. ๒๕๕๒ - ๒๕๖๑). พิมพ์และปรับปรุงครั้งที่ ๒. กรุงเทพมหานคร:

พริกหวานกราฟฟิค, ๒๕๕๒.

_____ . **การบรรยายทางวิชาการเพื่อสร้างความตระหนักเรื่องการก้าวสู่ประชาคมอาเซียน.**

กรุงเทพมหานคร: พิมพ์ดีการพิมพ์, ๒๕๕๓.

_____ . **แผนการศึกษาแห่งชาติ ฉบับปรับปรุง (พ.ศ. ๒๕๕๒-๒๕๕๙): ฉบับสรุป.**

กรุงเทพมหานคร : พริกหวานกราฟฟิค, ๒๕๕๓.

_____ . **รายงานการวิจัยการศึกษาเพื่อเตรียมความพร้อมด้านการผลิตและพัฒนากำลังคนเพื่อ**

รองรับการเคลื่อนย้ายแรงงานเสรีภายใต้กรอบประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน.

กรุงเทพมหานคร : พริกหวานกราฟฟิค, ๒๕๕๕.

สุคนธา คงศีล และ สุขุม เจียมตน. (๒๕๕๐, กรกฎาคม-ธันวาคม). **วารสารบริหารงาน**

สาธารณสุข ที่ ๑๓ ฉบับที่ ๒ กรกฎาคม - ธันวาคม ๒๕๕๐.

<http://phad.ph.mahidol.ac.th/journal_admin/๑๓-๒/๖.pdf>, ๑๕ มีนาคม ๒๕๕๘.

สุทัศน์ สังคะพันธ์. **บทความแห่งศตวรรษที่ ๒๑ นวัตกรรมเอก สาขาหลักสูตรและการ**

สอน รุ่นที่ ๕. มหาสารคาม : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, ม.ป.ป.

อมรรัตน์ ภิญโญอนันตพงศ์. **คู่มือการประเมินผลการศึกษาในระบบการสอนทางไกล.**

(พิมพ์ครั้งที่ ๓). นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, ๒๕๔๓.

อรนุช กนิทสิริรัตน์. **คำแถลงนโยบายของคณะรัฐมนตรี นางสาวยิ่งลักษณ์ ชินวัตร**

นายกรัฐมนตรี แถลงต่อรัฐสภา วันอังคารที่ ๒๓ สิงหาคม ๒๕๕๔. กรุงเทพมหานคร:

คณะรัฐมนตรีและราชกิจจานุเบกษา, ๒๕๕๔.

อำนวยการ ทะพิงค์แก. **ความเป็นนานาชาติ.**

<<http://bot.payap.ac.th/index.php/๒๐๑๑-๐๗-๒๕-๐๔-๐๑-๒๑/๒๕๖-๒๐๑๒-๐๘-๒๓-๐๗-๑๘-๑๔.html>>, ๒๕๕๖, ๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๘.

ถวัลย์รัฐ วรเทพพุดพิงษ์. (2540). **การกำหนดและวิเคราะห์นโยบายสาธารณะ: ทฤษฎีและการ**

ประยุกต์ใช้. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์เสมอธรรม.

บุญชม ศรีสะอาด. (2535). **การวิจัยเบื้องต้น.** กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์ชมรมเด็ก.

- รุ่งรัชดาพร เวหะชาติ. (2548). การพัฒนารูปแบบการบริหารคุณภาพทั้งองค์การของสถานศึกษา
ขั้นพื้นฐาน. ดุษฎีนิพนธ์การศึกษาดุสิตบัณฑิต, มหาวิทยาลัยบูรพา
- สมุทธร ชำนาญ. (2546). การพัฒนารูปแบบการบริหารโรงเรียนที่บริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน.
ดุษฎีนิพนธ์การศึกษาดุสิตบัณฑิต, มหาวิทยาลัยบูรพา.
- เสรี ชัดแจ่ม. (2538). แบบจำลอง. ม.ป.ท.
- อุทัย บุญประเสริฐ. (2544). หลักการบริหารแบบใช้โรงเรียนเป็นฐาน. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย, คณะครุศาสตร์.
- อุทุมพร จามรมาน. (2541, มีนาคม). โมเดลคืออะไร. วารสารวิชาการ, 1(2), 22-26

๒. ภาษาอังกฤษ

- Aigner, J.S., Nelson, P. & Stimpfl, J.R. **Internationalizing the University: making it
work.** Springfield : CBIS Feddeal, ๑๙๙๒.
- AUN Secretariat. **ASEAN University Network Quality Assurance, Guide to AUN
Actual Quality Assessment at Programme Level (Version No. ๒.๐).**
Bangkok : Chulalongkorn University, ๒๐๑๑.
- Bartol, K., Martin, D., Tein, M. & Matthews, G. **Management: A Pacific Rim focus.**
๒nd ed. Roseville NSW : McGraw-Hill, ๑๙๙๘.
- Carroll, S. & Gillen, D. Are the classical management functions useful in describing
managerial work? **Academy of Management Review**, ๑๒(๑), ๓๘-๕๑, ๑๙๘๗.
- Deming, W.E. **Out of the Crisis.** Cambridge, Massachusetts Institute of Technology,
Center for Advanced Engineering Study, Cambridge, MA ๐๒๑๓๙, USA, ๑๙๘๖.
- Gulick, L.H. **Notes on the Theory of Organization.** Papers on the Science of
Administration Cited in Bartol, K., Martin, D., Tein, M. & Matthews, G, ๑๙๙๘.
Management: A pacific rim focus. (p. ๒๐). ๒nd ed. Roseville NSW : McGraw-
Hill.Guskey, T.R. **Evaluation Professional Development.** California : A Sage
Publication Company, ๒๐๐๐.
- Hornby, A.S. **Oxford Advanced Learner's Dictionary of Current English (Seven
Edition).** Great Clarendon Street, Oxford: Oxford University Press, ๒๐๑๐.
- International Livestock Research: ILRI. **Livestock Policy Analysis.** ILRI Training
Manual ๒. Ethiopia : International Livestock Research, ๑๙๙๕.
- Kast, F.E. & Rosenzweig, J.E. **General systems theory: Applications for organization
and management.** **Academy of Management Journal.** (๑๕), ๔๔๗-๖๑, ๑๙๙๐.
- Knight, J. **Internationalization: Elements and Checkpoints.** Online Canadian
Bureau for International Education. <quic.queensu.ca/resources/training/files/CBIE_

- Internationalization_Elements_and_Checkpoints.pdf.>, 2014, 2014.
- Majchrzak, A. **Methods for Policy Research (Applied social Research Methods Series ; v11)**. California : SAGE Publications, 2014.
- Members of the Commission, UNESCO. **Report to UNESCO of the International Commission on Education for the Twenty-first Century**. France : UNESCO Publishing, 2012.
- Partnership for 21st Century Skills. **Framework for 21st century learning**. <http://www.p21.org/overview/skills_framework>, 2011, 2011.
- Philip, G.A. & Knight, J. **The Internationalization of Higher Education: Motivations and Realities**. Journal of Studies in International Education. <<http://jsi.sagepub.com/>>, 2007, 2011.
- Qiang, Zha. "Internationalization of Higher Education : towards a Conceptual Framework," **Policy Futures in Education**. 1(2) : 2011-2012. <http://federation.edu.au/_data/assets/pdf_file/0002/222222/Mod 2_Qiang.pdf>, 2011, 2011.
- Scott, P. (Ed.). **The Globalization of Higher Education**. Buckingham : The Society for Research into Higher Education & Open University Press, 2004.
- Scott, R.A. **Campus Developments in Response to the Challenges of Internationalization: the case of Ramapo College of New Jersey (USA)**. Springfield : CBIS Federal, 2012.
- Warner, G. **Internationalization Models and the Role of the University**. International Education Magazine, 2012, p. 20, 2012.
- Bardo, J. W., & Hartman, J. J. (1982). **Urban society: A systematic introduction**. New York: F. E. Peacock.
- Good, C. V. (1973). **Dictionary of education**. New York: McGraw-Hill.
- Keeves, P. J. (1988). **Educational research methodology, and measurement: An international handbook**. Oxford, England: Pergamon Press.
- Smith, E. W., et al.. (1961). **The education's encyclopedia**. New York: Prentice-Hall.
- Webster, N. (1983). **Webster new twenties century dictionary unabridged**. (2nd ed.). New York: Prentice-Hall.